

रसोन m. = रसुन *Allium ascalonicum*, *Schalottenzwiebel* H. 1186. Hār. 223. Suṣr. 1, 219, 10. °क m. dass. AK. 2, 4, 5, 14. Trik. 2, 4, 35, 3, 3, 236.

रसोपल (रस + उ°) n. *Perle* Trik. 2, 9, 33. — Vgl. रसोद्भव.

रसोद्वास (रस + उ°) m. 1) Bez. einer der acht Vollkommenheiten: *das spontane Erscheinen der Säfte im Körper* VP. (II) 1, 91. रसस्य स्वत एवात्तहृद्वासः स्यात्कृते युगे । रसोद्वासाख्या सा सिद्धिस्तया कृत्ति नुधं नरः ॥ Comm. ebend. WILSON, HALL und MUIR (ST. 1, 22) nehmen die Form रसोद्वासाम् an. — 2) *das Erwachen des Verlangens nach*: प्राणसमासमागमरसोद्वासैः Gtr. 1, 36. Comm.: तथा समागमस्य रसाडुत्पन्नैरुद्वासैः, oder — रसाडुद्वासो क्थो येषां तैः । °रसोद्वासिन् adj. *ein Erwachen des Verlangens nach* — empfindend Verz. d. Oxf. H. 209, b, No. 492.

1. रसोक्कम् (रसा + ओ°) n. pl. *die Wohnungen der Unterwelt* Bhāg. P. 5, 20, 45, 9, 20, 31.

2. रसोक्कम् (wie oben) adj. *die Unterwelt bewohnend*, m. *Bewohner der Unt.* Bhāg. P. 3, 18, 3, 11.

रसं UNĀDIS. 3, 12. 1) *Ding, Gegenstand* UĠĠVAL. — 2) f. घ्रा = रसना *Zunge* H. c. 121.

रस्य (von रस्य् und रस) 1) adj. *schmeckbar* MBh. 14, 1398. *schmackhaft* Bhāg. 17, 8. — 2) f. घ्रा N. zweier Pflanzen: = रास्ता und पाठा RĪĠAN. im ÇKDr. — 3) n. *Blut (aus Chylus entstanden)* ÇABDAK. im ÇKDr.

रक्ष्, रक्षति und रक्षयति *verlassen, aufgeben* Dhātup. 17, 82, 32, 83, 33, 6. रक्षति मुखं दीनः und रक्षयति शोकं धीरः DURGĀD. im ÇKDr. रक्षित *verlassen, einsam*; von einem Orte MBh. 6, 5824. वन R. 3, 52, 53, 66, 2. रक्षिते *an einem einsamen Orte, im Geheimen* MBh. 1, 3407, 5, 7249, 7445. R. 3, 52, 6, 21, 54, 23, 39, 7, 4, 9, 70. रक्षितेषु (Gegens. आकुलेषु) dass. 3, 43, 34. रक्षित *verlassen* —, *getrennt* —, *frei von, ohne* — *seiend*, — *los*; die Ergänzung im instr. Vop. 3, 10. रक्षिता भर्तृभिः साध्यो न क्रुध्यति कदा च न Spr. 2393. रक्षिते भिन्नुकैर्ग्रामे JĀĠN. 3, 59. MBh. 3, 2673. R. 1, 70, 35, 2, 27, 20, 41, 13, 42, 25, 47, 17, 3, 32, 5, 4, 40, 67. Spr. 2021. रक्षिता सत्कवित्वेन कोदशो वाग्विदग्धता 2817. Bhāg. P. 1, 16, 31, 3, 9, 33, 7, 1, 37. PRAB. 43, 11. HALĀJ. 2, 331. im comp. vorangehend: लपवित्तेपरक्षितं मनः MAITRĀJUP. 6, 34. स्वय्यप° MBh. 12, 4270. सद्गत° R. GORR. 1, 6, 13. Suṣr. 1, 230, 5. ÇAUT. 18. Spr. 157, v. l. 568, 729, 1138, 2336, 4733. VARĀH. BRH. S. 43, 59, 54, 6, 68, 4, 56, 115, 70, 2, 103, 10, KATHĀS. 4, 45. RĪĠA-TAR. 3, 180. DHŪRTAS. in LA. 70, 10. Bhāg. P. 10, 38, 11. VEDĀNTAS. (Allah.) No. 123. SĀH. D. 2, 80. HIT. 30, 2. BHATṬ. 2, 14, 10, 58. H. 2, 1120. *verlassen, aufgegeben, fehlend, nicht da seiend* am Anf. eines adj. comp.: रक्षितासुर (आसुर = असुरभाव) Bhāg. P. 7, 4, 33. °रत्नचयान् — शिलोच्चयान् Kir. 3, 10.

— वि *verlassen*: नोत्सहे वा विरक्षितुं प्रून्ये ऽरक्ष्म् R. 3, 51, 17. न विरक्ष्येदार्याम् ÇĀKḤ. GRH. 4, 11. (रविः) विरक्ष्यन्मलयाद्रिम् RAḠH. ed. Calc. 9, 26. वा विरक्ष्य Bhāg. P. 6, 11, 25. त्वाविरक्षितासना *eiligst den Sitz verlassend* ÇIÇ. 9, 75. विरक्षित = *विनाकृत* Trik. 3, 1, 19. Hār. 206. *getrennt, allein stehend* R. 3, 59, 3. अविरक्षितौ दंपती भूयास्ताम् *ungetrennt* Vikr. 86, 11. *getrennt* —, *frei von, ohne* — *seiend*, — *los*; die Ergänzung im instr. MBh. 3, 2355. R. GORR. 2, 33, 31. fg. 3, 32, 7. Suṣr. 1, 229, 14. Vikr. 114. अश्रीष्मणा विरक्षितः पुरुषः Spr. 1019, 2021, v. l. धर्मव्रतैः VARĀH. BRH. S. 13, 23. Kir. 5, 6. Bhāg. P. 4, 12, 6. अविरक्षित-

मनेकेनाङ्कभाजा फलेन Kir. 5, 52. im gen.: न तदस्ति विना (überflüssig) देव यत्ते विरक्षितं कुरे HARIV. 14966. im comp. vorangehend: अद्वा° (यस) Bhāg. 17, 13. SĀKḤJAK. 72. Spr. 1091, 1138, v. l. VARĀH. BRH. S. 68, 2. — Vgl. विरक्ष्.

रक्ष् m. = रक्ष् Comm. zu AK. 2, 8, 1, 22. रक्ष्णभावाः *im Geheimen* Bhāg. P. 10, 33, 40.

रक्ष्ण (von रक्ष्) n. *Trennung* NALOD. 2, 14.

रक्षयति m. HARIV. 1638 fehlerhaft für अक्षयति; die neuere Ausg. hat eine ganz andere Lesart.

1. रक्ष् n. = रक्ष् *Schnelle, Geschwindigkeit*: स्वरक्ष्सास्त्रलता Bhāg. P. 2, 7, 40.

2. रक्ष् (von रक्ष्) UNĀDIS. 4, 214. n. *Einsamkeit, ein einsamer Ort*: रक्षो (v. l. für स्थानं) नास्ति Spr. 3308. VARĀH. BRH. S. 76, 2. Bhāg. P. 7, 9, 46 (= विविक्तवास Comm.). *Geheimnis*: त्वं प्रथमा रक्षःसखी RAḠH. 8, 57. स्वात्म° Bhāg. P. 3, 4, 18. कथ्यतां न रक्षो यदि 9, 9, 19. पित्रानुवर्षितरक्षाः (adj.) 3, 13, 46. रक्षःप्रुचि *der sich seines geheimen Auftrags erledigt hat* KATHĀS. 101, 358. = विविक्त AK. 2, 8, 1, 22. = गुह्य Trik. 3, 3, 449. H. an. 2, 588. MED. s. 30. वीकाशः स्फुटरक्षोः HALĀJ. 5, 51. = तत्त्व (d. i. रक्ष्य) H. an. MED. = रत, रति *Beischlaf* Trik. H. 337. H. an. MED. HALĀJ. 2, 414. Gewöhnlich wird रक्ष् als adv. gebraucht in der Bed. *an einsamen Orte, im Geheimen, heimlich* (Gegens. प्रकाशम्) AK. 2, 8, 1, 23, 3, 4, 25, 185. H. 741. HALĀJ. 4, 23. M. 3, 34, 6, 59, 8, 354, 363, 9, 172. JĀĠN. 2, 168. MBh. 3, 1800, 2757, 2866, 3, 7430. R. 1, 2, 37, 77, 13. R. GORR. 1, 2, 35. fg. ÇĀK. 119. fg. VARĀH. BRH. S. 74, 16, 19. KATHĀS. 12, 91, 28, 161, 37, 151, 42, 159, 46, 225. RĪĠA-TAR. 3, 501, 4, 223, 525, 6, 169, 321. Spr. 3833, 4184. Bhāg. P. 1, 11, 40, 3, 4, 12, 19, 28, 30, 9, 4, 25, 28, 7, 12, 9, 9, 14, 13, 18, 17. MĀRĀK. P. 16, 16. PAÑĀT. 192, 23. सुरक्षःस्थान adj. *an einem ganz einsamen Orte gelegen* PAÑĀT. 1, 6, 13. रक्षि loc. = रक्ष् Nir. 4, 13. Bhāg. 6, 10. MBh. 5, 5971. R. 1, 9, 9 (6 GORR.), 3, 64, 9. RAḠH. 3, 3. ÇĀK. 79, 13. Vikr. 31. VARĀH. BRH. S. 12, 6. KATHĀS. 3, 61, 17, 98, 18, 282, 20, 1, 33, 41. Bhāg. P. 1, 17, 6, 2, 9, 21, 3, 14, 30, 6, 17, 8, 9, 6, 51, 18, 31. BRAHMA-P. in LA. (III) 54, 13. DAÇAK. in BENF. Chr. 181, 28. PAÑĀT. 253, 25. HIT. 63, 22. सुरक्षि PAÑĀT. 1, 10, 38. रक्ष्म् dass. HARIV. 8387. R. 6, 101, 27.

रक्ष् = रक्ष् in अनु°, अत्र°, तप्त°.

रक्ष्मन्दिन् m. N. pr. eines Grammatikers COLEBR. Misc. Ess. II, 43. रक्ष्मा° im Index.

रक्ष्म् (ohne Trennung im Padap.) adj. nach ŚĀJ. *heimlich gebärend*: अरे मत्कर्त रक्ष्मूर्त्वागः RV. 2, 29, 1.

रक्ष्कार adj. *Jmdes (gen.) geheimen Auftrag ausführend* Bhāg. P. 10, 47, 28.

रक्ष्य (von रक्ष्) gaṇa दिगादि zu P. 4, 3, 54. 1) adj. *geheim*; n. *Geheimnis, geheime Lehre, Mysterium* AK. 2, 8, 1, 23, 3, 4, 24, 156. H. 742. an. 3, 502. MED. j. 101. HALĀJ. 1, 9, 4, 23. रोमाणि (so v. a. *die an den geheimen Stellen befindlichen*) M. 4, 144. एनसाम् 11, 247. Verz. d. Oxf. H. 283, a, 9. व्रत JĀĠN. 3, 301. वृत् R. 1, 2, 36. स्तुति 62, 26. कन्दर 2, 96, 3 (103, 3 GORR.). रक्ष्यालोचनं मन्त्रः H. 741. रक्ष्याख्यायिन् (प्रणिधि) M. 7, 223. MBh. 3, 16898, 4, 95. इदमन्यच्च देवेषु रक्ष्यं सर्वयोषिताम् *ein*

alle Weiber betreffendes Geheimniß 13, 2227. DAÇAR. 1, 59. KĀM. NĪTIS. 5, 36. ÇĀK. 22. Spr. 636. 1530. 3019. 4168. ΚΑΤΗΛ. 21, 32. 27, 159. 43, 48. ΠΑΝΚΑΤ. 43, 12. HIT. 56, 19. LA. 20, 19. °धारिन् im Besitz eines Geheimnisses seiend, in ein Geheimniß eingeweiht ΚΑΤΗΛ. 13, 22. 58, 123. °संरत्नाय PĀNĀKĀT. 129, 2. °भेद Spr. 2592. KĀM. NĪTIS. 14, 56. °भेदन ΚΑΤΗΛ. 37, 230. कुरक्ष्यसक्त्याय 32, 140. वेदं सकल्पं सरक्ष्यम् (so v. a. Upa-nishad) M. 2, 140. 165. 11, 262. 12, 107. ÇĀNĪKH. GRHJ. 2, 11. BHĀG. 4, 3. घस्त्राणि सप्रयोगरक्ष्यानि MBH. 1, 5131. 13, 345. HARIV. 14074. R. 1, 55, 16 (56, 16 GORR.). Ind. St. 1, 20. 61. 106. 2, 22. 3, 276. 8, 151. 9, 159. VA-RĀH. BRH. S. 26, 10. 46, 99. UTTARAR. 7, 9 (11, 4). WEBER, RĀMAT. UP. 320. Verz. d. B. H. No. 484. 944. BURN. Intr. 207. BHĀG. P. 1, 6, 37. 7, 44. 3, 1, 31. MĀRK. P. 63, 29. HIT. 37, 3. SARVADARÇANAS. 171, 12. रक्ष्यम् adv. im Geheimen MBH. 4, 2327. Verz. d. Oxf. H. 109, a, 35. Accent eines auf रक्ष्य ausgehenden comp. गाण वर्यादि zu P. 6, 2, 131. — 2) f. घ्रा a) N. pr. eines Flusses H. an. MED. MBH. 6, 326 (VP. 182). — b) N. zweier Pflanzen: रास्त्रा und पाठा RĀÇAN. im ÇKDR. — Vgl. देव°, भगवतस्ती-ला°, भाट्ट°, मन्त्र°, महावाक्य° (u. d. W.), योग°, रति°.

रक्ष्यत्रयसार Titel eines Werkes HALL 112.

रक्ष्यु (von रक्ष्) m. N. pr. eines Mannes PĀNĀKĀV. BR. 14, 4, 7.

रक्ष्य (रक्ष् + स्थ) adj. f. घ्रा an einem einsamen Orte —, bei Seite stehend, allein seiend ΚΑΤΗΛ. 12, 154. ΠΑΝΚΑΤ. 43, 24. euphem. so v. a. im Liebesgenuss begriffen VARĀH. BRH. S. 78, 14. ΚΑΤΗΛ. 28, 145.

रक्षट m. 1) a) counsellor, a minister. — 2) a ghost, a spirit. — 3) spring WILSON nach ÇABDĀRTHAK. In den beiden ersten Bedd. würde रक्षे ऽट am Platz sein.

रक्ष्य (demóm. von रक्ष्), रक्ष्यते गाणा भृशादि zu P. 3, 1, 12.

रक्षीकर und रक्षीभू (रक्ष् + 1. कर und 1. भू) VOP. 7, 84. दृष्ट्वा दयितया सार्कं रक्षीभूतं दशाननम् an einen einsamen Ort zurückgezogen, abseits gegangen BHĀṬṬ. 8, 55.

रक्ष्णण m. pl. N. pr. eines zu den Āṅgīrasa gezählten Geschlechts RV. 1, 78, 5. ĀÇV. ÇR. 12, 11. SĀNĪSK. K. 186, a, 9. sg. N. pr. des Liedverfassers von RV. 9, 37. fg. सिन्धुसौवीरपति BHĀG. P. 5, 10, 1. 2.

रक्षगत (रक्ष् + गत) adj. an einem einsamen Orte —, allein seiend M. 7, 147. MBH. 3, 2089. KĀM. NĪTIS. 7, 52. BHĀG. P. 1, 11, 84. geheim: भृगोर्भाष्या रक्षगता MBH. 1, 886.

1. रा, राति (दाने) DHĀTUP. 24, 49. राते TS. रास्व VS. PRĪT. 4, 144. ररते 3. sg. रराथाम्, ररास्व, ररीधम् RV. 5, 83, 7. रिरीकि: perf. ररे, ररथि, ररिमे, ररिषे, रराणः; रासीय; रातवे; रात; von der Form रास् रासन्, रासत् NAIGH. 3, 20. रासते, घ्रासत; verleihen, gewähren, überlassen; übergeben, geben: व्यंते घ्रा रिरीमा कि कामम् RV. 3, 14, 5. पि-बा सोमं ररिमा ते मदेय 32, 2. रासि लयं रासि मित्रमस्मे 2, 11, 14. ररे कृच्यं मतिभिर्विज्ञेयानाम् 7, 39, 6. 40, 6. 59, 5. स्तुवते रासि वाज्ञान् 95, 6. न पोषवाप्यं रासीय 32, 18. इमं पृञ्च देवत्रा धेहि मुक्तो रराणः 3, 1, 22. 4, 2, 20. 8, 19, 26. रास्व सुममस्मे 1, 114, 9. 117, 24. 166, 3. प्रसो देवि ररास्व न: AV. 7, 20, 2. 68, 1. 12, 1, 44. न यो ररे घ्रायं नाम दस्यवे RV. 10, 119, 3. VS. 4, 16. राते राक्ता TS. 3, 4, 1. रिरीकि RV. 6, 39, 5. सुवीरं रयिं गृ-णते रिरीकि 65, 6. 9, 11, 9. ज्योङ्घः सूर्यं दृश्ये रिरीकि 91, 6. दिवा नो वृ-ष्टिमिषितो रिरीकि 10, 98, 10. 169, 3. Hierher ziehen wir auch: स नो

बाधि पुरोळाशं रराणः पिबा तु सोमं गोर्क्षीकमिन्द्र lass uns den Kuchen, du aber trinke den Soma (nach SĀ. beachte erfreut den Kuchen) 6, 23, 7. — AIT. BR. 7, 17. ÇAT. BR. 1, 9, 2, 19. 3, 9, 4, 4. KAUC. 71. 106. ÇĀNĪKH. ÇR. 7, 18, 9. तेषां रासीश कामान् BHĀG. P. 3, 21, 14. पञ्चोक्तशास्त्रापनतं न रा-ति न तदिच्छति 4, 27, 25. 5, 18, 21. न राति रोगिणो ऽप्यद्यं वाञ्छतो ऽपि भिषक्तमः 6, 9, 49. 11, 22. 7, 10, 4. 6. 8, 3, 19. PĀNĀKĀT. 2, 3, 38. को भित्तो रास्यति, राति VOP. 23, 5. WEBER, RĀMAT. UP. 286. राता BHĀG. P. 10, 14, 35. रातवे ऽन्नं जुधादितानाम् 4, 17, 11. इन्द्राय विश्वा सर्वानानि मानुषा रा-तानि सत्तु RV. 1, 131, 1. 162, 11. 7, 67, 7. 8, 5, 14. 32, 21. 10, 116, 7. TS. 3, 5, 8, 1. HARIV. 1472. BHĀG. P. 1, 12, 16. 9, 16, 32. Vgl. घस्मद्रात, की-र्ति°, कृति°, जय°, देव°, ब्रह्म°, भगवद्रात, वसु°, विष्णु°.

— व्यति, °राते SIDDH. K. 163, a, 13. व्यत्यरे P. 6, 4, 64, Sch.

— सम् verleihen, gewähren: उत नः पितुमा भर संर्राणो घ्रिवित्तितम् RV. 8, 32, 8. 6, 70, 6. VS. 17, 1. 19, 81. तेभिर्मयः संर्राणो क्वीष्युशानुश-द्विः प्रतिकाममेतु Antheil lassend RV. 10, 13, 8. विष्णुः प्रजया संर्राणो ऋविषां दधातु Habe sammt Kindern AV. 7, 17, 4. VS. 8, 17. Unrichtige Nachbildungen solcher Stellen scheinen zu sein AV. 2, 34, 3. 4. (संवि-दानः v. l. der TS.). VS. 8, 36. 32, 5. Einmal der imper. सं रिरीकि RV. 6, 46, 8.

2. रा (= 1. र) nom. ag. am Ende eines comp. verleihend, während BHĀG. P. 5, 7, 13.

3. रा (रि), रायति (शब्दे) DHĀTUP. 22, 13. bellen: रायतुः प्रुनः RV. 1, 182, 4. स्तेनं राय anbellend 7, 53, 3.

— अभि anbellend: द्विषत्तम् TAIT. ĀR. 4, 30, 1.

4. रा f. s. u. र 2).

राउल्ल m. N. pr. eines Mannes Verz. d. B. H. No. 964.

राको f. URĀDIS. 3, 40. Schol. zu P. 7, 3, 44. 4, 13. 1) die Genie des wirk-lichen Vollmondstages (neben Anumati der Genie des vorangehenden Tages; s. Näheres Z. d. d. m. G. 9, LVII. Ind. St. 5, 229. WEBER, GĪOT. 60. fgg.*); Vollmondstag, Vollmond NAIGH. 5, 5. NIR. 11, 30. AK. 1, 1, 2, 8. TRĪK. 3, 3, 89. H. 149. an. 2, 14. fg. MED. k. 31. HALĪ. 1, 112. VIÇVA bei UÇĒVAL. RV. 2, 32, 4. 5, 42, 12. AIT. BR. 3, 37. 47. 7, 11. TS. 1, 8, 8, 1. 3, 4, 8, 1. 6. TBa. 1, 7, 2, 1. ÇAT. BR. 9, 5, 2, 88. ŚHARV. BR. 4, 6. KĪṬH. 12, 8. ÇĀNĪKH. ÇR. 1, 13, 3. MBH. 8, 1486. WEBER, KAṢHĪĀÇ. 250. 268. VP. 225. मधाराकासमगमे BHĀG. P. 7, 14, 22. 15, 54. °पञ्च PĀNĀKĀV. BR. 16, 13, 1, Sch. eine Tochter des Aṅgīras (vgl. रग्गा) und der Smṛti VP. 83. MĀRK. P. 52, 21. des Aṅgīras und der Çradadhā BHĀG. P. 4, 1, 34. Gattin Dhatar's und Mutter Pratar's 6, 18, 3. Die Brāhmaṇa und Comm. führen das Wort auf 1. र] zurück. — 2) N. pr. einer Rākshasi, der Mutter Khara's und der Çurpaṇakhā MBH. 3, 15893. 15896. einer Tochter des Sumālin R. 7, 5, 40. — 3) N. pr. eines Flusses H. an. MED. VIÇVA a. a. O. BHĀG. P. 5, 20, 10. — 4) Krätze TRĪK. H. an. MED. VIÇVA. — 5) ein eben mannbar gewordenes Mädchen TRĪK. H. 536. H. an. MED. HĀR. 130. HALĪ. 2, 333. VIÇVA.

राकाचन्द्र m. Vollmond ΚΑΤΗΛ. 368. 113, 25.

राकानिशा f. Vollmondsnacht ΚΑΤΗΛ. 75, 129.

* 59, 13 ist, wie WEBER später erkannt hat, vivivittite n zu trennen; demnach sind 62, 4 die Worte «bei Somakāra und» zu streichen.

राकापति m. Vollmond BHĀG. P. 4,12,19. 8,22,12.
 राकारमण m. dass. KATHĀS. 43,204.
 राकाविभावरि f. Vollmondsnacht: °ज्ञानि m. Vollmond ŚĀH. D. 323,19.
 राकाशशाङ्क m. Vollmond KATHĀS. 119,192.
 राकाशशिन् m. dass. Spr. 2477.
 राकिणी f. N. einer Tantra-Gottheit Verz. d. Oxf. H. 89,b,3; vgl. लाकिनी 25. 35. वाकिनी 5 und डाकिनी.
 राकेन्द्रीवर्बन्धु (राका + ई°) m. Vollmond Verz. d. Oxf. H. 128,a,7.
 राकेश (राका + ईश) m. dass. BHĀG. P. 10,29,21. unter den Beinn. Civa's Civ.
 राक्य adj. aus Raka stammend gaṇa शण्डिकादि zu P. 4,3,92.
 राक्षस (von 2. रक्ष्) 1) adj. (f. ई) den Rakshas eigen, raxschastisch: वाच् AIT. BR. 2,7. विवाह (धर्म, विधि) ĀCV. GRH. 1,6,8. M. 3,21. 23. fg. 26. 33. MĀRK. P. 113,23. 134,27. fg. मन्त्र KĀTJ. ÇR. 1,10,14. विधि M. 5,31. प्रकृति BHĀG. 9,12. घ्नन् HARIV. 10616. R. GORR. 1,30,17. त्रप 3, 48,11. कायलक्षणा SUÇR. 1,336,2. सेना, बल R. 3,30,45. 7,23,2,45. पुरी 5,9,31. माया 7,13,30. योनि KATHĀS. 42,206. शील 66,16. कर्मन् VER. in LA. (III) 14,12. रात्रौ आहं न कुर्वति राक्षसी कीर्तिता हि सा M. 3,280. — 2) m. a) = 2. रक्ष् 2) = 3. रक्ष् gaṇa प्रज्ञादि zu P. 5,4,38. AK. 1,1,2,55. H. 187. MED. s. 31. HALĀJ. 1,73. 87. KAUC. 106. MAITREJUP. 1, 4. MBH. 1,5927. R. 1,1,40. 45. SUÇR. 1,16,16. 112,3. RAGH. 12,68. VARĀH. BRH. S. 16,37. KATHĀS. 18,280. fg. WEBER, RĀMAT. UP. 286. 355. Lot. de la b. l. 8. PANĀT. 182,22. VER. in LA. (III) 31,11. fgg. im न-तत्रचक्र neben देव und मानुष Verz. d. Oxf. H. 96, a. रक्षाम इति पैरुक्तं राक्षसास्ते भवन्तु वः R. 7,4,13. VP. 41. °राक्ष्य R. 5,80,16. राक्षसेन्द्र TRIK. 2,8,5. MBH. 1,5979. R. 3,55,35. राक्षसेश H. 706. Sch. राक्षसेश्वर MBH. 1,5962. R. 7,13,30. entstehen aus Brahman's Füßen HARIV. 11794. Kinder Pulastja's MBH. 1,2571. VP. 5, N. 13. der Khasā HARIV. 11552. VP. 150. der Surasā BHĀG. P. in VP. 149, N. 15. Am Ende eines adj. comp. f. स्त्री R. 3,41,8. 5,26,37. 34,3. 80,16. 28. fg. 88,24. ई (fehlerhaft) 26,39. राक्ष° so v. a. ein Teufel von König RĀĒA-TAR. 5,277. Nach gaṇa पश्चादि zu P. 5,3,117 ist राक्षस ein Fürst der Rakshas; nach H. 91 bilden die Rākshasa bei den Ġaina eine Unterabtheilung der Vjantara. — b) Bez. des 50ten Muhūrta Ind. St. 10,296. — c) m. one of the astronomical Jogas or divisions of the moon's path As. Res. 9,336. — d) N. pr. eines Ministers Nanda's MUDRĀ. 34,2. fgg. 153,5. eines Dichters Verz. d. Oxf. H. 124,b,14. — 3) m. n. Bez. des 49ten Jahres im 60jährigen Jupitercyclus VARĀH. BRH. S. 8,45. 47. Verz. d. Oxf. H. 332,a,5. — 4) f. ई a) ein weibliches Rakshas TRIK. 3,3,247. H. an. 3, 753. MBH. 1,5940. 3,2519. R. 1,1,44. 3,30. 28,7. 2,74,8. 3,23,12. 62, 34. 4,41,38. 5,27,9. 6,108,35. MRĒĒH. 121,1. RAGH. 12,61. KATHĀS. 29, 128. fgg. WILSON, Sel. Works 2,231. fgg. Insel der Rākshasi Lot. de la b. l. 428. राक्षसालय = लङ्का SŪRJAS. 1,62. रक्षिणी° die Nacht als nächtliche Unholdin KATHĀS. 98,1. राक्षसी auch Bez. einer best. Unholdin, welche in einer der 4 Ecken eines Hauses sich aufhält, VARĀH. BRH. S. 53,83. — b) Nacht H. c. 18; vgl. oben unter 1) am Ende und सायाङ्ग-स्त्रिमुहूर्तः स्यात् आहं तत्र न कारयेत् । राक्षसी नाम सा वेला गर्हित्वा सर्वकर्मसु ॥ TITHYĀDIR. im ÇKDra. — c) eine Art Parfum (चण्डा) AK. 2,4,

VI. Theil.

4,16. MED. — d) Spitzzahn, Fangzahn H. an. — Vgl. श्रेयतराक्षसी, श्रेयतराक्षस, जल°, प्रेत°, ब्रह्मराक्षस, भृगु°, मानुष°.

राक्षसकाव्य n. Titel eines Gedichts Verz. d. B. H. No. 380.

राक्षसग्रह m. der Dämon der Rākshasa, Bez. eines best. Krankheitsgeistes MBH. 3,14504.

राक्षसता f. der Zustand eines Rākshasa R. GORR. 1,28,8. 4,3,14.

राक्षसत्व n. dass. R. 1,27,11. KATHĀS. 23,256. 272.

राक्षसीकरण m. das Verwandeln in einen Rākshasa Verz. d. Oxf. H. 321, a, No. 761.

राक्षसीभू in einen Rākshasa verwandelt werden: °भूत KATHĀS. 11,55.

राक्षी f. = लाक्षा Lack UĒGVAL. zu UNĀDIS. 3,62. AK. 2,6,2,26. H. 685.

राक्षीघ्न adj. (f. ई) = रक्षीघ्न P. 5,4,36, VArtt. 5. vom Schläger des Rakshas handelnd: गायत्री AIT. BR. 1,16. 19. TS. 5,1,10,2. ÇAT. BR. 3,4,1,16. 7,4,1,33. अगस्त्यस्य राक्षीघ्नम् N. eines Sāman Ind. St. 3,200,a. अग्रे रा° desgl. 201, a. वामदेवस्यैतत्पञ्चदशं राक्षीघ्नं सामिधेन्यो भवन्ति KĀTH. 10,5. सूक्त WEBER, KRSHNĀG. 303. राक्षीघ्नानि (sc. सूक्तानि) Verz. d. Oxf. H. 398,a,1 v. u.

राक्षीसुर adj. (f. ई) zu den Rakshas und den Asura in Beziehung stehend, über diese handelnd, sie betreffend: ग्रन्थ u. s. w. gaṇa देवासुरादि zu P. 4,3,88, VArtt. वैर gaṇa देवासुरादि zu P. 4,3,125, VArtt. die Worte राक्षीसुर enthaltend gaṇa विमुक्तादि zu P. 5,2,61.

राख्, राखति (शोषणालमर्थयोः) DHĀRUP. 5,8. — Vgl. लाख्.

राग und राग (von रन्, रञ्) 1) m. P. 6,4,27. 1,246. 159. Sch. VOP. 8,133. 26,174. am Ende eines adj. comp. f. स्त्री Spr. 3180. RAGH. 17, 44. RT. 5,11. ÇĀK. 175. VARĀH. BRH. S. 78,15. KATHĀS. 21,76. 38,121. PANĀT. 203,5. ई gaṇa बह्नादि zu P. 4,1,45. a) das Färben: मूर्ध्न्य° VARĀH. BRH. S. 77,1. चर्पा निर्मितरागम् KUMĀRAS. 4,19. Bez. eines best. Processes, dem das Quecksilber unterworfen wird, Verz. d. Oxf. H. 320, a,14. SARVADARÇANAS. 100,6. — b) Farbe TRIK. 3,3,68. H. an. 2,46. MED. g. 20. HARIV. 4472. R. GORR. 1,76,4. SUÇR. 2,317,14. fg. 318,5. RAGH. 2,15. 5,72. 7,7. 10,19. 16,59. KUMĀRAS. 3,30. RT. 1,5. 6,5. MEGH. 33. 103. ÇĀK. 20. 175. ad 14. Spr. 1920. VARĀH. BRH. S. 12,19. 77,86. KATHĀS. 23,78. 24,178. MĀRK. P. 51,36. Farbe und zugleich Leidenschaft Spr. 3810. — c) Röthe AK. 1,1,4,25. TRIK. राग° MBH. 3,15639. SUÇR. 1,34,16. 37,2. 38,14. रसो रागमुपैति wird roth 43,18. 69,16. 2,304,7. Spr. 622. 2673. 3555. 4933. KUMĀRAS. 5,11. VIKR. 26. Röthe und zugleich Leidenschaft, Zuneigung Spr. 472. 2831. 3180. 3807. PANĀT. 203,5. NAISB. 22,55. — d) Nasalirung RV. PRĀT. 11,19. 14,24. विषमरागता 4. — e) Reiz, Lieblichkeit (der Stimme, des Gesanges): गीत° ÇĀK. 5. 4,11. अहो रागपरिवाहिनी गीतिः 89,11. सुरागस्वरेण PANĀT. 213,1. उपनीतरागत्वम् (वाचः) H. 66. — f) eine musikalische Weise, deren 6 angenommen werden (Bhairava, Kauçika, Hindola, Dipaka, Çrīrāga und Megha, oder Çrīrāga, Vasanta, Pañkama, Bhairava, Megha und Naṭanārājaṇa, oder Mālava, Mallāra, Çrīrāga, Vasanta, Hillola und Karṇāṭa); sie werden personificirt und jedem werden 5 oder 6 Rāgiṇī und 8 Söhne zugetheilt, ÇKDra. Verz. d. Oxf. H. 199,b, No. 471. 200, a, 4 v. u. b, 14. fg. 201, b, No. 481. Verz. d. B. H. No. 1384. RĀĒA-TAR. 5,362. PANĀT. 1,11,3. PANĀT. 248,6.

ÇUK. in LA. (III) 33, 5. ग्रामरागाः सप्त MĀRĀ. P. 23, 51. PAÑĀR. 3, 5, 36. रागाः (so BÜHLER st. वर्णाः) षड्विंशतिः PAÑĀT. V, 44 (85 BÜHLER). Nach H. an. und MED. eine musikalische Note (गान्धारदि). — g) Leidenschaft, heftiges Verlangen nach Etwas, Sympathie, Zuneigung, Liebe, Freude an; = क्लेशादि (s. weiter unten) TRIK. H. an. MED. = अनुराग H. 296. H. an. MED. = रस AK. 3, 4, 30, 229. HALĀ. 3, 75. = मात्सर्य, मत्सर TRIK. H. an. MED. = गृधुता TRIK. 1, 1, 131. Gegens. विराग, वैराग्य KAP. 2, 9. SĀMĀKĪJAK. 43. BHĀG. P. 1, 9, 26. अग्रराग Spr. 4934. KĀM. NĪTIS. 12, 8. द्वेष M. 6, 60. 12, 26. BHĀG. 3, 34. ÇĀND. 6. Spr. 4603. RĀĠA-TAR. 1, 7, 3, 329. BHĀG. P. 5, 14, 27. H. 73. SARVADARÇANAS. 113, 11. 167, 13. 15. अविद्यतास्मितारागद्वेषाभिविज्ञाः पञ्च क्लेशाः MALLIN. zu ÇIÇ. 4, 55. रागरेषो Spr. 1314. — MUNI. UP. 1, 2, 9. MAITRĪJUP. 3, 5. JĀĠĀ. 2, 4. कामरागाववर्जित BHĀG. 7, 11. HARIV. 4474. KAP. 3, 30. 4, 9. 25. 27. KAṆ. 6, 2, 10. ÇĀND. 37. RAGH. 16, 60. 17, 44. RĪ. 3, 11. 6, 23. Spr. 2894. fgg. 2717. 2881. 3729. 3961. 4432. 5110. VARĀH. BRH. S. 78, 15. 106, 5. KATHĀS. 21, 76. 27, 22. 37, 28. 38, 121. RĀĠA-TAR. 1, 271. चेष्टा रागानुगाः 3, 513. 518. 4, 26. fg. 3, 369. 6, 74. 83. 297. 333. BHĀG. P. 5, 18, 14. PRAB. 13, 10. PAÑĀT. 29, 17. DAÇAK. in BENF. CHR. 197, 5. राग, काम, इच्छा, तृष्णा Spr. 2896. स्नेहरागापनयन KĀM. NĪTIS. 17, 8. रागान्ध MAITRĪJUP. 4, 2. Spr. 778. RĀĠA-TAR. 1, 255. 3, 386. °प्रकृक्तीत 4, 676. तीष्ण° AK. 3, 4, 115, 90. गण्डस्थलस्थमदवारिषु बद्धरागमत्तममद्मरः Spr. 812. संजीवकनिबद्ध° PAÑĀT. 58, 13. तथा तथास्य वै च्युते रागो भूयो ऽभिवर्धते MBH. 3, 2285. गुणेषु Spr. 839. सुखे BHĀG. P. 6, 17, 22. नैषधे MBH. 3, 2213, 14125. MĀRĀ. P. 62, 14. तद्गमात् R. 2, 60, 19. 5, 51, 10. युद्धरागात् HARIV. 3036. स्वदेशरागेण Spr. 2448. विद्ययोपभोगरागात् KĀM. NĪTIS. 7, 35. दर्शनाभ्याससंबद्धचक्षुराग Augenlust RĀĠA-TAR. 5, 382. °प्राप्तिः प्रयोगस्य (increase of the interest of the performance BALL.) SĀH. D. 407. KUMĀRAS. 7, 91. Leidenschaft, Zuneigung und zugleich Farbe, Röthe Spr. 472. 2831. 3807. 3810. — h) Fürst, König H. an. MED. — i) die Sonne; der Mond ÇABDAR. im ÇKDR. — 2) f. अ) a) Eleusine coracana Pers. RĀĠAN. bei WILSON. — b) N. pr. der 2ten Tochter des Aṅgiras (vgl. राका) MBH. 3, 14125. — Vgl. अङ्गराग (auch PRAB. 49, 1), गुण° (auch KATHĀS. 12, 25), चित्त°, तरु°, नि°, नीली°, पद्म°, पिक°, पीत°, पुष्प°, भक्ति°, मञ्जिष्ठा°, मणि°, मद्°, मुख°, वीत°, स°, संध्या°, हरिद्रा°.

रागखाडव s. u. रागषाडव.

रागखाण्डव n. eine Art Zuckerwerk MBH. 7, 2267. पिप्पलीप्रुण्ठीयुक्ता मुद्गपूषः खाण्डवः स एव शर्करायुक्ता रागखाण्डव (रागः खा° gedr.) NĪLAK. zu MBH. 14, 2684, wo der Text खाण्डवराग hat; vgl. रागषाडव.

रागखाण्डविक m. ein Verfertiger von solchem Zuckerwerk MBH. 13, 19.

रागचूर्ण m. 1) Acacia Catechu Willd. H. an. 4, 86. MED. n. 106. — 2) ein rothes Pulver, mit dem man sich beim Feste Holākā bestreut, ÇABDAR. im ÇKDR.; in dieser Bed. hätte man neutr. erwartet. — 3) Lack (लान्दारस) RĀĠAN. im ÇKDR. — 4) der Liebesgott H. an. MED.

रागच्छ m. der Liebesgott (कामदेव) ÇABDAR. im ÇKDR. Beid. RĀMA'S WILSON.

रागद 1) m. eine best. Staude, = तैरणी RĀĠAN. im ÇKDR. — 2) f. अ) Krystall (verschiedene Farben erzeugend) ÇABDĀRTHAK. bei WILSON.

रागदालि m. Linsen (मसूर) RĀĠAN. im ÇKDR.

रागदम् v. l. für रागयुञ् ÇKDR.

रागद्वय n. Farbestoff P. 4, 2, 1, Sch.

रागपट्ट eine Art Edelstein WEBER, KRŠHNAĠ. 273, N. 2. fehlerhaft für राजपट्ट.

रागपुष्प 1) m. Pentapetes phoenicea und rother Kugelamaranth. — 2) f. ई die chinesische Rose RĀĠAN. im ÇKDR.

रागप्रसव m. Pentapetes phoenicea und rother Kugelamaranth RĀĠAN. im ÇKDR.

रागबन्ध m. Aeusserung der Zuneigung, Zuneigung RAGH. 18, 51. MĀLAV. 29 (= VIKRAMĀK. 21).

रागभञ्जन m. N. pr. eines Vijdādhara KATHĀS. 37, 207.

रागमञ्जरिका f. demin. von रागमञ्जरी DAÇAK. in BENF. CHR. 194, 21.

रागमञ्जरी f. N. pr. eines Frauenzimmers DAÇAK. in BENF. CHR. 190, 7. fgg.

रागमय (von राग) adj. roth und zugleich verliebt KĀVJĀD. 2, 75.

रागमाला f. der Kranz der musikalischen Rāga, ein Kapitel über d. m. R. Verz. d. Oxf. H. 86, a, 36. Titel eines Werkes über diesen Gegenstand 201, b, No. 481. fg. 374, a, No. 301.

रागयुञ् m. Rubin RĀĠAN. im ÇKDR. रागदम् v. l.

रागरञ्जु m. der Liebesgott TRIK. 1, 1, 38. H. c. 77.

रागलता f. Rati, die Gattin des Liebesgottes, TRIK. 1, 1, 39. GĀṬĀDH. in Verz. d. Oxf. H. 190, b, 35.

रागलेखा f. Farbenstrich MĀLAV. 46.

रागवत् (von राग) adj. roth Git. 3, 14.

रागविबोध m. Titel eines Werkes über die musikalischen Rāga Verz. d. Oxf. H. 200, a, No. 473.

रागवत्त m. der Liebesgott ÇABDAM. im ÇKDR.

रागषाडव m. ein Zuckerwerk aus Granatäpfeln und Weintrauben mit einer Brühe von Phaseolus Mungo RĀĠAV. im ÇKDR. SUÇR. 1, 231, 18. 233, 8. 240, 17. 241, 4. °पाण्डव R. 5, 14, 44. Nach Andern halbreife Mango-früchte in Syrup eingemacht mit Ingwer, Kardamomen, Butter u. s. w. NICH PR., wo °खाडव gedruckt ist; vgl. die richtige Form रागखाण्डव.

रागसूत्र n. = पट्टसूत्र und तुलामसूत्र ein seidener Faden und der Strick an einer Wage H. an. 4, 276. MED. r. 294.

रागाङ्गी f. Rubia Munjistia (मञ्जिष्ठा) ROXB. RĀĠAN. im ÇKDR.

रागाद्या f. dass. ebend.

रागानुगाविवृति f. Titel eines Buches Verz. d. Tüb. H. 17.

रागारु adj. der in Bezug auf eine Gabe Hoffnungen erweckt, sie aber nicht erfüllt, ÇABDAM. im ÇKDR. रागार्क WILSON.

रागार्णव m. Titel eines über die musikalischen Rāga handelnden Werkes Verz. d. Oxf. H. 201, a, No. 479.

रागाशनि m. ein Buddha TRIK. 1, 1, 8.

रागिता (von रागिन् f. das Verlangen nach (loc. oder im comp. vorangehend): सत्यप्यर्थे निराश्लवमसत्यपि च रागिता KĀM. NĪTIS. 14, 45. गाढालिङ्गन° KATHĀS. 86, 116.

रागिन् (von रञ्, रञ्ज् und राग) 1) adj. P. 3, 2, 142. 6, 4, 24, Vārt. 4. a) gefärbt TRIK. 3, 3, 256. नील्यादि° AK. 3, 4, 114, 82. रागिन् farbig heisst die Amaurosis (तिमिर), wenn sie die zweite Membran des Auges afficirt, अररागिन् in der ersten SUÇR. 2, 343, 5. 6. 341, 15. — b) färbend H.

an. 2, 281. MED. n. 113 (wo रक्तारि का० zu lesen ist). — c) roth Spr. 2597. KATHĀS. 21, 9. roth und zugleich verliebt: संधेव रागिणी वेश्या न चिरं पुत्रि दीप्यते 12, 93. संध्यावत्तणारागिण्यः स्त्रियः 37, 143. 52, 285. — d) von Leidenschaften ergriffen, in der Gewalt der Liebe stehend, verliebt, mit Leidenschaft an Etwas oder Jmd (loc. oder im comp. vorangehend) hängend, grossen Geschmack an Etwas findend TRIK. H. an. MED. BHAG. 18, 27. HARIV. 11946. Spr. 2352. 2414. 2717. 2881. 3268. 3842. 4500. Git. 9, 10. KATHĀS. 11, 24. 37, 85. 147. 52, 402. RĀGA-TAR. 4, 396. 5, 281. 6, 154. 163. PAÑĀR. 1, 4, 16. DAÇAK. in BENF. Chr. 180, 23. GAUDAP. zu SĀMĀKĪJAK. 12. Verz. d. Oxf. H. 80, b, 10. SĀH. D. 26, 4. VER. in LA. (III) 20, 3. ऋ० Spr. 1538. ऋद्वेष० M. 2, 1. गुणे रागी Spr. 4527. राग्ने RĀGA-TAR. 4, 660. व्ययस्या हृदयं रागि MĀRK. P. 24, 41. यदु० Çiç. 9, 38. KATHĀS. 22, 17. तद्गुणारागि मनः BHĀG. P. 6, 1, 19. कलवीणारवरागिणी श्रुतिः KATHĀS. 14, 90. तवाङ्घ्रियङ्गुलरजोरगिणी भक्तिम् PAÑĀR. 4, 4, 3. — e) ergötzend, erfreuend: अन्यत्र चतुरागिण्यः MĀLATĪM. 19, 11. — 2) m. eine Best. Kornart, = बहुतरकाणिका RĀGAN. im ÇKDra. — 3) f. रागिणी a) eine Modification der Rāga genannten Weisen, dreissig oder sechsunddreissig an der Zahl d. i. fünf oder sechs auf jeden Rāga; personif. sind sie die Gemahlinnen der Rāga, As. Res. 3, 73. Verz. d. Oxf. H. 200, b, 15. 201, b, No. 481. PAÑĀR. 1, 11, 3. ÇUK. in LA. (III) 33, 5. — b) N. pr. der ältesten Tochter der Menakā VĀMANA-P. 48 im ÇKDra. — c) eine Form der Lakshmi ÇKDra. nach einem PURĀNA. — Vgl. पामुरागिणी.

राघ्, र्घते (सामर्थ्ये) DhĀTUP. 4, 38. — Vgl. लाघ्.

राघव m. 1) ein Nachkomme Raghū's H. an. 3, 709. fg. (lies रघुज st. मधुज). MED. v. 49. patron. Āgā's RAGH. 8, 16. Daçaratha's R. 2, 63, 41. 64, 1. RĀMA'S 1, 1, 52. 3, 22. 2, 110, 28 (119, 25 GORR.). 3, 48, 8. RAGH. 12, 32. 44. WEBER, RĀMAT. UP. 298. 327. fg. राघवौ Bez. RĀMA'S und Lakshmanā's R. 5, 63, 28. 6, 110, 17. fg. RAGH. 12, 53. pl. R. 2, 64, 24. 66, 6. राघवसिंह Bez. RĀMA'S R. 1, 3, 24. — 2) N. pr. eines neueren Fürsten Kshiric. 23, 1. fgg. des Verfassers der Hastaratnāvallī Verz. d. Oxf. H. 201, b, No. 483. der Ganeçastuti 358, a, No. 853. ०पञ्चाननभट्टाचार्य HALL 48. — 3) N. pr. eines Schlangendemons VjūTP. 85. — 4) Meer H. an. MED. (wo ऋद्धौ zu lesen ist). — 5) ein best. grosser Fisch diess.

राघवचैतन्य m. N. pr. eines Dichters Verz. d. Oxf. H. 124, b, 15.

राघवदेव m. N. pr. eines Dichters ebend. 124, b, 16. des Vaters von Dāmodora und Grossvaters des Çarṅgadhara 122, b, 6. Verfassers des Laghukintana HALL 185.

राघवपाण्डवीय n. Titel eines künstlichen Gedichts, welches als Geschichte sowohl der Rāghava als auch der Pāṇḍava gedeutet werden kann, COLEBR. Misc. Ess. II, 98. Ind. St. 3, 481. Verz. d. Oxf. H. 124, a, No. 212. Verz. d. B. H. No. 531.

राघवभट्ट m. N. pr. eines Autors Verz. d. Oxf. H. 95, b, 8. 279, a, 28. 292, b, 3. 341, a, 38. HALL 26.

राघवविलास m. Titel eines Werkes SĀH. D. 208, 14.

राघवानन्द m. N. pr. eines Schülers des Harinanda Wilson, Sel. Works 1, 47. eines Autors SĀH. D. 277, 19. HALL 188. des Verfassers der Njājavalldīdhiti COLEBR. Misc. Ess. I, 300. eines Commentars zum Mānavadharmasāstra GILD. Bibl. 430. ०मुनि HALL 105. ०सर-

स्वती 6. 91. 107. 182.

राघवायुद्य m. Rāma's Aufschwung, Titel eines Schauspiels, SĀH. D. 187, 16.

राघवायण n. die Geschichte Rāma's, = रामायण Agni-P. im ÇKDra.

राघवीय n. das von Rāghava verfasste Werk Verz. d. Oxf. H. 104, a, 18.

राघवेन्द्र m. N. pr. verschiedener Männer Verz. d. Oxf. H. 260, b, No. 629. 385, a, No. 484. HALL 99. Verz. d. B. H. 159, 4. ०पति No. 684.

राघवेश्वर N. eines nach Rāghava benannten Liṅga des Çiva Kshiric. 26, 11.

राङ्कल m. Dorn HĀR. 91.

राङ्कर्वे adj. 1) der Rañku genannten Antilope gehörig: वदने राङ्कवेः mit Rañku-Gesichtern MBH. 9, 2475. aus dem Haare des Rañku verfertigt, wollen; m. eine wollene Decke AK. 2, 6, 2, 13. H. 669. fg. MBH. 2, 1847. 12, 6387. राङ्कवाणां च संचयान् R. 4, 50, 34. (शट्याः) राङ्कवाजिनसंस्पर्शाः R. GORR. 2, 30, 14. ०कूटशायिन् MBH. 3, 14749. राङ्कवाजिनशायिन् 5, 3141. पर्यङ्के राङ्कवास्तुते R. GORR. 2, 13, 6. राङ्कवास्तरण 32, 8. 62, 19. 3, 49, 15. R. ed. Bomb. 6, 113, 12. MBH. 1, 131. 4459. — 3) aus Rañku stammend (aber nicht von Menschen) P. 4, 2, 100. gaṇa कौ च्कादि zu 133.

राङ्कवक adj. क्व राङ्कु stammend (von Menschen) P. 4, 2, 100. gaṇa कौ च्कादि zu 134.

राङ्कवायर्षी adj. (f. ई) aus Rañku stammend (aber nicht von Menschen) P. 4, 2, 100.

राङ्ग DhĀRTAS. in LA. 67, 2 vielleicht fehlerhaft für वाङ्ग.

राङ्गण n. eine best. Blume, vulgo रङ्गन् ÇKDra. nach dem DRAVJAGUṆA.

राङ्गित m. patron. von रचित gaṇa विदादि zu P. 4, 1, 104.

राचितायर्षे m. patron. von राचित v. l. im gaṇa हरितादि zu P. 4, 1, 100.

1. राञ्, र्जाति, ंते (दीप्ति) DhĀTUP. 19, 74. ved. auch र्जाष्टि, ऋराङ्; राज, रराजतुम् und रेजतुम्, रराजे und रेजे, रराजिय und रेजिय P. 6, 4, 125. Vop. 8, 127. (वि) ऋराजिषुम्; in der älteren Sprache nur act.; ररजिसे infin. RV. 8, 86, 10. 9, 86, 36. 1) walten, herrschen; Fürst —, König —, überh. der Erste sein; mit gen. gebieten über; mit acc. regieren, lenken NAIGH. 2, 21. समिद्धो ऋय ररजसि देवो देवैः संहृन्वजित् RV. 1, 188, 1. देवेषु 8, 49, 15. 19, 22. त्रयो राज्ञ्यसुरस्य वीराः 3, 56, 8. स्वेन र्जतेण राज्ञ्यः 4, 56, 6. 8, 15, 3. ऋग्निं ररजते दिव्येन शोचिषो (Agni heisst oft राजन्) 3, 2, 4. उषसामसि प्रियः तपो वस्तुषु राजसि 8, 19, 31. एते सर्दसि राजतः AV. 7, 54, 1. दिवश्च गमश्च RV. 1, 28, 20. वाजस्य 36, 12. 45, 4. य एको वस्वो वरुणो न ररजति 143, 4. 144, 6. 3, 62, 17. कृष्टेः 4, 42, 1. 83, 4. 6, 70, 2. सुतस्य कलशस्य 10, 167, 1. — 2) sich auszeichnen, ein Ansehen haben, besonders in die Augen fallen, prangen, glänzen; erscheinen wie; act.: (तिस्रो जिह्वाः) तासां या मध्ये ररजति सा वशा दुष्प्रतिग्रहा AV. 10, 10, 28. प्र पूर्वाभिस्तिरते ररष्टि प्ररः RV. 1, 104, 4. मध्ये हेतोः दुर्गो ऋर्किषो राङ्गिः (Accent missverständlich) 6, 12, 1. आदित्यतेजःप्रतिमानतेजा भीष्मो यथा राजसि सुव्रतस्त्वम् MBH. 1, 2109. नहि राजत्ययोध्येयं सासारिवर्जानो तया R. 2, 114, 14. R. GORR. 2, 53, 36. रामलक्ष्मणयोर्मध्ये सीता राजति ते स्नुषा । विष्णुवासवयोर्मध्ये यन्मा श्रीरिव त्रयिणी ॥ 60, 13. शिलाः शैलस्य राजति — बहुधा बहुभिर्बोः 103, 20. VARĀH. BRH. S. 13, 1. Git. 5, 12. यस्य राजति वलिविभङ्गाः VĀSAVAD. 3. SĀH. D. 49, 1. सुसू-

ह्मेपोत्तरीया मेघवर्षेण राजता MBh. 3, 1831. 4, 190. राजत्तीम् — नलिनी-
मिव सर्वतः R. 2, 98, 4. राजत्कुण्डलमाला 3, 42, 43. (गिरिम्) राजत्तमुच्छ्रि-
तैः प्रकैः 4, 41, 40. शङ्खचक्रगदापद्मराजद्भुजचतुष्टय PAÑĀR. 3, 11, 21. 12,
12. 15, 4. PRAB. 81, 4. रराज कुत्या मात्रा च पाण्डुः सह वने चरन् । करे-
एवारिव मध्यस्थः श्रीमान्पारंरा गजः ॥ MBh. 1, 4477. 2, 695. 5, 7. HARIV.
3968. R. 1, 1, 32. रराज सुभूषं पद्मः कल्पवृक्षैरिवोच्छ्रितैः R. GORR. 1, 13,
27. न रराज शशी चापि 2, 40, 16. 5, 3, 26. RAGH. 3, 7, 6, 6. रणानितिः —
रराज मृत्योरिव पानभूमिः 7, 46. 12, 100. KUMĀRAS. 1, 38. KATHĀS. 18, 404.
27, 13. BHĀG. P. 8, 13, 9. BHĀṬṬ. 9, 61. तानि प्रस्तान्यनीकानि रेजुरर्जुन-
मार्गणैः । शैलं प्रति बलाध्याणि व्याप्तानोवार्करश्मिभिः ॥ MBh. 4, 1703.
1705. R. GORR. 2, 60, 16. 31, 18. 6, 70, 11. RAGH. 10, 60. 11, 7. KATHĀS. 22,
3. BHĀG. P. 4, 10, 19. 8, 10, 15. BHĀṬṬ. 2, 2. 14, 7. med.: तत्र स्म राजते
भैमी सर्वाभरणभूषिता । सखीमध्ये ऽनवाद्याङ्गी विद्युत्सैदामनी यथा ॥
MBh. 3, 2083. एषा गङ्गा सप्तविधा राजते 10821. उपगीयमाना धमैरे रा-
जते वनराजयः 11606. R. 2, 66, 22. माल्यापणेषु राजते नाथ पणयानि वै
तथा 71, 37. 76, 9. R. GORR. 2, 107, 14. MRĀĀH. 1, 7. VIKR. 160. सतो ऽपि
हि न राजते दरिद्रस्येतेर गुणाः Spr. 3120. मुक्ताकरतया in der Gestalt
von 3132. 3842. प्रतिशशी च यदा दिवि राजते VARĀH. BRH. S. 28, 11. KA-
THĀS. 27, 136. कंसवत्कापि राजते 47, 111. नृतेन काचिद्राजते 113. WEBER,
RĀMAT. UP. 286. राजते तावदन्यानि पुराणानि सतो गणे । यावद्भागवतं
नैव श्रूयते BHĀG. P. 12, 13, 14. MĀRK. P. 31, 65. PRAB. 41, 10. तोयदेषु य-
था — राजमाना शतरूदा MBh. 6, 4542. सूक्तमन्त्रधरं रेजे जघनम् 3,
1827. KUMĀRAS. 6, 49. गुरुणा स्तनभारेण मुखचन्द्रेण भास्वता । शनिश्चरा-
भ्यां पादाभ्यां रेजे यक्ष्मयोव ॥ Spr. 865. 2214. सुप्तप्रबुद्धमिव तद्रेजे रा-
जगृहं ततः KATHĀS. 14, 21. 21, 14. 27, 8. 39, 160. RĀGĀ-TAR. 4, 514. BHĀG.
P. 3, 19, 8. 8, 15, 35. — partic. राजित (könnte auch zum caus. gezogen
werden) sich auszeichnend, prangend, glänzend, verschönert: वल्लोरा-
जितकौस्तुभ HARIV. 18778. (ध्वजः) विचित्रवर्णाविचलद्वैजयत्नीव राजितः
KATHĀS. 81, 35. विक्रमैः । गुञ्जद्विरित एकीति वदद्विरिव राजितम् (वनम्)
71, 195. BHĀG. P. 4, 6, 18. KĀVĀD. 3, 10. BHĀṬṬ. 17, 101. बाणैः — गार्ध-
राजितैः (vgl. u. गार्धवाजित, auch in den Nachträgen) MBh. 3, 12280.
कङ्क° (कङ्कतेजित die neuere Ansg.) HARIV. 9318. Kir. 5, 9. रत्° KA-
THĀS. 12, 154. करकेयूर° 26, 232. 33, 214. 43, 9. विकीर्णकूलद्रुमराजि-
तासु नदीषु MBh. 13, 522. (सरः) जलोर्मिरवराजितम् CATR. 1, 60. उल्लस-
न्मतकोकिलारावराजिते मधूत्सवे KATHĀS. 35, 5.

— caus. walten, herrschen: अंधिराजो राजसु राजयति (°ति TS.)
AV. 6, 98, 1.

— अति hinfahren über: सद्यो यः स्यन्द्रे विधिंति धवीयानृपो न ता-
पुरति धन्वा राट् RV. 6, 12, 5.

— अनु nachahmen: उभे वाचौ वदति साम्गा इव गायत्रं च त्रैष्टुभं चानु
राजति RV. 2, 43, 1. सोमो विराजमनु राजति षुप् 9, 96, 18.

— अभि med. prangen: एतस्योरसि सुव्यक्तं श्रोवत्समभिराजते MBh.
3, 10960.

— उप an zwei verdorbenen Stellen, nämlich MBh. 9, 3608 und PAÑ-
ĀT. V, 12; an der ersten Stelle ist mit der ed. Bomb. zu lesen: न वि-
मतिं काचिद्भजित्वा तु पराजितः, an der zweiten mit BÜHLER: आ जन्मनः
स्मरोत्पत्तौ मानसेनोषरापितम्.

— निम्न caus. 1) prangend machen, erglänzen lassen: अस्पृष्टचरणा

ह्यस्य चूडामणिमरीचिभिः । नीराजयति भूयालाः पादपीठान्तभूतलम् ॥ PRAB.
23, 6, 7. अमरचयचमूचक्रचूडामणिश्रेणानीराजितोपात्पादद्वयाम्भोज 81, 3.
2, 3. दिव्यास्त्रस्फुरड्यदोधितीशिवानोराजितस्य धनुः UTTARAB. 111, 14
(150, 12). — 2) die नीराजन genannte Cerimonie vollziehen an (acc.): नी-
राजयित्वा सैन्यानि प्रयासि विजिगीषवः (पृथिवीजितः) HARIV. 3840. राजा
नीराजितः VARĀH. BRH. S. 44, 22. नीराजितक्यद्विप KĀM. NĪTIS. 4, 66.

— परि nach allen Seiten hin Glanz verbreiten: प्रभया परिराजत्तम्
(मृगम्) R. 3, 49, 3. वृताः सुहृद्भिः परिरिजुराजसा यथा सदस्यैर्षिभिस्त्रयो
ऽग्रयः 2, 112, 33. सर्वतो ह्यनुमानेकः संपतन्परिराजते । ऊताशन इवाकाशे
ज्वालामालापरिष्कृतः ॥ 5, 52, 7.

— प्रति in seinem Glanze erscheinen wie (इव): अनूपोपवनैः कातैः
कात्ता जनमनोरमा । सतारका द्यौरिव सा द्वारका प्रत्यराजते ॥ HARIV. 6343.

— वि 1) = simpl. 1): बृहन्महात्त उर्विया वि राजथ RV. 5, 35, 2. 1,
188, 4. 3, 10, 7. स दर्शतस्य वपुषो वि राजसि 10, 140, 4. वोरस्य 159, 6. दे-
वानाम् AV. 1, 10, 1. 19, 42, 4. वि ते मदा अराजिषुः beamesterten dich 8,
14, 10. मन्दानो अस्य बर्हिषो वि राजसि 13, 4. 13, 5. धियो विश्वा चि रा-
जति 1, 3, 12. पुत्रपयत्रा सहसा वि राजसि beamestern 5, 8, 5. विश्वं भुवनम्
63, 7. रेभो न पूर्वीरुषो वि राजति 9, 71, 7. 10, 170, 1. त्रिशङ्काम् 189, 3.
वि पर्वतेषु राजथ 8, 7, 1. अग्निः प्रियेषु धर्मसु सप्तोक्ता वि राजति VS. 12,
117. AV. 2, 36, 3. 3, 4, 1. उयो विराजन्प वृद्धं शत्रून् 12, 6. 11, 1, 22. 5, 16.
14, 1, 64. यो वाव सर्वासु दिनु विराजति स एव विराजति CAT. BR. 8, 5, 8,
5. लोके AIR. BR. 1, 5. पर्वमानो (सोमः, der auch राजन् ist) वि राजति RV.
9, 5, 1. रयिर्वि राजति द्यमान् 3. 61, 18. — 2) = simpl. 2); act.: विराज-
ति प्रज्ञया पशुभिर्ब्रह्मवर्चसा KĀND. UP. 2, 16, 2. व्यराजन्काखिनस्तत्र सूर्या-
शुप्रतिरजिताः MBh. 1, 1412. विराजति यथा सोमो मेधैर्मुक्तः 3, 8106. 8148.
एषा भागीरथी — चातेरिता पताकेव विराजति नभस्तले 8646. R. 2, 97,
19. R. GORR. 2, 103, 6. 106, 16. 3, 32, 31. ह्यावुपचितो वृत्तो संकृतो तो
(योधारी) विराजतः 52, 25. 4, 44, 56. 5, 67, 13. R. ed. Bomb. 4, 40, 55. Spr.
2277. शीलं शैचं तान्तिर्दानिण्यं मधुरता कुले जन्म । न विराजति हि सर्वे
वितकीनस्य पुरुषस्य ॥ 2992. CIG. 9, 62. मृडकुञ्चितदीर्घणा कुसुमोत्कर-
धारिणा । केशकस्तेन ललना जगामाथ विराजती ॥ MBh. 3, 1822. 2487.
12068. सोमे मन्दरश्मौ विराजति HARIV. 4356. सूर्ये विराजति 4897. R. 5,
11, 1. 45, 2. 6, 84, 27. करकमलविराजतस्वायुधा PAÑĀR. 3, 8, 2. BHĀṬṬ. 6,
143. सह सीत्या । विरराज मन्वाङ्कुञ्चित्रपेव निशाकरः R. 3, 23, 11.
RAGH. 2, 20. 13, 10. RĀGĀ-TAR. 6, 279. कृष्णयानुति तत्र न्वीरो तो विरे-
जतुः MBh. 1, 7125. R. 1, 19, 12. 2, 104, 30. 3, 56, 32. KATHĀS. 18, 6. 19, 68.
34, 32. BHĀṬṬ. 11, 21. — med.: अनुसंवत्सरं जाता अपि ते कुरुसत्ताः ।
पाण्डुपुत्रा व्यराजत्त पञ्च संवत्सरा इव ॥ erschienen wie MBh. 1, 4856.
एतस्मात्कारणात् — करिश्चन्द्रे विराजते । तेभ्यो राजसक्रेभ्यः überran-
gen 2, 496. विमानस्थो विराजते 3, 8188. एष तस्याश्रमः पुण्यो य एषो ऽग्रे
विराजते 10510. चन्द्रविस्पर्धिना देवि मुखेन त्वं विराजसे 4, 189. 238. 1048.
यशसा 13, 1707. गुणाः 5898. R. 1, 13, 29. 2, 65, 17. 80, 21. 94, 6. R. GORR.
2, 8, 43. 26, 12. 59, 17. 3, 52, 30. 4, 2, 15. 6, 92, 83. KĀM. NĪTIS. 8, 2. 87. Spr.
1271. 3347. 4165. 4409. (वाक्) प्रिया वा मधुरा वा तु स्वाम्येष्वेव विरा-
जते so v. a. am Platze sein 4600. 5195. Kir. 5, 16. KATHĀS. 25, 173.
RĀGĀ-TAR. 4, 401. BHĀG. P. 2, 9, 12. 3, 13, 39. 9, 5, 8. Verz. d. Oxf. H. 148,
6, 8. नागाश्च भूमिदराजिविराजमानाः Spr. 2916. RĀGĀ-TAR. 6, 317. BHĀG.
P. 8, 15, 5. PRAB. 21, 18. सैभाग्यचिह्नमिव मूर्धं पदं विरेजे Spr. 3248.

RĀGA-TAR. 4, 195. 3, 449. BHĀG. P. 4, 15, 13. — partic. विराजित (könnte auch zum caus. gezogen werden) = राजित : तेषाम् विराजितं रङ्गम् MBh. 3, 2193. सुवर्णप्रङ्कैस्तु विराजितानां गवाम् 13, 2952. HARIV. 2422. 6880. 11790. R. 2, 100, 21 (108, 20 GORR.). 5, 13, 29. VARĀH. BRH. S. 12, 2. शोलिन विराजितवर्णुणः KATHĀS. 20, 117. 22, 251, 25, 15. BHĀG. P. 3, 23, 15. 8, 18, 3. Verz. d. Oxf. H. 151, a, 7. PAÑĀKĀR. 1, 6, 15. 7, 29. गृहे क्रीडारतिविराजितम् MBh. 4, 741. 7, 1567. युद्धे सिंहनादविराजितम् 7063. 12, 12316. HARIV. 11861. R. 5, 13, 11. KĪR. 5, 4. KATHĀS. 106, 46. ज्ञानेन विज्ञानविराजितेन BHĀG. P. 5, 3, 13. PAÑĀKĀR. 1, 3, 77. fg. 4, 57. ÇATR. 1, 296. — Vgl. विराज्. — caus. prangen machen, mit Glanz erfüllen, Glanz verleihen, erhellen; mit acc.: (गोकुलम्) विराजयति तं देशम् MBh. 13, 2699. विराजयन्नाजसुतो राजमार्गम् R. 2, 26, 2. R. GORR. 2, 38, 17. 3, 75, 55. भूतानि सर्वाणि विराजयन्तम् (शीतान्शुम्) 5, 11, 4. BHĀG. P. 5, 20, 13. व्यराजयत वैदेही वेषम तत्सुविभूषिता । उच्यते ऽश्रुमतः काले खं प्रमेव विवस्वतः ॥ R. 2, 39, 18.

— अतिवि (अति वि) in hohem Grade prangen, — glänzen; med. MBh. 3, 2700. 11844. 11860. 11863. HARIV. 7078. R. GORR. 2, 22. KĀM. NĪTIS. 3, 14.

— अधिवि vorherrschen, sich auszeichnen vor (acc.): सुकृत्वे ह्यधि श्रिया विराजतः RV. 1, 188, 6. अधि त्रिपृष्ठ उषसो वि राजति 9, 73, 3.

— अनुवि nachdenken: अनु प्रयाणामुषसो वि राजति der Bahn der Morgenröthe zieht er nach RV. 5, 81, 2.

— अभिवि 1) als Umschreibung von वि + राज् Nir. 11, 27 wohl regieren. — 2) prangen, einen Glanz um sich verbreiten; med.: (नारायणास्थानम्) भासयन्सर्वभूतानि सुश्रियाभिविराजते MBh. 3, 11861. 7, 3945. न तत्र सूर्यस्तपति न सोमो ऽभिविराजते 12, 13362. HARIV. 6413. R. 2, 26, 10. BHĀG. P. 8, 3, 5. partic. °राजित (könnte auch caus. sein) prangend, in vollem Glanze stehend: दिव्यपुष्पोपहारीश्च सर्वतो ऽभिविराजितम् (आश्रमम्) MBh. 3, 11042. 12, 1546.

— संवि prangen: अर्जुनस्तु रूपे राजन्योऽधयन्संव्यराजत MBh. 6, 5472. — सम् walten über: सम्राजन्तमधराणाम् RV. 1, 27, 1. संराजितुम् P. 8, 3, 25, Sch. — Vgl. सम्राज्.

2. राज् (= 1. राज्), nom. राज् P. 3, 2, 61. 8, 2, 36. Vop. 3, 77. fg. 184. 1) m. Fürst, König AK. 2, 8, 1. H. 689. HALĀJ. 2, 266. am Ende eines comp.: अमर्° MBh. 4, 1573. विदर्भ° 3, 2524. दैत्य° BHĀG. P. 3, 17, 23. मतङ्ग° MBh. 1, 5885. सर्व° 2, 530. वादि° PAÑĀKĀR. 3, 14, 75. शङ्ख° so v. a. die Muschel der Muscheln MBh. 7, 4170. 4172. — 2) m. N. eines Ekāha KĀTJ. ÇR. 22, 10, 7. ĀÇV. ÇR. 9, 8, 21. PAÑĀKĀV. BR. 19, 1, 1. LĀTJ. 9, 4, 1. MAÇAKA 5, 1. — 3) m. ein Metrum von 4 Mal 22 Silben Ind. St. 8, 107. 111. — 4) f. N. einer Göttin: इन्द्राण्युपघाय्यस्मिनी राट् RV. 5, 46, 8. Nir. 12, 46. nach ŚĀJ. = राजमाना. Ausserdem in den Formeln: श्यं ते राट् (= राट्य MAh.) VS. 9, 22. 18, 28. मूर्धासि राट् (= राजमाना MAh.) 14, 21. राट्सि TBh. 3, 11, 2, 10. — Vgl. अङ्ग°, अधि°, अग्र°, अराण्य°, इन्दु°, उडु°, एक°, क्रतु°, गिरि°, गृध्र°, जल°, ज्येष्ठ°, तृण°, देव°, धर्म°, नाग° (auch MBh. 1, 1125), परित°, पर्वत°, भूत°, मनु°, मृग°, यत्न°, यम°, वने°, विश्व°, स्व°.

राज् m. am Ende eines comp. = राजन् Fürst, König, der Erste unter seines Gleichen P. 5, 4, 91. Vop. 6, 37. विदर्भ° MBh. 3, 2332. 2433. 2694. शात्त्व° 5, 7017. केकय° R. 1, 73, 2. 77, 17. चेदि° ÇIC. 20, 6. राजस° R.

6, 36, 6. नरराजसराजयोः RĀGA-TAR. 3, 74. गन्धर्व° VIKR. 11, 13. वानर° R. 1, 1, 60. कपोत° Hit. 9, 15. शुक्र° ÇUK. in LA. (III) 36, 10. गिरि° MBh. 3, 2441. व्यूह° so v. a. die beste der Schlachtordnungen 6, 3062. Am Ende eines adj. comp. f. आ P. 4, 1, 28, Sch. — Vgl. अल°, अद्रि°, अधि°, अमर्°, आदि°, अल°, गृह°, घट°, तरु°, तृण°, देव°, द्वि°, द्विज°, धर्म°, नक्षत्र°, नद°, नाग°, पर्वत°, पशु°, पितृ°, पुरुष°, पृथ्वी°, प्रति°, प्रेत°, जल°, बाल°, बुद्ध°, वृक्षज्ज, ब्रह्म°, भुजग°, भृङ्ग°, मणि°, मत्स्य°, मदन°, मनुष्य°, मत्त°, मर्म°, मन्त्रा°, मीन°, मृग°, मेघ°, यम°, यशा°, युव°, योग°, राज°, विद्य°, शैल°, सर्प°, सिन्धु°, सुख°, सुर° u. s. w.

राजस्यपि m. = राजर्षि BHĀG. P. 8, 24, 10.

1. राजकं (von राजन्) m. 1) regulus: चित्र इन्द्राज्ञा राजका इन्द्र्यके पृके सरस्वतीमनु RV. 8, 21, 18. HARIV. 15181. 15185. 16099. Aus metrischen Rücksichten auch schlechtweg für राजन् Fürst, König gebraucht: अखिलराजकपूजिताङ्ग KATHĀS. 18, 405. विद्याधर° 116, 91. BHĀG. P. 12, 1, 3. AK. 3, 6, 2, 27. Häufig am Ende eines adj. comp. (= राजन्: षोडश° MBh. 1, 332. KĀM. NĪTIS. 8, 22. मानिताखिल° KATHĀS. 44, 133. 171. स° MBh. 9, 1184. 14, 2248. Spr. 319. KATHĀS. 12, 185. 33, 74. 56, 131. Vgl. अ°, धातु°, भृङ्ग°, मन्त्रा°. — 2) N. pr. verschiedener Männer Lalit. ed. Calc. 293, 5. RĀGA-TAR. 7, 26. 8, 2842. 2846.

2. राजकं (wie oben) n. eine Menge von Fürsten, — Königen P. 4, 2, 39. Vop. 7, 19. AK. 2, 8, 1, 3. H. 1417. KĪR. 2, 47. MĀK. P. 109, 6. KĀVĀD. 3, 25. BHĀTJ. 2, 52.

राजकथा (1. राजन् + क°) f. Geschichte der Fürsten, — Könige RĀGA-TAR. 1, 11, 14.

राजकदम्ब m. angeblich = कदम्ब H. 1138, Sch. nach ĠĀṬĀDH. im ÇKDa. eine Kadamba-Art.

राजकन्दर्प m. Titel eines Werkes Verz. d. Oxf. H. 113, b, 88.

राजकन्यका f. Fürstentochter, Prinzessin KATHĀS. 25, 2. 28, 111. 36, 20. RĀGA-TAR. 2, 148.

राजकन्या f. dass. R. 1, 77, 29. 5, 31, 7. KATHĀS. 7, 74. 16, 19. 24, 81. 30, 36. 31, 8. BHĀG. P. 9, 6, 43. गन्धर्वयत्नसुरकिंनर° KĀURAP. 45.

राजकर m. der dem König darzubringende Tribut WILSON.

राजकर्कटी f. eine Gurkenart, = चीनाकर्कटी RĀGĀN. im ÇKDa.

राजकर्णा m. WEBER, Nax. 2, 391. nach COLEBROOKE Misc. Ess. II, 322, Tafel Elephantenzahn.

राजकर्तृ m. Königsmacher; pl. diejenigen Personen, welche den König auf den Thron setzen (nach ŚĀJ. Vater, Brüder u. s. w.), AIT. BR. 8, 17. R. 2, 79, 1. auch 67, 1 ist mit der ed. Bomb. so zu lesen st. राट्य° bei SCHL. — Vgl. राजकृत्.

राजकर्मन् n. 1) ein dem Fürsten zu leistender Dienst M. 7, 125. किं गजेन प्रभिन्नेन राजकर्माण्यकुर्वता Spr. 673. — 2) So ma-Handlung KAUC. 3.

राजकलश m. N. pr. eines Mannes RĀGA-TAR. 7, 20. fg.

राजकला f. der 16te Theil der Mondscheibe, Mondsichel ŚĀH. D. 18, 21.

राजकलि s. u. 1. कलि 1) e).

राजकशेरु m. (wenigstens nicht n.) Cyperus rotundus HĀR. 183. n. die Wurzel von Cyperus pertenuis Roxb. AK. 3, 4, 25, 190.

राजकार्य n. eine Obliegenheit des Fürsten, Staatsgeschäft MBh. 4, 2263. KATHĀS. 18, 81. R. 1, 7, 2. Hit. 87, 17.

राजकिये m. metron. von राजकी Vop. 7, 7.

राजकीय (von राजक) adj. fürstlich, königlich P. 4, 2, 140. °सरस् KATHÁS. 62, 228. पुरुष SÁH. D. 13, 12. °नामन् VET. in LA. (III) 10, 18. का-
ष्मीरदेशीयरजकीय (so ist zu lesen) इतिहासः RÍGA-TAR. ed. Calc. auf
dem Titelbl. राजकीय m. so v. a. राजकीयः पुरुषः Diener eines Fürsten
VET. in LA. (III) 20, 21 (wo राजकीय भ० zu lesen ist). 25, 21.

राजकुमार und राजकुमारी m. Prinz P. 6, 2, 59. SÁH. D. 14, 7. fgg. VET.
in LA. (III) 5, 15. Lot. de la b. l. 107. 109. 113.

राजकुमारिका f. Prinzessin KATHÁS. 28, 43.

राजकुल n. 1) ein fürstliches Geschlecht, die Familie eines Fürsten:
अस्य राजकुलस्य जीवितम् R. 2, 87, 9. °प्रजाता 5, 11, 21. BĀG. P. 1, 16,
22. 4, 21, 36. 5, 14, 16. PRAB. 99, 5. pl. so v. a. Fürsten Spr. 1362. 3795.
VĒDDHA-KĀN. 14, 12. °विवाद SHADV. BR. in Ind. St. 39, 3 v. u. राजकु-
लानुमत्तय Inschr. in Journ. of the Am. Or. S. 6, 539, 16. — 2) der Palast
eines Fürsten (wo auch Recht gesprochen wird) SHADV. BR. in Ind. St.
1, 40, 1 v. u. MBH. 4, 93. 3, 7426. R. 2, 63, 5. R. GORR. 2, 4, 21. Spr. 4801.
KATHÁS. 4, 103. 9, 84. 12, 53. 14, 46. 25, 155. 30, 114. 31, 74. 41, 5. 43, 139.
49, 129. ÇĀK. zu KHĀND. UP. S. 53. DAÇAK. in BENF. Chr. 183, 18. PAN-
ĀT. 29, 24. 40, 13. 96, 20. 100, 22. HIT. 88, 18. VET. in LA. (III) 22, 7.

राजकुलभट्ट m. wohl ein im fürstlichen Palast angestellter Doctor
RÍGA-TAR. 6, 246. 249.

राजकुलवत् scheinbar R. 2, 67, 30, wo aber राजकुलवती mit der ed.
Bomb. (nach dem Comm. राजा कुल०) zu lesen ist.

राजकुम्भाण्ड m. Solanum Melongena ĠĀṬĀDH. im ÇKDR.

राजकर्तृ m. so v. a. राजकर्तार AV. 3, 5, 7. ÇĀT. BR. 3, 4, 4, 7. 13, 2, 3, 18.

राजकृत adj. vom König gemacht AV. 10, 1, 3.

राजकृत्य n. eine Obliegenheit des Fürsten, Staatsgeschäft KATHÁS. 35,
26. PANĀT. 30, 11.

राजकृत्वन् P. 3, 2, 95. = राजकर्तार, mit acc. BHĀṬ. 6, 130.

राजकोशातक n. eine best. Frucht VARĀH. BRH. S. 54, 121.

राजक्रय m. Soma-Kauf ĀÇV. ÇĀ. 4, 2, 18. 8, 13. LĀṬJ. 9, 9, 5.

राजक्रयणी f. so v. a. सोमक्रयणी LĀṬJ. 5, 5, 7.

राजक्रिया f. das Geschäft eines Fürsten PANĀT. 63, 25.

राजदत्वक m. eine Art Senf SUÇR. 1, 222, 17. VĀGBH. 6, 78. fg.

राजदर्जूरी f. eine Art Dattelbaum (नृपप्रिया) RÍGA. im ÇKDR.

राजगवी f. Bos grunniens NICH. PA. nach dem Schol. zu TAITT. ĀR.
6, 1, 8. 12, 1 hellfarbig an Schnauze und Hintertheil, sonst schwarz.

राजगिरि m. 1) Königsberg, N. pr. einer Oertlichkeit DAÇAK. 32, 11.
— 2) eine best. Gemüsepflanze, = राजाद्रि RÍGA. im ÇKDR.

राजगुरु m. Rathgeber —, Minister eines Fürsten R. GORR. 2, 4, 12. 69, 1.

राजगृह n. 1) die Wohnung eines Königs, Palast KATHÁS. 12, 54. 14,
21. 18, 326. 20, 47. 30, 111. 36, 44. KĀURAP. 31. Verz. d. Oxf. H. 78, b, 29.
342, b, 22. — 2) N. pr. der Hauptstadt von Magadha LIA. I, 135. gaṇa
धूमादि zu P. 4, 2, 127. MBH. 1, 7476. 2, 832. 3, 8082. HARIV. 4953. 5132.
R. 2, 67, 6. 68, 2. 6. 70, 1. R. GORR. 1, 4, 36. 79, 35. 43. 2, 70, 6. LALIT. ed.
Calc. 20, 6. 297, 6. 298, 2. 306, 3. 309, 3. BURN. Intr. 100. KATHÁS. 3, 7.
112, 112. ÇĀT. 10, 321. WILSON, Sel. Works 1, 291. 293. 295. 299. 303.
neun Joḡana von Pāṭaliputra entfernt Ind. St. 10, 312. °माकृत्य

MACK. Coll. 1, 81. Verz. d. Pet. H. No. 41. राजगृह (wohl ein davon ab-
geleitetes adj.) वनम् VĀJU-P. in der Einl. zu VĀSĀVAD. 13.

राजगृहक adj. von राजगृह 2) gaṇa धूमादि zu P. 4, 2, 127.

राजगृह n. = राजगृह 1) PANĀT. 2, 6, 23.

राजघोव m. ein best. Fisch TRIK. 1, 2, 17.

राजघ P. 3, 2, 35, VĀṬT. NAISH. 1, 10 nach dem Comm. entweder राजः
प्रत्यर्थिनो कृतवान् oder राजश्रेष्ठः nach TRIK. 3, 1, 14 = तीक्ष्ण.

राजचिह्नक n. die Geschlechtstheile (उपस्थ) ÇABDĀK. im ÇKDR.

राजजदमन् m. fehlerhafte Schreibart für राजपदमन् BHAR. zu AK. 2,
6, 2 (ÇKDR.).

राजजम्बू f. eine Art Gambù und eine Art Dattelbaum (पिण्डखर्जूर)
H. an. 4, 212. MED. b. 15. — VIKR. 90.

राजत (von रजत) 1) adj. (f. ई) silbern P. 4, 3, 154. ĀÇV. ÇĀ. 9, 4, 13.
KĀṬJ. ÇĀ. 19, 4, 10. 20, 2, 6. LĀṬJ. 9, 2, 13. M. 3, 202. 5, 112. 8, 136. fg.
220. JĀGĀN. 1, 182. MBH. 1, 7215. 3, 7104. 6, 1806. 7, 1030. 1034. 3638.

HARIV. 3931. R. 1, 13, 18 (10 GORR.). 3, 21, 14. 17 (धातवः). 4, 40, 46. 5,
12, 20. SUÇR. 1, 99, 5. 170, 9. 240, 9. ÇĀK. zu BRH. ĀR. UP. S. 23. RÍGA-
TAR. 4, 198. 205. Spr. 5322. MĀRK. P. 31, 64. WEBER, KRISHNĀG. 273. 278. fg.

राजतान्वित mit Silber ausgelegt M. 3, 202. हेमराजतसंकीर्ण mit Gold
und Silber ausgelegt R. 4, 33, 25. — 2) n. Silber Schol. zu KĀṬJ. ÇĀ. 51,
21. हेमराजतचित्राभ्याम् R. 3, 49, 1.

राजतनय 1) m. Fürstensohn, Prinz KATHÁS. 28, 150. — 2) f. Für-
stentochter, Prinzessin KATHÁS. 10, 120. 16, 24.

राजतरंगिणी f. Strom d. i. fortlaufende Geschichte der Könige, Titel
verschiedener Chroniken von KĀÇMĪRA RÍGA-TAR. 1, 24. GILD. Bibl.
241. fgg. LIA. I, 473. fgg. II, 18. fgg. Verz. d. Oxf. H. 147.

राजतरु m. Cathartocarpus (Cassia) fistula und Pterospermum aceri-
folium Willd. RÍGA. im ÇKDR. — SUÇR. 2, 522, 18.

राजतरुणी f. Kugelamaranth RÍGA. im ÇKDR.

राजता (von राजन्) f. Königthum, königliche Würde R. 2, 79, 7. KĀM.
NĪTIS. 19, 16. Spr. 2290. KATHÁS. 36, 68. 42, 45. ऋ० Königlosigkeit AIR.
BR. 1, 14.

राजताल 1) m. Betelnussbaum TRIK. 2, 4, 40. ÇABDĀK. im ÇKDR. °ताली
f. dass. RĀGH. 4, 56. — 2) m. Bez. eines best. Tuotes Verz. d. Oxf. H. 87, a, 11.

राजतिमिष m. Cucumis sativus Lín. HĀR. 181. — Vgl. राजतेमिष.

राजतीर्थ n. N. pr. eines Tirtha WILSON, Sel. Works II, 19. fg.

राजतुङ्ग m. N. pr. eines Mannes RÍGA-TAR. 7, 858.

राजतेमिष m. = राजतिमिष TRIK. 2, 4, 36.

राजत्व n. = राजता HARIV. 7316. R. 2, 72, 51. R. GORR. 1, 4, 88. KA-
THÁS. 20, 191. 22, 211. 30, 62. 52, 372. RÍGA-TAR. 4, 177. विद्याधर० KA-
THÁS. 26, 242. सर्वस्तवानाम् MBH. 13, 1134.

राजदण्ड m. königliche Gewalt, eine vom König verhängte Strafe:
ततो न्यूनतरस्यास्य नापराधो न पातकम् । न चास्य राजदण्डो ऽपि प्राय-
श्चित्तं न विद्यते ॥ इति प्रायश्चित्ततत्त्वधृताङ्गिरोवचनम् ÇKDR. °भयाकुल
RÍGA-TAR. 5, 240. = शास्ति Schol. zu UP. 4, 181.

राजदत्ता f. N. pr. eines Frauenzimmers KATHÁS. 36, 48.

राजदत्त m. 1) Hauptzahn, Vorderzahn P. 2, 2, 31. राजदत्तास्तु चत्वारो
दशनानां पुरः स्थिताः TRIK. 2, 6, 29 (s. die Corrigg.). चत्वारो राजदत्ताः स्युः

संमुखीना रदास्तु ये BĀLA beim Schol. zu NAISH. 7, 46. मध्यदत्ता राजदत्ता
दंष्ट्रातत्पार्श्वयोर्द्वयोः VAIŚ. beim Schol. zu H. 384. राजदत्तौ तु मध्यस्था-
वुपरिश्रेणिका क्वचित् H. 384. vier Zähne gemeint NAISH. 7, 46. — 2) N.
pr. eines Mannes; s. राजदत्ति.

राजदत्ति m. patron. von राजदत्त P. 4, 1, 160, Sch.

राजदर्शन n. das Zugesichtkommen eines Fürsten, Audienz bei einem
Fürsten: मो राजदर्शनं कारय so v. a. führe mich zum Fürsten Hir. 98, 8.
9. Titel eines künstlichen Gedichts Verz. d. Oxf. H. 211, b, 6.

राजदार m. pl. eine Gemahlin und die Gemahlinnen des Königs R.
2, 89, 15.

राजदुहितृ f. Fürstentochter, Prinzessin P. 6, 3, 70, VArtt. 10. KA-
THĀS. 10, 96. PĀNĀT. ed. orn. 50, 1. Davon °दुहितृमय adj. (f. ई): सर्वा दि-
शो °मयीरपश्यत् so v. a. überall glaubte er die Prinzessin zu sehen
ebend. 3.

राजहूर्वा f. eine lange Art von DŪRVĀ-Gras PRAJOGAR. 93, b, 5.

राजदर्वद् f. P. 6, 1, 223, Sch. wohl Bez. des grösseren unteren Mühl-
steins.

राजदेव m. N. pr. eines Lexicographen (= भोजराजदेव nach AUFRECHT)
Verz. d. Oxf. H. 182, b, 44.

राजदुम m. wohl = राजवृत्त SuCA. 2, 288, 17. 321, 14.

राजद्वार f. das Thor eines fürstlichen Palastes Hir. 98, 7.

राजद्वार n. dass. HARIV. 3284. Spr. 458. MĀRK. P. 126, 18 (°द्वारम् acc.
könnte auch zu °द्वार gehören). Hir. 88, 18, v. 1.

राजद्वारिक m. Thürsteher an einem fürstlichen Palaste Spr. 2553.

राजधत्तूर m. eine Art Stechapfel RĪĠĀN. im ÇKDR. u. मकाशठ: °क
m. nach ders. Aut. in der alphabetischen Ordnung.

राजधर्म m. die Pflicht eines Fürsten: pl. die für einen Fürsten gelten-
den Bestimmungen M. 7, 1, 9, 324. R. 2, 26, 4. 102, 1. MBH. 12, 2089. Verz.
d. Oxf. H. 7, b, 4. 13, a, 30. 85, b, 42. 268, b, 5. राजधर्मानुशासन n. Titel des
1ten Abschnittes im 12ten Buche des MBH. °कास्तुम् bildet einen Theil
des Smṛtikaustubha Verz. d. Oxf. H. 272, b, No. 645.

राजधर्मन् m. N. pr. eines Reihers, eines Sohnes des Kaçjapa, MBH.
12, 6337. fgg. — Vgl. धर्मराज 3).

राजधानक n. = राजधानी ÇABDAR. im ÇKDR.

राजधानी f. die Residenz eines Fürsten H. 973. HALĀJ. 2, 131. MBH.
3, 15887. 4, 147. fg. 7, 2972 (यमस्य). R. 1, 4, 24 (3, 65 GORR.). 9, 66. 2, 46,
4. 32, 50. 88, 19. 4, 41, 66. 6, 16, 105. 107, 16. RAGH. 2, 70. 5, 40. ÇĀK. 112,
19. MEGH. 25. KATHĀS. 15, 63. 25, 269. 32, 121. 34, 14. RĪĠĀ-TAR. 4, 24.
70. 5, 256. 6, 125. Verz. d. Oxf. H. 13, b, 3. PRAB. 23, 7. कुल° RAGH. 16, 36.

राजधान्य n. Panicum frumentaceum Roxb. RĪĠĀN. im ÇKDR. eine
Reisart (RĪĠĀN. ebend. u. d. W. राजानि). VARĀH. BRH. S. 15, 12.

राजधामन् n. Palast —, Residenz eines Fürsten RĪĠĀ-TAR. 5, 483.
कुरु° (kann in कुरुराज + धामन् mit dem Comm. zerlegt werden) Bhā.
P. 10, 71, 33.

राजधीर m. N. pr. eines Mannes KSHITĪ. 49, 3.

राजधुरै (राजन् + धुर) m. das Joch, an dem ein Fürst zu ziehen hat,
die Last der Regierung P. 5, 4, 74, Sch. °धुरा f. VOP. 6, 73.

राजधुस्तूरक m. eine Dattelart RĪĠĀN. im ÇKDR.

राजधूर्त m. dass. ebend.

1. राजन् (von 1. राज्) UNĀDIS. 1, 156. m. 1) König, Fürst AK. 2, 8, 1, 1.
3, 4, 18, 114. TRIK. 2, 8, 1. H. 689. an. 2, 280. fg. (= पार्थिव und प्रभु).
MED. n. 115 (= नृपति und प्रभु). HALĀJ. 2, 266. उप तत्रं पृषीत हस्ति रा-
जभिः RV. 1, 40, 8. 126, 1. वस्वः 2, 14, 11. कुविन्मा गोषो कर्से जनस्य कु-
विद्भानाम् 3, 43, 5. ब्रह्मरस्य 4, 3, 1. 30, 7. ऋषिं वा यं राजानं वा सुप्रुदयः
5, 54, 7. ब्रह्मणो देवकृतस्य 7, 97, 3. राजामुत्तमं मानवानाम् AV. 4, 22, 5.
राज्ञो राष्ट्रं वि रतति 11, 5, 17. अयं विशो विष्पतिरस्तु राज्ञो 4, 22, 3. श्रो-
षधीनां राज्ञा वनस्पतिः 8, 7, 16. पूर्वा राज्ञो ऽभिवदति ÇAT. BR. 3, 3, 4, 14.
यस्यै विशो राजा भवति 5, 4, 3, 3. वैश्यो राज्ञे बलिं कर्तुं 11, 2, 6, 14. कौ-
रव्य 12, 9, 2, 3. ऐत्वाक ÇĀK. Ç. 15, 17, 1. ĀCV. GRHJ. 3, 12, 1. KAUC. 15.
M. 1, 114. 4, 33 (राजतम्). 110. राजानः तत्रियाद्य 12, 46. MBH. 3, 2072.
भव राजा कुरुषु 9, 1891. R. 1, 1, 33. ÇĀK. 27, 18. 31, 3. राजेन्दु RAGH. 1,
12. पृथं वैन्यं प्रजा दृष्ट्वा रक्ताः स्मेति यद्ब्रुवन् । ततो राजेति नामास्य ह्य-
नुरागादज्ञायत ॥ MBH. 7, 2396. 12, 1032. VP. 101. fg. तथैव सो भूदन्वर्थो
राज्ञा प्रकृतिरञ्जनात् ॥ RAGH. 4, 12. in etym. Zusammenhang mit रत्न
gebracht ÇĀK. 111. 64, 21. Unter den Göttern führen als Herrscher je
in ihrem Gebiet den Königsnamen: Varuṇa und die übrigen Āditja
RV. 1, 24, 7. 4, 1, 2. 5, 85, 3. 7, 64, 1. AV. 3, 3, 3. ÇAT. BR. 2, 2, 3, 1. RV. 1,
20, 5, 41, 3. 3, 56, 7. 62, 6. 7, 66, 11. AV. 3, 12, 4. KAUC. 71. Indra H. an.
MED. RV. 1, 178, 2. 5, 40, 4. 6, 36, 4. 7, 27, 3. 8, 53, 3. 9, 1. TS. 5, 5, 11, 1.
Agni RV. 5, 4, 1. 6, 1, 13. 8, 5. 8, 43, 24. 10, 87, 3. Jama 10, 14, 1. 7. AV.
6, 116, 1. 8, 10, 23. 18, 3, 69. TS. 5, 5, 11, 1. ÇAT. BR. 2, 3, 3, 1. Soma d. i.
Mond (AK. 3, 4, 18, 114. TRIK. 1, 1, 85. 3, 3, 256. H. 105. H. an. MED. HĀ.
13. HALĀJ. 1, 42) und Soma RV. 1, 23, 14. 6, 75, 18. VS. 6, 26. AV. 2, 36,
3. 5, 21, 11. 6, 104, 3. 8, 7, 20. 14, 1, 49. KAUC. 128. सोमो राजा चन्द्रमाः
ÇAT. BR. 10, 4, 2, 1. 1, 6, 2, 5. 14. 14, 5, 1, 3. TS. 2, 3, 5, 1. राज्ञ् राजानं त्स-
रति चरत्म् KAUC. 100. सोमाय राज्ञे M. 9, 129. राजन् Mond und zugleich
König KĀVĀD. 2, 311. fg. 322. Auch der Soma-Saft und die Pflanze
werden geradezu König genannt: राजानमुप्रावहरेपुः AIT. BR. 1, 14. ता-
न्हे राजा मद्यो चकार 6, 1, 7, 32. सोमस्य राज्ञो भवत्यसि ÇAT. BR. 1, 1, 2,
7. 3, 3, 2, 1. 4, 2, 11. राजानं क्रेष्यन् 4, 5, 1, 2. यदि राजोपदस्येत् 2, 2, 5. Am
Ende eines comp. steht in der Regel राज, jedoch findet man nicht selten
auch राजन्, z. B. विदर्भ° MBA. 3, 2124. काशि° 5, 6040. कक्रय° R. 1,
12, 23. त्रिदशारि° 6, 36, 76. श्यापद° PĀNĀT. 63, 20; vgl. धर्म°, नाग°,
प्रति°, फल°, मनुष्य°, यम°, युव°, सिन्धु°, सोम°, स्व°. Am Ende eines
adj. comp. f. राजन् oder राज्ञी P. 4, 1, 28, Sch. — 2) = राजन्य ein Mann
aus der Kriegerkaste AK. 3, 4, 18, 114. H. 863. H. an. MED. राजविशिः
ĀCV. Ç. 1, 3, 3. KHĀND. UP. 8, 14, 1. ब्राह्मणा, राजन्, वैश्य, ब्रूह M. 2, 32,
36. fg. 44. 46. 3, 13. — 3) ein Jakṣha TRIK. 3, 3, 256. H. 194. H. an.
MED. wohl aus राजराज als Bein. Kubera's geschlossen. — 4) N. pr.
eines der 18 Diener des Sonnengottes und zwar einer Form Guha's
VĀPI beim Schol. zu H. 103.

2. राजन् (wie oben) Lenkung, regtmen: अहं भुवं यज्ञमानस्य राजनिं ich
bin unter der Leitung d. h. ich folge dem Willen des Frommen RV. 10, 49, 1.

राजन (von राजन्) 1) adj. aus fürstlichem Geschlecht stammend, aber
nicht zur Kriegerkaste gehörig SIDDH. K. zu P. 4, 1, 137. — 2) f. ई N. pr.
eines Flusses MBA. 6, 329 (VP. II, 148). — 3) n. oxyt. N. eines Sāman

Ind. St. 3,231, a. TS. 7,5,8,3. LĀṬJ. 1,6,35. 3,12,7. ÇĀṆKH. Çr. 16,14,8. KĪHĀND. UP. 2,20,1. 2. BHĀG. P. 11,27,31. इन्द्रस्य राजनैरिहियो, ऐरिहियो-रेकर्षे राजनम् Ind. St. 3,208, b.

राजनय m. Staatsklugheit, Politik R. 6,11,10. — Vgl. राजनीति.

राजनापित m. ein fürstlicher Bartscheerer und ein Bartscheerer ersten Ranges P. 6,2,63, Sch. (Accent des Wortes).

राजनामन् m. *Trichosanthes dioeca* Roxb. RĀGĀN. im ÇKDr. — Vgl. राजपटोलक.

राजनि m. patron. von राजन TAITT. Ār. 5,4,12. PAÑĀAV. Br. 14,3,17. 23,16,11.

राजनिघण्टु m. Titel eines medicinischen Wörterbuchs von Haraharipañḍita (Harasiṃha-Kāçmīrapañḍita ÇKDr. VII, Einl.) NIGH. Pa. Verz. d. Oxf. H. 286, a, 8. im ÇKDr. stets in der Form राजनिघण्टु citirt; राजनिघण्टु COLEBR. Misc. Ess. II, 20. — Vgl. निघण्टुराज.

राजनिवेशन n. der Palast eines Fürsten R. 2,51,13. 78,18. R. GORR. 2,4,12. 12,24.

राजनीति f. Staatsklugheit, Politik MBH. 15,978. KATHĀS. 34,189. 42,93. षड्विधा BHĀG. P. 10,43,34. PAÑĀAV. 188,4. Verz. d. B. H. No. 495. 1018. Verz. d. Oxf. H. 85, b, 44. 86, a, 6. 123, a, 24. 123, a, 38. शास्त्र 131, b, No. 238.

राजनील m. *Smaragd* ÇABDAR. im ÇKDr.

राजन्यं (von राजन्) ÇĀNT. 4, 8. 1) adj. fürstlich, königlich; m. ein Angehöriger fürstlichen Stammes, Adeltlicher, älteste Bez. der zweiten Kaste P. 4,1,137. AK. 2,8,1,1. H. 863. HALĀJ. 2,266. ब्राह्म राजन्यः कृतः RV. 10,90,12. ब्राह्मणा एव पतिर्न राजन्योऽन वैश्यः AV. 5,17,9. 18,2. 6,38,4. 10,10,18. 12,4,32. fg. 15,8,1. 19,32,8. VS. 22,22. 30,5. AIT. Br. 3,48. 7,19. 31. 8,6. TS. 2,4,12,1. 5,4,4. 10,1. 5,1,10,3. TBR. 1,7,2,6. तत्र राजन्यः ÇAT. Br. 5,1,11. 5,28. 4,1,17. 4,9. 13,4,2,5. राजन्या विशः 17. राजन्या अनुचर्यः 5,2,6. KĀṬJ. Çr. 4,9,2. 5. 16,1,17. 22,10,7. ĀÇV. Çr. 2,1,3. 4,13,5. M. 2,49. 190. 3,110. 4,84. 10,12. 22. 95. 11,83. 87. 93. 127. JĀGĪ. 1,92. P. 6,2,34. MBH. 1,1811. 5,7249. 13,1611. 1905. भोज 14,2581. R. 2,82,31 (89,13 GORR.). RAGH. 3,48. 4,87. 7,32. MEGH. 49. VARĀH. BRH. S. 4,24. 80,11. UTTARAR. 112,17 (152,4). BHĀG. P. 1,7,48. 8,43. 4,28,29. राजन्या f. MBH. 5;4497. HARIV. 8309. m. pl. Bez. eines best. kriegerischen Stammes (vgl. राजपुत्र) VARĀH. BRH. S. 14,28. MĀRK. P. 58,47. Nach UNĀDIS. 3,100 राजन्य, nach UGĒVAL. mit dieser Betonung Bein. Agni's. — 2) m. eine Art Dattelbaum (तीरिका) RĀGĀN. im ÇKDr.

राजन्यक 1) adj. von Kriegern bewohnt P. 4,2,53. — 2) n. eine Schaar von Kriegern P. 4,2,39. 6,4,151, VĀRTT. AK. 2,8,1,4. H. 1417. RAGH. 7,53. DAÇAK. 57,12.

राजन्यल (von राजन्य) n. das Kriegersein, das zur-Kriegerkaste-Gehören SĀJ. zu RV. 1,123,1.

राजन्यबन्धु m. Fürstengenosse (gewöhnlich geringschätzig gebraucht) ÇAT. Br. 1,1,4,12. 2,2,2. 8,1,4,10. 10,5,2,10. 11,6,2,5. 14,9,1,5. LĀṬJ. 8,2,10. = राजन्य, तत्रिय M. 2,65.

राजन्यवत् adj. mit einem Fürstlichen verbunden TS. 5,1,10,3.

राजवत् adj. von einem guten Fürsten beherrscht P. 8,2,14. AK. 2,1,13. RAGH. 6,22. KĀṬJ. 3,6. — Vgl. राजवत्.

राजपटोल 1) m. *Trichosanthes dioeca* Roxb. RATNAM. im ÇKDr. ०क m. dass. HĀR. 105. — 2) f. ई = मधुरपटोली (fehlt in den Wörterbüchern) RĀGĀN. im ÇKDr.

राजपट्ट m. eine Art Edelstein, ein Diamant von geringerer Güte TRIK. 2,9,30. H. 1066. VJUTP. 137. UTTARAR. 97,16 (129,1). MĀLATĪM. 150,7.

राजपट्टिका f. = चातकपत्तिन् ÇKDr. angeblich nach HĀR.; vgl. राजभट्टिका.

राजपति m. Fürsteherr ÇAT. Br. 11,4,2,9. KĀṬJ. Çr. 5,13,1.

राजपत्नी f. Gemahlin eines Fürsten R. 2,104,2. VARĀH. BRH. S. 5,76. Spr. 4935.

राजपथ m. Hauptstrasse HARIV. 6541. R. GORR. 2,4,18. 5,10,14. RAGH. 14,30. 16,12. KUMĀRAS. 7,63. RĀGĀ-TAR. 1,201. BHĀG. P. 10,42,1. am Ende eines adj. comp. f. द्या R. 1,77,7 (78,6 GORR.). R. GORR. 2,6,2. Nach gaṇa देवपथादि zu P. 5,3,100 प्रतिकृते संज्ञायाम्.

राजपथाय् (von राजपथ), ०पते eine Hauptstrasse darstellen Verz. d. Oxf. H. 235, a, 15.

राजपद्धति f. Hauptstrasse: इयं सा मोक्षमार्गाणामभिक्ता राजपद्धतिः SARVADARÇANAS. 147,8.

राजपर्णी f. *Paederia foetida* Lin. RĀGĀN. im ÇKDr.

राजपलाण्डु m. eine best. Art Zwiebel ebend.

राजपाल m. N. pr. eines Fürsten COLEBR. Misc. Ess. II, 280. REINAUD, Mém. sur l'Inde 263 (राज्यपाल v. l.). eines fürstlichen Geschlechts Verz. d. Oxf. H. 352, b, 5.

राजपितर m. Königsvater AIT. Br. 8,12,17.

राजपीलु m. ein best. Baum, = महापीलु RĀGĀN. im ÇKDr.

राजपुत्रं 1) m. a) Königssohn, Prinz; f. ई Königstochter, Prinzessin: कस्य नरा राजपुत्रेव सवनावं गच्छथः RV. 10,40,3. AIT. Br. 7,17. ÇAT. Br. 13,4,2,5. 5,2,5. ĀÇV. Çr. 10,8,11. PAÑĀAV. Br. 19,1,4. TBR. 3,8,5,1. KĀṬH. 14,8. 28,1. LĀṬJ. 9,10,1. PRAÇNOP. 6,1. राजानो राजपुत्राश्च MBH. 3,2125. 2767. 2876. 4,92. R. 1,4,3. 38,15. 2,26,4. 27,3. MĀLAV. 70,23. KATHĀS. 28,111. fgg. RĀGĀ-TAR. 2,144. HIT. 7,21. 44,7. 45,1. ०पुत्री P. 6,3,70. VĀRTT. 10. MBH. 3,2443. 15602. 4,75. R. 1,72,12. 2,38,6. R. GORR. 2,26,4. 4,42,12. BHAR. NĀṬJAC. 34,22. KATHĀS. 7,104. 11,54. 16,21. 18,165. 388. 33,7. Verz. d. Oxf. H. 216, b, 39. PAÑĀAV. 44,21. — b) ein Radschput, im System eine Mischlingskaste: der Sohn eines Vaiçja von einer Ambashṭhā (PARĪÇARA im ÇKDr. COLEBR. Misc. Ess. II, 180) oder eines Kshatrija von einer Karaṇī (Verz. d. Oxf. H. 22, a, 10) KATHĀS. 24,90. 115. 38,74. 74,59. 111,29. RĀGĀ-TAR. 7,234. HIT. 39,18. VET. in LA. (III) 23,17. f. ई Verz. d. Oxf. H. 22, a, 10. — c) der Planet Mercur (Sohn des Mondes) TRIK. 1,1,93. ÇABDAR. im ÇKDr. — d) eine Mangoart (महाराजचूत) RĀGĀN. im ÇKDr. — 2) f. ई a) Königstochter und ein Frauenszimmer aus der Kaste der Radshput; s. u. 1) a) b). — b) Bez. verschiedener Pflanzen: = कटुमुम्बी und ज्ञाती RĀGĀN. im ÇKDr. = मालती ĠATĀDH. im ÇKDr. — c) eine Art Parfum (रेणुका) RĀGĀN. im ÇKDr. — d) eine Art Metall (राजरीति) ebend. — e) Moschusratte ebend.

राजपुत्रक (von राजपुत्र) n. eine Menge von Königsöhnen P. 4,2,39. H. 1417.

रत्नपुत्रा f. Mutter von Königen (Könige zu Söhnen habend) RV. 2,27,7.
 रत्नपुत्रिका f. 1) Königstochter, Prinzessin HARIV. 1336. — 2) ein best.
 Vogel (शरारि) ḠAṬĀDH. im ÇKDR.
 रत्नपुत्रिय Titel eines Werkes Verz. d. Oxf. H. 113, b, 28.
 रत्नपुर n. Königsstadt, N. pr. einer Stadt LIA. I, 562. MBH. 7, 119.
 12, 110. Verz. d. Oxf. H. 86, b, 23. HIUEN-THANG I, 188. ०पुरी f. desgl.
 RĀĠĀ-TAR. 6, 286. 348. fg. 7, 1153. 1155. 8, 1168. 1272.
 रत्नपुरुष m. Diener —, Beamter eines Fürsten P. 6, 1, 223. Sch. NIR.
 2, 3. Verz. d. Oxf. H. 177, b, 3. MBH. 1, 4314. MRĀĪH. 154, 11. fg. ÇĀK.
 17, 6. Spr. 3229. VARĀH. BRH. S. 53, 8. 14. 93, 20. KATHĀS. 9, 84. 24, 62.
 RĀĠĀ-TAR. 3, 156. 5, 435. 467. 6, 98. BHĀG. P. 5, 26, 16. 22. PAṆĀT. 40,
 21. 97, 24. HIT. 63, 8. VET. in LA. (III) 22, 7. Z. d. d. m. G. 14, 572, 8.
 रत्नपुष्प 1) m. *Mesua Roxburghii Wight.* ÇABDAĀ. im ÇKDR. — 2) f.
 eine best. Pflanze, = करुणी RĀĠĀN. im ÇKDR.
 रत्नपूग m. eine Art Betelpalme BHĀG. P. 4, 6, 17.
 रत्नपूरुष m. = रत्नपूरुष KATHĀS. 24, 52.
 रत्नपौरुषिक (wohl von रत्नपौरुष्य) adj. im Dienste eines Fürsten
 stehend MBH. 13, 6028.
 रत्नपौरुष्य n. nom. abstr. von रत्नपूरुष gaṇa अनुशक्तिकादि zu P. 7, 3, 20.
 रत्नप्रकृति f. Minister eines Fürsten R. GORR. 2, 88, 3.
 रत्नप्रत्येनम् m. Accent des Wortes P. 6, 2, 60.
 रत्नप्रिय 1) m. = रत्नपलाण्डु RĀĠĀN. im ÇKDR. u. d. letzten Worte.
 — 2) f. झा eine best. Pflanze, = करुणी RĀĠĀN.
 रत्नप्रेष्य 1) m. Diener eines Fürsten MBH. 3, 2882. 12, 2359 nach der
 Lesart der ed. Bomb. (ग्रामप्रेष्य ed. Calc.). — 2) n. Fürstendienst (die
 richtigere Form wäre ०प्रेष्य) MBH. 12, 2358.
 रत्नफणिसक m. Orangenbaum ÇABDAM. im ÇKDR.
 1. रत्नफल n. die Frucht von *Trichosanthes dioeca Roxb.* TRIK. 2, 4, 22.
 2. रत्नफल 1) m. ein best. Baum, = राजादनी RĀĠĀN. im ÇKDR. u. d.
 letzten Worte. — 2) f. झा *Eugenia Jambolana Lin.* (जम्बू RĀĠĀN. im ÇKDR.
 रत्नबदर 1) m. eine Art Judendorn RĀĠĀN. im ÇKDR. — 2) n. स्याद्रा-
 जबदरं रक्तमेलके लवणे ऽपि च MED. r. 307. a plant (a sort of *Justicia*);
 salt WILSON nach ders. Aut.; vgl. मेलकलवणा, welches eine Art Salz
 bezeichnet.
 रत्नबला f. *Paederia foetida Lin.* AK. 2, 4, 5, 18. — Vgl. भद्रबला.
 रत्नबलेन्द्रकेतु m. N. pr. eines Mannes BURN. Intr. 532.
 रत्नबान्धव m. f. (ई) Verwandter (Verwandte) des Fürsten ĀÇV. GRHJ.
 2, 3, 3 (des Königs Varuṇa). ÇĀĪKH. GRHJ. 4, 18. PĀR. GRHJ. 2, 4. RĀĠĀ-
 TAR. 6, 252 (०भान्धव: Tr.).
 रत्नबीजिन् adj. von fürstlicher Abstammung AK. 2, 7, 2. H. 713. RĀĠĀ-
 TAR. 4, 353. 6, 98. 8, 2801. 2954.
 रत्नब्राह्मण und रत्नब्राह्मणी m. P. 6, 2, 59.
 रत्नभट m. Söldling eines Fürsten, Soldat R. 1, 54, 3 (53, 3 GORR.). 8.
 KATHĀS. 90, 117. DAÇAK. 23, 3. BHĀG. P. 3, 30, 21. 5, 26, 27. — Vgl. राजभट.
 रत्नभट्टिका f. ein best. Wasservogel HĀR. 84.
 रत्नभद्रक m. *Costus speciosus* oder *arabicus* und *Azadirachta indica*
 Juss. RĀĠĀN. im ÇKDR. Die richtige Lesart soll nach ÇKDR. पारिभद्रक sein.
 रत्नभय n. Gefahr von Seiten eines Fürsten VARĀH. BRH. S. 53, 102. 98,

VI. Theil.

19. Furcht vor einem Fürsten PAṆĀT. 218, 5.

रत्नभवन n. der Palast eines Fürsten R. 1, 20, 7. R. GORR. 2, 3, 8. KA-
THĀS. 14, 20. 18, 120. 26, 111. 42, 128. RĀĠĀ-TAR. 4, 13. BHĀG. P. 9, 10, 45.

रत्नभूय n. = रत्नता ÇABDĀRTHAK. bei WILSON.

रत्नभृत् gaṇa संकलादि zu P. 4, 2, 75.

रत्नभृत (राजन् + भृत) m. = राजभट MBH. 13, 4276. R. GORR. 1, 53, 8.
VARĀH. BRH. S. 10, 18. रत्नभृत auch adj. von रत्नभृत् gaṇa संकलादि zu
P. 4, 2, 75.

रत्नभृत्य m. Diener eines Fürsten R. GORR. 1, 53, 6. RĀĠĀ-TAR. 6, 101.

रत्नभोगीन adj. einem Fürsten zum Genuss reichend, — heilsam
P. 5, 1, 9. VĀRTT. 3.रत्नभोग्य 1) m. *Buchanania latifolia.* — 2) n. *Muskatnuss* ÇABDAĀ. im
ÇKDR. — Im Pāli ist रत्नभोग्ग Minister oder hoher Beamter.

रत्नभोजन adj. von Fürsten genossen: शालय: P. 6, 2, 150, Sch.

रत्नभारत m. Königsbruder AIT. BR. 1, 13. ÇAT. BR. 5, 4, 4, 6. KĀTJ.
ÇR. 15, 7, 12. PAṆĀV. BR. 19, 1, 4.

रत्नमणि m. eine Art Edelstein VARĀH. BRH. S. 80, 4.

रत्नमण्डूक m. eine grosse Froschart RĀĠĀN. im ÇKDR.

रत्नमन्दिर n. 1) der Palast eines Fürsten KĀM. NĪTIS. 16, 5. KATHĀS.
13, 122. 18, 399. 26, 43. 32, 182. 43, 9. 47. 53, 100. RĀĠĀ-TAR. 6, 9. 212.
— 2) N. pr. der Hauptstadt der Kaliṅga LIA. I, 563, N.

रत्नमञ्ज m. ein fürstlicher Ringer TAİK. 3, 2, 17.

रत्नमहिल N. pr. einer Stadt Ind. St. 2, 245.

रत्नमहेन्द्रतीर्थ n. N. pr. eines Tirtha Verz. d. Oxf. H. 148, b, 34.

रत्नमातर f. des Königs Mutter Spr. 2607.

रत्नमात्र n. Jeder der auf den Namen राजन् Anspruch hat ÇĀĪKH. BR.
27, 6. ÇR. 17, 5, 3. 4. 15, 3.रत्नमानव n. nom. abstr. von राजमान (s. 1. राज्) prangend, glänzend
VEDĀNTAS. (Allah.) No. 72.

रत्नमानुष m. ein königlicher Beamter JĀĪN. 2, 242.

रत्नमार्ग m. 1) Hauptstrasse M. 9, 282. MBH. 3, 3015. 4, 2183. 14, 2049.
HARIV. 4467. 5779. R. 1, 5, 8. 2, 26, 2. 33, 8. 41, 14. 43, 18. 57, 16. 70, 26.
R. GORR. 1, 79, 38. 2, 1, 37. 4, 16. 74, 13. 3, 29, 2. 4, 33, 10. 5, 10, 20. 52, 12.
6, 9, 24. Spr. 4416. MRĀĪH. 26, 7. RAḠH. 6, 10. 7, 4. KĀM. NĪTIS. 7, 39. BHĀG.
P. 4, 11, 25. MĀRK. P. 16, 20. 26. PAṆĀR. 1, 4, 58. PAṆĀT. 129, 16. VET.
in LA. (III) 19, 5. die grosse Strasse in übertr. Bed. SARVADARÇANAS. 111,
21. — 2) der Fürsten Art und Weise, — Verfahren so v. a. Kampf:
०विशारद् HARIV. 15089.रत्नमार्तण्ड Titel eines astr. Werkes und eines Commentars zu Pa-
taṅgāṭi's Jogaśūtra COLEBR. Misc. Ess. I, 235. II, 463. Verz. d. Oxf.
H. 229, a, No. 561. 279, a, 28. 292, b, 3. 316, a, 12. 336, a, No. 790. Verz.
d. B. H. No. 1176. HALL 10. WEBER, KṢHĪNĀ. 233. 295. — Vgl. बृह-
द्रामार्तण्ड.रत्नमाष m. *Dolichos Catjang* TRIK. 2, 9, 5. HĀR. 182. MBH. 13, 3282
(fälschlich ०मास ed. Calc.). ÇĀRṆG. SĀMĪH. 3, 9, 7. VĀGBH. 6, 19. MĀRK. P. 32, 11.रत्नमाष्य adj. zum Anbau von रत्नमाष geeignet, damit bestanden (ein
Feld) P. 5, 1, 20. VĀRTT. 1, Sch.

रत्नमास MBH. 13, 3282 fehlerhaft für रत्नमाष.

राजमुद्र m. eine Bohnenart H. 1174.
 राजमुनि m. = राजर्षि ÇAK. 47.
 राजमृगाङ्क 1) Bez. eines best. medicinischen Präparats Verz. d. B. H. No. 997. — 2) Titel eines astr. Werkes Verz. d. B. H. 113, b, 39.
 राजपद्मे, später °पद्मन् m. eine best. lebensgefährliche Krankheit; bei Spättern Lungenschwindsucht (ein Wortspiel leitet die Benennung vom Mond ab) H. 463. HALS. 2, 447. RV. 1, 161, 1. AV. 11, 3, 39. 12, 5, 22. TS. 2, 3, 5, 2. KAUC. 13. KĀTH. 11, 3, 27, 3. राजश्चन्द्रमसो यस्माद्भूय किलामयः । तस्मात्तं राजपद्मेति केचिदाङ्गुर्मनीषिणः ॥ SUÇR. 2, 445, 7, 20. 506, 21. HARIV. 1358. 1360. Çiç. 2, 96. Verz. d. Oxf. H. 305, b, 33. 306, b, 24. 312, b, 22. 316, a, No. 751. 357, a, No. 849. fg. Verz. d. B. H. No. 955. 967. 975. fgg. राजपद्मनामन् m. Bez. eines best. allegorisch-mythischen Wesens, dem auf dem Baugrund eines Hauses eine best. Stelle zugewiesen wird, VARĀH. BRH. S. 53, 47.
 राजपद्मिन् adj. die Schwindsucht habend SUÇR. 2, 75, 4.
 राजपत्न m. Königsopfer KĀTH. ÇR. 20, 1, 1. 22, 10, 29. 11, 45. MĀLAV. 70, 23.
 राजयान n. ein fürstliches Vehikel, Palanquin BHĪG. P. 5, 10, 15.
 राजयुधन् m. Bekämpfer eines Fürsten P. 3, 2, 95.
 राजयोग m. 1) eine Constellation, unter welcher Fürsten geboren werden, VARĀH. BRH. S. 2, S. 6. BRH. 11 (passim). Ind. St. 2, 275. Verz. d. B. H. No. 878. — 2) Bez. einer best. Stufe der Meditation (योग) Verz. d. Oxf. H. 224, b, 9. 233. fgg., No. 566; vgl. AUFRECHT in der Note auf S. 235, a. — Was bedeutet aber das Wort in Verbindung mit मन्त्रयोग und लययोग Verz. d. Oxf. H. 123, a, 18?
 राजयोषित् f. die Gemahlin eines Fürsten R. 2, 89, 14. 104, 3.
 राजरङ्ग n. Silber ÇABDAR. im ÇKDR.
 राजरथ m. ein fürstlicher Wagen MBH. 2, 2064.
 राजराज् m. Oberfürst: वैन्य BHĪG. P. 4, 18, 29. वन्यानी मृगाणाम् wird der in den Wald ziehende Rāma R. 2, 107, 17 (115, 17 GORR.). Bez. des Mondes HARIV. 1331.
 राजराज m. 1) Oberkönig, Oberfürst H. an. 4, 57. MED. ġ. 36. R. 2, 92, 14. पृथिव्या राजराजो ऽस्मि सप्तरुद्रमहीक्षिताम् R. GORR. 2, 9, 13. जयदेवक-वि° GĪR. 11, 21. Bez. Kubera's AK. 1, 1, 64. H. an. MED. HALS. 1, 79. MBH. 3, 15891. HARIV. 2468. R. 2, 95, 4 (104, 4 GORR.). 6, 4, 29. MEGH. 3. KĪR. 5, 51. DAÇAK. 133, 12. BHĪG. P. 4, 12, 8. MĀRK. P. 126, 9. des Mondes H. ç. 10. H. an. MED. Statt राजराजविमर्दनम् R. 1, 74, 17 liest die ed. Bomb. besser राजा राजवि°. — 2) N. pr. zweier Männer RĀĠA-TAR. 7, 186. 8, 1993.
 राजराजता f. die Würde eines Oberkönigs KATHĀS. 14, 31.
 राजराजत्व n. dass: कुबेरस्य MBH. 3, 15888.
 राजराज्य n. die Herrschaft über alle Fürsten HARIV. 1331. 4033.
 राजरामनगर n. N. pr. einer Stadt Verz. d. Oxf. H. 122, a, 21.
 राजरीति f. eine Art Glockengut RĀĠAN. im ÇKDR.
 राजर्षि (राजन् + ऋषि) m. ein Rshi fürstlicher Abkunft (wie Manu, Pururavas, Viçvāmītra u. s. w.) TRIK. 2, 7, 17. 8, 20. H. 712. ÂÇV. ÇR. 1, 3, 4. KĀTH. ÇR. 20, 3, 2. 8. M. 9, 67. BHĪG. 4, 2. 9, 33. MBH. 1, 7661. 3, 1748. 1841. 5, 6037. R. 1, 4, 40. 6, 2. 8, 26. 52, 22. 57, 5. 61, 12. 2, 21, 46. 49, 15. 94, 19. 107, 14. 4, 20, 7. SUÇR. 1, 16, 20. ÇĀK. 71. 104, 18. LALIT. ed. Calc. 313, 12. VP. 284. BHĪG. P. 3, 13, 3. 4, 27, 20. 9, 6, 19. MĀRK. P. 19,

37. PAÑĀT. 76, 9. °लोका R. GORR. 4, 59, 2.

राजर्षिन् m. = राजर्षि, gen. pl. राजर्षिणाम् (aus metrischen Rücksichten) HARIV. 11326.

राजलक्षणा n. ein fürstliches Abzeichen, ein Merkmal, dessen Besitz einen künftigen Fürsten anzeigt, DAÇAK. 10, 1.

1. राजलक्ष्मन् n. ein königliches Abzeichen: ऋ° adj. Spr. 339.

2. राजलक्ष्मन् m. Bein. Judhishthira's DHANAĠĠAJA im ÇKDR.

राजलक्ष्मी f. 1) der Glanz —, die Herrlichkeit eines Fürsten RAÇH. 2, 7. VIKR. 160. RĀĠA-TAR. 6, 86. BHĪG. P. 4, 8, 70. Vgl. राजश्री. — 2) N. pr. einer Prinzessin RĀĠA-TAR. 8, 3481.

राजलिङ्ग n. ein königliches Abzeichen AK. 3, 4, 16, 94. TRIK. 3, 3, 204.

राजलीलानामन् n. pl. Titel einer Sammlung von Beinamen Kṛsh-ṇa's die auf seine Belustigungen als König Bezug haben, HALL 146.

राजलोक m. eine Gesellschaft von Fürsten MBH. 2, 479. KATHĀS. 14, 59. 18, 26. 42, 195 (hier falschlich राज्य°). MĀRK. P. 109, 11.

राजवंश m. ein fürstliches Geschlecht R. GORR. 2, 7, 21. KATHĀS. 42, 55.

Verz. d. B. H. 128, a, 18. Verz. d. Oxf. H. 8, a, 23. 25: 352, b, 2. राजवंशा-वली Genealogie der Fürsten (von Vidēha und Ajodhja) MACK. Coll. I, 98.

राजवंश्य adj. aus fürstlichem Geschlecht stammend AK. 2, 7, 2. H. 713.

राजवत् (von राजन्) adv. = राजिवे SUÇR. 1, 244, 1. = राजनीव R. 2, 58, 17. Spr. 2607.

राजवदन m. N. pr. eines Mannes RĀĠA-TAR. 8, 2799 u. s. w.

राजवर्ध m. Königswaffe AV. 6, 13, 1.

राजवत्स (von राजन्) 1) adj. einen Fürsten habend, reich an Fürsten P. 8, 2, 14, Sch. AK. 2, 1, 13. सभा MBH. 5, 7. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Djutimant VP. 82. — 3) f. °वती N. pr. der Gattin des Gandharva Devaprabha KATHĀS. 36, 114. — Vgl. राजन्वत्स.

राजवन्दिन् (°बन्दिन्?) m. N. pr. eines Mannes KATHĀS. 53, 38.

राजवर्चस् (राजन् + वर्चस्) n. königliche Würde P. 5, 4, 78, VĀRTT. VOP. 6, 78.

राजवर्त्मन् n. Hauptstrasse H. 987.

राजवर्धन m. N. pr. HIUEN-THSANG I, 247 fehlerhaft für राज्यवर्धन.

राजवल्लभ m. 1) Liebling eines Fürsten MĀRK. P. 49, 49. Davon nom. abstr. °ता f.: °तामिति er wird ein Liebling des Fürsten PAÑĀR. 4, 6, 17.

— 2) Bez. verschiedener Pflanzen: = राजबदर, राजादनी und राजाक्ष RĀĠAN. im ÇKDR. — 3) Bez. einer Art von Räucherwerk Verz. d. B. H. No. 967. — 4) Titel eines Werkes Verz. d. Oxf. H. 336, a, No. 790. der 2te Çloka lautet nach ÇKDR.: श्रीनारायणादासेन कविराजेन धीमता । प्रतिमस्क्रियते इव्यगुणो ऽयं राजवल्लभः ॥

राजवल्ली f. Momordica Charantia Lin. RATNAM. im ÇKDR.

राजवसति f. das Leben am Hofe eines Fürsten MBH. 4, 92. स राजव-सतिं वसेत् 96. fg. 109. 120. 126. fgg. Spr. 239, wo eben so zu lesen ist.

राजवाधव्य m. patron. PRAVARĀDHJ. in Verz. d. B. H. 55, 13. vielleicht fehlerhaft für राजवान्धव्य (von °बान्धव).

राजवार्तिक n. Titel einer Schrift über SĀmikhja COLEBR. Misc. Ess. I, 234. HALL 8. Verz. d. Oxf. H. 237, b, No. 570. — Vgl. भोज°.

राजवाह m. Pferd ÇABDAR. im ÇKDR.

राजवाहन m. N. pr. eines Sohnes des Königs Rāḡahamāsa DAÇAK.

9, 19. fgg.

- राजवाक्य m. ein königlicher Elephant TRIK. 2, 8, 35. H. 1222. HALĀJ. 2, 69.
- राजवि (राजन् + वि) m. der blaue Holzheher ÇABDĀRTHAK. bei WILSON.
- राजविद्या f. Fürstenlehre, Staatslehre KĀM. NĪRIS. 1, 7, 8.
- राजविनोदताल m. Bez. eines best. Tactes Verz. d. Oxf. H. 87, a, 12.
- राजविकार m. ein königliches Kloster RĀGA-TAR. 4, 200.
- राजवीथी f. Hauptstrasse RAGH. 18, 38.
- राजवृत्त m. Cathartocarpus (Cassia) fistula AK. 2, 4, 2, 4. H. a n. 4, 321. fg. MED. sh. 56. Buchanania latifolia Roxb. H. a n. MED. Euphorbia Tirucalli ÇABDĀK. im ÇKDR. — SUÇR. 1, 133, 4. 2, 25, 9. 66, 16. 367, 6. 415, 12.
- राजवृत्त n. das Verfahren —, der Beruf eines Fürsten R. 2, 21, 7. R. GORR. 2, 111, 1. 4, 16, 25. fg. Spr. 1659.
- राजवेषम् n. der Palast eines Fürsten MBH. 3, 2660. R. 2, 34, 19. 57, 17. 91, 33. R. GORR. 1, 21, 5. 70, 2. 2, 4, 14. KATHĀS. 18, 24. 42, 184. 43, 12. 124, 74.
- राजवेष m. eine fürstliche Kleidung RAGH. 19, 30.
- राजशण m. = पट्ट ÇABDAM. im ÇKDR. vulgo पाट्ट (Corchorus olitorius Lin.) ÇKDR. °शन WILSON nach ders. Aut.
- राजशफर m. ein best. Fisch, = इल्लिश HĀR. 189.
- राजशय्या f. ein königliches Ruhebett H. 716.
- राजशाक m. eine best. Gemüsepflanze, = वास्तूक RĀGAN. im ÇKDR.
- राजशाकनिका f. desgl., = राजगिरि RĀGAN. im ÇKDR. u. d. letzten Worte.
- राजशाकिनी f. dass. ebend.
- राजशासन n. ein königlicher Befehl M. 10, 55.
- राजशास्त्र n. Fürstenlehre, Staatslehre MBH. 12, 12211.
- राजप्रूक m. eine Papageienart, = प्राज्ञ RĀGAN. im ÇKDR.
- राजप्रज्ञ 1) m. ein best. Fisch, Macropteronatus Magur (मदुर) Ham. H. 1347. — 2) n. ein fürstlicher Sonnenschirm mit goldenem Griffe TRIK. 2, 8, 32.
- राजशेखर m. N. pr. eines Autors Verz. d. Oxf. H. 124, b, 16. 140, a, No. 282. fg. 140, b, No. 284. 146, b, No. 313. 182, b, 45. 209, a, 11. 254, b, 86. 255, a, 39. 258, a, 4. HALL in der Einl. zu VĀSAVAD. 20.
- राजशैल m. N. pr. eines Berges MĀRK. P. 55, 7.
- राजश्यामलोपासक m. pl. N. einer Secte Verz. d. Oxf. H. 250, a, 14.
- राजश्यामाक m. eine best. Körnerfrucht MĀRK. P. 32, 9.
- राजश्री f. der Glanz —, die Herrlichkeit eines Fürsten HARIV. 4344. 4952. R. 2, 81, 6. R. GORR. 2, 25, 38. 96, 10. RĀGA-TAR. 1, 281. 5, 19. 449. 466. 6, 279. — 4, 144 ist nicht, wie TROVER annimmt, ein Dichter dieses Namens gemeint, sondern वाक्पतिराज als Beiwort von श्रीभवभूति aufzufassen.
- राजस 1) adj. (f. ई) der Qualität राजस् angehörig, zu ihr in Beziehung stehend MAITRĀJUP. 3, 5, 2. M. 12, 32. 36. 40. 45. fgg. BHĀG. 7, 12. 14, 18. 17, 2. Spr. 4770. SĀMĀKĀK. 45. SUÇR. 1, 130, 4. 192, 6. TATTVA. 20. BHĀG. P. 3, 29, 9. MĀRK. P. 40, 7. Verz. d. Oxf. H. 14, a, N. 1. 56, b, 10. 80, a, 25. 81, a, 1 v. u. WILSON, Sel. Works 1, 12. fg. 252. SARVADARÇANAS. 154, 22. — 2) f. ई Bein. der Durgā ÇABDAR. im ÇKDR.
- राजसंसद m. eine vom König abgehaltene Gerichtssitzung KATHĀS. 13, 168.
- राजसन्न n. Königsopfer, ein von einem Fürsten veranstaltetes Opfer

KATHĀS. 33, 54.

- राजसत्त्व n. nom. abstr. von राजस 1) RAGH. 11, 90.
- राजसदन n. ein fürstlicher Palast AK. 2, 2, 9.
- राजसद्वन् n. dass. KATHĀS. 43, 13. 101, 116.
- राजसभा f. eine vom König abgehaltene Gerichtssitzung AK. 3, 6, 9. VER. in LA. (III) 2, 3.
- राजसर्प m. eine Schlangenart H. 1304. HALĀJ. 3, 21. — Vgl. राजादि.
- राजसर्षप m. schwarzer Senf, Sinapis ramosa Roxb. H. 418. HĀR. 181. HALĀJ. 2, 426. RATNAM. 114. ein Korn dieser Senfart als Gewicht = 3 Likshā = 1/3 Gaurasarshapa M. 8, 133. JĀÉN. 1, 361. fg.
- राजसाइ N. pr. eines Landes Kshirg. 52, 17.
- राजसात् (von राजन्) adv.: संपद्यते fällt dem Fürsten zu VOP. 7, 85.
- राजसायुज्य n. Königthum ÇABDĀRTHAK. nach WILSON.
- राजसारस m. Pfau ÇABDAM. im ÇKDR.
- राजसिंह m. 1) ein Löwe von Fürst, ein ausgezeichnete König MBH. 5, 7229. 7297. 7418. R. 1, 12, 22. fg. (21. fg. GORR.) Spr. 2262. — 2) N. pr. zweier Fürsten Inschr. in Journ. of the Am. Or. S. 7, 5, ÇI. 13. HALL 71.
- राजसिक adj. = राजस 1) PĀNĀK. 1, 1, 55.
- राजसुख n. die Freude —, das Glück eines Fürsten KĀURAP. 26.
- राजसुत 1) m. Königssohn, Prinz R. 2, 26, 2. 72, 42. 100, 38. R. GORR. 2, 98, 24. RAGH. 3, 38. KATHĀS. 74, 123. — 2) f. श्री Königstochter, Prinzessin RAGH. 6, 26. KATHĀS. 7, 71. 16, 17. 24, 78. 28, 107.
- राजसुन्दरगणि m. N. pr. eines Lehrers Verz. d. Oxf. H. 186, a, 5.
- राजसू (राजन् + सू) adj. zum König machend VS. 10, 1. 6.
- राजसूनु m. Königssohn, Prinz R. 1, 27, 16 (28, 15 GORR.). KATHĀS. 34, 217. 39, 160. MĀRK. P. 21, 11.
- राजसूय m. (sc. क्रतु, यज्ञ) und n. (AK. 3, 6, 2, 31) Bez. der religiösen Feier der Königsweihhe P. 3, 1, 114. VOP. 26, 11. येनेष्टं राजसूयेन माउल-स्येश्वरश्च यः। शास्ति यश्चाज्ञया राजः स समाट् || AK. 2, 8, 2, 3. H. 691. HALĀJ. 2, 267. राजसूयो नृपाधरः TRIK. 2, 7, 5. AV. 4, 8, 1. 14, 7, 7. TS. 5, 6, 2, 1. TBR. 2, 7, 4, 1. 3, 1. AIT. BR. 7, 15. ÂCV. ÇR. 9, 3, 1. 4, 1. राजा वै राजसूयेनेष्टा भवति ÇAT. BR. 5, 1, 2. 12, 2, 9. KĀTJ. ÇR. 14, 1, 7. KAUC. 92. MBH. 3, 1728. 2445. HARIV. 1333. Verz. d. Oxf. H. 266, b, 41. BHĀG. P. 1, 9, 41. MĀRK. P. 7, 39. SARVADARÇANAS. 122, 9. 10. P. 2, 4, 4, Sch. °याजिन् ÇAT. BR. 5, 5, 2. 2, 3, 5. राजसूयेष्टि MBH. 2, 514. राजसूयारम्भपर्वन् heissen die Adhjája 12—18 im 2ten Buche des MBH. राजसूयो मत्तः ein beim RĀgasūja herzusagender Spruch P. 4, 3, 66, VĀrtt. 2, Sch. Nach ÇABDĀRTHAK. bei WILSON bedeutet das Wort noch: Lotus; eine Art Reis; Berg.
- राजसूयिक adj. (f. ई) zum RĀgasūja in Beziehung stehend, davon handelnd u. s. w. Schol. zu KĀTJ. ÇR. 18, 5, 3. 15. दक्षिणा P. 5, 1, 95, Sch. MĀRK. P. 7, 25. 36. 39. पर्वन् MBH. 1, 318. so heissen die Adhjája 32—34 im 2ten Buche des MBH.
- राजसेवक m. Diener eines Fürsten Spr. 3183, v. l. KATHĀS. 20, 166. 111, 24. BHĀG. P. 7, 5, 15. ein Radschput PĀNĀK. 217, 25.
- राजसेवा f. Fürstendienst ÇĀND. 51. Spr. 2609. °सेवोपजीविन् KATHĀS. 73, 257.
- राजसेविन् m. Fürstendiener Spr. 2947. 4939.
- राजस्कन्ध m. Ross TRIK. 2, 8, 41.

राजस्त्वम्ब m. N. pr. eines Mannes; s. राजस्त्वम्बायन und °स्त्वम्बि.
 राजस्त्वम्बायन m. patron. ÇAT. BR. 10, 4, 3, 1. proparox. 6, 5, 9.
 राजस्त्वम्बि m. desgl. PRAVARĀDHJ. in Verz. d. B. H. 53, 33.
 राजस्त्री f. Gattin eines Fürsten R. 2, 57, 21.
 राजस्थलक adj. von राजस्थली gaṇa धूमादि zu P. 4, 2, 127.
 राजस्थली f. N. pr. einer Oertlichkeit gaṇa धूमादि zu P. 4, 2, 127.
 राजस्व n. Eigentum eines Fürsten M. 8, 149.
 राजस्वर्ण m. eine Art Stechapfel, = राजधुस्तूरक RĪGĀN. im ÇKDr.
 राजस्वामिन् m. Fürstenherr, als Beiw. Viṣṇu's RĪGĀ-TAR. 8, 1824.
 राजहंस m. 1) Flamingo AK. 2, 5, 24. H. 1326. HALĀJ. 2, 97. = कल-
 हंस und कादम्ब H. an. 4, 331. MED. s. 61. — HARIV. 12670. R. 4, 40, 47.
 RAGH. 5, 75. KUMĀRAS. 1, 34. RT. 3, 21. MERG. 11. VIKR. 93. SPR. 626. KA-
 THĀS. 39, 160. 42, 224. 50, 6. BHĀC. P. 3, 28, 27. 4, 7, 21. 5, 17, 13. PĀNĀKAR.
 1, 7, 30. HIT. 79, 7. Verz. d. Oxf. H. 132, b, No. 243. am Ende eines adj.
 comp. f. स्त्री (v. l. fehlerhaft ई) SPR. 573. °हंसी Flamingoweibchen RAGH.
 6, 26. VIKR. 19. KATHĀS. 69, 7. 112, 96. KĀURAP. 5. 25. — 2) ein ausge-
 zeichneter Fürst TRIK. 3, 3, 448. H. an. MED. — 3) N. pr. eines Fürsten
 von Magadha DAÇAK. 2, 7. eines Autors Verz. d. B. H. No. 941. eines
 Dieners KATHĀS. 6, 124.
 राजकर्म्य n. der Palast eines Fürsten KĀM. NITIS. 16, 6.
 राजकर्षण n. die Blüthe von Tabernaemontana coronaria R. Br. (ति-
 गरपुष्प) RĪGĀN. im ÇKDr. Stadt WILSON nach ÇABDĀNTHAK. (eine Ver-
 wechselung von तगर und नगर).
 राजकस्तिन् m. ein städtischer Elephant P. 6, 2, 63. Sch. HĀR. 49.
 राजकार m. Bringer des Soma KĀṬH. 34, 3.
 राजकासक m. ein best. Fisch, Cyprinus Catla (कातल) HAM. ÇABDAR.
 im ÇKDr.
 राजाङ्गा (राजन् + ञ्) n. der Hofraum in einem fürstlichen Palaste
 KATHĀS. 35, 41. 47.
 राजान्तं m. UÉGVAL. zu URĀDIS. 2, 78. Buchanania latifolia Roxb.
 ÇABDAM. im ÇKDr. VIÇVA bei UÉGVAL. Butea frondosa Roxb. und Mim-
 sops Kāuki VIÇVA. — Vgl. राजादन.
 राजात्मकस्त्व m. Bez. eines best. Lobspruches auf RĀMA WEBER,
 RĀMAT. UP. 363.
 राजात्पार्वतक m. = राजावर्त RĪGĀN. im ÇKDr. u. d. l. W.
 राजादन m. Buchanania latifolia (n. die Nuss) AK. 2, 4, 3, 15. H. 1142.
 a n. 4, 188. MED. n. 203. Mim-sops Kāuki oder hexandra (n. die Frucht)
 AK. 2, 4, 3, 26. Butea frondosa MED. RATNAM. 44. = त्रिपत्तक H. an. —
 SUÇA. 1, 157, 1. 211, 19. 228, 15. 2, 13, 7. 79, 1. 131, 12. 490, 5. VIÇVA. 6,
 120. Schol. zu KĀṬH. ÇA. 176, 17. राजादनफल oder राजादनफल (vgl. die
 Ausleger zu AK. 2, 4, 3, 26) n. ÇĀNT. 3, 12. Sch. राजादनी f. ein best. Baum,
 = कपीष्ठ, नीपबीज u. s. w. RĪGĀN. im ÇKDr. ÇATR. 1, 270. 279.
 राजाद्रि m. eine best. Gemüsepflanze, = राजगिरि RĪGĀN. im ÇKDr. u. d. l. W.
 राजाधिकारिन् m. Richter KATHĀS. 60, 222.
 राजाधिकृत m. dass. VARĀH. BṚH. S. 10, 16. KATHĀS. 60, 228.
 राजाधिदेय HARIV. 2032 fehlerhaft für राजाधिदेव.
 राजाधिदेव 1) m. Bein. ÇĀRA's HARIV. 2032. fg. (राजाधिदेय ed. Calc.).
 3085. 6628. — 2) f. ई N. pr. einer Tochter ÇĀRA's HARIV. 1928. VP.

437. BHĀC. P. 3, 24, 30. 38.

राजाधिराज्ञं m. Oberkönig TAITT. ĀA. 1, 31, 6.

राजाधिष्ठान s. u. अधिष्ठान 1).

राजाधन् (राजन् + धञ्) m. Hauptstrasse RĪGĀ-TAR. 1, 370.

राजान्, °नति denom. von राजन् SIDDE. K. zu P. 6, 4, 15.

राजानक (राजन् + ञ्) m. regulus, kleiner Prinz RĪGĀ-TAR. 6, 261. 8,
 2969. HALL in der Einl. zu VĪSAVAD. 16. °राम Verz. d. Oxf. H. 239, a, 12.

राजानुजीविन् m. ein Diener des Fürsten MATSJA-P. im ÇKDr.

राजात्र (राजन् + ञ्) n. 1) von einem Fürsten oder Krieger empfan-
 gene Speise M. 4, 218. °प्रायश्चित्त Verz. d. Oxf. H. 59, b, 38. — 2) eine
 Art Reis (Fürstenspeise), der in Andhra gebaut wird, RĪGĀN. im ÇKDr.

राजान्यत्र (राजन् + ञ्, nom. abstr. von ञ्) n. Thronwechsel VARĀH.
 BṚH. S. 3, 18.

राजाभिषेक m. Königsweihe Verz. d. Oxf. H. 332, b, 12. 333, b, 19. °प-
 हति f. Titel einer Abhandlung über diesen Gegenstand MACC. Coll. I, 34.

राजाभ m. eine Art Āmra RĪGĀN. im ÇKDr.

राजाह m. = ऋज्वेतस RĪGĀN. im ÇKDr.

राजाय् (von राजन्), °यैते P. 4, 4, 15. Sch. 8, 2, 2. Sch. sich wie ein Kö-
 nig gebahren, sich dafür halten SPR. 894.

राजाक m. = ञ्क Calotropis gigantea RĪGĀN. im ÇKDr.

राजाकं (राजन् + ञ्क) 1) adj. einem Fürsten zukommend, ihm gebüh-
 rend, seiner würdig MED. h. 23. R. 3, 49, 42. — 2) f. स्त्री Eugenia Jam-
 bolana Lam. RĪGĀN. im ÇKDr. — 3) n. a) Agallochum AK. 2, 6, 3, 28.
 H. 640. MED. — b) eine Reisart, = राजान् RĪGĀN. im ÇKDr. u. d. l. W.

राजाकृपा (राजन् + ञ्) n. ein fürstliches Ehrengeschenk R. GORR. 2, 72, 20.

राजालाबू f. eine Gurkenart MADANAVINODA im ÇKDr.

राजालुक m. ein best. Knollengewächs, = मक्कन्द HĀR. 101.

राजावर्त m. eine Art Diamant H. 1066. राजावर्तोपलश्याम KATHĀS. 73,
 339. unter den रस aufgeführt Verz. d. Oxf. H. 321, a, No. 761.

राजावलि und °ली f. Königsreihe, Titel einer Fürstenchronik Verz.
 d. Oxf. H. 147, a, 36. Verz. d. B. H. No. 566. °पारक Titel einer anderen
 Chronik RĪGĀ-TAR. ed. Calc. auf dem Titelbl., °पताका (welches AUF-
 RECHT in °पताका verbessert) Verz. d. Oxf. H. 147, a, 37.

राजाश्च m. ein starker Hengst AV. 6, 102, 2. P. 8, 2, 2. Sch.

राजासन n. Königssitz, Thron MBH. 4, 2266. HARIV. 4344. R. 2, 91, 37
 (100, 36 GORR.). R. GORR. 2, 4, 23.

राजासन्देही f. ein Schemel, auf den der Soma gesetzt wird, VS. 19, 16.
 ÇAT. BR. 3, 3, 26. 14, 1, 3, 8. KĀṬH. ÇA. 26, 2, 17.

राजासलक्षणा m. N. pr. eines Mannes Inschr. in Journ. of the Am.
 Or. S. 7, 29, 2. nach HALL verderbt aus राजसलक्षण.

राजाकि m. eine Art Schlange (ऋकि) TRIK. 1, 2, 3. — Vgl. राजसर्प.

1. राजि m. N. pr. eines Sohnes des Āju MBH. 1, 3150. रजि ed. Bomb.
 2. राजि (URĀDIS. 4, 124) und राजिनी (UÉGVAL.) f. VOP. 4, 17. SIDDE. K.
 248, a, 2. 1) Streifen (पङ्क्ति, रेखा) AK. 2, 4, 3, 4. H. 1423. an. 3, 174. MED.
 6. 14. HALĀJ. 4, 36. भस्म°, उदक° ĀÇV. ÇA. 3, 10, 15. ÇAT. BR. 14, 5, 3, 3.
 KĀṬH. ÇA. 25, 3, 7. LĀṬJ. 8, 8, 33. श्वेतलोहित° MBH. 7, 1009. 9, 2609. नी-
 ल° VARĀH. BṚH. S. 64, 1. SUÇA. 1, 113, 5. 269, 3. 286, 6. 2, 247, 9. 258, 12.
 261, 16. 263, 14. 264, 7. KĀM. NITIS. 7, 19. श्वनाविष्कृतदान° (द्विपेन्द्र) RAGH.

2, 7. Spr. 2916. VIKR. 78. R. 5, 13, 39. कुत्तराजियः Dhörtas. in LA. 80, 14. अविष्कृतवर्कराजि adv. Spr. 2843. प्राणि^० (प्राणिवाजि ed. Bomb.) MBH. 7, 510. PANKAR. 1, 7, 30. राजीव^० Spr. 2629. Çiç. 4, 9. खड्ग^० Verz. d. Oxf. H. 117, a, 38. मुक्ता^० PANKAR. 1, 3, 78. उत्पद्मराजिनि विलोचना-नि RAGH. 13, 25. KATHAS. 10, 211. धूम^० HARIV. 12807. घात^० Spr. 4871. मेघ^० R. 2, 93, 11 (102, 12 GORR.). R. GORR. 2, 64, 19. 5, 5, 31. MĀLAV. 56. नीलपोद्^० KUMĀRAS. 7, 39. घन^० R. 7, 4, 23. in Schlangennamen: अङ्गु-ल^०, विन्दु^० SUÇR. 2, 265, 16. स्निग्ध^० 266, 2. 4. राजितम् in langen Rei-chen VARĀH. BRH. S. 12, 2. Vgl. तिरश्चि^०, तीर्थ^०, नील^०, रक्त^०, रत्न^०, रो-म^०, वन^०. Wohl wie ऋजु von रज् = 4. अर्ज्. — 2) ई = राजिका schwar-zer Senf RĀĠAN. im ÇKDR. — 3) राज्यम् KATHAS. 41, 58 fehlerhaft für राज्यम्.
 राजिक 1) adj. von राजन् in षोडश^० von sechszehn Königen handelnd MBH. 7, 2451; vgl. die Unterschriften in den Adhājā 55—71 dessel- ben Buches. — 2) m. a) = नरेन्द्र (nicht König) TRIK. 3, 3, 359. — b) N. pr. eines Muni Verz. d. Oxf. H. 55, b, 23. — 3) f. आ a) Streifen (पङ्क्ति, रेखा), = राजि H. an. 3, 88. MED. k. 145. — b) Feld H. an. MED. — c) schwarzer Senf, *Sinapis ramosa* Roxb. (vgl. राजिसर्षप) AK. 2, 9, 19. TRIK. 3, 3, 418. H. 418. H. an. MED. HALĀJ. 2, 426. RATNAM. 114. SUÇR. 1, 217, 5. PANKAT. 184, 18. ein Korn dieser Senfart als Gewicht = 6 Marīki = 1/3 Sarshapa ÇĀRṅG. SAṆH. 1, 1, 14. — d) N. eines zu den कुद्रेगि gezählten Ausschlages ÇĀRṅG. SAṆH. 1, 7, 65. — Vgl. धर्मराजिका.
 राजिकाफल m. weisser Senf, *Sinapis glauca* Roxb. RĀĠAN. im ÇKDR.
 राजिचित्र adj. buntgestreift, Bez. einer Art Schlange SUÇR. 2, 265, 16.
 राजिनी s. रञ्जिनी.
 राजिफला f. eine Gurkenart (mit gestreiften Früchten), = चीनाकर्क-टी RĀĠAN. im ÇKDR.
 राजिमत् (von 2. राजि) adj. gestreift SUÇR. 2, 343, 11. HARIV. 10291 (रा-जयत्ति st. राजिमत्ति die neuere Ausg.; vgl. R. 5, 28, 13. RAGH. 13, 25. KATHAS. 10, 211). Bez. einer Gattung von Schlangen SUÇR. 2, 264, 8. 265, 3. 16. 266, 4. 267, 5. रोमाञ्चोदतराजिमत् HARIV. 2902. — Vgl. राजीमत्.
 राजिल (wie eben) adj. gestreift; m. Bez. einer Gattung von Schlan- gen AK. 1, 2, 1, 6. H. 1305. HALĀJ. 3. 21. SUÇR. 2, 266, 3. RAGH. 11, 27. KATHAS. 22, 202.
 राजी s. u. 2. राजि.
 राजीक m. pl. N. pr. eines Volkes R. 4, 44, 13, v. l.; s. S. 526.
 राजीकृत (2. राजि + कृत) adj. gestreift, Streifen bildend R. 5, 28, 13; vgl. HARIV. 10291. RAGH. 13, 25. KATHAS. 10, 211.
 राजीफल m. *Trichosanthes dioeca* Roxb. RĀĠAN. im ÇKDR.
 राजीमत् adj. = राजिमत् gestreift SUÇR. 2, 429, 12. Schlangen Verz. d. Oxf. H. 309, a, 12.
 राजीय, रयति denomin. von राजन् Schol. zu P. 1, 4, 15. 3, 2, 2. VOP. 21, 3.
 राजीर्व (von राजी) P. 5, 2, 109, Sch. 1) adj. (f. आ) gestreift: ०पृष्म (nach dem Schol. lotusfarbige Flecken habend) KĀTJ. ÇR. 22, 9, 13. राजी-वा आनयत्ति तंश्चिवेद्याः PANĀY. BR. 21, 14, 8. nach AGĀJA im ÇKDR. = राजोपजीविन् (also von राजन् abgeleitet) von einem Fürsten seinen Le- bensunterhalt habend. — 2) m. a) ein best. Fisch AK. 1, 2, 3, 19. TRIK. 3, 3, 420. H. an. 3, 710. MED. v. 48. HALĀJ. 3, 37. M. 5, 16. JĀĠN. 1, 178.

SUÇR. 1, 206, 6. 18. sein Laich ist giftig 2, 257, 17. — b) eine Anti- lopenart TRIK. H. an. MED. — c) Elephant TRIK. 2, 8, 33. — 3) n. eine blaue Lotusblüthe AK. 1, 2, 3, 40. H. 1161. H. an. MED. HALĀJ. 3, 58. gaṇa पुष्करादि zu P. 5, 2, 135. JĀĠN. 3, 317. KUMĀRAS. 3, 45. Spr. 2629. Çiç. 4, 9. ०नेत्र adj. so v. a. blanäugig MBH. 5, 3253. ०लोचन adj. (f. आ) 3, 1754. 5, 7399. 13, 102. HARIV. 11071. R. 2, 72, 7. 93, 2. 3, 68, 22. ०शुभलोचन 5, 31, 30.

राजीर्विनी f. *Nelumbium speciosum* (die Pflanze, die Blüthe ist राजी- व), eine Gruppe von *Nel. spec.* gaṇa पुष्करादि zu P. 5, 2, 135.

राजेन्द्र (राजन् + इन्द्र) m. 1) ein ausgezeichneter Fürst, Oberkönig, Kaiser MBH. 5, 5948. 5952. 7052. 7118. 7294. R. GORR. 2, 110, 21. (म- एउलेश्चरात्) तस्माद्दशगुणो राजा राजेन्द्रः परिकीर्तितः BRAHMAVAIV.-P. im ÇKDR. Vgl. auch u. इन्द्र 1) b). — 2) N. pr. eines Dichters Verz. d. Oxf. H. 150, b, 31. eines Sohnes des Kāçinātha 261, a, 13.

राजेन्द्रगिर m. N. pr. eines Mannes WILSON, Sel. Works 1, 239.

राजेय adj. von Raçī abstammend: क्षेत्र HARIV. 1477.

राजेयु m. N. pr. v. l. für रजेयु VP. 447, N. 7.

राजेश्वर (राजन् + ई^०) m. Oberkönig, N. pr. eines Mannes RĀĠA- TAB. 7, 223.

राजेष्ट (राजन् + 1. इष्ट) 1) m. = राजपलाण्डु RĀĠAN. im ÇKDR. u. d. l. W. — 2) n. eine Art Reis, = राजान RĀĠAN. im ÇKDR. u. d. l. W.

राजेद्विजनसंज्ञक m. eine best. Pflanze, = भूताङ्कुश RĀĠAN. im ÇKDR.

राजेपकरण (राजन् + उप^०) n. pl. die Insignien eines Fürsten VARĀH. BRH. S. 3, 18. KATHAS. 43, 47. — Vgl. राज्योपकरण.

राजेपसेवा f. Königsdienst M. 3, 64.

राजेपसेविन् m. ein königlicher Diener VARĀH. BRH. S. 39, 3.

राज्जुकपिठेन् m. pl. die Schule des Raççūkaṇṭha gaṇa शौनकादि zu P. 4, 3, 106.

राज्जुदाल adj. von राज्जुदाल TBR. 3, 8, 10, 1. 20, 1. ÇAT. BR. 13, 4, 4, 5. KĀTJ. ÇR. 20, 4, 17.

राज्जुभारिन् m. pl. die Schule des Raççūgubhāra gaṇa शौनकादि zu P. 4, 3, 106.

राज्ञी (von राजन्) f. 1) Königin, Fürstin VOP. 4, 12. MED. ũ. 2. VS. 14, 13. 15, 10. TBR. 2, 2, 2. 3, 11, 2, 1. AIR. BR. 5, 23. MBH. 3, 2682. 5, 7027. 7451. RAGH. 1, 57. 76. KATHAS. 13, 64. 18, 87. RĀĠA-TAB. 5, 225. VARĀH. BRH. S. 3, 86. ०पद् die Würde —, die Stellung einer Königin 70, 10. Vgl. मन्त्र^०, सर्प^०. — 2) Bez. der nach Westen gerichteten Seite des Gehäuses der Weltseele KHĀND. UP. 3, 15, 2. — 3) ein N. der Gemahlin des Son- nengottes MED. MĀTSJA-P. 11 im ÇKDR.; vgl. VP. 266, N. 1. — 4) gelb- rothes Messing H. 1048.

राज्य (wie eben) 1) adj. zur Herrschaft berufen, königlich TBR. 1, 4, 3, 4. — 2) n. (auch राज्य und राज्य AV.) Herrschaft, Königthum; Reich (vgl. राष्ट्र) gaṇa पुराकृतादि zu P. 5, 1, 128. gaṇa ब्राह्मणादि zu 124 (vgl. SIDDH. K. 92, a). VOP. 7, 19. AK. 3, 4, 44, 81. त्वां विशेषी वृषता रा- ज्येय AV. 3, 4, 2. यासां सोमः परि राज्यं बभूव 12, 3, 31. पञ्च राज्यानि वी- रुहाम् 11, 6, 15. यमस्य राज्ये 18, 4, 31. स राजा राज्यमनु मन्यतामिदम् 4, 8, 1. TBR. 1, 4, 2, 4. TS. 2, 1, 2, 4. 6, 5, 5. 7, 5, 3. ÇAT. BR. 2, 2, 2, 1. 4, 4, 6. नदि ब्राह्मणो राज्यायालम् 5, 1, 4, 12. अवरं राज्यं परं साम्राज्यम् 13, 3, 2, 12.

सामो राज्यमादत्त 11, 4, 2, 3. AIT. BR. 7, 23. 8, 6, 12. श्रेष्ठं श्रेष्ठं राज्यमा-
धिपत्यम् KHAND. UP. 5, 2, 6. Gegens. चाकिंचन्य Spr. 3676. fg. 582. पप्र-
च्छ कुशलं राज्ये राज्याग्रममुनिम् (d. i. राजानम्) RAGH. 1, 58. VARĀH. BH.
S. 48, 47. 49, 7. 68, 6. सुख 70, 12. 74, 1. 77, 4. देवेषु über MBH. 1, 4160.
त्रिषु लोकेषु 5910. पृथुस्तु विनयाद्वाङ्मं प्राप्तवान् M. 7, 42. R. 1, 1, 86. रा-
ज्यानि विनयात्प्रतिपोदरे Spr. 4621. RAGH. 4, 1. लामि Verz. d. Oxf. H.
334, a, 17. त्याग 78, b, 23. एतदर्थं किं राज्यानि प्रशासति नराधिपाः R. 2,
32, 24. 4, 8, 35. M. 9, 66. HARIV. 5243. क्रमप्राप्तं पितुः स्वं यो राज्यं सममु-
शास्ति क्व MBH. 3, 2449. राज्यं रक्षितुम् R. 2, 73, 12. रक्षा Spr. 1206. राज्यं
गृह्णाण भरत पितृपैतामहम् R. 2, 79, 5. बद्धं RĀĠA-TAR. 5, 282. नन्दिग्रामे
ऽकरोद्वाङ्मं so v. a. regierte R. 1, 1, 38. त्रिंशद्वर्षसकृन्नाणि राज्यं कृत्वा
42, 27. 7, 59, 19. KATHĀS. 30, 39. 62, 167. MĀRK. P. 18, 2. 114, 18. fg. 133,
5. त्रिंशद्वर्षसकृन्नाणि राजा राज्यमकारयत् R. 1, 43, 9. 51, 20. राज्यमुपासि-
त्वा 1, 93. राज्यं सुगन्धा विदधे स्वयम् RĀĠA-TAR. 5, 242. पुत्रे राज्यं समास-
य M. 9, 323. राज्ये सुतं कृत्वा MĀRK. P. 109, 37. पुत्रमेकं राज्याय पालयेति
नियुज्य R. 1, 55, 11. राज्ये सुयीवप्रतिपादनम् 3, 23. 1, 68. सो ऽचिराद्भश्यते
राज्यात् M. 7, 111. धंशयिष्यामि तं राज्यात् MBH. 3, 2253. राज्याच्युतः R.
2, 97, 23. प्रच्युता राज्यात् 3, 53, 22. राज्यात्स्वाद्वरोपितः 4, 8, 20. राज्या-
द्विवासितम् 2, 84, 4. विभव KATHĀS. 18, 405. विभूतयः BHĀG. P. 6, 15, 22.
एतत्प्रदास्यामि राज्यार्थं ते KATHĀS. 29, 164. 175. 18, 402. मन्त्रमूल Spr.
4692. निरुक्तकाण्टक PANĀT. 202, 19. भेदकर Spr. 2230. राज्याभिषेक
Verz. d. B. H. No. 897. राज्याभिषेकदीधिति Verz. d. Oxf. H. 272, b, No.
643. राज्याभिषिक्त WEBER, RĀMAT. UP. 320. सप्ताङ्ग M. 9, 294. 296. KĀM.
NIRIS. 4, 1. राज्याङ्ग AK. 2, 8, 1, 18. H. 714. शोच्यं राज्यमराजकम् (v. l. रा-
ष्ट्रमराजकम्) Spr. 269. स्वानि राज्यानि मुख्यानि ऋद्धानि R. 7, 39, 7. रा-
ज्यमेकशकारौचैः Spr. 1196. 2951, v. l. राज्यं Herrschaft des, ein von
— beherrschtes Reich P. 6, 2, 130. ब्राह्मणं, क्षत्रियं Sch. रघुराज्याभिषेक
RAGH. 3 in der Unterschr. भरतारक्षितं स्फीतं पुत्रराज्यम् R. 2, 52, 58. न
शूद्रराज्ये निवसेन्नाधार्मिकजनानावृते M. 4, 61. सुरं Herrschaft über R. 4,
7, 3. त्रैलोक्यं BHĀG. 1, 35. पृथ्वीं KATHĀS. 18, 178. काशिं R. 7, 59, 19.
अष्टवीराज्ये ऽभिषेक्तुम् HIT. 41, 1. सकलविकृंगाराज्याभिषेक PANĀT. 158,
18. अराज्या मे प्रभा मूढा भवित्री HARIV. 1630. — Vgl. नरं, पृथिवीं,
महां, यमं, युवं, वेदं, समर्थं, स्वं.

1. राज्यकर (राज्य + 1. कर) adj. regierend MBH. 1, 1722.

2. राज्यकर (राज्य + 4. कर) m. der Tribut eines tributären Fürsten
KSHIRIČ. 7, 3.

राज्यकर्तार R. 2, 87, 1 fehlerhaft für राजकर्तार, wie die ed. Bomb. liest.

राज्यकृत् adj. regierend Spr. 2343 (Conj.).

राज्यतन्त्र n. sg. und pl. Regierungssystem, Regierung R. 2, 112, 25. R.
GORR. 2, 7, 19. RĀĠA-TAR. 4, 719. MĀRK. P. 28, 2.

राज्यदेवी f. N. pr. der Mutter Bāṇa's HALL in der Einl. zu VĀSAVAD.

12. राष्ट्रदेवी v. l. 50.

राज्यद्रव्य n. ein zur Herrschaft, insbes. zur Königsweihe erforderlicher
Gegenstand; davon adj. मयं dazu gehörend R. 2, 22, 28.

राज्यधर m. Regent, N. pr. eines Mannes KATHĀS. 43, 23. 59.

राज्यपाल m. N. pr. eines Fürsten REINAUD, Mém. sur l'Inde 263. रा-
जपाल v. l.

राज्यलक्ष्मी f. Glanz der Regierung R. GORR. 2, 91, 6. — Vgl. राजलक्ष्मी.

राज्यलीलाय् (von राज्य + लीला) König spielen; davon °लीलायित
n. Königsspiel: तत्तापि देवैकाकी करोम्यहम् । राज्यलीलायितं राज्यधरो
नाम् विधेर्वशात् ॥ KATHĀS. 43, 59.

राज्यलोक KATHĀS. 42, 195 fehlerhaft für राजलोक.

राज्यवर्धन m. N. pr. zweier Fürsten: 1) eines Sohnes des Dama VP.
353. BHĀG. P. 9, 2, 29. MĀRK. P. 109, 4. fgg. — 2) eines Sohnes des Pra-
tāpaçlla oder Prabhākaravardhana HALL in der Einl. zu VĀSAVAD.
12. 51. Journ. of the Am. Or. S. 6, 529, 2. 3. HIOUEN-THSANG I, 247 (hier
fälschlich राज्).

राज्यश्री f. N. pr. einer Tochter Pratāpaçlla's HALL in der Einl. zu
VĀSAVAD. 51. fg.

राज्यसेन m. N. pr. eines Fürsten von Nandipura Verz. d. Oxf. H.
153, b, 32.

राज्यस्थ adj. regierend, die Herrschaft führend HARIV. 5243 (राज्ये स्थि-
ते नृपे die neuere Ausg.). R. 1, 39, 20. 2, 53, 18. MĀRK. P. 7, 31.

राज्यस्थायिन् adj. dass. PANĀT. 4, 3, 135.

राज्यस्थिति f. Regierung RĀĠA-TAR. 1, 361.

राज्योपकरण n. pl. Reichsinsignien MBH. 9, 3494. — Vgl. राजोपकरणा.

राटि (von रट्) f. Schlacht, Kampf H. 798. m. = शरारि ÇKDR. nach
AK. 2, 5, 25; hier ist aber श्राटि gemeint.

राटिका (vielleicht von रट्) f. s. मृगं (etwa die Gazellen zum Schreiben
veranlassend).

राटु m. N. pr. eines Lehrers Verz. d. Oxf. H. 53, b, 21.

राडि m. = शरारि ÇKDR. nach AK. 2, 5, 25; hier ist aber श्राडि gemeint.

राठा f. 1) Schönheit, Pracht TRIK. 3, 3, 118. H. 1512. an. 2, 131. MED.
dh. 3. HALĀJ. 2, 410. — 2) N. pr. einer Landschaft im westlichen Ben-
galen und der Hauptstadt darin; = सुक्त H. an. MED. = देश TRIK. — As.
Res. 5, 56. 64. fg. KATHĀS. 74, 29. Z. d. d. m. G. 3, 165. राठाभिधानो ज-
नपदः PRAB. 68, 16. गौडं राष्ट्रमनुत्तमं निरूपमा तत्रापि राठापुरी 22, 13.
दक्षिणा 20, 5. 23, 11. °पुर Verz. d. Oxf. H. 261, a, 5. रारा COLEBR. Misc.
Ess. II, 188. fg. दक्षिणारारा 189. es kommt auch die Form राठ vor,
z. B. Verz. d. Oxf. H. 338, b, 22. COLEBR. Misc. Ess. II, 179; vgl. u. 2. अ-
ज्ञय 2) c) und गोमुख 8) b).

राठीय adj. von राठा 2) Schol. zu PRAB. 22, 13. WILSON, Sel. Works
I, 136. रारीय COLEBR. Misc. Ess. II, 189.

राण n. 1) Blatt. — 2) Pfauenschweif ÇABDĀRTHAK. bei WILSON.

राणाक 1) Titel eines Commentars zum Tantravārttika HALL 170.
183. 207. Verz. d. Oxf. H. 279, a, 29. — 2) f. राणाका Zügel VALÉ. bei
MALLIN. zu ÇIÇ. 3, 56.

राणाड्य m. Bein. Dāmodara's Verz. d. B. H. No. 934.

राणायनं m. patron. von राण gaṇa नडादि zu P. 4, 1, 99. राणायनीपुत्र
m. N. pr. eines Lehrers LĀṬI. 6, 9, 16. राणायिनीपुत्र NIDĀNAS. 9, 1 in
Ind. St. 1, 45. राणायनीसूत्र in einem SV. GĀNA (Tüb. Hdschr.).

राणायनीय m. pl. die Schule des Rāṇājana Ind. St. 1, 43. 47. 53. 61.
63. 3, 273. fg. COLEBR. Misc. Ess. I, 18. 326. n. sg. das Sūtra des Rā-
ṇājana Ind. St. 1, 50. m. N. pr. eines Lehrers Verz. d. Oxf. H. 53, b, 6.

रायाणनीय v. l.

राणायनीयि m. N. pr. eines Lehrers Verz. d. Oxf. H. 53, b, 11.

राणि m. patron. von राण gaṇa पैलाद् zu P. 2, 4, 59.

राणिग m. N. pr. eines Mannes Verz. d. B. H. No. 873. Verz. d. Oxf. H. 349, b, 13. 20.

राण्य adj. so lesen alle von uns und A. WEBER verglichenen Hdschr. in der Stelle: सुते मेमे सुतयाः शतमानि राण्य क्रियास्म वत्तणानि पृष्टे: RV. 6, 23, 6. MÜLLER und AUFRECHT haben राद्या, ŚĀJ. erklärt das Wort durch रमणीय.

रात 1) partic. adj. s. u. 1. रा. — 2) m. N. pr. eines Lehres Ind. St. 8, 406. fgg.

रातमनम् adj. bereitwillig: रातमनसो द्विर्गुह्णानि ÇĀT. Br. 1, 1, 2, 12. ब्रह्मनाय 3, 6, 4, 7. आत्मनाय 7, 3, 5. 6. ते रातमनसो ऽलं दानाय भवन्ति 4, 3, 4, 14.

रातकृविम् adj. = रातकृव्य 1) a): धेनुर्न शिश्ने स्वसरेषु पिन्वते जनाय रातकृविषे महीमिषम् RV. 2, 34, 5.

रातकृव्य 1) adj. a) der die Opfergabe (den Göttern) willig überlässt, ein freigebiger Opferer RV. 1, 31, 13. 54, 7. कृवे हि वामयिना रातकृव्यः शश्वत्तमाया उषसो व्युष्टौ 118, 11. 153, 3. 2, 25, 1. 4, 44, 3. कस्मा अय्य सुजाताय रातकृव्याय प्र ययुः 5, 53, 12. 7, 19, 6. 8, 92, 13. Häufig नमसा रातकृव्यः 5, 43, 14. 6, 11, 4; vgl. AV. 3, 3, 1. — b) derjenige welchem die Opfergabe überlassen wird, — gehört RV. 7, 33, 1. ÇĀṆKH. ÇR. 3, 6, 3. नमसा रा° RV. 4, 7, 7. 5, 43, 6. 6, 69, 6. — 2) m. N. pr. eines Mannes mit dem patron. Ātreja, Verfassers von RV. 5, 65. 66 (vgl. Vers 3).

राति (von रा) P. 3, 3, 96 (angeblich nur im RV. oxytonirt); f. auch राती gaṇa बह्वादि zu P. 4, 1, 45. 1) adj. bereitwillig, günstig; zu geben willig (Gegens. अराति) RV. 1, 29, 4. AV. 11, 8, 21. भगौ रातिर्वाजिनौ यन्तु मे कृवम् RV. 10, 66, 10. सखासावस्मभ्यमस्तु रपतिः सखेन्द्रा भगः AV. 1, 26, 2. धाता रातिः संवितेदे जुषन्ताम् 3, 8, 2. 7, 17, 4. VS. 22, 13. पीत्वा यं रातिं मन्येत तस्मा एनां प्रयच्छेत्तद्धि मित्रस्य त्रपम् AIR. Br. 8, 8. ÇĀT. Br. 14, 6, 9, 34. — 2) f. Verleihung, Gunst, Gnadenbezeugung; Gabe, Opfergabe RV. 1, 60, 1. सुमति, राति 89, 2. 10, 143, 4. बर्हिष्मती रातिः 1, 117, 1. 122, 7. 132, 2. गृभीता 162, 2. ये स्तोतृभ्यो रातिमुपसृजन्ति सूरयः 2, 1, 16. भगस्य 3, 62, 11. य इमां मह्यं रातिं देवो द्वा मर्त्याय 4, 5, 2. 34, 10. स्वामहे ते सदमिद्राता 6, 50, 9. 7, 1, 20. 25, 4. आ रायो यन्तु पर्वतस्य राति 37, 8. AV. 6, 39, 2. प्र रातिरेति नृपिनी घृताची RV. 6, 63, 4. 7, 25, 3. 8, 9, 16. इयं तं इन्द्र गर्विषो रातिः नरति सुन्वतः 8, 13, 4. पारावतस्य रातिषु इवञ्चैत्रेष्वाग्नुषु 34, 18. अर्थिनो यत्ति चेदर्थं गच्छानिदुषो रातिम् 68, 5. उप त्वा रातिः सुकृतस्य तिष्ठात् 10, 95, 17. AV. 19, 3, 4. VS. 38, 13. ÇĀT. Br. 14, 2, 2, 26. ÇĀṆKH. ÇR. 9, 6, 6. इन्द्रस्य रातिः N. eines Sāman Ind. St. 3, 208, b. — Vgl. अ°, अनर्श°, अलर्षि°, चित्र°, पिशङ्ग°, पूष°, ब्रह्म°, मंदिष्ठ°, विसृष्ट°, स°, सु°.

रातिषाच् (रा° + साच्) adj. Gunst verleihend, über Gaben verfügend, freigebig; auch Bez. von spendenden Genien: तं रातिषाचो अघ्रेषु सञ्चिरे RV. 2, 1, 13. ता नो रासत्रातिषाचो वसूनि 7, 34, 22. 23. 33, 11. भगं वाजं रातिषाचं पुरंधिम् 36, 8. रातिं दिवो रातिषाचः पृथिव्याः 38, 5. मात्रं पूषन्नायूषं इरस्यो वत्रत्रो यद्रातिषाचश्च रासन् 40, 6. 10, 65, 14. तद्दोषधी-भिरभि रातिषाचो भगः पुरंधिर्जन्वतु प्र राये 6, 49, 14. अत्रयो अङ्गिरसो नर्वावा इष्टावसो रातिषाचो दधानाः AV. 18, 3, 20. ÇĀṆKH. ÇR. 8, 21, 21. — Vgl. स्मद्रातिषाच्.

रातुल m. N. pr. eines Sohnes des Çuddhodana VP. 463. — Vgl.

राकुल.

रात्र n. = रात्री Nacht; selbständig nur in der Stelle त्रीणि रात्राणि MBh. 13, 6230 und bei der künstlichen Erklärung von पञ्चरात्र PAÑKAR. 1, 1, 44: रात्रं च ज्ञानवचनं ज्ञानं पञ्चविधं स्मृतम् । तेनेदं पञ्चरात्रं च प्रवदति मनीषिणः ॥ Am Ende eines comp. ist रात्रं der regelmässige Vertreter von रात्री P. 5, 4, 87. Vop. 6, 46. 51. 57. जघन्यरात्रे am Ende der Nacht MBh. 3, 10795. 14750. वर्षारात्र (so v. a. वर्षकाले Comm.) उपागते R. 7, 64, 10. 4, 26, 24. वर्षारात्र m. Vop. 6, 46. 51. द्वादशरात्रे MBh. 1, 6614. अष्टाविंशतिरात्रं (acc.) वा मासं वा 4, 1173. त्रिरात्रम् acc. drei Tage hindurch 14, 2195. PAÑKAT. 8, 19. त्रिरात्राणि MBh. 3, 4060. दशरात्रेण zehn Nächte hindurch R. 1, 21, 18. कतिपयरात्रम् acc. einige Nächte hindurch ÇĀK. 28, 14. पञ्चदशरात्रः P. 3, 3, 137, Sch. ततो नाज्ञायत तदा दिवारात्रं तथा दिशः nicht Tag noch Nacht MBh. 3, 816. दिवारात्रम् adv. am Tage und in der Nacht M. 5, 80. MBh. 3, 2647. 12540. 16, 38. R. 1, 58, 12. Nach P. ist ein auf रात्र ausgehendes comp. stets masc., nach Andern aber nur dann, wenn kein Zahlwort vorhergeht, P. 2, 4, 29. SIDDH. K. zu d. St. AK. 3, 6, 2, 12. 3, 25. — Vgl. अति°, अनुरात्रम्, अपररात्र, अर्ध°, अ-हे°, गण°, चिर°, पुण्य°, पूर्व°, प्रतिरात्रम्, प्रथमरात्र, ब्रह्म°, मध्य°, मध्यम°, महा°, सर्व°, एक°, द्वि° u. s. w.

रात्रक 1) adj. f. रात्रिका a) nächtlich RĪĀA-TAR. 5, 482, wo °ता रात्रिका श्रीः zu trennen ist. पञ्चरात्रक fünf Nächte (Tage) während PAÑKAT. ed. orn. 4, 17. — b) ein Jahr lang im Hause einer Buhldirne wohnend H. an. 3, 87. fg. MED. k. 145. — 2) n. = 2. पञ्चरात्र 3) H. an. MED. ein Zeitraum von fünf Nächten WILSON.

रात्रि s. u. रात्री.

रात्रिक adj. am Ende eines comp. nach einem Zahlwort so und so viele Nächte (Tage) verweilend: नगरे पञ्चरात्रिका ग्रामे चैकरात्रिकाः MBh. 12, 7005. ग्रामैकरात्रिकः 14, 1284 könnte eine unregelmässige Contraction von ग्राम (d. i. ग्रामे) एक° sein. Auch für so und so viele Nächte (Tage) ausreichend; vgl. एक°. द्वे° in zwei Nächten (Tagen) vollbracht u. s. w. P. 5, 1, 87, Sch. — Vgl. पञ्च°

रात्रिकर m. der Nachtmacher d. i. der Mond Inschr. in Journ. of the Am. Or. S. 6, 503, Çl. 7.

रात्रिचर = रात्रिचर P. 6, 3, 72, Sch. Vop. 26, 81. m. Nachtwandler d. i. 1) Dieb H. ç. 93. — 2) Nachtwächter WILSON. — 3) ein Rākshasa AK. 1, 1, 4, 55. H. 187. f. ई BHATT. 2, 23.

रात्रिचर्या f. 1) das Umherstreichen in der Nacht: बर्हिर्गुह्म् MBh. 8, 2099. — 2) eine bei Nacht vor sich gehende Verrichtung KATHĀS. 20, 161. 71, 282. fg. 94, 72.

रात्रिज 1) adj. zur Nacht erscheinend. — 2) n. Stern ÇABDĀRTHAK. bei WILSON.

रात्रिजल n. Nebel ÇABDAM. (ÇABDAR. bei WILSON) im ÇKDR.

1. रात्रिजागर m. Nachtwachen SṢR. 688.

2. रात्रिजागर 1) adj. in der Nacht wachend. — 2) m. Hund H. 1279.

रात्रिजागरद् 1) adj. Nachtwachen verursachend. — 2) m. Mosquito RĪĀGAN. im ÇKDR.

रात्रिचर = रात्रिचर P. 6, 3, 72, Sch. Vop. 26, 31. m. ein Rākshasa AK. 1, 1, 4, 55. H. 187. R. 7, 5, 16.

रात्रितरा (von रात्रि mit dem suff. des compar.) f. tiefe Nacht: °त-
रायाम् P. 6,3,17, Sch.

रात्रितिथि f. eine lunare Nacht Ind. St. 10,297.

रात्रिदिवम् KATHĀS. 76,26 wohl fehlerhaft für रात्रिदिवम्.

रात्रिनाशन m. Vernichter der Nacht d. i. die Sonne H. c. 7.

रात्रिदिवं Tag und Nacht P. 5,4,77. समरात्रिदिवे काले AK. 1,1,2,4.

व्यस्तरात्रिदिवस्य ते KUMĀRAS. 2,8. °विभागेषु RAGH. 17,49. एकैकेन रा-
त्रिदिवेन Ind. St. 10,274. रात्रिदिवानि 9,463. 10,265. fg. °दिवम् adv.
bei Tag und bei Nacht P. 5,4,77, Sch. R. 1,44,2. KĀM. NĪRIS. 16,9. Spr.
2037. °दिवा dass. 4733.

रात्रिद्विचार m. Titel eines Werkes HALL 47.

रात्रिपरिशिष्ट n. = रात्रिसूक्त Ind. St. 2,193. 206.

रात्रिपर्याय m. die drei Kehrsätze in der Recitation der Atirātra-
Nacht ÇĀÑKH. BR. 17,8. ÇR. 6,13,5. 7,26,13. 9,7,1. LĪTJ. 3,4,7. 5,11,3.

रात्रिपुष्प n. die Blume der Nacht d. i. eine in der Nacht sich öffnende
Lotusblüte RĪGĀN. im ÇKDR.

रात्रिपूर्वा f. nächtliche Verehrung einer Gottheit WILSON, Sel. Works
1,148.

रात्रिबल adj. in der Nacht seine Kraft offenbarend; m. ein Rākshasa
H. c. 37. — Vgl. संध्याबल.

रात्रिभोजन n. das Essen zur Nachtzeit: °निषेध m. Titel eines Wer-
kes WILSON, Sel. Works 1,282.

रात्रिमट (रात्रिम्, acc. von रात्रि, + घट) m. = रात्र्यट Vop. 26,31. m.
Nachtwandler, ein Rākshasa TRIK. 1,1,74.

रात्रिमणि m. das Juwel der Nacht d. i. der Mond HĀR. 13.

रात्रिमारण n. ein Mord in der Nacht, ein an einem Schlafenden ver-
übter Mord TRIK. 2,8,59.

रात्रिमन्य adj. für Nacht geltend, — angesehen werdend: ऋक्: P. 6,
3,72, Sch.

रात्रिरत्नक m. Nachtwächter KATHĀS. 88,13.

रात्रिराग m. die Farbe der Nacht d. i. Dunkel, Finsternis H. c. 19
(zu lesen °रागो).

रात्रिलग्निरूपण n. Titel einer dem Kālidāsa zugeschriebenen Ab-
handlung, citirt im ÇKDR. u. पुनर्वसु.

रात्रिवासस् n. 1) Nachtgewand TANTRASĀRA und LAKṢMĪKĀRITRA im
ÇKDR. — 2) das Kleid der Nacht d. i. Dunkel, Finsternis ÇĀDDAM. im ÇKDR.

रात्रिविगम m. Ausgang der Nacht, Tagesanbruch ÇĀDDAM. im ÇKDR.

रात्रिविक्षेपगामिन् 1) adj. zur Nacht der Trennung entgegengehend.
— 2) m. Anas Casarca Gm. (s. चक्रवाक) RĪGĀN. im ÇKDR.

रात्रिवेद m. Kenner der Nacht d. i. Hahn ÇĀDDAR. im ÇKDR.

रात्रिवेदिन् m. dass. TRIK. 2,3,18.

रात्रिषामेन् und °सामन् n. ein zur Atirātra-Nacht gehöriges Sāman
ÇĀT. BR. 11,5,5,6. 7. PAÑKĀV. BR. 9,2,20. LĪTJ. 9,7,10.

रात्रिसन्न n. Nachtfest KĀTJ. ÇR. 24,1,1. ÇĀÑKH. ÇR. 13,14,9. LĪTJ. 8,2,16.

रात्रिसामन् s. रात्रिषामन्.

रात्रिसूक्त n. Bez. der nach RV. 10,127 eingeschalteten Hymne an
die Nacht Ind. St. 7,419. Verz. d. Oxf. H. 268, a, 26. 33. 298, b, No. 725
(रात्री °). 398, a, No. 144.

रात्रिकास m. weisser Lotus (in der Nacht lachend d. i. sich öffnend).
ÇĀDDAR. im ÇKDR.

रात्रिकृण्डक m. ein Wächter im Gynaecium ÇĀDDAR. im ÇKDR.

रात्री (P. 4,1,31. AV. PRĀT. 3,8. H. 141, Sch. रात्री UGĠVAL. zu UNĀ-
DIS. 4,67) und später रात्रि UNĀDIS. 4,67. f. 1) Nacht (vgl. राम dunkel-
farbig, schwarz) NAIGH. 1,7. NĪR. 2,18. AK. 1,1,3,4. 3,4,14,69. TRIK.
1,1,105. H. 141. HALĀJ. 1,108. fg. personif. NAIGH. 5,3. NĪR. 9,28. RV.
10,127,1. रात्री जगती निवेशनीम् 1,35,1. रात्र्या ऋधः 94,7. रात्र्यं
तमो ऋधुः 10,68,11. रात्र्युषसे योनिमारिक् 1,113,1. रात्रीभुयतः परी-
यसे 5,81,4. ऋच्छक्त्सा रात्री परितक्त्सा या 5,30,14. रात्रीभिः, ऋक्षि
10,10,9. VS. 3,10. AV. 5,5,1. यत्र ब्राह्मणो रात्रिं वसेति प्रायया 17,18.
श्रमावास्या 1,16,1. पौर्णमासी TS. 2,5,6,4. GOBH. 4,5,22. नमो रात्र्या
नमो दिवा AV. 11,2,16. AIR. BR. 3,44,4,5. सोमस्य वै रात्री ऽर्धमासस्य
रात्रयः पत्न्यं घ्रासन् TS. 2,5,6,4. ÇĀT. BR. 2,3,4,23. त्रिंशन्मासस्य रा-
त्रयः 9,1,4,43. 10,4,3,12. संवत्सरतमो रात्रिम् so v. a. heute über ein
Jahr 11,5,1,11. 14,9,1,19. रात्र्याम् ऀCV. GRHJ. 1,17,13. 4,4,14. रात्री
LĪTJ. 2,5,24. 3,1,26. पुरा रात्रेः 10,15,7. °शेष ऀCV. GRHJ. 3,7,1. °देवत
2,4,12. रात्र्यां रात्र्यां व्यतीतायाम् Spr. 4944. R. 1,58,9. VARĀH. BRH. S.
78,11. रात्रिः स्वप्राय भूतानाम् M. 1,65. पत्नीषीं रात्रिम् 4,97,5,81. MBH.
3,3009. गता भगवती रात्रिः R. 1,45,6. नीत्वा रात्रिम् MEGH. 33, v. 1. 39.
87. रात्र्या M. 5,64,6,69. रात्री gaṇa स्वरादि zu P. 1,1,37. M. 3,280.
4,50. MBH. 3,16834. MEGH. 86. VARĀH. BRH. S. 8,18. 21,8. 32,25. KA-
TĀS. 18,322. VRT. in LA. (III) 3,18,8,18. रात्र्यकृती M. 1,66. fg. R. 1,
63,25. Spr. 2767. Selten am Ende eines comp. (s. रात्र): पञ्चाशद्रात्रि-
कश्चितौ (पञ्चाशद्रात्रक° ed. Bomb.) MBH. 13,2796. वर्षरात्रिनिवासन
(वर्षारात्रि° GORR., वर्षरात्र° ed. Bomb.) R. 1,3,24. रात्रि als einer
der vier Körper Brahman's VP. 40. रात्रि mit dem patron. भारद्वाजी
als Verfasserin von RV. 10,127. — 2) abgekürzte Bez. a) für सतिरात्र
ÇĀT. BR. 5,1,2,2. 5,2,8. — b) für रात्रिपर्याय ÇĀT. BR. 13,5,2,10. PAÑ-
KĀV. BR. 20,1,1. AIR. BR. 4,5,6. ÇĀÑKH. ÇR. 7,14,8. — c) für रात्रिसा-
मन् LĪTJ. 6,10,11. — 3) रात्रि wie alle Wörter für Nacht = कृरिद्रा
RATNAM. 58. MBH. 13,6213. SUÇR. 2,66,7. 323,18. — 4) रात्री: MBH. 14,
2668 fehlerhaft für पात्री:; wie die ed. Bomb. liest. — Vgl. ऋध°; का-
ल°, भीम° (unter भीमरथ), मोक्°, यत्°, शिव°, शेष°.

रात्रीण nach einem Zahlwort in so und so vielen Nächten vollbracht
u. s. w. P. 5,1,87. एक° LĪTJ. 8,4,8. द्वि° 11.

रात्रीदेवोदास n. N. eines Sāman Ind. St. 3,231,a. रात्रीकुवदेवोदास v. 1.

रात्रीसूक्त s. रात्रिसूक्त.

रात्रीकुवदेवोदास s. रात्रीदेवोदास.

रात्र्यट = रात्रिमट Vop. 26,31. m. ein Rākshasa ÇĀDDĀRTHAK. bei
WILSON.

रात्र्यन्ध adj. nachtblind SUÇR. 2,339,7. PAÑKĀT. 167,21. — Vgl. नक्तान्ध.

रात्र्यन्धता f. Nachtblindheit GĀRUPA-P. 189 im ÇKDR.

रात्र्याकूपार n. N. eines Sāman Ind. St. 3,204,a.

रात्र्यान्य n. = रात्र्यन्धता ÇĀÑG. SĀÑH. 1,7,94. — Vgl. नक्तान्य.

राथकारिक adj. (f. ई) von रथकार gaṇa कुमुदादि 2. zu P. 4,2,80.

राथकार्य m. patron. von रथकार gaṇa कुर्वादि zu P. 4,1,151.

राथगणक n. die Beschäftigung —, das Amt des रथगणक gaṇa उदा-

त्रादि zu P. 5, 1, 129.

रायजितिये^३ metron. (f. ई) Ableitung von रयजित्; so heissen Apsaras AV. 6, 130, 1.

रथंतर 1) adj. (f. ई) von रथंतर gaṇa उत्सादि zu P. 4, 1, 86. Indra TS. 2, 3, २, 7, 2, २, 2. TBr. 1, 1, २, 1. VS. 29, 60. Ait. Br. 4, 10, 29, 5, 30, 8, 1. Çat. Br. 1, 7, २, 17, 5, ३, ३, 4. PAÑĀV. Br. 10, 2, 5. — 2) m. patron. gaṇa विदादि zu P. 4, 1, 104. f. ई N. pr. einer Lehrerin BṚHADD. 5, 28 in Ind. St. 1, 105.

रथंतरायर्षी m. patron. von रथंतर gaṇa हरितादि zu P. 4, 1, 100.

रथप्राष्ठ m. patron. des Asamāti MÜLLER in Journ. R. As. S. II, 432. fgg. (1866). Ind. St. 10, 33, 1.

रथीतर m. patron. von रथीतर gaṇa विदादि zu P. 4, 1, 104. des Satjavakāsa TAITT. Up. 1, 9, 1. रथीतरपुत्र m. N. pr. eines Lehrers ÇAT. Br. 14, 9, 4, 32.

रथीतरायर्षी m. patron. von रथीतर gaṇa हरितादि zu P. 4, 1, 100.

1. रथ्य RV. 1, 157, 6. adj. Dehnung für रथ्य nach Padap. und RV. PRĀT. 9, 27.

2. रथ्य (von रथ) adj. zum Wagen tauglich: वृषन् VS. 23, 13.

राड् s. राध्.

राडात्त m. = सिद्धात्त *Schlussatz, conclusio, ein bewiesener Satz* AK. 1, 1, 4, 13. H. 242. HALĀJ. 1, 10. SARVADARĀṆAS. 126, 13. 127, 13. fg. BṚĀG. P. 12, 11, 1. PAÑĀV. 1, 2, 54.

राडात्तित (von राडात्त) adj. als *Schlussatz sich ergebend, logisch bewiesen* Schol. zu PAÑĀV. Br. 18, 7, 1.

राद्धि (von राध्) f. P. 3, 3, 94. VĀrtt. 1, Sch. VOP. 26, 190. *richtiges Zutreffen, Gelingen, Glück*: राद्धिः समृद्धिर्वृद्धिः AV. 10, 2, 10. 11, 7, 22. TBr. 1, 2, ७, 7. ÇAT. Br. 4, 6, ७, 11. 8, 6, २, 2. LĀTJ. 3, 11, 8. 4, 1, 6. 2, 10. ĀÇV. Ça. 12, 10.

राध् (vgl. अर्ध्), राधाति, राधत्, राधाम; राधैति (संसिद्धौ) DHĀTUP. 27, 16. राध्यति (वृद्धौ, nach Andern संसिद्धौ) 27, 71 und राध्यते in intransit. Bed.; र्राध, र्राधतुम् und र्रेधतुम्, र्राधिय und र्रेधिय (die contrahirten Formen nur in der Bed. von क्लिप्ता) P. 6, 4, 123. VOP. 8, 52, 11, 3. अरात्सीत्, अरात्स्म, अरात्सुम्; रात्स्यति, राद्धा KĀR. 4 aus SIDDH. K. zu P. 7, 2, 10. Schol. zu P. 7, 2, 62. राध्यासम्; (वि)राधिषि, अराधि; partic. राद्ध. 1) *gerathen, gelingen*: तन्मे राध्यताम् VS. 1, 5. TS. 1, 5, 10, 8. तदशकं तन्मे ऽराधि VS. 2, 28. *fertig werden*. अदाने राध्यमानः AV. 14, 3, 11. *sich passend fügen*: पृथिवी नः प्रथता राध्यतां च 12, 1, 2. Jmd (dat.) *zu Theil werden*: अराध्यस्मा अन्नमित्याचक्षते । एतद्वै मुखतो ऽन्नं राद्धम् । मुखतो ऽस्मा अन्नं राध्यते TAITT. Up. 3, 10, 1. राद्ध *zu Stande gekommen*: पूर्तेन u. s. w. राद्धं निःश्रेयसं पुंसाम् BṚĀG. P. 3, 9, 41. कर्मन् 4, 29, 62. *fertig*, = सिद्ध, पक्व TRIK. 2, 7, 11. H. 412. ब्रह्मोदन KĀTJ. Ça. 4, 8, 9. *vollendet, vollkommen geworden*: योगराद्धेन चतुषा BṚĀG. P. 3, 11, 17. *zu Theil geworden, zugefallen*: इन्द्रपद 8, 3, 13. अस्मद्राद्धवरो ऽसुरः 3, 18, 23. राद्ध-मेतच्चयि 23, 10. नयनमूलं राद्धः so v. a. *zu Gesicht gekommen* 15, 46. — 2) *Gelingen haben, den Zweck erreichen, zurecht kommen, Glück haben mit* (instr.): यः प्रथमो दक्षिणाय र्राधं RV. 10, 107, 6. VS. 22, 4. AV. 5, 6, 5. कृष्या 11, 3, 41. यज्ञेन Ait. Br. 2, 24, 3, 15. प्रथमेन स्तोत्रेन राद्धा TBr. 3, 9, ७, 1. अरात्सुरिमे यजमानाः TS. 7, 4, ७, 3. 5, 4, 1. ÇAT. Br. 1, 9, 4, 12.

VI. Theil.

3, 1, 5, 6, २, 24. 4, 3, २, 11. यो वै पुत्राणो राध्यते 6, 1, २, 13. ĀÇV. GṚHJ. 4, 4, 2. भवता राधसा राद्धम् (impers.) BṚĀG. P. 4, 24, 33. राद्ध *derjenige dem es gelungen ist, glücklich*: सर्वे हि पुण्या राद्धाः TBr. 2, 1, २, 6. स यो मनुष्याणां राद्धः समृद्धो भवति ÇAT. Br. 14, 7, 4, 32. KAUC. 56. — 3) *reif werden für Etwas so v. a. theilhaftig werden, gelangen in, nach*; mit dat. und loc.: नरकाय राध्यति ĀPASTAMBA bei MÜLLER, SL. 108. राध्यते विद्युति मानवान्भवति nach TAITT. Up. 3, 10, 6. — 4) Jmd (dat.) *günstig sein, sich für Jmd interessiren* P. 1, 4, 39. VOP. 5, 15. देवदाय राध्यति = पृष्ठः सन्देवदत्तस्य प्रभाप्रुभं पर्यालोचयति P., Sch. — 5) *richtig oder glücklich durchführen, zu Stande bringen, fertig machen, zurecht machen*; mit acc.: कथा राधाम स्तोत्रं मित्रस्य RV. 1, 41, 7. उपस्तुतिम् 8, 59, 13. को वः स्तोत्रं राधति यं जुजोषथ 10, 63, 6. मुखस्य शिरः VS. 37, 3. ऋद्धिम् Ait. Br. 5, 25. कामम् ÇAT. Br. 1, 3, २, 10. 9, 4, 4. 8, 6, २, 1. पर्वे ते राध्यासम् *richtig treffen* TS. 1, 1, २, 1. — 6) Jmd *zurecht bringen so v. a. gewinnen, befriedigen*: का राध्दोत्राश्विना वाम् RV. 1, 120, 1. अराधि क्तां 10, 53, 2. 1, 70, 8. देवान् Ait. Br. 1, 1. — 7) *beschädigen* (द्विसायाम्, वधे) P. 6, 4, 123. VOP. 8, 52. वानरा भूधराधेधुः BHĀT. 14, 19. = उन्मूलितवत्तः *entwurzelten* Comm.

— caus. राधयति 1) *zu Stande —, zu Wege bringen*: तास्ते समृद्धीरिह राधयामि AV. 14, 1, 10. तस्योत्थानं देवता राधयति (so liest die ed. Bomb. st. धारयति der ed. Calc.) MBH. 3, 1086. पुष्कलावर्धधर्मावप्यरीरधत् DAÇAK. 113, 14. — 2) *befriedigen*: तं दक्षिणाभी राधयेत् TS. 5, 6, ७, 3. 2, 6, २, 3. यस्त्यौरन्यं राधयत्यन्यं न TBr. 2, 1, २, 9.

— अनु *glücklich fertig werden mit* (gen.): अन्वेषामरात्स्म TBr. 1, 5, २, 8; auch AV. 5, 6, 5 ist wohl अनु st. नु zu lesen. अनुराद्ध *zu Theil geworden, zugefallen*: विद्यो पृथग्धारणायानुराद्धम् BṚĀG. P. 7, 8, 46. — Vgl. अनुराध, अनुराध.

— अप 1) *fehlen, verfehlen* (z. B. das Ziel) AV. 2, 38, 2. काष्ठाम् Ait. Br. 4, 9. सुवर्गं लोकम् TBr. 3, 9, २, 8. अपराधमिति मन्यमानः *ich habe gefehlt (ein Unrecht begangen)* Comm.) 1, 6, २, 4. इयति नापरात्स्यामि TS. 6, 4, 11, 3. ÇAT. Br. 4, 6, २, 2. 5, 3, २, 29. 11, 1, 4, 4. तथा नस्त्वं गौतम मापराधाः *mögest du uns nicht fehlen, — entstehen (dich nicht verfehlen gegen)* Comm.) 14, 9, 4, 1. अपराधुयाद्धि क्षी प्रजानां प्रजननम् *mittelst des* TBr. 3, 2, 10, 8. AV. 5, 6, 7. एतद्वा अनपराद्धं नक्षत्रं यत्सूर्यः ÇAT. Br. 2, 1, २, 19. निमित्तादपराद्धेषुः *dessen Pfeil das Ziel verfehlt hat* ÇIC. 2, 27; vgl. अपराद्धपृषत्क, अपराद्धेषु. — 2) *Schuld haben —, tragen, — sein an* (loc.), *sich Etwas zu Schulden (haben) kommen lassen, sich vergehen gegen Etwas* (loc.) oder Jmd (gen.), *Etwas verbrochen haben gegen Jmd* (gen.): एवं स्त्री नापराध्नाति नर एवापराध्यति MBH. 12, 9518. नापराध्यामि 13, 2169. 3, 11761. R. GORR. 2, 38, 47. 66, 49. न कश्चिन्नापराध्यति 5, 64, 6. ed. Bomb. 6, 115, 41. KATHĀS. 27, 68. MĀRK. P. 17, 8. देवमपराध्यति R. GORR. 2, 117, 20. नापराध्यामहे यथा 7, 102, 4. स्वामी तत्रापराधुयात् BṚHASPATI in VIVĀDAK. 49, 2 v. u. देवं तत्रापराध्यति R. 6, 101, 9. कार्यकारणकर्तृत्वे न कश्चिदपराध्यति 98, 34. पौवनमत्रापराध्यति न चारित्र्यम् MRĀĪH. 145, 21. तेषपराध्यति चतुर्षु कस्तत्र सिंहनिर्माणे KATHĀS. 96, 46. कस्माद्धर्मे ऽपराधुयुः MBH. 4, 1611. 12, 2715. शय्यासने च मे राजन्नापराध्येत कथं न 3, 17005. कथं नास्यापराधुयाम् 1, 1885. 3, 11415. 4, 1479. नहि मे ऽन्यो ऽपराध्यति *es hat mir ja kein Anderer Etwas zu Leide gethan* 1, 4322. 5988.

22

12, 5182. न ते ऽकृमपराध्यामि कर्मणा मनसापि वा । वाचा वा R. GORR. 2, 30, 9. 3, 56, 21. 7, 36, 28. SPR. 1965. को वा कस्यापराध्यते MĀRK. P. 118, 17. नापराध्यामि किञ्चित् *ich lasse mir Nichts zu Schulden kommen* MBH. 1, 667, 3, 14058. 14, 2405. सैषा किं चापराध्यति *was hat sie verbraucht?* KATHĀS. 21, 80. काकाः किमपराध्यन्ति कर्मैर्गणेषु शालिषु 75, 191. बौद्धिः किमपराध्यते (pass. impers.) PRAB. 20, 18. कञ्चिन्मया नापराद्धमज्ञानाद्येन u. s. w. R. 2, 18, 11. KATHĀS. 14, 74. व्यक्तं तत्र त्वयापराद्धं येनास्म्यभिकृतः MBH. 1, 666. देव्या नैवापराद्धं ते KATHĀS. 17, 48. किमु तस्य मया बाल्यादपराद्धं मदीपतेः MBH. 3, 2962. R. GORR. 2, 15, 15. 38, 48. VIKR. 5, 8. KATHĀS. 37, 18. अज्ञानतापराद्धं घ्नमया ते 94, 75. किमपराद्धं कारणात्वेन so v. a. *was ist daran auszusetzen, dass es Ursache ist?* SARVADARĢANAS. 133, 2. अपराद्धं न मे *ich habe Nichts verbraucht* MĀRK. P. 61, 50. न तु प्रीष्मस्यैव सुभगमपराद्धं युवतिषु so v. a. *die Hitze greift die jungen Mädchen nicht in so reizender Weise an* ÇĀK. 57. अपराद्धं der sich Etwas hat zu Schulden kommen lassen, schuldig, der sich vergangen hat an Jmd (gen., selten loc.) R. GORR. 2, 119, 26. KĀM. NĪTIS. 17, 50. RAĢH. 8, 47. 9, 79. MĀLAV. 39, 17 (अनपराद्धं). KATHĀS. 17, 49. HIT. ed. JOHNS. 1430. अस्यापराद्धाः MBH. 3, 15705. 14, 2406. ÇĀK. 110, 16. KATHĀS. 45, 255. MĀRK. P. 132, 5. अघ्न्या पादवानां हि स्वपराद्धा अपि (स्वापराधे ऽपि हि die neuere Ausg.) HARIV. 7492. भवति — अपराद्धा ऽस्मि MRĪĢĪH. 24, 12. — Vgl. अपराध, अपराधिन्, अनपराद्धम्. — caus. s. अपराधय.

— अभि, partic. °रद्धं *befriedigt, gewonnen*: देवता ÇĪC. 1, 71. — caus. *zufriedenstellen, befriedigen* ÇĀT. Br. 2, 2, 4, 5. 6. SHADP. Br. 2, 10. तमुत्तमेन शैचेन कर्मणा चाभिराधय MBH. 12, 3909. कथं देवं प्रकारैरभिराध्यते R. 2, 30, 33. fg. — Vgl. अभिराधन in den Nachträgen. — desid. des caus. *befriedigen wollen*: अभिराधयिषति ÇĀT. Br. 2, 3, 4, 6.

— अघ्न missrathen: पथैव षड्वराध्नोति स रिक्तः AIR. Br. 3, 7. einen Fehler machen AV. 5, 6, 6.

— आ caus. 1) *befriedigen, zufriedenstellen, sich geneigt machen, zu gewinnen suchen, Jmd dienen*; mit acc. der Person NIR. 5, 17. M. 10, 121. fg. MBH. 1, 569. 4371. 6368. 3, 7097. 11939. (आराधितश्च ते d. i. त्वया). 4, 262. 826. 5, 4488. 7395. 8, 1592. 13, 620. 1000. R. 1, 17, 31. 2, 107, 4 (115, 4 GORR.). R. GORR. 1, 40, 6. 2, 3, 40. 25, 13. RAĢH. 1, 77. 81. 10, 86. 18, 23. MRĢH. 46. ÇĀK. 4, 12. VIKR. 35, 4. SPR. 39. 383. 2413. 2487. 3717. KATHĀS. 7, 105. 11, 86. 16, 48. 18, 110. 315. 19, 4. 21, 88. 26, 214. 27, 105. 142. 31, 11. 38, 34. 42, 56. 44, 140. 49, 234. 52, 165. PRAB. 99, 8. BHĪG. P. 2, 2, 82. 3, 1, 28. 4, 20. 9, 12. 15, 14. 17, 30. 30, 6. 4, 11, 11. 24, 55. 5, 2, 2. 18, 19. 20, 82. 9, 15, 17. WEBER, RĀMAT. UP. 327. 337. MĀRK. P. 18, 12. 56, 11. BRAHMA-P. in LA. (III) 48, 17. PAÑĒAR. 1, 2, 6. 2, 6, 31. PAÑĒAT. 125, 12. 203, 8. VEDĀNTAS. (Allsh.) No. 2. परेषां चेतांसि SPR. 1726. न तु प्रतिविष्टमूर्खजनचित्तमाराधयत् 1876. 2661. स्वाराधित 2977. — 2) *Etwas gewinnen, theilhaftig werden*: आराधयति धर्मज्ञः परलोकं जितेन्द्रियः R. 2, 60, 6. — 3) *आराध्यते* DAÇAK. 88, 18 (BERF. CHR. 197, 16) wohl fehlerhaft für आरभ्यते. — Vgl. आराधन fg., इराध्य. — desid. आरिरात्सति P. 7, 4, 54, VĀRTT., Sch. — desid. vom caus. s. आरिराधयिषु.

— उपा caus. Jmd (acc.) *dienen* M. 10, 121.

— समा caus. = आ 1) MBH. 3, 10344 (med.). BHĪG. P. 8, 19, 19. 10, 48, 11. MĀRK. P. 74, 52. PAÑĒAR. 4, 2, 5. — Vgl. समाराधन.

— उप caus. s. उपराधय.

— प्र s. प्रराधस्. — caus. s. प्रराध्य.

— प्रति s. प्रतिराध. — caus. Jmd (acc.) *entgegen wirken* AIR. Br. 6, 33. — desid. प्रतिरित्सति P. 7, 4, 54, VĀRTT., Sch.

— वि 1) *um Etwas (instr.) kommen*: सं श्रुतेन गमेमहि मा श्रुतेन वि राधिषि AV. 1, 1, 4. मा प्रजया प्रतिगृह्य वि राधिषि 3, 29, 8. तेनाहं सत्येन मम विराधिषि ब्रह्मणा KHĀND. UP. 3, 11, 2. — 2) *Jmd zu nahe treten, ein Leid anthun*: क्रियासमभिकारेण विराध्यन्तं तमेत कः SPR. 2111. — Vgl. विराध. — caus. *uneins werden*: नचेकस्मादन्तरादिराधयति (= विभिद्यते COMM.) PAÑĒAV. Br. 15, 12, 7. अविराधयन्ती *nicht uneins werdend mit* (पत्या) AV. 2, 36, 4 (unter अविराधयन्त् anders aufgefasst).

— सम्, partic. संराद्धं *zu Theil geworden* BHĪG. P. 8, 13, 20. — caus. 1) *eins werden über, sich einigen auf* (loc.) TS. 2, 1, 9, 4. KĀTH. 25, 3. PAÑĒAV. Br. 9, 1, 34. संराधयन्तः संघुराश्रितः *einträchtig* AV. 3, 30, 5. — 2) *befriedigen, zufriedenstellen*; mit acc. der Person BHĪG. P. 3, 5, 4.

— अभिसम् s. अभिसंराधन in den Nachträgen.

राध 1) m. oder n. (von राध्) so v. a. राधस्. राधानो पते (Indra) RV. 1, 30, 5. 3, 51, 10; vgl. राधस्पति. Auch wohl in: इन्द्रेण राधेन सह पुष्ट्या न आगहि KAUC. 106. — 2) m. (von राधा) a) *Bez. eines best. Monats*, = वैशाख AK. 1, 1, 2, 16. H. 153. an. 2, 246. MED. dh. 13. RĪĢĀ-TAR. 8, 2782. — b) *Mannsname* BURN. Intr. 377, N. 4. राधो गौतमः N. pr. zweier Lehrer Ind. St. 4, 373. fg. — 3) f. आ VOP. 26, 191. a) *N. eines Nakshatra*, = विशाखा AK. 1, 1, 2, 23. H. 113. H. an. MED. ein späterer, aus अनुराधा gebildeter Name. — b) *Blitz* H. an. MED. — c) *Bez. einer best. Stellung beim Bogenschiessen* H. an. MED.; vgl. राधभेदिन्, राधावेदिन्. — d) = समृद्धि Schol. zu NAISH. 3, 50; vgl. राधावत्. — e) *Bez. zweier Pflanzen*: Myrobalanenbaum und Clitoria Ternatea Lin. H. an. MED. — f) N. pr. a) der Gattin Adhiratha's und Pflegemutter Karṇa's MBH. 1, 2775. 4403. 3, 17154. fg. सुत d. i. Karṇa 1, 7115. 8, 4351. ऽननय H. 711. — β) einer Hirtin, die als Geliebte Kṛṣṇa's später göttlich verehrt wurde, H. an. MED. Gīt. 1, 1. PAÑĒAR. 1, 1, 75. 2, 3, 18. fg. 36. Verz. d. Oxf. H. 21, b, 4. 22, b, 38. 23, a, 27. b, 10. 24, b, 4. 25, a, 30. 26, b, 86. 48. fg. 27, a, 3. 10. 20. fg. 27. 33. 40. 44. fg. 39, b, 14 (mit Dākshajāṅi identificirt). 68, b, 25. fg. 145, a, 88. fg. PAÑĒAT. 45, 2. COLLEBR. Misc. Ess. I, 197. WILSON, Sel. Works I, 12 u. s. w. II, 66. 70. fg. 94. 100. BURNOUT in BHĪG. P. I, cvl. fg. HALL 146. 152. °मत्त Verz. d. B. H. No. 1164. °कात्त m. Bein. Kṛṣṇa's BRAHMAVĀIV. P., BRAHMAH. 17 im ÇKDR. °रमण m. desgl. Verz. d. Oxf. H. 246, a, No. 618. WILSON, Sel. Works I, 159 (vgl. 169). राधेश und राधेश्वर desgl. PAÑĒAR. 1, 8, 13. राधोपासक Verz. d. B. H. 160. — γ) einer Sclavin LALIT. ed. Calc. 332, 12. SCHIEFNER, Lebensb. 277. (47). — Vgl. अर्यमराध.

राधगुप्त (राधा + गुप्त; vgl. P. 6, 3, 68) m. N. pr. eines Ministers des Açoka BURN. Intr. 360. 399. 421. 427. SCHIEFNER, Lebensb. 310 (80).

राधन (von राध्) n. = साधन, प्राप्ति, तोष H. an. 3, 404. = साधन, प्राप्ति MED. n. 114. °द्रव्य als Erkl. von पाचत् H. an. 3, 662. fg. MED. I. 108. राधना f. = भाषण MED. n. 114.

राधरङ्ग m. = सीर, सीरक und घनोपल MED. k. 210. a plough; thin rain; hail WILSON. — Vgl. das folg. Wort.

राधरङ्ग m. = सार, शीकर und जलदोपल H. an. 4, 29.

राधस् (von राध्) n. (das womit man Andere günstig stimmt, befriedigt) 1) Erweisung des Wohlwollens, Wohlthat, Liebesgabe; überh. Geschenk, Gabe NAIGH. 2, 10. NIR. 4, 4. चित्रं राधः häufig, z. B. RV. 1, 17, 7. 5, 13, 6. अस्मभ्यं तदसौ दानाय राधः समर्थयस्व ब्रह्म तै वसव्यम् 2, 13, 13. दाता राधः स्तुवते काम्यं वसु 22, 3. आ नो भद्रस्व राधसि 4, 32, 21. उरोष्टे इन्द्र राधसो विभ्वो रातिः 5, 38, 1. गव्य, अश्व्य 32, 17. रथवत् 7, 77, 5. स नो राधास्या भर 15, 11. महे रायो राधसो यद्दत्तः 28, 5. 8, 79, 2. इन्दो भवं मधवा राधसो मूहः 9, 81, 3. 10, 139, 5. AV. 5, 11, 11. 19, 7, 3. 20, 135, 9. ÇAT. Ba. 3, 7, 4, 11. — 2) Wohlthätigkeit, Freigebigkeit RV. 3, 31, 12. 4, 24, 1. 6, 10, 5. चोद् राधो मधोनाम् 7, 96, 2. न ते वर्तस्ति राधसः । यदित्ससि स्तुतो मधम् 8, 14, 4. 24, 22. 46, 11. 10, 7, 2. AV. 7, 46, 2. — 3) im Bhāg. P., wo das Wort wieder künstlich von den Todten auferweckt wird, können folgende Bedd. angenommen werden: das Gelingen, Zustandekommen: लोककल्पस्य राधसे 4, 24, 18. अवाप्तं adj. dem es gelungen ist, der sein Ziel erreicht hat 7, 57. अल्पं adj. dem wenig gelingt so v. a. unglücklich 10, 33, 23. das Streben, Ringen nach: अनन्यं nach nichts Anderem strebend 9, 21, 17. न्यस्ताखिलं 10, 63, 6. Macht 2, 4, 14. 4, 24, 33. अमोघं 7, 3, 22. इन्द्रियं 4, 31, 11. — Vgl. अ०, अनवधं, अश्वं, धृषि०, चित्रं, तुवि०, पङ्क्तिं, विश्वं, वीति०, सत्यं, सु०, स्पार्कं.

राधस्पति (राध + पति: vgl. रथस्पति) m. Herr der Gaben: तं हि राधस्पतिं राधसो मूहः तयस्यासि विधतः RV. 8, 80, 14.

राधाकृष्ण m. N. pr. des Verfassers der Dhāturatnāvali COLEBR. Misc. Ess. I, 47.

राधाजन्माष्टमी f. Bez. eines best. 8ten Tages, des Geburtstages der Rādhā, Verz. d. Oxf. H. 14, b, 28. — Vgl. कृष्णजन्माष्टमी.

राधातन्त्र n. Titel eines Tantra Verz. d. Oxf. H. 141, b, 45.

राधादामोदर m. N. pr. eines Mannes HALL 103.

राधानगरी f. N. pr. einer Stadt in der Nähe von Uggajini REINAUD, Mém. sur l'Inde 113.

राधानुराधीय adj. zu den Nakshatra Rādhā und Anurādhā in Beziehung stehend: रात्रि, अथ यम् P. 4, 2, 6, Sch.

राधाभेदिन् m. Bein. Argūna's Bhūripa. im ÇKDā. — Vgl. राधावेदिन् und राध 3) c).

राधामाधव m. N. pr. eines Autors WILSON, Sel. Works I, 168.

राधामोहनशर्मन् m. desgl. Verz. d. Oxf. H. 263, b, No. 635.

राधारसमुधानिधि m. Titel eines Werkes Verz. d. Oxf. H. 131, b, No. 239. राधासुधानिधि WILSON, Sel. Works I, 177.

राधावत् (von राधा) adj. reich NALOD. 3, 50.

राधावल्लभ m. 1) der Geliebte der Rādhā, Bez. Kṛṣṇa's WILSON, Sel. Works I, 177. — 2) N. pr. verschiedener Männer Verz. d. Oxf. H. 289, b, No. 694. 290, a, 10. 291, a, No. 705. राय Ksairic. 44, 12.

राधाविनेद m. Titel eines Gedichts Verz. d. B. H. No. 577. — Vgl. राधिकाविनेद.

राधावेदिन् m. Bein. Argūna's H. 709. — Vgl. राधाभेदिन्.

राधासुधानिधि m. s. u. राधारसमुधानिधि.

राधि und राधी f. gaṇa बह्वादि zu P. 4, 1, 45. — Vgl. कृष्टराधि.

राधिक 1) m. N. pr. eines Fürsten, eines Sohnes des Gajasena

Bhāg. P. 9, 22, 10. — 2) f. आ Hypokoristikon von राध 3) f) β) Gtr. 1, 37. PANĀR. 1, 1, 2. Verz. d. Oxf. H. 20, b, 22. 25, a, 2. 27, a, 42. WEBER, KRSHNĀG. 322.

राधिकाविनेद m. = राधाविनेद Verz. d. B. H. No. 577.

राधेय (von राधा) m. metron. Karṇa's TRIK. 2, 8, 18. 3, 3, 124. H. 711, Sch. MBh. 1, 5221. 7051. 7095. 3, 14822. 4, 1300. 6, 5826. 8, 4355. R. 7, 6, 35. RĀGĀ-TAR. 5, 379.

राधोगर्त adj. durch Wohlthun angenehm, — beliebt VS. 6, 34.

राधोदय n. Erweisung von Gunst, das Geben von Geschenken RV. 4, 31, 3. 8, 4, 4.

राध्य (von राध्) adj. 1) durchzuführen, was man recht machen soll: स्तोमो यज्ञश्च राध्यो कृविष्मता RV. 1, 136, 1. तदुक्त्वा ज्ञायते राध्यानि 4, 11, 3. — 2) zu gewinnen, zu befriedigen: तदो नरा शंस्यं राध्यं चाभिष्टिमनास्त्या वज्रं RV. 4, 116, 11. बृहस्पतेः सुविदत्राणि राध्या 2, 24, 10. एवा ते राध्यं मनः 8, 81, 28. सर्वे राध्याः स्थ zu verehren Ait. Ba. 7, 18. — Vgl. यात्राध्य.

राधेविक m. patron. SĀṢSK. K. 184, b, 4. wohl eine falsche Form.

रान्ध s. राण्ड.

रान्धसै m. patron. (aus dem Geschlecht der Andhaka) P. 4, 1, 144, Sch.

राप्य partic. fut. pass. von रूप P. 3, 1, 126. Vop. 26, 12.

राभस्य (von रभस) n. UGĀVAL. zu UNĀDIS. 3, 117. als Bed. von रम् DRĀTUP. 23, 5.

1. राम (wohl desselben Ursprungs wie रात्री) 1) adj. (f. आ) dunkelfarbig, schwarz NIR. 12, 13. AK. 3, 4, 23, 143. H. 1397. an. 2, 334. MED. m. 26. fg. HALĪJ. 4, 49. रामे कृष्णे असिक्वि च AV. 1, 23, 1. Schaf 12, 2, 19. नास्य राम (= रमणीयः पुत्रः Comm.) उच्छिष्टं पिबेत् TAITT. Ār. 5, 8, 13. रामा eine Dunkle d. i. ein Weib gemeiner Herkunft: नाग्रं चिवा रामामुपैयात् TS. 5, 6, 3, 3. TAITT. Ār. 5, 8, 13. Schol. zu KĀTJ. Ça. 13, 6, 27. Auch die Bedeutung 2. राम 2) c) a) wäre indessen hier möglich. Nach AK. H. an. und MED. auch weiss. — 2) m. a) eine Hirschart AK. 2, 5, 11. TRIK. 3, 3, 302. H. an. MED. — b) Pferd MED. — c) N. pr. eines Mannes RV. 10, 93, 14. mit dem patron. Mārgaveja Ait. Ba. 7, 27. 34. Aupatasvini ÇAT. Ba. 4, 6, 1, 7. Ġāmadagnja, Verfassers von RV. 10, 110. Im Epos und später erscheinen drei Rāma (daher राम als Bez. der Zahl drei VARĀH. BĀH. S. 8, 20), von denen die beiden ersten für Incarnationen Vishṇu's gelten: a) mit dem patron. Ġāmadagnja oder Bhārgava, ein Sohn der Reṇukā, auch पशुराम genannt, TRIK. 3, 3, 302. H. 848. H. an. MED. (wo रैपुकेये st. वैपुकेये zu lesen ist). रामः शस्त्रभूतामकम् (vgl. HARIV. 3869) sagt Kṛṣṇa BHAG. 10, 31. MBh. 1, 272. 2612. 3, 8658. 8, 1584. 12, 1715. fgg. 12948. HARIV. 2313. fgg. 5869. fg. रामरामविवाद R. 1, 3, 11 (5 GORR.). 74, 22. fg. 76, 1. R. GORR. 1, 77, 23. 37. RAGH. 11, 68. — β) mit dem patron. Rāghava oder Dāçarathi TRIK. 2, 8, 3. 3, 3, 302. H. 703. H. an. MED. MBh. 3, 11197. 15933. 12, 12949. HARIV. 822. 2324. fgg. 3063. fgg. 5871. 7373. R. 1, 1, 10. 17. 20. रामरामविवाद 3, 11 (5 GORR.). रमयत्येव स गुणैरुदरैस्तेरिमाः प्रजाः । यस्मादतो राम इति नामैतत्तस्य विश्रुतम् || R. GORR. 1, 1, 22. 6, 102. RAGH. 11, 68. VARĀH. BĀH. S. 58, 30. VP. 384. Bhāg. P. 9, 10. fgg. Spr. 2630. रामो हेममगं म वेत्ति 2631. रमते योगिना ऽनन्ते सत्यानन्दे चिदात्मनि ।

इति रामपदेनासौ परं ब्रह्माभिधीयते ॥ WEBER, RĀMAT. UP. 286. — γ) = Balarāma, Halājudha, ein älterer Bruder Kṛṣṇa's AK. 1,1,1,18. 3,4,22,143. H. 224. H. an. MED. HALĀJ. 1, 29. BHĀG. P. 1,11,17. 10,1, 8. WEBER, KṚSHNĀŚ. 268. 281. 284. 289. erscheint bei den Gaina unter den 9 weissen (s. oben u. 1) Bala's H. 698. — Rāma unter den sieben Weisen eines Manu HARIV. 453. MĀRK. P. 80, 4. Rāma ist ein auch später häufig vorkommender Name: so heisst z. B. ein Sohn Tārāvaloka's und einer Mādrī und Zwillingsbruder Lakshmaṇa's KATHĀS. 113,32. verschiedene Lehrer, *Autoren u. s. w. BURN. Intr. 567 (neben भद्रत्त °). COLEBR. Misc. Ess. II, 49. Verz. d. B. H. No. 109. 833. Ind. St. 8, 389. HALL 84. 119. Verz. d. Oxf. H. 126, b, No. 220. 129, b, No. 234. 148, a, 9. 151, b, No. 321. fgg. 335, b, No. 788. 341, b, N. 358, a, No. 853. 386, a, No. 503. ein Fürst von Mallapura 148, b, 15. 18. von Cṛṅgavera 163, a, 7. 178, a, 16. — RĀGA-TAR. 8, 785. KSHITĪC. 10, 7. fgg. — d) Bein. Varuṇa's MED. — e) pl. N. pr. eines Volkes VP. 177. — 3) f. स्त्री a) ein Weib niedriger Herkunft; s. u. 1). — b) = क्लिङ्कु Asa foetida H. an. MED. = क्लिङ्कुल Mennig ÇARDAR. im ÇKDR. — 4) f. ई Dunkel, Nacht: उषा न रामीरूपैर्यौषुति RV. 2, 34, 11. — 5) n. a) Dunkel: श्रमी हृशद्विर्वर्षैरभि राममस्थात् RV. 10, 3, 3. — b) = वास्तुक (Chenopodium album) und कुष्ठ (in welcher Bed.?) H. an. MED. = तमालपत्र RĀGAN. im ÇKDR. — Vgl. श्रयो°, परशु°, बल°, भद्रत्त°, मणि°, मनसा°.

2. राम (von रम् 1) nom. act. Lust, Freude: स्वकुटुम्ब° adj. BHĀG. P. 7, 6, 14. — 2) oxyt. nom. ag. gaṇa स्वलादि zu P. 3, 1, 140. a) adj. (f. स्त्री) erfreuend, entzückend, lieblich, reizend AK. 3, 4, 22, 143. H. an. 2, 334. MED. m. 26. fg. रामस्य लोकरामस्य R. 1, 19, 20. भावेन रामा MBH. 1, 1812. R. 2, 44, 24. KATHĀS. 65, 27. मृगी MĀRK. P. 65, 22. रामाद्रामं जगद्भ्रामे रस्यं प्रशामति lieblicher als lieblich MBH. 7, 2246. BHĀTT. 10, 2. NALOD. 1, 5. — b) m. Liebhaber VARĀH. BRH. S. 19, 5. — c) f. स्त्री α) eine Schöne, ein junges reizendes Weib, Geliebte, Frau AK. 2, 6, 4, 4. TRIK. 2, 6, 1. H. 503. H. an. MED. HALĀJ. 2, 326. KATHOP. 1, 25. MBH. 1, 3039. R. 5, 11, 20. RAGH. 5, 49. 12, 23. 16, 15. VIKR. 114. Spr. 24. 691. 1456. 2629. 2651. 4817. 4931. 5274. VARĀH. BRH. S. 19, 5. Git. 1, 44. KATHĀS. 18, 12. 56, 425. RĀGA-TAR. 1, 370. अरुन्धती सतीनां तु रामासु च तिलोत्तमा Verz. d. Oxf. H. 39, b, 86. BHĀG. P. 3, 23, 40. 44. 4, 26, 14. 28, 59. PANĀAR. 2, 3, 82. 4; 5. 48. DHŪRTAS. 87, 15. — β) Bez. verschiedener Pflanzen: = चैतकपटकारी, गृकन्या, शरामशीतला, श्रशोक RĀGAN. im ÇKDR. — γ) ein best. Pigment (गोरोचना) RĀGAN. — δ) Röhel, rubrica ÇABDAR. im ÇKDR. — e) Fluss MED. auch in H. an. ist wohl क्लिङ्कु नदीस्त्रियो: zu lesen. — ζ) ein best. Metrum: —————, —————; —————, ————— Journ. of the Am. Or. S. 6, 514. — η) N. pr. einer Apsaras Vjāpi beim Schol. zu H. 183. einer Tochter Kumbhāṇḍa's HARIV. 9973. 11026. fg. der Mutter des 9ten Arhant's der gegenwärtigen Avasarpinī H. 39. — Vgl. सु°.

रामक 1) nom. ag. vom caus. von रम् P. 7, 3, 34. = रमक VOP. 7, 22. — 2) m. N. pr. eines Berges MBH. 2, 1172.

रामकण्ठ m. N. pr. eines Autors SARVADARÇANAS. 87, 14.

रामकरी f. Bez. einer Rāgiṇī WILSON und ÇKDR. angeblich nach HALĀJ.; रामकिरी und रामकीरी ÇKDR. unter राम.

रामकपूर ein best. wohlriechendes Gras, = नर H. an. 2, 434. MED. r. 53. m. WILSON nach ÇABDAR., °क m. ÇKDR. nach derselben Aut.

रामकल्पद्रुम m. Titel eines Werkes HALL 183.

रामकवच n. Rāma's Zauberspruch Verz. d. Oxf. H. 14, a, 16. 99, a, No. 153.

रामकांत m. 1) eine Art Zuckerrohr RĀGAN. im ÇKDR. unter रामशर. — 2) N. pr. eines Scholiasten COLEBR. Misc. Ess. II, 47.

रामकिरी und रामकीरी f. s. u. रामकरी.

रामकुतूहल n. Titel eines Werkes Verz. d. Oxf. H. 198, b, No. 467. — Vgl. रामकौतुक.

रामकुमार m. N. pr. eines Mannes Verz. d. Oxf. H. 260, a, No. 627. °मिश्र HALL 100. 168.

रामकृष्ण m. N. pr. verschiedener Männer COLEBR. Misc. Ess. I, 230. 234. II, 433. Ind. St. 1, 27. 59. 3, 230. Verz. d. B. H. No. 166. 267. 330. 630. 673. 963. 1019. Verz. d. Oxf. H. 141, a, 20. 223, a, No. 541. fg. 277, a, No. 634. 289, b, No. 694. 291, a, No. 703. 321, b, No. 763. 394, a, No. 103. HALL 23. 27. 98. 181. °तीर्थ GILD. Bibl. 421. fg. °द्रीक्षित HALL 100. COLEBR. Misc. Ess. I, 336. °देव II, 434. °पण्डित HALL 103. °भट्ट 173. fgg. 181. 183. Verz. d. B. H. No. 140. 966. 1223. °भट्टाचार्य HALL 8. °भट्टाचार्यचक्रवर्तिन् 66. °राय KSHITĪC. 33, 5. 45, 1. रामकृष्णाचार्य Verz. d. B. H. No. 540. रामकृष्णाधरिन् HALL 100. रामकृष्णानन्दतीर्थ 136. 189.

रामकृष्णकाव्य n. oder रामकृष्णविलोमकाव्य n. Titel eines künstlichen, von vorn und hinten zu lesenden, Rāma und Kṛṣṇa besingenden Gedichtes Verz. d. Oxf. H. 132, a, No. 240. HABR. Anthol. 463. fgg.

रामकृष्णपद्धति f. Titel einer Schrift Verz. d. Oxf. H. 338, a, 16.

रामकेली f. Bez. einer Rāgiṇī ÇKDR. u. राम. — Vgl. रामकरी.

रामकेशवतीर्थ n. N. pr. eines Tirtha Verz. d. Oxf. H. 66, b, 42.

रामकौतुक n. Titel eines Werkes Verz. d. B. H. No. 1170. — Vgl. रामकुतूहल.

रामनेत्र n. N. pr. einer Gegend PRĀJACĪTTEND. 12, a, 2.

रामगङ्गा f. N. pr. eines Flusses LIA. I, 56. II, 524.

रामगायत्री f. Bez. einer best. Hymne auf Rāma WEBER, RĀMAT. UP. 313.

रामगिरि m. N. pr. eines Berges MEGH. 1. 99. VP. 180, N. 3. Vgl. WEBER, KṚSHNĀŚ. 330, N. 1.

रामगीतगोविन्द Titel eines Gedichtes MACK. Coll. I, 103.

रामगीता f. (sc. उपनिषद्) sg. und pl. Titel eines Abschnittes im Adhātmarāmājaṇa Verz. d. B. H. No. 464. Verz. d. Oxf. H. 29, b, 23. 299, b, No. 731. Verz. d. Pet. H. 11. WEBER, RĀMAT. UP. 283. fg. 341. 349.

रामगोविन्दतीर्थ m. N. pr. eines Lehrers Verz. d. Oxf. H. 237, b, No. 569. HALL 7. 11. 109. 143.

रामग्राम m. N. pr. eines Reiches HIUEN-TSANG I, 325. BURN. Intr. 372.

रामचक्र s. रामाचक्र.

रामचन्द्र 1) Bez. Rāma's, des göttlich verehrten Sohnes des Daçaratha, WEBER, RĀMAT. UP. 338. 344. fg. 354. 359. 362. Verz. d. Oxf. H. 14, a, 14. 26. 29, a, 1. 94, a, 36. fg. 129, a, 20. COLEBR. Misc. Ess. I, 197. WILSON, Sel. Works I, 46. 54. 102. — 2) N. pr. verschiedener späterer Fürsten, Autoren, Lehrer u. s. w. VP. 477. BURNOUF in der Einl. zu BHĀG. P. I, ci. Inschr. in Journ. of the Am. Or. S. 7, 5, Çl. 5. 8. 7, 28, 14.

KSHRĪC. 7, 13 u. s. w. Verz. d. Oxf. H. 37, b, No. 92. 38, b, 3. 119, b, No. 206. 130, b, 40. 150, b, 35. 161, a, No. 355. b, 20. 280, b, 11. 321, b, No. 762. 341, b, N. 350, b, No. 824. 356, a, No. 845. b, 9. Verz. d. B. H. No. 577. COLEBR. Misc. Ess. II, 10. fgg. 47. 379. Ind. St. 1, 467. HALL 183. ders. in der Einl. zu VĀSAVAD. 16. °कविराज WILSON, Sel. Works I, 168. °गुहृ Verz. d. B. H. No. 967. °दास Verz. d. Tüb. H. 13. °परमहंस HALL 14. °भट्ट 48. 174. Verz. d. B. H. No. 1169. °भारत्याचार्य WILSON, Sel. Works I, 201. °शर्मन् Verz. d. B. H. No. 653. °सरस्वती 727. HALL 104. 117. 153. fg. 203. रामचन्द्राचार्य 187. Verz. d. B. H. No. 734. COLEBR. Misc. Ess. II, 41. रामचन्द्रेन्द्रसरस्वती HALL 121.

रामचन्द्रचम्पू f. Titel eines Werkes Verz. d. Oxf. H. 211, b, No. 499.

रामचन्द्रचरित्रसार n. desgl. ebend. 121, b, No. 213.

रामचन्द्रस्तवराज m. Titel eines Abschnittes der Sanatkumāra-saṁhitā ebend. 106, b, No. 161.

रामचन्द्राश्रम 1) m. N. pr. eines Autors Verz. d. Oxf. H. 173, a, No. 386. — 2) n. N. pr. eines Tīrtha ebend. 77, b, 34.

रामचन्द्रोदय m. Titel einer Schrift Verz. d. Oxf. H. 201, a, No. 480.

रामचर m. = बलराम H. an. 2, 443.

रामचरण m. N. pr. eines Scholiasten des Sāhitjadarpaṇa Verz. d. Oxf. H. 214, b, No. 511.

रामचरित n. Rāma's (des Sohnes des Daçaratha) Thaten Verz. d. Oxf. H. 13, a, 45. 27, a, 18. Verz. d. B. H. No. 826. Ind. St. 1, 246.

रामचर्करनक m. eine best. Pflanze BHĀVAPR. im ÇKDra. रामचर्करनक v. l.

रामज m. N. pr. eines Mannes RĀGA-TAR. 5, 29.

रामजीवन m. N. pr. eines Sohnes des Rudrarāja KSHRĪC. 33, 4.

रामैठ UNĀDIS. 1, 103. 1) m. pl. N. pr. eines Volkes MBH. 2, 1194. 3, 1991 (nach der Lesart der ed. Bomb.). 8, 3652 (माठर ed. Bomb.). VĀRĀH. BH. S. 10, 5. LIA. I, 369. fg. 856. II, 191. — 2) m. n. Asa foetida AK. 2, 9, 40. 3, 4, 1, 9. H. 422. HALĀJ. 2, 462. SUÇR. 2, 246, 12. 498, 9. — 3) m. Alangium hexapetalum RATNAM. im ÇKDra. — 4) f. ई = नाडोक्किडु RĀGAN. im ÇKDra. — Vgl. रमठ.

रामण (vom caus. von रम्) 1) m. N. zweier Pflanzen: Diospyros embryopteris Pers. und = गिरिनिम्ब RĀGAN. im ÇKDra. — 2) f. स्त्री N. pr. einer Apsaras R. 2, 91, 45. वामना ed. Bomb.

रामणि m. patron. PRAVARĀDHJ. in Verz. d. B. H. 57, 38.

रामणीयक (von रमणीय) 1) n. Lieblichkeit, Schönheit P. 5, 1, 132, Sch. ÇĀK. CH. 120, 8. MĀLATĪM. 14, 1. KĪR. 1, 39. NĀGĀN. 5, 12. angeblich auch adj. = रमणीय Comm. zu AK. 3, 2, 2. — 2) N. pr. eines Dvipa MBH. 1, 1808.

रामतरुणी f. eine best. Blume, = तरुणीपुष्प RĀGAN. im ÇKDra.

रामतर्कवागीश m. N. pr. eines Grammatikers Verz. d. Oxf. H. 175, a, 31. 176, b, 1. MUIR, ST. II, 56. 64. fg.

रामतापनीय n. Titel der bekannten, 1864 von A. WEBER herausgegebenen Upanishad. रामतापनी Ind. St. 3, 326, 1. 2.

रामतीर्थ 1) n. N. pr. eines Tīrtha MBH. 3, 8051. 8159. 9, 2835. HARIV. 9520. R. 6, 109, 49. Verz. d. Oxf. H. 39, b, 17. 67, b, 13. Verz. d. B. H. 143, 2. — 2) m. N. pr. verschiedener Personen COLEBR. Misc. Ess. I, 335. 337. Ind. St. 1, 470. 9, 13. 157. Verz. d. Oxf. H. 38, a, N. Verz. d. B. H. No. 616. HALL 91. 99. 110. 189. °पति 101.

VI. Theil.

रामव n. das Rāma-Sein HARIV. 7373. R. 6, 81, 21. SĪH. D. 114, 6.

रामदत्त m. N. pr. eines Autors Verz. d. Oxf. H. 292, b, 4.

रामदास m. N. pr. verschiedener Personen Verz. d. B. H. No. 1335. Verz. d. Oxf. H. 141, a, 8. COLEBR. Misc. Ess. II, 43.

रामदूत 1) m. Rāma's Bote, Bein. Hanumant's TRIK. 2, 8, 7. — 2) f. ई eine Art Basilienkraut ÇABDAĪ. im ÇKDra.

रामदेव m. 1) Bez. Rāma's, des Sohnes des Daçaratha, WEBER, RĀMAT. UP. 279. — 2) N. pr. verschiedener Männer RĀGA-TAR. 5, 238. 240. 6, 91. 7, 676. Verz. d. Oxf. H. 126, b, 1. 150, b, 35. 260, b, No. 629. 261, b, 3. 318, a, 25. 341, b, N. 365, a, No. 72. 378, a, No. 376. HALL in der Einl. zu VĀSAVAD. 7. °मिञ्च COLEBR. Misc. Ess. II, 49. HALL 83.

रामद्वादशी f. Bez. des 12ten Tages in der — Hälfte des Monats Gĵaishṭha Verz. d. Oxf. H. 58, a, 30.

रामधर m. N. pr. eines Mannes HALL in der Einl. zu VĀSAVAD. 46.

रामन् in मयूर° HARIV. 13994 fehlerhaft für रोमन्, wie die neuere Ausg. liest. — Vgl. सु°.

रामनगर n. N. pr. einer Stadt Verz. d. Oxf. H. 122, a, 20.

रामनवमी f. Bez. des 9ten Tages in der lichten Hälfte des Kaitra, des Geburtstages Rāmakandra's, Verz. d. Oxf. H. 285, a, 14. 287, a, 10. WEBER, RĀMAT. UP. 281. 359. fg. KṚṢṆAĀ. 304. 310. °निर्णय m. Titel einer Schrift HALL 151.

रामनाथ m. 1) Bez. des göttlich verehrten Rāma, des Sohnes des Daçaratha, WILSON, Sel. Works I, 39. Verz. d. Oxf. H. 258, a, 22. — 2) N. pr. verschiedener Männer Verz. d. Oxf. H. 125, b, No. 218. 280, a, N. 1. HALL 111.

रामनामव्रत n. Bez. einer best. Begehung Verz. d. Oxf. H. 285, a, 14.

रामनारायण m. N. pr. eines Grammatikers COLEBR. Misc. Ess. II, 48. Verz. d. Oxf. H. 530, a. °जीव N. pr. eines Fürsten 92, a, 37.

रामनृपति m. N. pr. eines Fürsten Verz. d. B. H. No. 833.

रामन्यायालंकार m. N. pr. eines Gelehrten COLEBR. Misc. Ess. II, 47.

रामपरिउत m. N. pr. eines Gelehrten Verz. d. Oxf. H. 295, b, No. 717.

रामपाल m. N. pr. eines Mannes RĀGA-TAR. 8, 1087.

रामपुर n. N. pr. eines Dorfes (ग्राम); s. u. मरुतान्द 2) c).

रामपूग m. Areca triandra Roxb. TRIK. 2, 4, 41.

रामपूजाशरणि f. Titel eines Werkes, = रामपद्धति Verz. d. B. H. No. 1324. WEBER, RĀMAT. UP. 277. 282. 301. fgg.

रामपूर्वतापनीय n. der erste Theil des Rāmatāpantiya Verz. d. Oxf. H. 394, b, 20. — Vgl. रामोत्तरतापनीय.

रामप्रकाश m. Titel eines Commentars Verz. d. Oxf. H. 261, a, 28.

रामप्रसादतर्कवागीश m. N. pr. eines Gelehrten COLEBR. Misc. Ess. II, 46.

रामप्रसादतर्कालंकार m. desgl. ebend. 57.

रामबाण m. Rāma's Pfeil: 1) Bez. einer Art Zuckerrohr RĀGAN. im ÇKDra. u. रामशर. — 2) Bez. eines best. medicinischen Präparats RA-SENDRAKĪNTĀMAṆI im ÇKDra.

रामभक्त m. 1) ein Verehrer Rāma's WEBER, RĀMAT. UP. 362. — 2) N. pr. eines Mannes Verz. d. Oxf. H. 100, a, 4 v. u.

रामभट्ट m. N. pr. verschiedener Männer Verz. d. Oxf. H. 127, b, No. 229. HALL 26. 175. ders. in der Einl. zu VĀSAVAD. 22.

- रामभद्र** m. 1) Bez. Rāma's, des Sohnes des Daçaratha, H. 703, Sch. ÇANDAR. im ÇKDR. UTTARAR. 29, 1 (38, 9). KATHĀS. 34, 236. 51, 58. 103, 239. 105, 70. Verz. d. Oxf. H. 12, b, 29. 138, a, No. 270. WEBER, RĀMAT. UP. 296. 338. 356. COMM. zu ÇĀND. 55. — 2) N. pr. verschiedener Personen COLEBR. Misc. Ess. II, 46. Verz. d. B. H. 166. 533 (रामभद्राम्बा). Verz. d. Oxf. H. 295, b, No. 716. HALL 139. °भद्र 69. °भद्राचार्य 84. 201. °यति 100. °सरस्वती 107. °सार्वभौमभद्राचार्य 67. 80. रामभद्रायम 158. Verz. d. Oxf. H. 183, a, 25.
- राममन्त्र** m. ein an Rāma gerichteter Spruch WEBER, RĀMAT. UP. 332. 355. fg. 362. Verz. d. Oxf. H. 93, b, 7. 99, a, No. 153 (neutr.). °पटल n. Titel einer Sammlung solcher Sprüche 299, b, No. 732.
- राममित्र** m. N. pr. eines Mannes Verz. d. Oxf. H. 122, a, 8.
- राममोक्ष** m. desgl. Ind. St. 1, 473, N.
- रामपत्र** n. Bez. eines best. Diagramms WEBER, RĀMAT. UP. 316. fg.
- रामरक्तस्य** n. Titel einer Upanishad Ind. St. 3, 326, 1.
- रामराज** m. N. pr. eines Autors Verz. d. Oxf. H. 316, b, 23. Bei WEBER, KRISHNĀG. 218, N. ist कामराज st. रामराज zu lesen.
- रामराम** m. N. pr. eines Lehrers Verz. d. Oxf. H. 177, b, No. 403.
- रामरुद्रभद्र** m. N. pr. eines Autors HALL 41. f. ई Titel der von ihm verfassten Schrift ebend.
- रामल** m. N. pr. eines Mannes RĀGA-TAR. 8, 217.
- रामलवण** n. eine Art Salz (रोमक) RATNAM. im ÇKDR.
- रामलिङ्गकृति** m. N. pr. eines Autors COLEBR. Misc. Ess. I, 263.
- रामलेखा** f. N. pr. einer Fürstin RĀGA-TAR. 7, 256.
- रामवर्धन** m. N. pr. eines Mannes RĀGA-TAR. 6, 126.
- रामवर्मन्** m. N. pr. eines Scholiasten Verz. d. Oxf. H. 29, b, No. 73.
- रामवल्लभ** n. Cassia-Rinde (लच) RĀGAN. im ÇKDR.
- रामवाजपेयिन्** m. N. pr. eines Autors Verz. d. Oxf. H. 279, a, 30. 341, a, 39. रामवाजपेय Verz. d. B. H. No. 1086.
- रामविलास** m. Titel eines Gedichts Verz. d. Oxf. H. 214, b, No. 511.
- °काव्य n. Titel eines andern Gedichts 132, a, No. 241.
- रामवीणा** f. Bez. einer Art Laute ÇANDAR. im ÇKDR.
- रामव्याकरण** n. Titel einer Grammatik des Vopadeva COLEBR. Misc. Ess. II, 49. Verz. d. Oxf. H. 161, b, 17.
- रामव्रतिन्** (von राम + व्रत) m. pl. N. pr. einer Secte VJUTP. 91.
- रामशर** m. eine Art Zuckerrohr RĀGAN. im ÇKDR.
- रामशर्मन्** m. N. pr. eines Autors Verz. d. Oxf. H. 176, a, No. 399. 198, a, No. 465. Ind. St. 10, 433. 435. fg.
- रामशीतला** f. = शारामशीतला RĀGAN. im ÇKDR.
- रामश्रीपाद** m. N. pr. eines Lehrers HALL 108.
- रामषडन्तरमन्त्राज** m. Bez. eines best. sechssilbigen an Rāma gerichteten Spruches Verz. d. Oxf. H. 99, a, No. 153.
- रामसंपमिन्** m. N. pr. eines Autors HALL 110.
- रामसख** m. Rāma's Freund, Bez. Sugriva's ÇANDAR. im ÇKDR.
- रामसरस्** n. N. pr. eines heiligen Sees Verz. d. Oxf. H. 46, b, N. — Vgl. रामरुद्र.
- रामसरुद्रनामस्तोत्र** n. Preis der tausend Namen Rāma's, Titel eines Abschnittes im Brahmajāmalatantra, Verz. d. Oxf. H. 98, b, No. 152.
- रामसाकि** m. N. pr. eines Fürsten Inschr. in Journ. of the Am. Or. S. 7, 5, Cl. 11.
- रामसिंह** m. N. pr. eines Mannes Verz. der Oxf. H. 285, b, 3. °देव 209, a, No. 490. Verz. d. B. H. No. 545.
- रामसूक्त** n. Bez. einer best. Hymne Verz. d. Tüb. H. 17.
- रामसेतु** m. Rāma's Brücke, N. pr. eines Ortes Verz. d. Oxf. H. 257, b, 40.
- रामसेनक** m. Gentiana Cherayta Roxb. RĀGAN. im ÇKDR.
- रामसेवक** m. N. pr. eines Mannes Verz. d. Oxf. H. 178, a, No. 404.
- रामस्तुति** f. Titel eines Werkes HALL 94.
- रामस्तोत्र** n. Titel eines Werkes Verz. d. B. H. No. 826.
- रामस्वामिन्** m. N. einer Bildsäule des Rāma RĀGA-TAR. 4, 275. 327. 334. fg.
- रामरुद्र** n. Rāma's Herz, Bez. eines Abschnittes im Adhjatmarāmājāna, Verz. d. Oxf. H. 29, b, 21. WEBER, RĀMAT. UP. 283. 287. 341. 359.
- रामरुद्र** m. Rāma's See, N. pr. eines heiligen Badeplatzes MBH. 5, 7355. 13, 1733. HARIV. 9520. deren fünf MBH. 3, 5096. fg. 9, 3032. 12, 1705. BUĀG. P. 10, 82, 10. ब्रह्मवेदि: कुरुतेत्रे पञ्चरामरुद्रात्तरम् H. 930.
- रामाचक्र** n. Bez. eines best. mystischen Kreises Verz. d. Oxf. H. 88, a, 34. रामचक्र im Ind.
- रामाचार्य** m. N. pr. verschiedener Lehrer Verz. d. Oxf. H. 38, b, N. 3. 161, a, No. 355. Verz. d. B. H. No. 738. HALL 113. 188.
- रामाचूर्दनक** s. रामचूर्दनक.
- रामाण्डार** m. N. pr. eines Autors Verz. d. Oxf. H. 279, a, 30. fg. HALL 192.
- रामात्मैक्यप्रकाशिका** f. Titel einer Abhandlung über die Identität Rāma's und der Weltseele HALL 136.
- रामादेवी** f. N. pr. der Mutter Gājadeva's GĪR. 12, 30.
- रामानन्द** (राम + न्द) m. N. pr. verschiedener Personen COLEBR. Misc. Ess. II, 46. 57. WILSON, Sel. Works I, 17 u. s. w. II, 72. Ind. St. 1, 466. WEBER, RĀMAT. UP. 282. 284. Verz. d. B. H. No. 400. 489. fgg. Verz. d. Oxf. H. 72, a, 44. 175, a, 30. 302, a, No. 736. HALL 93. 130. °तीर्थ 89. °यति 107. °सरस्वती 89. 107. 127. 139. 202. °स्वामिन् Verfasser des Vaidjabhūshana NĪGH. Pr. Einl. °राज Verz. d. Tüb. Hdschr. 13.
- रामानुज** (राम + न्ज) m. N. pr. eines berühmten Vedānta-Philosophen und Vaishṇava WILSON, Sel. Works I, 34. fgg. Verz. d. Tüb. H. 13. HALL 92. 95. 112. 116. 118. 172. 203. WEBER, RĀMAT. UP. 281. fg. 284. SARVADARÇANAS. 45, 21. 51, 19. 56, 10. 61, 9. Verz. d. Oxf. H. 220, a, No. 527. 221, b, No. 536. 243, b, No. 604. 299, b, No. 732. 300, a, No. 733. wohl adj. zu Rāmānuġa in Beziehung stehend 285, b, No. 669.
- रामानुष्टुभ्** f. Bez. eines best. an Rāma gerichteten Spruches WEBER, RĀMAT. UP. 313.
- रामाभिनन्द** m. Titel eines Schauspiels SĪH. D. 138, 1.
- रामाभ्युदय** m. desgl. ebend. 171, 4.
- रामायण** 1) adj. (f. ई) Rāma betreffend: (वाल्मीकी:) रामायणी कथाम् Spr. 3885. Verz. d. Oxf. H. 120, a, 27. n. ein oder das die Schicksale Rāma's besingendes Epos TRĪK. 3, 2, 14. MBH. 3, 11177. HARIV. 8672. 16232. °गान Verz. d. Oxf. H. 13, b, 34. °महानदी R. Einl. ein Ākhjāna 1, 1, 95. R. GOAR. 1, 1, 105. प्राचितसोपज्ञ RAGH. 15, 63. °कथा UTTARAR. 86, 8 (110,

9). RĪĀ-TAR. 1, 166. °माकृत्यम् Verz. d. Oxf. H. 30, a, 11. सारं रामाय-
णास्य — ऋषिणा चाग्निवेशेन गीतम् 121, b, No. 213. Vgl. अद्भुत°, अर्ध्यात्म°,
बाल°, मकृ°. — 2) f. ई oxyt. *Enkelin der oder des Schwarzen* (राम)
AV. 6, 83, 3; vgl. राथजितेयो.

रामायणीय adj. *zum Rāmājāna in Beziehung stehend* Verz. d. Oxf.
H. 121, a, No. 213.

रामार्चनचन्द्रिका f. Titel einer Schrift Verz. d. Oxf. H. 93, b, 8. 279, a,
31. fg. 292, b, 5. Verz. d. Tüb. H. 17.

रामार्य m. N. pr. eines Lehrers HALL 180.

रामालिङ्गनकाम adj. *nach der Umarmung einer Schönen sich sehnd*;
m. Bez. des rothblühenden Kugelamaranths RĪĀN. im ÇKDr.

रामावत्तेजोपम adj. *den Brüsten einer Schönen gleichend* (die sich nicht
trennen); m. Bez. der *Anas Casarca* Gm. RĪĀN. im ÇKDr. रामवत्तेजो-
पम gedr.

रामाश्रम m. N. pr. eines Gelehrten COLEBR. Misc. Ess. II, 56. fg. WIL-
SON in der Einl. zur 1ten Ausg. d. Wört. XXIII. fg. Verz. d. Oxf. H.
38, a, No. 93. 173, a, No. 386.

रामाश्रमधेय m. Rāma's *Rossopfer*, Titel eines Abschnitts im Padma-
purāṇa Verz. d. Oxf. H. 84, a, No. 142. रामाश्रमधिक adj. *auf Rāma's*
Rossopfer bezüglich 13, b, 35.

रामि m. patron. von राम gaṇa बाह्वादि zu P. 4, 1, 96. pl. PRAVARĪDHJ.
in Verz. d. B. H. 56, 12.

रामिन् nom. ag. von रम् in der Bed. *geschlechtlich ergötzend* in त्पा°.

रामित् (von रम्) m. 1) *Geliebter, Gatte*. — 2) *der Liebesgott* H. an. 3,
680. MED. I. 127. — 3) N. pr. eines Dichters Verz. d. Oxf. H. 124, b, 18.
22. HALL in der Einl. zu VĪSAVAD. 15. 20.

रामुष N. pr. einer Oertlichkeit RĪĀ-TAR. 2, 55.

रामेन्द्रयति m. N. pr. eines Autors HALL 98.

रामेन्द्रवन m. N. pr. eines Lehrers Verz. d. Oxf. H. 72, a, 4 v. u. Verz.
d. B. H. No. 489.

रामेश (राम + ईश) 1) m. N. pr. eines Mannes: °भट्ट HALL 175. — 2)
n. N. eines Liṅga Verz. d. Oxf. H. 64, a, 9. WILSON, Sel. Works I, 223.

रामेश्वर (राम + ई°) 1) m. N. pr. verschiedener Personen DhṚTAS.
67, 9. HALL 181. Verz. d. Oxf. H. 136, a, No. 259. 140, a, No. 281. 192,
b, No. 438. 198, b, No. 467. 278, b, N. HALL in der Einl. zu VĪSAVAD. 4b.
भट्ट° Verz. d. B. H. No. 138. 823. °भट्ट 1223. 1233. Verz. d. Oxf. H. 150,
b, 35. 277, a, No. 654. 321, a, No. 761. HALL 13. 175. fg. 178. °भट्टारक
SARVADARĀNAS. 100, 8. °राय KSHITĪ. 23, 1. 3. °शर्मन् Verz. d. Oxf. H.
192, b, No. 437. — 2) n. N. eines Liṅga WEBER, RĪMAT. UP. 280. Verz.
d. B. H. No. 1242. °लिङ्ग Verz. d. Oxf. H. 64, b, 2. N. pr. eines heiligen
Badeplatzes 84, a, 4. 248, a, 5. °तीर्थ 66, a, 4. 2. b, 31. 38. 77, b, 20; vgl. LIA.
I, 56. 157.

रामेषु (राम + इषु) m. Rāma's *Pfeil*: 1) Bez. einer Art Zuckerrohr
RĪĀN. im ÇKDr. u. रामशर. — 2) m. N. pr. eines Mannes DAÇAK. 148, 15.

रामोत्तरतापनीय n. *der zweite Theil des Rāmātāpanija* Verz. d.
Oxf. H. 394, b, 21. — Vgl. रामपूर्वतापनीय.

रामोद m. N. pr. eines Mannes gaṇa अश्वादि zu P. 4, 1, 110. Davon
patron. रामोदायन ebend.

रामोपनिषद् f. N. einer Upanishad Verz. d. Oxf. H. 390, b, No. 35.
रामोपाध्याय (राम + उ°) m. N. pr. eines Lehrers Schol. in der Einl.
zu KAURAP.

रामोपासक (राम + उ°) m. *ein Anbeter Rāma's* (Sohnes des Daça-
ratha) Verz. d. B. H. 160.

राम्भ (von रम्भ) m. *Bambusstock* AK. 2, 7, 45. H. 815.

राम्यौ (vgl. रात्री und 1. राम) f. *Nacht* NAIGH. 1, 17. RV. 2, 2, 8. 3, 34,
3. या भानुना हृशता राम्यास्वज्ञायि तिरस्तमसश्चिद्भून् 6, 65, 1. तिरस्तमौ
ददशे राम्याणीम् 7, 9, 2. AV. 19, 49, 7.

राय m. am Anfange und am Ende von Personennamen = राजन्
Fürst; vgl. आनन्द°, कल्याण°, खाना°, गोविन्द°, बुक्क°, माणिक्य°,
मूकल°, पातल°, यादव°. Nach WILSON in VP. 398, N. 1 ist राय im
Baṭg. P. ein Sohn des Purūtravas; die gedruckten Ausgg. (9, 15, 1)
haben aber रय. Im Index des Verz. d. Oxf. H. wird राय als ein Sohn
Viçokadeva's aufgeführt, der Text 280, b, 5 hat aber रय.

रायण n. = पीडा ÇKDr. nach einer Hdschr. der ÇABDAR.

रायणेन्द्रसरस्वती m. N. pr. eines Scholiasten Verz. d. Oxf. H. 366, a,
No. 94.

रायभाटी f. *Strömung eines Flusses* ÇABDAR. im ÇKDr. — Vgl. रय.

रायमुकुट oder vollständiger °मणि m. N. pr. eines Erklärers des
Amara koça COLEBR. Misc. Ess. II, 18. 54. Verz. d. Oxf. H. 182, b, 20.
Verfassers eines juristischen Werkes 292, b, 6.

रायराघव m. N. pr. eines Autors Verz. d. Oxf. H. 201, b, No. 483.

रायस्वामि (रायस्, gen. von रै + काम) adj. *besitzlustig, reich zu wer-*
den wünschend RV. 1, 78, 2. 7, 32, 2. 42, 6.

रायस्पोष (रायस् + पोष) 1) m. *Vermehrung des Reichthums, Zunahme*
des Wohlstandes VS. PAṬ. 2, 42. 3, 24. AV. PAṬ. 2, 80. gaṇa अरीक्ष-
णादि zu P. 4, 2, 80; vgl. u. पोष 1). — 2) adj. *Reichthümer vermehrend*:
Kṛṣṇa MBh. 13, 7368.

रायस्पोषक adj. von रायस्पोष 1) gaṇa अरीक्षणादि zu P. 4, 2, 80.

रायस्पोषर्दी adj. *Wachstum des Besitzes schenkend*, dat. °दे VS. 5, 1,
6, 32. VS. PAṬ. 5, 6.

रायस्पोषर्दीवन् adj. dass. TS. 6, 2, 4, 3.

रायस्पोषर्वान् adj. *wachsenden Reichthum verschaffend* VS. 5, 12. 27. 6, 3.

रायाणनीय m. N. pr. eines Lehrers Verz. d. Oxf. H. 55, b, 7. राया-
णनीय v. l.

रायान (sic) m. N. pr. eines Hirten Verz. d. Oxf. H. 25, a, 8. 10. 14. 18
(रायन). N. 1.

रायोवाज (रायस्, gen. von रै + वाज) m. N. pr. eines Mannes PANĀV.
Ba. 8, 1, 4. 13, 4, 17. Davon रायोवाजीय n. N. eines Sāman Ind. St. 3,
231, a. PANĀV. Ba. 13, 4, 16. 18. 24, 1, 7. LĪṬJ. 7, 2, 1. 10, 2, 13.

रारा und रारीय s. u. राठा und राठीय.

राल्ल m. = अराल्ल *das Harz der Shorea robusta* H. 647. राल्लक dass.
VARĀH. BRH. S. 41, 2.

राल्लकार्य m. *Shorea robusta* RĪĀN. im ÇKDr.

राव (von रु) m. *Gebrüll, Geschrei, Getöse, Gesumme, Schall, Laut* H.
1400, Sch. ÇABDAR. im ÇKDr. eines Stiers PANĀT. 9, 12. गर्दभ° VARĀH.
BRH. S. 53, 108. 90, 10. रत्नसो रवतो रावः R. 7, 7, 41. KATHĀS. 11, 71.

WEBER, RĀMAT. UP. 297. VER. in LA. (III) 4, 9. अचिरतजनरावम् adv. VARĀH. BRH. S. 43, 59. जलचर° MBH. 1, 1222. 13, 742. HIT. 111, 20, v. 1. मुरजवाद्य° MĀLAV. 21. भैरव° adj. (अनिल) VARĀH. BRH. S. 30, 6. रुवति रावान्धुरान्ष्टदाः MBH. 1, 2855. रमणीयतरं तरुणीजनमोहनमधुरिपुरावम् Gesang Gtr. 11, 4. मका° lautes Gebrüll HIT. 92, 18. adj. (f. स्त्री) laut schreiend (नारायणी) MĀRK. P. 91, 18. — Vgl. चारुरावा, दीर्घराव, मेघ° und रव.

रावण 1) adj. (vom caus. von रु) schreien —, wehklagen machend: सर्वलोकानाम् R. 3, 36, 25. लोक° MBH. 3, 11212. HARIV. 14518. R. 4, 14, 37 (19 GORR.). R. GORR. 1, 23, 19. 3, 36, 3. 6, 22, 7. 7, 16, 38. BHĀG. P. 9, 10, 26. शत्रु° KĀM. NĪRIS. 11, 18. त्रैलोक्य° HARIV. 2338 (die ältere Ausg. त्रैलोक्यद्रावण). BHĀG. P. 9, 10, 15. Ueberall zur Erklärung des Eigennamens रावण gebraucht. — 2) m. a) oxyt. patron. von रावण gaṇa शिवादि zu P. 4, 1, 112. — b) N. pr. des zehnköpfigen Fürsten der Rākshasa, jüngeren Bruders des Kubera und Beherrschers von Lañkā, der von Rāma besiegt wird, TRIK. 2, 8, 5. H. 706. MBH. 3, 15881. fgg. रावयामास लोकान्यस्मात्साम्राज्या उच्यते (vgl. u. 1.) 15928. HARIV. 2337. fgg. 5871. 7373. 8694. 8696 (an den beiden letzten Stellen liest die ed. Calc. falschlich वारण). 10409. R. 4, 1, 47. fg. 71. 79. 14, 13. fgg. 22, 17. 3, 23, 38. 6, 95, 3. RAGH. 12, 52. BURN. Intr. 314. RĀGA-TAR. 3, 446. fg. VP. 383. 417. BHĀG. P. 4, 1, 37. 7, 1, 43. Spr. 54. पुष्कलायुस्वराहूदाच्यतं जयाहू रावणः 1834. रामपत्नीं वनस्थीं यः स्वनिवृत्त्यर्थमाददे । स रावण इति व्यथितो यदा रावाच्च रावणः ॥ WEBER, RĀMAT. UP. 297. gräbt die Worte Pāṇini's, Kāṭjājana's und Patañjali's in Stein Ind. St. 5, 161. Verfasser eines Commentars zum Sāmaveda 10, 176. zum Rgveda HALL 119. Verfasser der Arkakikitsā Verz. d. B. H. No. 943. — c) N. pr. eines Fürsten von Kācmitra (neben Indragit und Vibhishana) RĀGA-TAR. 1, 193. fg. 196; vgl. LIA. I, 475, N. 4. — 3) n. Bez. eines Muhūrta (neben विभीषण) Verz. d. B. H. No. 912.

रावणगङ्गा f. N. pr. eines nach dem Rākshasa Rāvaṇa benannten Flusses auf Lañkā Gāruḍa-P. 70 im ÇKDR.

रावणकंस ein best. Saiteninstrument H. 286, Sch.

रावणरुद्र m. Rāvaṇa's See, N. pr. eines Sees, aus dem die Çatadru entspringt, LIA. I, 34. 45. BURN. Intr. 171, N. 1.

रावणारि m. Rāvaṇa's Feind, Bein. Rāma's, GAṬIDR. im ÇKDR.

रावणि m. patron. von रावण gaṇa पैलादि zu P. 2, 4, 59 und तैल्वल्यदि zu 61. Bez. Indragit's, des ältesten Sohnes des Rākshasa Rāvaṇa, H. 706. MBH. 3, 16449. 7, 4065. 5888. R. 6, 67, 1. 7, 28, 22. Verfasser eines Bālatantra Verz. d. B. H. No. 958. pl. die Söhne Rāvaṇa's BHATT. 15, 79.

रावन् (von 1. र) adj. spendend VS. 6, 30 (रावन् TS.). — Vgl. अ°, पुरु°.

राविन् (von रु) adj. brüllend, tosend, schreiend: जलदा घोरा राविणः MBH. 3, 12885. मधुरराविणो जलदाः VARĀH. BRH. S. 32, 21. मेघडन्तुभिराविणी (गो) wie R. 1, 34, 7. धाङ्° Schol. zu P. 3, 2, 79. 6, 2, 80. आकार°, ओकार° den Laut आ, ओ in seinem Schrei hören lassend VARĀH. BRH. S. 88, 33. — Vgl. क्रूर°, बृहदाविन्, मित°, वह°.

राविट N. pr. eines fürstlichen Geschlechts Verz. d. Oxf. H. 352, b, 4.

राप्, राशिते (शब्दे) v. l. für रास् Dhātup. 16, 25. उलूकाश्याप्यराशित

MBH. 7, 6658. अद्श्यत् ed. Bomb.; die richtige Lesart wird wohl अवाशत् oder अरासत् sein.

राशभ MĀRK. P. 48, 26 fehlerhafte Schreibart für रासभ.

राशि UNĀDIS. 4, 132. m. SIDDH. K. 249, b, 3 v. u. m. f. (das f. nicht zu belegen) TRIK. 3, 5, 17. 1) Haufe, Menge, Masse, Schaar, Gruppe, Quantität, Zahl AK. 2, 5, 42. 3, 4, 28, 216. H. 1411. an. 2, 552. MED. Ç. 11. HALĀJ. 4, 1. COLEBR. Alg. 17. 131. mit कृत u. s. w. componirt gaṇa श्रेयादि zu P. 2, 1, 59. वस्वै राशिमभिनितसि भूरिम् RV. 4, 20, 8. 6, 58, 3. von Getraide AV. 6, 142, 3. KAUC. 61. वल्मीक° 21. श्रोदनस्य R. 1, 53, 3. 2, 32, 26. काष्ठ° 3, 16, 8. VARĀH. BRH. S. 33, 5. BHĀG. P. 5, 10, 10. भस्म° SUÇA. 1, 101, 19. भस्मराशीकृत R. 1, 41, 30. तूल° ÇĀK. 10. तिल° PANĀT. 121, 11. द्रव्य° 203, 7. गोनीम् RV. 9, 87, 9. पैत्र्य (nach ÇĀṆK. राशि = गणित) KHĀND. UP. 7, 1, 2. 4. एकश्रेव मतो राशिवृक्षयः पापउवास्तथा HARIV. 22. यस्य वृत्तं न जल्पति मानवा मद्दद्भुतम् । राशिवर्धनमात्रं स नैव स्त्री न पुनः पुमान् ॥ Spr. 4859. नरराशयः R. GORR. 2, 20, 38. पन्नग° HARIV. 10199. RAGH. 15, 15. WEBER, GJOT. 47. 109. मन्त्र° MÜLLER, SL. 121. वर्णा° RV. PRĀT. Einl. SARVADARÇANAS. 124, 14. सप्तदशक MBH. 3, 13917. HARIV. 2181. Ind. St. 8, 326. मूल° Grundzahl 329. बळु° und लघु° adj. COLEBR. Alg. 35. °भागानुबन्ध, °भागपवाह 15. °व्यवहार 103. तेजसो राशिं गगनस्थं दिवाकरम् MĀRK. P. 104, 17. MBH. 3, 9900. शुभानामशुभानां च द्वौ राशी 18, 93. अखिलसह° BHĀG. P. 3, 21, 13. अर्थ° SĀH. D. 143, 4. यशो° RAGH. 4, 80. VIKR. 11, 17. Spr. 3671. पुण्य° RĀGA-TAR. 5, 115. PANĀT. 1, 7, 6. पाप° WEBER, RĀMAT. UP. 336. Vgl. अग्नि° (auch PANĀT. 1, 3, 19), अनन्त°, क्षेत्र°, जल° (auch KIR. 5, 19), तेजो° (auch BHĀG. 11, 17), पुण्य°, ब्रह्म° (von einer Person gesagt MBH. 5, 7215), लवणाम्बु°, वारि°. — 2) als Maass so v. a. Droṇa ÇĀṆK. SĀH. 1, 1, 21. — 3) (Sterngruppe) ein Zodiakbild, ein Zwölftel der Ekliptik, ein astrologisches Haus AK. 1, 1, 2, 29. 3, 4, 28, 216. H. 116. H. an. MED. WEBER, GJOT. 21. 106. MBH. 3, 13099. VARĀH. BRH. S. 5, 10. 9, 37. 28, 1. 19. 40, 3. 8. 41, 1. 42, 2. 98, 17. 100, 2. 103, 7. 104, 29. राशितेत्रगृहर्त्तमानि भवनं चैकार्यसंप्रत्ययाः d. i. die Wörter राशि, क्षेत्र, गृह, ऋत, भ und भवन sind gleichbedeutend BRH. 1, 4 (vgl. Z. f. d. K. d. M. 4, 343). 5, 1. fgg. 17, 2. 24, 8. BHĀG. P. 5, 21. 3. 4. 22, 1. 2. 5. 12, 2, 24. MĀRK. P. 58, 76. WEBER, RĀMAT. UP. 313. fg. Ind. St. 2, 278. fgg. KUSUM. 22, 19. Verz. d. Oxf. H. 46, a, 42. 86, b, 3. 5. 93, b, 25. 333, a, 16. 336, b, No. 792. 337, a, 3. राशयधिप der Regent eines astrol. Hauses 86, b, 3. राशिप dass. VARĀH. BRH. 1, 12. °प्रविभाग Vertheilung der 12 Zodiakbilder (unter die 28 Nakshatra), Titel des 102ten Adhj. in VARĀH. BRH. S. °भेद Theil eines Zodiakbildes, — eines astrol. Hauses VARĀH. BRH. S. 69, 3. राशयंश = नवांश BRH. 1, 2. Vgl. जन्म°, पुं°, ब्रह्म°. — 4) N. eines Ekāha ĀÇV. ÇR. 9, 8, 22. ÇĀṆK. ÇR. 14, 39, 1.

राशिक am Ende eines comp. nach einem Zahlwort aus so und so vielen Quantitäten, Zahlen bestehend COLEBR. Alg. 35.

राशिकचक्र n. 1) der Zodiakus As. Res. 2, 291. — 2) Bez. eines best. mystischen Kreises Verz. d. Oxf. H. 88, a, 33. 93, a, 31. 93, b, 43.

राशित्रय n. Regel de Tri Ind. St. 10, 264.

राशिस्थ adj. in Haufen stehend, aufgehäuft KATHĀS. 39, 116. 119.

राशीकर (राशि + कर) auf einen Haufen bringen, zusammenhäufen: °कुरुष तिलान् KATHĀS. 39, 122. °कृत 124. R. 2, 96, 34. भस्मराशीकृत

in einen Haufen Asche verwandelt R. 1,41,30. GOBR. 43,12.

राशीकरण n. das Zusammenhäufen P. 3,3,41, Sch.

राशीकरणाभाष्य n. Titel eines Werkes der Paçupata SARVADARÇANAS. in Verz. d. Oxf. H. 247, a, 36. HALL 163. राशीकरणाभाष्य die gedr. Ausg. 78. 19. fg.

राशीभू (राशि + 1. भू) sich anhäufen: °भूतधन der Schätze angehäuft hat Spr. 1140. °भूत: प्रतिदिशमिव त्र्यम्बकस्पाट्टकृतसः MBH. 59. प्रेमराशीभवन्ति werden zu einer Fülle von Zuneigung 111.

राष्ट्र (von 1. राज्; राष्ट्र UGÁLVAL. zu UNÁDIS. 4,158) 1) m. n. gaṇa अर्थ-चादि zu P. 2,4,31. TRIK. 3,5,13. das m. nur durch MBH. 13,3050 zu belegen. Reich, Herrschaft; Gebiet, Land; Unterthanen, Volk AK. 3,4, 25, 184. 186. H. 947. an. 2, 449. MED. r. 79. मम द्विता राष्ट्रं तत्रियस्य RV. 4,42,1. 10,109,3. 124,4. राज्ञा राष्ट्रायाम् 7,34,11. 84,2. मा तद्गच्छ-मधि धशत् 10,173,1. नास्मिद्गच्छं धशते TS. 5,7,4,4. सं मे राष्ट्रं च तत्रं च पप्रनोत्रश्च मे दधत् AV. 10,3,12. 13,1,35. 12,1,8. VS. 9,23. 20,8. तस्य द्वादशान्ते राष्ट्रमिव प्रजा बभूव seine Nachkommenschaft war ein ganzes Volk AIR. BR. 5,30. तत्रं हि राष्ट्रम् 7,22. 31. 8,7. 9. तत्रात्, बलात्, राष्ट्र्यात्, विशः 24. TS. 3,4,8,1. 3. राष्ट्रम्, विशः Land, Leute 1,6,20,3. 3, 5,7,3. 5,7,4,4. यं मृधा ऽभिप्रवेपैत्राष्ट्राणि वाभिसमीयुः in sein Land einfallen TBH. 1,2,1,13. ÇAT. BR. 2,4,4,5. 6,1,3,25. 11,2,7,17. 4,2,3. 20. तत्र एव हि राष्ट्रं प्रतिष्ठति 12,8,2,20. यदिदं मृज्जेषु राष्ट्रं तद्वपि दधामि 9,2,2. — डुर्गं च राष्ट्रं च लोकं च सचराचरम् M. 7,29. काशराष्ट्रे 65. 143. तं राष्ट्रद्विवासयेत् 8,219. अमात्य, राष्ट्र, डुर्ग, अर्थ, दण्ड 7,157. स्वाम्यमात्यौ पुरं राष्ट्रं केशदण्डौ मुक्ततया । सप्त प्रकृतयो ह्येताः 9,294. AK. 2,8,4,17. H. 714. स्व° M. 7,32. 111. MBH. 1,6109. 3,2729. पुराणि स-राष्ट्राणि 2742. R. 1,1,90. 3,3. 7,14. fg. 8,24. 9,21. राष्ट्रमराजकम् Spr. 2328. पर°, स्व° 41. कुराजात्तानि राष्ट्रानि 612. VARĀH. BRH. S. 19,19. 33,11. 20. 36,3. 46,3. °भयं dem Reiche drohende Gefahr 39. 60. तस्य प्रनुभ्यते राष्ट्रम् M. 9,254. तद्गच्छं त्तिप्रमेव विनश्यति 10,61. राष्ट्रमिवृद्धि 7,109. °विवृद्धि VARĀH. BRH. S. 44,21. °कर्षण M. 7,112. राष्ट्रस्य संयुक्तः 113. fg. MBH. 12,3261. fg. सुसंगृहीत° M. 7,113. स्वराष्ट्रपरिपालनं JĀLĀ. 1,841. °गुप्ति MBH. 12,3261. fg. °भङ्ग DHŪRTAS. 76,18. °विल्लव Spr. 458, v. 1. °करणीय Verz. d. Oxf. H. 13, a, 30. नुधा राष्ट्रमचिरेणैव सीद-ति M. 7,134. स राजापि समानिकः । सराष्ट्रस्यापि विदधे शंकराराधनव्र-तम् ॥ KĀTHĀS. 21,142. Am Ende eines adj. comp. f. आ HARIV. 4017. 6544. R. 2,34,41. 62,42. 110,37 (119,34). R. GOBR. 2,35,47. 46,13. Vgl. धृत°, पासु°, मरु°, यम°, सु°. — 2) m. n. Calamität, Elend, Noth AK. 3,4,25,186. H. an. MED. — 3) m. N. pr. eines Fürsten, eines Soh-nes des KĀçi BHĀG. P. 9,17,4.

राष्ट्रक 1) am Ende eines adj. comp. = राष्ट्र Reich u. s. w.: राश्यं चेदं सराष्ट्रकम् MBH. 1,5209. — 2) adj. im Reiche —, im Lande wohnend: जना नागरराष्ट्रकाः BHĀG. P. 10,43,20. — 3) f. राष्ट्रिका eine Art Solanum, = बकली AK. 2,4,2,12. RATNAM. 12. — Vgl. राष्ट्रिक.

राष्ट्रकाम adj. nach dem Reich verlangend TS. 3,4,8,1.

राष्ट्रकूट m. pl. N. pr. eines Volksstammes Z. f. d. K. d. M. 3,168.

राष्ट्रगाय m. Hüter des Reiches AIR. BR. 8,25.

राष्ट्रतन्त्र n. Regierungssystem, Regierung R. 3,61,28. — Vgl. राश्यतन्त्र.

राष्ट्रदौ adj. Herrschaft gebend VS. 10,2.

VI. Theil.

राष्ट्रदिप्सु adj. Land oder Leute beschädigen wollend, — bedrohend AV. 10,3,16.

राष्ट्रदेवी f. N. pr. der Gattin Kītrabhānu's HALL in der Einl. zu VĀSAVAD. 50.

राष्ट्रपत adj. von राष्ट्रपति gaṇa अश्वपत्यादि zu P. 4,1,84.

राष्ट्रपति m. Herr des Reiches, König gaṇa अश्वपत्यादि zu P. 4,1,84. ÇAT. BR. 11,4,2,14. MBH. 3,935. 4,216.

राष्ट्रपाल 1) m. a) Hüter des Reiches, Herrscher, König: तद्गच्छपाल (d. i. तद्गच्छ + पाल) BHĀG. P. 10,86,16. — b) N. pr. eines Mannes BURN. Intr. 138, N. 2. SCHIEFNER, Lebensb. 269 (39). eines Sohnes des Ugra-sena HARIV. 2028. VP. 436. BHĀG. P. 9,24,23. °परिपृच्छा Titel eines Werkes VJUP. 41. — 2) f. ई N. pr. einer Tochter Ugrasena's HARIV. 2029. VP. 436. BHĀG. P. 9,24,41.

राष्ट्रपालिका = राष्ट्रपाली (s. u. राष्ट्रपाल) BHĀG. P. 9,24,24.

राष्ट्रभूत 1) adj. die Herrschaft pflegend, — erhaltend: ये देवा राष्ट्रभूतो ऽभितो यन्ति सूर्यम् AV. 13,1,35. तस्मै बलिं राष्ट्रभूतो भर्ति unterthan 10,8,15. Wasser (bei der Königssalbung) AIR. BR. 8,7. KĀTH. 37,10,11. 21,12. — 2) f. N. einer Apsaras AV. 6,118,1. TAĪTT. ĀR. 2,4. Davon — 3) m. Bez. von Würfeln AV. 7,109,6. — 4) Bez. gewisser Sprüche (VS. 18,38) und Opferungen TS. 3,4,8,2. 5,4,8,3. 7,4,4. ÇAT. BR. 9,4, 4,1. KĀTH. ÇA. 18,5,16. PĀR. GRH. 1,5. — 5) m. N. pr. eines Sohnes des Bharata BHĀG. P. 5,7,3.

राष्ट्रभूति f. Aufrechthaltung der Herrschaft: राष्ट्रभूतये (d. i. °भूत्ये) चास्मिन्नाष्ट्रं दधाति TS. 5,7,4,4.

राष्ट्रभूत्य n. dass. AV. 19,37,3.

राष्ट्रवर्धन 1) adj. das Reich wachsen machend, — in die Höhe bringend R. 1,5,11. 2,36,20. — 2) m. N. pr. eines Ministers Daçaratha's und Rāma's R. 7,59,2,26. WEBER, RĀMAT. UP. 302. 305.

राष्ट्रवासिन् m. Bewohner eines Reiches, Unterthan TRIK. 3,2,16.

राष्ट्रात्पाल m. Hüter der Grenzen des Reiches KĀM. NĪTIS. 15,21.

राष्ट्री f. = राष्ठी Herrscherin: अन्नस्य राष्ट्रिसि GOBR. 4,10,10.

राष्ट्रिक m. 1) Bewohner eines Reiches, Unterthan M. 10,61. — 2) Be-herrscher eines Reiches HARIV. 10894. — Vgl. राष्ट्रक.

राष्ट्रिन् adj. Inhaber eines Reiches ÇAT. BR. 13,1,8,3. 2,9,6.

राष्ट्रिय (von राष्ट्र) 1) adj. im Reich geboren, zum Reich gehörig P. 4, 2,93. Schol. zu P. 4,3,25. अन्य° (von अन्यराष्ट्र) KĀTH. 37,11. — 2) m. Schwager des Königs in der Bühnensprache AK. 1,1,7,14. H. 333. KĀTH. zu ÇĀK. 73,1. MĀĪH. 66,23. 154,11. 175,5. °श्याल dass. 138,18. रद्विष im Prākṛit ÇĀK. 79,2. — Vgl. राष्ट्रिय.

1. राष्ठी m. NAIGH. 2,22. वापुर्न राष्ट्रत्यैत्यक्तून् RV. 6,4,5. = राश्यवत् SĪJ.; ein Thema राष्ट्रिन् anzunehmen erlaubt die Betonung nicht.

2. राष्ठी (von 1. राज्) nom. ag. f. Lenkerin, Herrscherin, Führerin NAIGH. 2,22. (वाक्) राष्ठी देवानाम् RV. 8,89,10. अहं राष्ठी संगमनी बसू-नाम् 10,123,3. इयं पित्रे राष्ट्रत्ये AIR. BR. 1,19; vgl. AV. 4,1,2. ÇĀK. ÇA. 5,9,10. nach SĪJ. die VĀK.

राष्ट्रिय (von राष्ट्र) 1) adj. am Ende eines comp. zu dem und dem Reich gehörig: स्वराष्ट्रीयजनाः KULL. zu M. 7,111. अन्य° ÇAT. BR. 5,3,4,9. — 2) m. Schwager des Königs H. 333, v. 1. MBH. 12,3205. 3269. — Vgl.

राष्ट्रीय.

1. रास्. रसते (शब्दे) Dhātup. 16, 25. *heulen, schreien*: अर्थात्तरं ररामे (पर्यायः) Spr. 1603. चिकी कुचीति रसत्ते सारिका वेश्मसु स्थिता: R. 6, 11, 42. act.: काका गोमायवो गृधा रसत्ति च सुभैरवम् 36. सारसानां च रासताम् 3, 76, 14. काक कार्कति रासत्तम् (वाशत्तम् ed. Bomb.) MBh. 8, 1941. सारस्य इव रासत्यः (वाशत्यः ed. Bomb.) 11, 532. — Vgl. 1. रस्.

— intens. *laut schreien*, — *wehklagen*: इमे ते धातरः — रासायमानास्तिष्ठति (वावाशयमानास् ed. Bomb.) MBh. 12, 389.

— परि *mit Geschrei begleiten*: नदत्तं पाञ्चजन्यम् — समत्तात्पर्यरासत्त (पर्यवाशत्त ed. Bomb.) रासभा: MBh. 16, 49.

2. रास् *verleihen* u. s. w. s. u. 1. रा.

रास m. 1) *ein best. Hirtenspiel, ein Tanz, den Kṛṣṇa mit seinen Hirtinnen auführte*, Trik. 3, 3, 449. H. an. 2, 589. Med. s. 10. Hār. 176. Hariv. 8412. Git. 1, 43. 48. VP. 533. fg. Bhāg. P. 2, 7, 33. 3, 2, 14. अलब्धरासाः कल्याणः 10, 47, 38. Pañkār. 1, 12, 55. 62. 2, 3, 36. 39. 3, 12, 2. Verz. d. Oxf. H. 75, b, 28. 128, b, 21. 145, b, No. 306. °क्रीडा 26, b, 47. 27, a, 11. Bhāg. P. 10, 33, 2. Pañkār. 2, 3, 66. °महेत्सव 1, 10, 67. 11, 1. रासोत्सव Bhāg. P. 10, 33, 3. °गोष्ठो 16. 47, 44. Pañkār. 3, 12, 3. °प्रणोत्तर Hariv. 8406. रासेश्वर Verz. d. Oxf. H. 21, a, 39. रासेश्वरी Pañkār. 1, 12, 61. 2, 3, 65. 4, 48. 5, 30 (राशे° gedr.). राधा रासेश्वरी रासवासिनी (= रासमण्डलवासिनी), रासिकेश्वरी Brahmavai. P. 17 im ÇKDr. रासाधिष्ठात्रो Pañkār. 2, 3, 65. °यात्रा Wilson, Sel. Works I, 128. 130. Vāma-keçvaratantra 54 und Utkalakalikā im ÇKDr. °मण्डल Kṛṣṇa's Spielplatz Bhāg. P. 10, 33, 6. Pañkār. 1, 7, 60. 2, 3, 21. 66. 5, 18. Verz. d. Oxf. H. 21, a, 39. b, 4. 24, b, 45. रासोद्भवा Pañkār. 2, 4, 49. — 2) *Spiel überh.* Bhāg. P. 3, 9, 14. 5, 2, 12. 8, 19. 13, 17. — 3) *Geschrei von verschiedenen Seiten* (कालादल) und *Laut, Ton überh.* (घान) H. an. Med. — 4) = भाषाप्रद्वलक Trik. H. an. Med.; nach ÇKDr. enthält das zusammengesetzte Wort zwei Bedeutungen; *Rede* und *Fessel* Wilson. — दूरामद Uttarak. 44, 5 (neuere Ausg.) zerlegt Benfey in दूराम + द् und jenes in डस् + रास *disagreeable speech*; es ist aber mit der älteren Ausg. 33, 11 डूरामद zu lesen.

रासक m. n. *einer Art von Schauspielen* Sāh. D. 548. Schol. zu Daçar. 1, 8; vgl. Einl. S. 6. 7. und नाय्य°.

1. रासन (von रसना Zunge) adj. *zur Zunge in Beziehung stehend, schmeckbar*: रस P. 4, 2, 92, Sch.

2. रासन fehlerhaft oder v. l. für वाशन in घोर°.

रासभ (von 1. रस्) Unādis. 3, 125. m. *Esel, Eselhengst* Naigh. 1, 15. AK. 2, 9, 78. H. 1256. Halāj. 2, 125. कदा योगो वाजिनो रासभस्य der Açvin RV. 1, 34, 9. 116, 2. 8, 74, 7. विमोचनं वाजिनो रासभस्य des Indra 3, 53, 5. उपास्थाद्वाजी धुरि रासभस्य 1, 162, 21. TBr. 5, 1, 5, 7. Çāñh. Br. 18, 1. Çat. Br. 6, 1, 4, 11. 3, 1, 23. 2, 3, 4, 4, 3. Kātj. Çr. 16, 2, 4. Pār. Grh. 3, 15. रासभाराव MBh. 1, 4508. रासभारूपा 7, 1004. 14, 2239. 15, 210. (तम्) पर्यरासत्त (पर्यवाशत्त ed. Bomb.) रासभा: 16, 49. °युक्तो रथः R. Gorr. 2, 71, 15. 19. Verz. d. Oxf. H. 51, b, 27. Suçr. 1, 133, 9. यः स्पृशेद्वासभम् — सचैलं स्रानमुदिष्टं तस्य पापप्रशाप्तये Spr. 2457. Bhāg. P. 3, 17, 12. Mār. P. 48, 26 (राशभ). Weber, Kṛṣṇaś. 284, 3. रासभो f. *Eselin* Çabdār. im ÇKDr. MBh. 13, 1879. fg. Pañkār. 215, 9. — Vgl. ऋषभ, करभ, कलभ,

गर्दभ, लुषभ, वृषभ, शरभ, शलभ.

रासभसेन m. N. pr. eines Fürsten LIA. II, 760.

रासायन adj. von रसायन Suçr. 2, 137, 7.

रासिन् Fehler oder v. l. für वाशिन् in घोर°.

रासेरस (रासे, loc. von रास, + रस) m. रासेरसो रसमिद्वलौ शृङ्गार-दासयोः । षष्ठोजागरके रसगोष्ठ्याम् H. an. 4, 332. रासेरसस्तु गोष्ठ्यां स्या-द्रासशृङ्गारयोरापि ॥ रसमिद्विरसावासषष्ठीजागरके ऽपि च । Med. s. 60. fg. = उत्सव Çabdār. im ÇKDr. = परिहास Gāṭh. im ÇKDr.

रास्रा (रास्राँ Unādis. 3, 15) f. 1) *Gurt* (vgl. रशना, रश्मि) VS. 1, 30. 11, 59. 38, 1. Çat. Br. 6, 2, 2, 25. 5, 2, 11. 13. — 2) *Bez. zweier Pflanzen*; = रसन Trik. 3, 3, 255. a) *Mimosa octandra* Roxb., ein dorniger Schlingstrauch AK. 2, 4, 5, 5. H. an. 2, 281. Med. n. 17. — b) *die Ichneumonpflanze* AK. 2, 4, 4, 2. H. an. Med. Ratnam. 49. Suçr. 1, 131, 14. 146, 3. 2, 38, 8. 93, 20. 130, 3. 416, 8. Çāñg. Sāñh. 2, 2, 81. रास्रा 57. fg.

रास्राका f. *Bändchen*: तस्मादियमतरा क्नु रास्राकेव Kāṭh. 25, 9.

रास्राव (von रास्रा) adj. *mit einem Gurt versehen*: रास्रावमैन्द्रवाय-वपात्रम् Çat. Br. 4, 1, 5, 19. Kātj. Çr. 9, 2, 5.

रास्पिनं adj. nach Comm. *rauschend, geräuschvoll* Nir. 6, 21. प्र वे नपातमपो कृणुधं प्र मातरा रास्पिनस्यायोः RV. 1, 122, 4.

रास्पिरं adj.: मातुष्पदे परमे शुक्रे श्रयोर्विपिन्यवौ रास्पिरसौ अमन् RV. 5, 43, 14. nach Sāh. die Stotārah Hotar u. s. w.

रास्य in गो° adj. Beiw. Kṛṣṇa's Pañkār. 4, 8, 16.

रास्रकृति m. patron. gaṇa पैलादि zu P. 2, 4, 59.

रास्रकृति m. patron. von राङ्ग ebend.

रास्रकृत्य (von रस्रकृति) n. am Ende eines comp. *das ohne-Etwas-Sein, Nichthaben* Sāh. D. 243, 6. 282, 18. Sarvadarçanas. 144, 22.

रास्रकृति m. N. pr. eines Mannes Rāga-Tar. 8, 1306.

राङ्ग (wohl von रम् Ucéval zu Unādis. 1, 1. *der Ergreifer* (vgl. यत्), *Bez. des Dämons, der Sonne und Mond packt* und dadurch die Verfinsternung derselben bewirkt; er ist nach dem Epos ein Sohn Viprakitti's (Viprakiti's) und der Siñhikā. Bei der Quirlung des Oceans mischte er sich unter die Götter, trank von dem Unsterblichkeitstrank, ward aber von Sonne und Mond dem Vishṇu verrathen, der ihm dafür den Kopf abschlug. Der unsterblich gewordene Kopf rächt sich nun an Sonne und Mond, indem er sie zu Zeiten verschlingt. Rāhu wird auch zu den Planeten gezählt. Ueber das Verhältniss des Mythos zu der wissenschaftlichen Theorie von den Eklipsen wird Varāh. Brh. S. 5, 1. fgg. gehandelt; vgl. Siddhāntaçar., Golādhy. 8, 9. fg. und den Commentar dazu. Als Ursache der Finsternisse ist Rāhu — *der Drachenkopf, der aufsteigende Knoten des Mondes* oder, was dasselbe ist, *die Abweichung in Breite* (विक्षेप) *der Mondbahn von der Ekliptik*; vgl. Sūras. 2, 6. Varāh. Brh. S. 5, 5. Auch die *Eklipse selbst* (z. B. 20, 6. 34, 15) und namentlich *der Moment des Eintritts der Finsterniss* (z. B. 103, 1) wird durch Rāhu bezeichnet. AK. 1, 1, 2, 28. 3, 4, 20, 233. Trik. 1, 1, 94. H. 121. 220. Halāj. 1, 49. AV. 19, 9, 10. राङ्ग राजानं त्सरति स्वस्तम् Kauç. 100. °चार AV. Paric. in Ind. St. 1, 87. MBh. 1, 1161. fgg. 1266. fgg. 2539. 3, 13477. Hariv. 216. 12188. fg. 12464. fg. 12503. fg. 13226. 14291. VP. 140. 148. 240. Bhāg. P. 5, 23, 7. 6, 6, 35. 18, 12. शतशीर्ष Hariv. 13052. fg. 13188.

13637. राहुकेतू यथाकाशे उदितौ जगतः क्षये MBh. 8, 4464. राहोश्च सूतके (vgl. राहुसूतक) M. 4, 110. चन्द्र इव राहेर्मुखात्प्रमुच्य KHAND. UP. 8, 13. R. 5, 6, 27. स्थितमिव राहुमुखे शशाङ्कबिम्बम् MRĀĪH. 67, 25. प्रविश्य वदनं राहोः MBh. 12, 10448. °ग्रस्ते दिवाकरे 3, 7062. पौर्णमासीमिव निशो राहुग्रस्तनिशाकराम् 2667. R. 5, 21, 14. MRĀĪH. 148, 16. Spr. 990. 3227. AK. 1, 1, 9. वर्धमानः प्रजाचन्द्रः (der Mond der Unterthanen d. i. der Fürst) — ग्रस्तो नियतिराहुणा (so v. a. starb) RĀĀ-TAR. 6, 292. राहु शार्कमुपाग्रसत् MBh. 2, 2693. राहुः शशिकलामिव (गृह्णाति) KATHĀS. 18, 169. °घात AV. PARI. in Ind. St. 10, 319. स बभूव यथा राहुः समीपे चन्द्रसूर्ययोः R. 6, 79, 45. अर्कं राहुर्हृषति MBh. 6, 78. राहुप्रकादयति चन्द्रादित्यौ 488. पर्वणीव सुसंक्रुद्धो राहुः पूर्णं निशाकरम् (पीडयति) 5130. तान्प्रति (gegen die andern Planeten) राहुर्न वैरायते Spr. 3159. विधुपरिधंसे च राहुग्रहः 3713. WEBER, RĀMAT. UP. 286. °दर्शन Eklipse VARĀH. BRH. S. 3, 11. °गत verfinstert 5, 67. सराहोः शशिसूर्ययोः so v. a. verfinstert BHĀG. P. 3, 17, 8. Regent von Südwesten VARĀH. LAGHŪ. 2, 1. °पूजा Verz. d. B. H. No. 1264. °रिष्टशक्ति Verz. d. Oxf. H. 86, b, 44. °मतस्य निवर्णाम् 251, a, 35. ध्रुव°, पर्व° Ind. St. 10, 315. fg. तामसकीलकसंज्ञा राहुमुताः केतवस्त्रयस्त्रिंशत् VARĀH. BRH. S. 3, 7, 11, 22. Viele Asura Rāhu BURN. Lot. de la b. l. 3. Nach UṆĀDIVA. im SAṆKSHIPTAS. soll nach ÇKDR. राहु (von रू abgeleitet) = त्याग sein.

राहुग्रसन n. das von Rāhu kommende Verschlingen d. i. Verfinstern der Sonne oder des Mondes DRSHĀNTAÇ. 79 in HAB. Anth. 224.

राहुग्रहण n. das von Rāhu kommende Ergreifen d. i. Verfinstern der Sonne oder des Mondes R. GORR. 2, 33, 16.

राहुग्रहस m. Sonnen- oder Mondfinsterniss H. 125.

राहुग्रहः m. dass. H. 125, v. l.

राहुच्छन्न n. frischer Ingwer RĀĀN. im ÇKDR.

राहुभेदिन् m. Spalter Rāhu's, Bez. Viṣṇu's GAṬĪDH. in Verz. d. Oxf. H. 190, b, 12.

राहुर्मूधभिद् m. der Rāhu den Kopf spaltete, Bez. Viṣṇu's TRĪK. 4, 1, 31.

राहुर्मूधकर m. Köpfer Rāhu's, Bez. Viṣṇu's H. 224, Sch.

राहुर्ज्वल n. Rāhu's Juwel, Bez. einer Art von Edelstein, = गोमेद RĀĀN. im ÇKDR.

राहुल m. N. pr. eines Mannes PRAVARĀDHJ. in Verz. d. B. H. 57, 23. Sohnes des ÇĀkjamuni LAIT. ed. Calc. 2, 1. BURN. Intr. 446. 535 (°भद्र). Lot. de la b. l. 2. 130. 164. SCHIEFFNER, Lebensb. 245 (15; hier °भद्र. 283 (53). eines Sohnes des Çuddhodana VP. 463, N. 20 (v. l. für रातुल). eines Ministers HIOUEN-TSANG I, 45. fg. °सू Rāhula's Vater d. i. ÇĀkjamuni H. 237.

राहुलक m. N. pr. eines Dichters Verz. d. Oxf. H. 124, b, 23.

राहुलत (?) m. N. pr. eines buddhistischen Patriarchen LIA. II, Anh. VI.

राहुसंस्पर्श m. eine Berührung mit Rāhu so v. a. eine Sonnen- oder Mondfinsterniss HALĀJ. 1, 41.

राहुसूतक n. Rāhu's Geburt so v. a. Rāhu's Erscheinen, eine Sonnen- oder Mondfinsterniss JĀĀN. 1, 146; vgl. राहोश्च सूतके M. 4, 110.

राहूगणौ (von राहूगणा) m. patron. Gotama's RV. ANUKR. ÇAT. BR. 4, 4, 1, 10. 18. 11, 4, 2, 20. ÂÇV. ÇA. 12, 11. राहूगणाः pl. zu राहूगणय gaṇa

कपवादि zu P. 4, 2, 111.

राहूगणय m. patron. von राहूगणा gaṇa गर्गादि zu P. 4, 1, 105. fehlerhaft राहुकन्य PRAVARĀDHJ. in Verz. d. B. H. 55, 20.

राहूच्छिष्ट n. *Allium ascalonicum*, Schalottenzwiebel (von Rāhu liegen gelassen d. i. verschmät) TRĪK. 2, 4, 35.

राहूत्सृष्ट n. dass. HĀR. 223.

1. रि. री, रियति (गति) DHĀTUP. 28, 114. रिणीति NAIGH. 2, 14 (गति). DHĀTUP. 31, 30 (गतिरेषणयोः); रिणीते, रिणीते 3. pl.; रीयते (स्रवणे) DHĀTUP. 26, 29. रिर्यतुम् P. 8, 2, 78, VArtt. 1, Schol. partic. रीणा. 1) freilassen, freimachen; laufen lassen: अयः RV. 1, 56, 6. 2, 22, 4. 8, 7, 28. 32, 2. 9, 109, 22. 138, 1. त्वं वृतां अरिणा इन्द्र सिन्धून् 4, 19, 5. 42, 7. 2, 12, 3. 15, 6. सूर्यम् 4, 30, 6. — 2) losmachen, ablösen, abtrennen: यया धिया गामरिणीते चर्मणाः RV. 3, 60, 2. रिणीति (= पृथक्करोति DURGA) पृथः सुधितेव बर्हणा 1, 166, 6. Fraglich bleibt: वैश्वानरस्य दंसनाभ्यो बृहदरिणादिकः स्वपस्यो कविः 3, 3, 11. = प्राप्नोत् TS. Comm. — 3) entlassen so v. a. verleihen: तमिन्द्र शर्म रिणाः AV. 20, 135, 11. — 4) med. in Stücke gehen, sich auflösen; in's Fließen gerathen: तोदत्ते अयो रिणीते वनानि RV. 5, 58, 6. रीयते घृतम् 4, 135, 7. अश्वन्वती रीयते सं रमधम् 10, 53, 8. partic. रीणा in Fluss gerathen, fließend AK. 3, 2, 42. H. 1496. Vgl. ली.

— caus. रेपयति P. 7, 3, 36. 86. VOP. 18, 8.

— अनु nachfließen: वर्त्मन्येषामनु रीयते घृतम् RV. 1, 85, 8. अह्नि बुध्यमानुरीयमाणाः VS. 10, 19.

— आ 1) laufen lassen: ए रिणीति बर्हिषि प्रिय गिरा RV. 9, 71, 6. — 2) laufen: आस्मै रीयते निवनेव सिन्धवः 10, 40, 9. एड निमं न रीयते 1, 30, 2.

— नि 1) auflösen, trennen, zerstören: नि रिणीति शत्रून् RV. 1, 61, 13. 10, 116, 3. 120, 1. स्थिरा चिदत्रा 1, 127, 4. पुत्रिणां दस्मो नि रिणीति जम्भैः 148, 4. विषम् AV. 5, 13, 1. असूर्यो वर्षां नि रिणीति अस्य तम् RV. 9, 71, 2. नि ये रिणाह्योऽसौ वृथा गावो न दुर्धुरः etwa zerreißen 5, 56, 4. — 2) sich frei machen, entrinnen: निरिणीतो वि धावति RV. 9, 14, 4. उषा क्लेव नि रिणीति अस्मैः etwa freimachen so v. a. enthüllen 1, 124, 7. 5, 80, 6.

— निस् 1) ablösen: निश्चर्मणो गामरिणीते धीतिभिः RV. 1, 161, 7. — 2) anlocken oder verführen: लोपांमुद्रा वृषणां नी रिणीति RV. 1, 179, 4.

— प्र abtrennen, austreiben: यद्देवस्य शवसा प्रारिणा असुम् RV. 2, 22, 4. Dunkel ist: प्रुचिः अस्मै यस्मा अत्रिवत्प्र स्वधितिव रीयते 5, 7, 8.

— वि zertrennen: अह्नि वञ्चैण वि रिणा अयर्वन् RV. 4, 19, 3.

— सम् zusammenfügen, herstellen, einrichten: सं तं रिणीथो विप्रुतं दंसोभिः RV. 1, 117, 4. 11. सामम् 19. भरुचक्रमेतेशः सं रिणीति 5, 31, 11. KĀT. ÇA. 22, 6, 11. LĀTJ. 8, 8, 11. आपस्त्वा समरिणान् Wasser hat dich zusammengespült VS. 6, 18.

2. रि = रै am Ende eines adj. comp.; vgl. अतिरि, बृहद्रि und P. 1, 1, 48. 2, 47.

3. रि als Bez. der zweiten Note eine Abkürzung von ऋषभ Verz. d. Oxf. H. 200, b, 8.

रिःफ (aus रिःफ) n. Bez. des 12ten astrologischen Hauses VARĀH. BRH. 1, 15. 20, 3. 10. 23, 6. Ind. St. 2, 254. 276. 281. — Vgl. रिष्फ.

रिक्णाम् bei UGÉVAL. zu UNÁDIS. 4, 198 fehlerhaft für रेक्णाम्, wie auch AUFRECHT annimmt.

रिक्त s. u. रिच्.

रिक्तक adj. leer AK. 3, 2, 6. H. 1446. पुमान् ein Mann ohne Gepäck M. 8, 404.

रिक्तकुम्भं n. Leertöpfigkeit vielleicht so v. a. hohler Schall, leeres Geschwätz: सर्वाणि रिक्तकुम्भान्यारातात्सवितः सुव AV. 19, 8, 4.

रिक्तकृत् adj. leer machend, eine Leere bewirkend VARĀH. BRH. S. 45, 3.

रिक्तगुरु und रिक्तगुरु P. 6, 2, 42.

रिक्तता f. Leere: कोशादृते न तत्रान्यो दधौ कश्च न रिक्तताम् kein Anderer als die Schatzkammer erfuhr eine Leere so v. a. Jedermann hatte vollauf, nur der Schatz ward leer KATHĀS. 23, 81.

रिक्तपाणि adj. leere Hände habend d. i. kein Geschenk bringend: रिक्तपाणिर्न पश्येत राजानं ब्राह्मणं स्त्रियम् MBH. 7, 7886. Spr. 2632. fg. अरिक्तपाणी im Prākṛit MĀLAY. 45, 15. — Vgl. रिक्तहस्त.

रिक्तहस्त adj. leere Hände habend so v. a. kein Geschenk mitbringend KATHĀS. 80, 25. kein Geschenk erhalten habend Spr. 4214. — Vgl. रिक्तपाणि.

रिक्तपाणि.

रिक्तार्क m. ein auf einen रिक्त genannten Tag fallender Sonntag Verz. d. Oxf. H. 97, b, 27.

रिक्तीकार् forträumen, fortschaffen: कृतं हृद्य PANĀT. 89, 2. Comm. zu BHĀṬ. 6, 36.

रिक्त्यं (von रिच् UNÁDIS. 2, 7. n. SIDDH. K. 249, a, 6. Nachlass, Erbe NAIGH. 2, 10. NIR. 3, 5. AK. 2, 9, 90. H. 191. fg. HALĀJ. 5, 58. न जामये ताञ्चैव रिक्त्यमरैक RV. 3, 31, 2. अधीयत देवरातो रिक्त्योरुभयोर्ऋषिः eines doppelten Erbes AIT. BR. 7, 18. M. 8, 27, 9, 104. 132. 144. 144. 152. 162. 165 (पितृ°). 184. 190. 192. JĀLĀN. 2, 117. ÇĀK. 91, 2. BHĀG. P. 5, 7, 8. °विभाग Verz. d. Oxf. H. 263, a, 19. Vermögen, Besitz überh. M. 8, 30. BHĀG. P. 8, 22, 29. Häufig ऋक्त्य geschrieben. — Vgl. गोत्र°.

रिक्त्ययाद् adj. erbend, m. Erbe JĀLĀN. 2, 51.

रिक्त्यभागिन् dass. M. 9, 188.

रिक्त्यभाज् dass. M. 9, 155. Schol. zu ÇĀNKH. GRHJ. 4, 16, 1.

रिक्त्यहर dass. M. 9, 185.

रिक्त्यहार dass. BHĀG. P. 4, 27, 10. 8, 22, 9 (bei BURNOUF fälschlich रिक्तहार).

रिक्त्यहारिन् dass. MIT. im ÇKDR.

रिक्त्याद् (रिक्त्य + घ्राद्) dass.; m. so v. a. Sohn BHĀG. P. 2, 9, 40. 5, 20, 20.

रिक्त्यन् (von रिक्त्य) adj. erbend, m. Erbe JĀLĀN. 2, 29. 45. 127. DĀJABB. 123, 3 v. u. — Vgl. एक°.

रिक्त्यीय (wie eben) adj. अ° keinen Anspruch auf das Erbe habend M. 9, 147.

रिक्कान् m. = स्तेन NAIGH. 3, 24.

रिक्ता = लिक्ता H. 1208.

रिक् = लिक्; vgl. रेखा, ἐρείω, ἐρέχσω. रिक्, रेखति (गौ) VOP. in DhĀTUR. 5, 33; vgl. रिङ्.

— आ anritzen, aufreißen: आ रिक् किक्किरा कृणु पणानां हृदया कवे RV. 6, 53, 7.

रिङ्, रिङ्गति (गौ, सर्पण) VOP. in DhĀTUR. 5, 33. kriechen (von Kindern gebraucht, die noch nicht zu gehen verstehen): रिङ्गता (so die ed.

Bomb.) BHĀG. P. 2, 7, 27. kriechen so v. a. langsam von Statten gehen: निकटस्थवितीर्णभूरिमोदस्पुटरिङ्गत्पुयुक्तिमान्विवादः Verz. d. Oxf. H. 258, a, 19. रिङ्ग्यते DURGĀD. im ÇKDR. — Vgl. रिङ्.

रिङ्गण (von रिङ्) n. das Kriechen der Kinder H. 1522 (= स्वसन). मुक्ताय रिङ्गणविधि पादचङ्कमणत्तमः। कुमारः पञ्चवर्षियः कलाभ्यासं विधास्यति ॥ ÇĀTR. 14, 137. — Vgl. रिङ्गण.

रिङ्गा (wie eben) f. 1) Bez. eines best. Ganges der Pferde. — 2) das Tanzen. — 3) Carpopogon pruriens Roxb. MED. kh. 5. — WILSON, der das f. eben so wenig wie ÇKDR. kennt, giebt dem m. nach ÇĀBDĀRTHAK. die Bedd.: disappointing, deceiving; a horse's hoof; one of a horse's paces; dancing; ausserdem ohne Angabe einer Aut. sliding, slipping.

रिङ्, रिङ्गति (गौ) DhĀTUR. 5, 47. kriechen (von Kindern gebraucht, die noch nicht zu gehen verstehen), sich mit Mühe fortbewegen BHĀG. P. 2, 7, 27. कलिङ्गा रिङ्गति Verz. d. Oxf. H. 246, a, No. 619. ज्ञानुभ्यां सह पाणिभ्यां रिङ्गमापौ विजङ्गुः BHĀG. P. 10, 8, 21. Verz. d. Oxf. H. 242, a, No. 593. fg. रिङ्गमाणगति PANĀT. 4, 8, 12. रिङ्गदत्तुतरंग Inscr. in Journ. of the Am. Or. S. 6, 502, Çl. 2. रिङ्ग्यते DURGĀD. im ÇKDR. रिङ्गित n. das Wogen: तरंग° KHANDOM. 22. — Vgl. रिङ्.

— caus. kriechen lassen BHĀG. P. 10, 30, 16.

रिङ्गण (von रिङ्) n. = रिङ्गण AK. 1, 1, 7, 36.

रिङ्गि (wie eben) f. Gang, Bewegung BHĀG. P. 5, 7, 18.

रिङ्गिन् (wie eben) adj. kriechend (von kleinen Kindern gesagt) HARIV. 3436.

रिच्, रिष्ति, रिङ्गि (विरेचने) DhĀTUR. 29, 4. रिङ्ग्यात् ÇĀNKH. BR. 27, 1. अरैक (अरैक); रेचति (वियोजनसंपर्चनयोः) DhĀTUR. 34, 10. रिरेच, रिरेच्याम्, रिरेचे, रिरेचैम्; रिरेचान्, अरिरेचीत्, अरिरेचि, रिरेचत, रिरेच्याम्, अरिरेचि; रेचति, रेक्ता (vgl. KĀR. 2 aus SIDDH. K. zu P. 7, 2, 10); रिरेच्यते und रिरेच्यते: räumen, leeren; freilassen, überlassen, preisgeben; hinterlassen: योनिम् RV. 1, 113, 1. सदनानि 2. पन्थाम् 16. 2, 13, 5, 7, 71, 1. 1, 124, 8. रिषामोधासि कृत्रिमाण्येषाम् 2, 15, 8. रिक्त्यम् 3, 31, 2. अयो रिरेच सखिभिर्निकामिः 4, 16, 6. 28, 5. ज्ञायैव पत्यै तन्वं रिरेच्याम् 10, 10, 7. ह्नाव वृत्रं रिषाचाव सिन्धून् 8, 89, 12. स भूयसा कर्नीयो नारिरेचीत् hingeben, feil haben (vgl. licet) 4, 24, 9. आदित्यक्तिः पुरोक्तां रिरेच्य्यात् etwa hinter sich lassen so v. a. auf das Gekochte folgt das Gebäckene, eine Darbringung drängt die andere 5. AV. 5, 1, 3. स रिरेचिनो ऽमन्यत् निर्वायिः शिथिलः TS. 7, 1, 9, 1. TBR. 1, 1, 40, 1. ÇĀT. BR. 3, 8, 1, 2. 9, 1, 2. 4, 4, 7. ध्रुवा वै रिरेचमानो यज्ञो ऽनु रिरेच्यते TS. 1, 7, 5, 1. रिरेच्यत इव वा एष यः सोमेन यज्ञते ÇĀT. BR. 12, 8, 2, 1. AIT. BR. 3, 7. KĀTR. 28, 1. रिरेचोऽस्तन्वः कृण्वत त्राम् preisgebend RV. 4, 24, 3, 1, 72, 5. रिषाचि जलधेस्तोयम् ich schaffe das Wasser aus dem Meere fort, ich entleere das Meer BHĀṬ. 6, 36. pass. kommen um (instr.), verlustig gehen, befreit werden von: यत्किंचिदामिति ब्रूयतेन रिरेच्यते वै पुमान् BHĀG. P. 8, 19, 41. आविर्भूते शशिभि तमसा रिरेच्यमानेव रात्रिः VIKR. 8. zu Nichte —, zu Schanden werden: तस्य पुरुषार्थो न रिरेच्यते R. 5, 1, 17. partic. रिरेक्त und रिरेक्ता P. 6, 1, 208. 1) adj. leer MED. t. 50. HALĀJ. 4, 92. AIT. BR. 3, 7. BHĀG. P. 8, 19, 40. उखा KĀTR. ÇR. 17, 1, 20. ÇĀT. BR. 7, 1, 1, 40. भाएउ M. 8, 405. VARĀH. BRH. S. 51, 28. PANĀT. 96, 18. सुवर्णमन्थि 134, 12. घट Z. f. d. K. d. M. 3, 389. कुम्भ 4, 347. जलद् Spr. 400. 1905.

भूतल 2783. प्रकोष्ठ MEGH. 2. मध्यरिक्तौ यदा कौरो so v. a. hohl Verz. d. Oxf. H. 202, b, 18. °मति so v. a. an Nichts denkend BHĀG. P. 4, 22, 39. धनरिक्ते कुले *besitzlos* MBH. 13, 6966. रञ्जोरिक्तमनस् RAGH. 14, 85. पानीरिक्तादर Spr. 3503. KATHĀS. 16, 83. BHĀG. P. 1, 15, 21. दानरिक्तेन साम्ना von keinem Geschenk begleitet KĀM. NĪTIS. 17, 62. leer so v. a. arm, Nichts besitzend MBH. 1, 3289. BHĀG. P. 9, 10, 23. arm und zugleich leer MEGH. 20. so v. a. eitel, hohl, werthlos: रिक्तं त आभिद्वयम् P. 8, 1, 8, Sch. अरिक्तं nicht leer KĀTJ. ÇR. 5, 6, 31. तूष्णं BHĀG. P. 8, 15, 6. nicht mit leerer Hand ÇĀÑĪH. GRHJ. 3, 5. im Ueberfluss vorhanden: अरिक्ताखिलसंपदः BHĀG. P. 4, 22, 11. — 2) Bez. einer der vier ominösen Bachstelzen VARĀH. BRH. S. 48, 3. — 3) Bez. bestimmter lunarer Tage (des 4ten, 9ten und 14ten) VARĀH. BRH. S. 98, 13. रिक्ता (sc. तिथि) 99, 2. 100, 2. रिक्तायां नवम्यां तिथौ KULL. zu M. 11, 182; vgl. रिक्तार्क. — 4) n. Wald (Einöde) TRĪK. 3, 3, 180. MED. — Nach dem Schol. zu P. 6, 1, 208 soll रिक्तं संज्ञायाम् paroxytonirt sein.

— caus. रेचयति (वियोजनसंपर्चनयोः) DHĀTUP. 34, 10. leer machen: कोष्ठागाराणि DAÇAK. 187, 5. entlassen (den Athem): मारुतम् PAÑĀR. 3, 2, 26. mit Ergänzung von मारुतम् u. s. w. dass. AMṚTAN. UP. in Ind. St. 9, 31. Verz. d. Oxf. H. 89, b, 40. verlassen, aufgeben: रेचितपुष्पवृत्ताः (द्वि-रेयाः) RAGH. 6, 7. रेचितं gehöhlt Bez. einer best. Stellung der Hände beim Tanz (vgl. अर्धरेचित, उत्तानरेचित) Verz. d. Oxf. H. 202, a, 24. — Vgl. रेचक, रेचन.

— अति med. pass. hinter sich lassen, hinausreichen über, überragen; übrigbleiben, überschüssig sein: यस्य दिवमति मङ्गा पृथिव्याः पुरुमायस्यं रिचि मङ्गलम् RV. 6, 21, 2. न त्वामिन्द्राति रिच्यते (der Soma) geht nicht über deine Kraft, deine Capacität 8, 81, 22. 14. 10, 90, 5. मा त्वा सदस्या अतिरिक्तं ÇAT. BR. 4, 3, 4, 18. AV. 8, 9, 26. AIT. BR. 7, 26. ÇAT. BR. 3, 1, 1, 3. 3, 1, 13. सोमो ऽत्यरेचि blieb übrig 4, 5, 2, 11. ÇVETĀÇV. UP. 2, 6. ततो या वागत्यरिच्यत Nir. 13, 9. न वा आत्माङ्गान्यतिरिच्यते नात्मानमङ्गान्यतिरिच्यते so v. a. Leib und Glieder fallen zusammen, der Leib ist nicht ohne die Glieder u. s. w. ÇAT. BR. 12, 2, 2, 6. इन्द्रसामति त्रीण्यरिच्यत । न त्रीण्युर्ध्वन् drei Metren waren zu lang, drei reichten nicht zu (an Zahl der Silben) TBR. 1, 5, 12, 1. वि वा एतस्यं यज्ञं ऋध्यते यस्यं कृत्वातिरिच्यते TS. 3, 4, 1, 1. नातिरिच्यते यथा auf dass es nicht mehr sei RĀĀ-TAR. 4, 347. न किंचिदतिरिच्यते waltet vor M. 9, 296, 12, 25. देवमत्रातिरिच्यते Spr. 30. स्वभाव एवात्रातिरिच्यते 1404. आकिंचन्यं च राज्यं च तुलया समतोलयम् । अत्यरिच्यत दारिद्र्यं राज्यादपि गुणाधिकम् ॥ wog schwerer Spr. 3676. R. GORR. 2, 61, 10. KĀM. NĪTIS. 5, 48. विक्रमसामर्थ्यादतिरिच्यते मां शतेन um hundred Mal überlegener an R. 5, 56, 24. संभावितस्य चाकीर्तिर्मरणादतिरिच्यते ist ärger als der Tod BHĀG. 2, 34. R. 4, 15, 3. Spr. 1028. पुत्रगात्रस्य संपर्शश्चन्द्रनादतिरिच्यते ist besser als 578. VARĀH. BRH. S. 48, 84. अथचो ऽपि कुलज्ञानी ब्राह्मणादतिरिच्यते Verz. d. Oxf. H. 91, a, 26. MBH. 3, 175. mit acc. überragen: यः पुनः प्रतिमानेन त्रींशोक्तानतिरिच्यते 5, 2489. देवान्मनुष्यान्गन्धर्वानत्यरिच्यत दक्षिणाः so v. a. die Opfergeschenke übertrafen die der Götter u. s. w. 12, 916. दशैव तु सदाचार्यः श्रोत्रियानतिरिच्यते 4004. Spr. 1119. 3804. तेजसा यशसा वीर्यादत्यरिच्यत पावकम् (वीर्यवान् ed. Bomb.) R. 1, 16, 14. ननु शब्दे ऽतिरिच्यतां प्रमाणम् KUSUM. 36, 8. partic. अति-
VI. Theil.

रिक्त 1) überschüssig, übermässig, zu gross, zu viel (Gegens. ऊन und हीन) AK. 3, 2, 25. H. 1449. क्रतुं नो ब्रूत यतो ऽतिरिक्तः AV. 8, 9, 17. AIT. BR. 1, 17. ऊनातिरिक्त 5, 4. KĀTJ. ÇR. 8, 6, 24. ÇAT. BR. 3, 9, 3, 15. 13, 8, 4, 15. अतिरिक्ताङ्ग SHADV. BR. 6, 11. M. 3, 242. 4, 141. JĀĪG. 1, 222. 3, 211. क्रिया हीनातिरिक्ता वा SUÇR. 1, 127, 20. KĀM. NĪTIS. 7, 19. BHĀSHĀP. 19. हीनातिरिक्तकाले zu früh oder zu spät VARĀH. BRH. S. 46, 52. एकया विराजमतिरिक्तः um eine übersteigend PAÑĀV. BR. 16, 3, 7. einen Ueberschuss von (geht im comp. voran) habend, zu viel von Etwas habend: पूगफलातिरिक्त (ताम्बूल) VARĀH. BRH. S. 77, 36. वातकफातिरिक्ता (स्त्री) 78, 17. लभ्यं किं चातिरिक्तं noch darüber, noch mehr MRĀK. 178, 3. सर्वातिरिक्तसारेण Alle übertreffend RAGH. 1, 14. — 2) verschieden von (abl. oder im comp. vorangehend) SĀH. D. 31, 5. MADHUS. in Ind. St. 1, 13, 23. उत्तमर्णाय धनातिरिक्तं देयं वृद्धिः P. 5, 1, 47, Schol. 8, 1, 41, Schol. विज्ञानातिरिक्तवस्तु Schol. zu KAP. 1, 41. NILAK. 60. SARVADARÇANAS. 46, 7. 91, 22. 116, 20. 133, 5. 10. 12. 14. 16. 140, 16. 141, 1. नेश्वरस्यातिरिक्तशरीरसिद्धिः es lässt sich nicht behaupten, dass Içvara einen besondern Leib habe, NILAK. 111. — Vgl. अतिरिक्. — caus. überschüssig machen, zu viel thun: सोमं मातिरीरिचः ÇAT. BR. 4, 4, 2, 7. अति क् रेचयेद्यद्यः प्रस्तुयात् 6, 9, 17. 6, 2, 2, 28. इदं वा अत्यरीरिचिन्द्रमूनमकन् 11, 2, 2, 7. 9. 13, 1, 2, 2. 14, 9, 4, 24. AIT. BR. 5, 24. TS. 2, 5, 11, 4. 6, 6, 11, 5. अति तद्यज्ञस्य रेचयेत् TBR. 3, 2, 2, 4.

— अत्यति pass. bedeutend überragen, — mehr sein: धियमाणाः कपोतस्तु मांसेनात्यतिरिच्यते wiegt bedeutend mehr als das Fleisch MBH. 3, 10588.

— व्यति pass. 1) hinausreichen über, überragen, vorzüglicher sein, übertreffen; mit abl. und acc.: सप्तस्यानां घ सीमानां न लक्ष्मीर्व्यतिरिच्यते HARIV. 3576. स्तुतिभ्यो व्यतिरिच्यते हरेण चरितानि ते RAGH. 10, 81. उपाध्यायान्दश पिता तथैव व्यतिरिच्यते Spr. 1119. व्यतिरिक्तं überschüssig, übermässig MBH. 14, 1062. fg. उद्रेक 1062. वत्सामिकार्यव्यतिरिक्तमन्यत् übrig geblieben von v. l. beim Schol. zu RAGH. ed. Calc. 2, 66. — 2) sich trennen von: (सोमसुतः) यदार्काद्यतिरिच्यते BHĀG. P. 5, 22, 13. sich unterscheiden von: न मतो व्यतिरिच्यते ÇĀÑĪ. zu BRH. ĀR. UP. S. 142. BHĀG. P. 6, 16, 56. कृतं विकारज्ञातं सत्त्वज्ञस्तमोसि न व्यतिरिच्यते halten sich innerhalb. fallen zusammen mit SUÇR. 1, 90, 6. 7. व्यतिरिक्त unterschieden, verschieden, ein anderer als HARIV. 11799 (NILAK. liest व्यतिषिक्त, welches er durch मिश्रित erklärt). BHĀG. P. 4, 9, 15. 5, 11, 6. 18, 5. 10, 47, 32. देहाद्यतिरिक्तमूर्तिः PRAB. 27, 3. BHĀG. P. 4, 7, 31. 7, 3, 32. 12, 5, 3. M. 8, 152. शरीरादिव्यतिरिक्तः पुमान् Seele ist etwas Anderes als der Leib u. s. w. KAP. 1, 140. KUMĀRAS. 1, 31. 3, 22. Schol. zu P. 2, 3, 50. 3, 4, 77. ÇĀÑĪ. zu BRH. ĀR. UP. S. 139. BHĀG. P. 4, 22, 21. VEDĀNTAS. (Allah.) No. 12. SARVADARÇANAS. 48, 1. 49, 8. 52, 9. 141, 8. 10. शरीराव्यतिरिक्त KATHĀS. 33, 70. अत्यन्तभावव्यतिरिक्तत्वे सति SARVADARÇANAS. 111, 20. साधनाश्रयाव्यतिरिक्तत्वे सति 113, 11. दोषव्यतिरिक्तज्ञान frei von 113, 14. — Vgl. व्यतिरेक.

— अनु med. nach Jmd sich entleeren: ध्रुवां वै रिच्यमानां यज्ञो ऽनु रिच्यते यज्ञं यज्ञमानः TS. 1, 7, 5, 1.

— अभि med. pass. zu Gunsten Jm's (acc.) übrigbleiben, Jmd zu Gute kommen: दोतार् वा अभ्यतिरिच्यते यदतिरिच्यते TS. 7, 1, 5, 6. 2, 3, 6, 1.

अप्रियं धातुव्यमभ्यतिरिच्येत TBa. 1, 2, 3, 4, 5, 1. ÇAT. Br. 1, 9, 1, 18. पञ्चमानस्य अप्रियम् 3, 9, 3, 34. 11, 1, 2, 5. KĀTH. 26, 4. KĀTH. ÇR. 25, 13, 17. — आ überlassen: स मुन्वत इन्द्रः सूर्यमा देवो रिणाञ्चर्त्तयि स्त्वान् RV. 2, 19, 5. AV. 18, 3, 41. — Vgl. अरिक्. — caus. 1) den Athem entlassen: अरिच्य Verz. d. Oxf. H. 234, b, 35. — 2) अरिचित in Verbindung mit श्रु so v. a. verzogen (= ऐकिकेशो निवर्तिता MALLIN.) KUMĀRAS. 3, 5. MĀLATĪM. 68, 9. DAÇAK. 78, 2.

— उद् med. pass. hinausreichen über, hervorragen, vorzüglicher sein als: उत्सङ्गाद्रिचि कृष्टिषु शत्रुः RV. 1, 102, 7. उद्विच्यस्य रिच्यते ऽशः 7, 32, 12. ममैवोद्विच्यते जन्म — तव जन्मनः MBh. 1, 3070. उत्तरोत्तरमेतेभ्यो वर्षमुद्विच्यते गुणैः 6, 234. उद्विक्त hinausreichend über (acc.): शिखरैः खमिवोद्विक्तैः R. GOBR. 2, 103, 4. überschüssig, übermäßig, im Uebermaass vorhanden, überflüssig, übrig TS. 7, 3, 30, 1. ऀCV. ÇR. 2, 7, 21. MBh. 14, 1064. fg. Suçr. 1, 81, 6. 2, 373, 18. ०मन्मथा KATHĀS. 94, 52. MĀRK. P. 48, 5. ०रसान्गुडादीन् KULL. zu M. 2, 177. DAÇAK. 132, 1. अनुद्विक्तावनूनी MĀRK. P. 46, 5. अनुद्विक्त (पुर = शरीर) nirgends ein Uebermaass zeigend MBh. 14, 987. तमसोद्विक्तः im Uebermaass versehen mit MĀRK. P. 17, 10. रजसोद्विक्ताः VP. bei Muir, ST. I, 22. बल्लोद्विक्त überlegen an, reichlicher versehen mit MBh. 1, 5543. सख्योद्विक्त im Uebermaass versehen mit RĀGA-TAR. 3, 343. VP. bei Muir, ST. I, 22. MĀRK. P. 17, 6, 43, 48. सद्भावोद्विक्तचित्त PANĀR. 1, 6, 12. तद्व्यानोद्विक्तया भक्त्या gesteigert durch Bhāg. P. 1, 13, 47. उद्विक्तचेतस् hochsinnig KATHĀS. 32, 73. उद्विक्तचित्त hochmüthig 91, 55. उद्विक्त dass. MBh. 5, 7044. Spr. 3246, v. 1. — Vgl. उद्वेक. — caus. steigern: अधिकेद्विचिताभिख्यम् adv. RĀGA-TAR. 5, 365. — Vgl. उद्वेक.

— समुद्, partic. समुद्विक्त im Uebermaass versehen mit (instr.) VP. bei Muir, ST. I, 22.

— नि ५. निरेक.

— प्र med. pass. hinausreichen, hervorragen über: दिवश्चित्ते प्र रिचिचे मङ्किलम् RV. 1, 39, 5. 61, 9. 109, 6. 164, 25. त्वं तान्सं च प्रति चासि ममनामे प्र चं देव रिच्यते 2, 1, 15. 22, 2. 3, 6, 2. प्र मात्राभौ रिचिचे रोचमानः 46, 3. 6, 24, 3. 30, 1. 7, 42, 3. प्र हि रिचित्तं श्रोत्रं दिवो अन्तेभ्यस्परि 8, 77, 5. 10, 32, 5. TS. 7, 3, 30, 1. — Vgl. प्ररिचान्, प्ररेक fg. — caus. übriglassen: पित्रो नारिरेचीत्किं च न प्र RV. 6, 20, 4. lassen: प्रिया यमस्तन्वम् प्रारिरेचीत् 10, 13, 4.

— वि med. pass. 1) hinausreichen: अतश्चिदस्य मङ्किला वि रेचि RV. 4, 16, 5. — 2) Durchfall bekommen: यः सोमं पीत्वा हर्षयेत विरिच्येत वा LĪTJ. 8, 10, 9. विरिक्त der seinen Leib entleert hat M. 5, 144. Suçr. 2, 326, 20. — Vgl. विरेक. — caus. leeren, leer machen: कोशमस्य विरेच्य MBh. 12, 3920. laxiren, ausputzen Suçr. 1, 44, 13. 150, 19. 2, 174, 13. शिरः 16. विरेच्य als Erkl. von निर्यात्य von sich gegeben habend NĪLAK. zu HARIV. 4013. — Vgl. विरेक fg.

रिञ्, रैजते (भर्जने) VOP. in Dhātup. 6, 19.

रिचि vgl. u. भृङ्गि°. WILSON nach ÇABDĀRTHAK.: the crackling or roaring of flame; a musical instrument; black salt.

रिणीनगर n. N. pr. einer Stadt Verz. d. Oxf. H. 114, a, No. 177.

रिप्व्, रिपवति (गतौ) Dhātup. 15, 86.

रिच् adj. etwa entrinnend (von 1. रि; nach ŚĪJ. = गल्ली): यदिन्दे

अन्यद्विक्तौ मङ्करीपो वृषत्तमः RV. 6, 57, 4.

रिद्ध adj. reif (Korn) H. 1183. — Vgl. रद्ध.

रिधम m. 1) Frühling. — 2) Liebe VĪÇVA im ÇKDr.

1. रिप् (= लिप्) 1) schmieren, kleben: यद्वा स्वैरो स्वर्धितो रिप्तमस्ति RV. 1, 162, 8. — 2) anschmieren so v. a. betriegen: कित्वासो यद्विरिपुर्न दीवि RV. 5, 83, 8.

— अपि, partic. ०रिप्त verklebt so v. a. erblindet: युवं कण्वापापि रिप्ताय चतुः प्रत्यधत्तम् RV. 1, 118, 7. युवं कण्वाय नासत्यापि रिप्ताय कर्म्ये । शश्वद्दुतीर्दशस्यथः 8, 5, 23.

2. रिप् (= 1. रिप्) f. 1) Betrug, Kniff; concret Betrieger: मा नो गुह्या रिपं अपोरकन्दम् RV. 2, 32, 2. न देभति तं रिपः 7, 32, 12. अन्व वेदे क्वात्राभिर्यजेत रिपः 60, 9. ये वा रिपौ दधिरे देवे अघुरे 104, 18. Vgl. पतिरिप्, welches demnach den Gatten täuschend bedeutet. — 2) nach NAIÇH. 1, 1 (रिपः) und Comm. so v. a. Erde: पाति प्रियं रिपो अयं पदं वे: पाति यद्दृशरणं सूर्यस्य RV. 3, 5, 5. सप्तं न पृक्वामविदच्छुचतं रिच्छामं रिप उपस्थे अस्तः 10, 79, 3.

रिपुं (von 1. रिप्) UṅDIS. 1, 27. 1) adj. betrügerlich, verrätherisch; m. Betrieger, Schelm; später Widersacher, Feind NAIÇH. 3, 24 (= स्तेन). AK. 2, 8, 2, 10. H. 728. HALĀJ. 2, 300. RV. 1, 36, 16. दिप्सन् इन्द्रिपवो नाह् देभुः 147, 3. 148, 5. 2, 23, 16. पाशा रिपवे विच्यताः 27, 16, 34, 9. मा सव्युर्दत्तं रिपोर्भुजेमं falscher Freund 4, 3, 13. स्तेना अद्द्विपवो जनासः 5, 3, 11. नेह्वा स्तेनं यथा रिपुं तपाति सौ अर्चिया 79, 9. 7, 104, 10. 6, 51, 7. 13. डुरत्येतुं रिपवे मर्त्याय 7, 63, 3. 8, 11, 4. 22, 14. 23, 15. 10, 185, 2. AV. 19, 49, 9. न कूटैरापुधैरुन्याम्युध्यमानो रणे रिपून् Feinde M. 7, 90. 98. 171. 183. 186. 200. ०निपातिन् MBh. 3, 2492. 12, 4275. ०सूदन R. 1, 52, 8. Suçr. 4, 108, 10. बलवति रिपौ वा सुहृदि वा Spr. 309. लोभात्त चान्यो ऽस्ति रिपुः पृथिव्याम् 1137. बलेन किं यश्च रिपून् बाधते 1301. न काश्चित्कस्यचिन्मित्रं न काश्चित्कस्यचिद्रिपुः । कारणादेव ज्ञायते मित्राणि रिपवस्तथा ॥ 1344. ०रक्त 2634. आत्मैव ह्यात्मनो मित्रमात्मैव रिपुरात्मनः 3703. भुजोच्छिन्नरिपु RAGH. 2, 23. ०भय Gefahr von Seiten des Feindes VARĀH. BRH. S. 53, 86. 119. ०बल ein feindliches Heer 74, 3. ०घ्न 79, 12. ०कृन् (कृष्ण MBh. 10, 620) 101, 13. 104, 23. ०वशत् 79, 24. ०नागकुलात्तक RĀGA-TAR. 1, 89. शक्र ० MBh. 3, 11912. कौञ्च ० Spr. 64; vgl. H. 10 (wo die v. 1. रिपु st. अरि hat) und मदन°, मधु°. In der Astrol. ein feindlicher Planet VARĀH. BRH. S. 69, 6. — 2) m. Bez. des 6ten astrologischen Hauses: रिपुगते गौः VARĀH. BRH. S. 104, 28. BRH. 7, 14. 9, 4. LACHUÉ. 1, 15. ०भवन n. dass. VARĀH. BRH. S. 104, 15. ०भाव m. dass. Verz. d. B. H. No. 878. ०स्थान n. dass. Verz. d. Oxf. H. 330, a, 2 v. u. — 3) m. N. pr. eines Sohnes des Çliṣṭi HARIV. 68. fg. VP. 98. des Jadu BĀL. P. 9, 23, 20.

रिपुघातिन् 1) adj. den Feind schlagend. — 2) f. ०घातिनी eine best. Schlingpflanze ÇABDĀĀ. im ÇKDr. Abrus precatorius WILSON.

रिपुञ्जय 1) adj. den Feind bestiegend: बहूनां चैव सन्नानां समवायो रिपुञ्जयः Spr. 4623. आख्यायान Bhāg. P. 6, 13, 23. — 2) m. N. pr. verschiedener Fürsten, = दिवोदास Verz. d. Oxf. H. 70, a, 21. ein Sohn Çliṣṭi's HARIV. 68. VP. 98. Suvira's Bhāg. P. 9, 24, 29. Vīçvaçit's und letzter Fürst der Bārhadratha 22, 47. VP. 465.

रिपुता f. das Feindsein: रिपुतामुपैति wird zum Feinde Spr. 383.

रिपुमह m. N. pr. eines Fürsten ÇAT. 1, 222. 2, 660.

रिपुरात्स m. N. pr. eines Elefanten KATHS. 121, 276.

रिप्रं (von 1. रिप्) UḅADIS. 5, 55 (कुत्सिते). 1) n. Schmutz, Unreinigkeit, auch uneigentlich: गूणाति रिप्रमविरस्य तात्वा RV. 9, 78, 1. विश्वं हि रिप्रं प्रवर्हति (आपः) 10, 17, 10. AV. 10, 5, 24. 12, 2, 11. 13. रिप्रान्निर्मुह्ये शमलाच्च वाचः 3, 5, 16, 1, 10. 18, 3, 17. = पाप NIB. 4, 21. Vgl. ऋ० — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Çliṣṭi HARIV. 68. विप्र v. l.

रिप्रवाहं adj. das Unreine entführend RV. 10, 16, 9.

रिप्सु adj. vom desid. von र्म् Vop. 26, 190.

रिफ्, रिफति (कथनयुद्धनिन्दाहिंसादानियु, v. l. कथन st. कथन) DHĀTUP. 28, 28. क्लेशार्थे SĀJ. zu AIR. Ba. 5, 4. रेफिता P. 1, 2, 23, Sch. Vop. 26, 206. 1) knurren: यत्र विज्ञायते यमिन्यपृतः सा पप्रून्निपाति रिफती रुशती sie schädigt das Vieh knurrend, mürrisch AV. 3, 28, 1. — 2) रिफ्यते geschnarrt werden, die Aussprache des r haben oder bekommen: विसर्जनीयो नत्पन्न-रोपधो (ऽनत्य० die gedr. Ausg.) रिफ्यते ऀच. 1, 5, 10. partic. रिफित geschnarrt, als r ausgesprochen ÇĀKH. 1, 2, 9. 10. VS. 1, 33. 160. 4, 18. 192. ऋ० nicht geschnarrt (Visarga nach ऋ, झ) 7, 6. RV. PĀR. 1, 17. 2, 9. 4, 14. Aehnlich विरिफित der r-Aussprache verlustig: आग्निं नः स्ववक्तिभिरिति चतुर्थस्याङ्गं अयं भवति वैमदं विरिफितं विरिफितस्य ऋषेश्चतुर्थे ऽहनि चतुर्थस्याङ्गो ब्रह्मम् AIR. Ba. 5, 4. nach SĀJ. so v. a. sehr mühsam (mit dem Njūñkha) ausgesprochen; die Bez. bezieht sich aber in Wirklichkeit darauf, dass in dem betreffenden Liede des Vimada RV. 10, 21, 1. fgg. der Refrain वि वो मदे gesprochen wird, während वः nach वि sonst als रिफित betrachtet wird, wie die Regel des RV. PĀR. 1, 23 (vgl. auch den Comm.) es ausspricht. — Vgl. रेफ und रिष्क.

— अत्र, अत्ररिफता इवेत्तरेवेदिं परीयाताम् KĀTH. 27, 8.

— आ schnarcken: अरिफतः शयीरन् ÇĀKH. Ba. 17, 9.

रिभ् (P. 7, 2, 18, Sch.), रेभति (रेभ् शब्दे) DHĀTUP. 10, 22) NAIGH. 3, 14 (अर्चतिकर्मन्); रिरेभः knarren, knistern; murmeln (von Fließendem); plaudern, schwatzen; laut reden, jubeln, bejauchzen (mit acc.): तस्माद्दोषधयो ऽन्येयक्ता रेभति deshalb knarrt das Holz (am Wagen), wenn es nicht geschmiert ist, TS. 7, 1, 1, 3. अदब्धस्य स्वधावता दूतस्य रेभतः सदा vom knisternden Feuer RV. 8, 44, 20. 10, 3, 6. सोमः पवित्रमत्यैति रेभन् 9, 96, 6. 17. 97, 7, 47. पदे रेभति कवयो न गृध्राः 57. 106, 14. अस्मिन्लस्य आत्रियस्य मुखं व्येव ज्ञायते तृप्तमिव रेभतीव sein Gesicht sieht vergnügt aus und er scheint zu plaudern AIR. Ba. 1, 25. रेभतो वै देवाश्च ऋषयश्च स्वर्गं लोकमयान् schwatzend, laut mit einander redend 6, 32. श्रुतं गायत्रं तर्कवानस्याहं चिद्धि रिरेभश्चिना वाम् RV. 1, 120, 6, 7, 18, 22. उषा उच्छ्रुती रिप्यते वसिष्ठेः 76, 7. 8, 37, 7. 10, 61, 24. 92, 15. — स जामित्वाय रेभति (?) RV. 1, 108, 9.

— अभि anknurren, anbellern: मामङ्ग सारमेयो ऽयमभिरिभति BHĀG. P. 1, 14, 12. अभिरिभति ed. Bomb.

— वि, ० रिब्ध (स्वरे) P. 7, 2, 18. Vop. 26, 111. ० रिमित und ० रेमित in anderer Bed. P., Schol.

रिभ्वन् m. = स्तेन NAIGH. 3, 24. — Vgl. रिक्वन्

रिमेद m. = अरिमेद RĀGĀN. im ÇKDR.

रिष्क, रिष्कति (हिंसायाम्) DHĀTUP. 28, 30, v. l. रिष्कति und रिफति Vop. 13, 4.

रिष्क n. der Thierkreis WILSON.

रिम्ब, रिम्बति v. l. für रिष्क DHĀTUP. 13, 88.

रिंसा (vom desid. von र्म्) f. das Verlangen sich zu ergötzen, insbes. geschlechtlich, Geilheit BHĀG. P. 9, 14, 20. NALOD. 1, 41. अनिलः । परिक्ता-मन्वने वृत्तानुपैतीव रिंसया MBh. 1, 2839. KATHS. 58, 95. 64, 106. RĀGĀ-TAR. 3, 503. DAÇAK. 132, 2. अति° BHĀG. P. 3, 23, 11.

रिंसु (wie oben) adj. das Verlangen habend sich zu ergötzen, insbes. geschlechtlich, geil: भवानक्षेषु कुशलो वयं चापि रिंसवः HARIV. 6727. BHĀG. P. 7, 1, 10. SUÇR. 2, 153, 13. 447, 16. Spr. 3881.

रिंता f. ungrammatische Form für रिंतिषा; in comp. mit dem obj: BHĀG. P. 4, 13, 6. 10, 63, 20. 90, 49. — Vgl. रिंनु.

रिंतिषा (vom desid. von 1. र्न्) f. das Verlangen zu bewachen, zu hüten, zu bewahren, zu schützen, aufrechtzuerhalten: जगद्भिरिंतिषया BHĀG. P. 5, 15, 5.

रिंतिषु (wie oben) adj. das Verlangen habend zu bewachen, zu hüten, zu bewahren, zu schützen, aufrechtzuerhalten MBh. 8, 3022. BHĀG. P. 3, 22, 5. 10, 3, 21. प्रज्ञाः 4, 17, 35.

रिंनु adj. dass.: पप्रून्कृपया रिंनुः BHĀG. P. 2, 7, 32. — Vgl. रिंता.

रिंमयिषु (vom desid. des caus. von र्म्) adj. das Verlangen habend zu ergötzen, insbes. geschlechtlich; mit acc. MAH. St. 22 bei UóóVAL. zu UḅADIS. 1, 99.

रिंरिं (vom desid. von 1. रिष्) adj. versehen wollend RV. 1, 189, 6.

रिरी f. gelbes Messing H. 1048. — Vgl. रीरी, रीति.

रिंरुणा m. N. pr. eines Mannes RĀGĀ-TAR. 7, 938. 1055. 8, 1007. 1059. 1268. 1406. 1626. 1838. 1986. 2098 u. s. w. Oesters auch रिंरुणा gedruckt.

रिक्क s. र्वक.

रिष् und लिष्, रिशीति (हिंसायाम्) DHĀTUP. 28, 126) und लिशीति (गति) DHĀTUP. 28, 127), लिशीते; लैश्यति (अल्पभावे) DHĀTUP. 26, 70. लिशिषिः अलिशिषिः र्द्ययति und लेद्यति, रेष्टा und लेष्टा, लेष्टुम् P. 8, 2, 36. KĀR. 5 aus SIDDA. K. zu P. 7, 2, 10. rupfen; abreißen; daher abweiden, έρέπτομαः सूयवंसं रिशतीः RV. 6, 28, 7. रिष्टं गेररत, aus der Lage gebracht, zerrissen: ततो रिष्टं रूतं भिषगिच्छति RV. 9, 112, 1. रिष्टं न यामन्नं भूतु उर्मतिः ein Bruch am Wagen 1, 131, 7. यते रिष्टं यते द्युतमस्ति पेषु त द्युतमनिं wenn dir ein Knochen im Leibe verrenkt oder gebrochen ist AV. 4, 12, 2. Die beiden ersten Stellen liessen sich auch zu रिष् ziehen.

— आ abweiden: उसा ऊर्जस्वतीरोषधीरा रिशताम् RV. 10, 169, 1. यदपामोषधीना परिशमारिशामहे 1, 187, 8. ततो न मनुष्या अप्रुर्न पशव आलिलिशिरे ÇAT. Ba. 2, 4, 2, 2.

— वि med. sich ausrecken, aus der Lage gezerrt werden, brechen (am Körper), zerrissen werden: यदात्मनि तन्वो मे विरिष्टम् AV. 7, 57, 1. 6, 53, 3. अन् मारुषु तन्वो यद्विलिष्टम् VS. 2, 24, 23, 14. सप्तदशेन त्रियमापो व्यलिशिषि । भिषज्यत मेति TBa. 1, 5, 11, 2. पदे यज्ञस्य क्रूरं यद्विलिष्टं तदन्वाहंरति TS. 1, 7, 2, 1. 2, 6, 5, 6. यदा अनिशातो भारमादत्ते वि वै स लिशते der geht aus den Fugen, bricht zusammen 6, 2, 5, 1. युक्तः नापुते वा वि वा लिशते ÇAT. Ba. 4, 4, 2, 13. 6, 4, 2, 1. ब्रह्मा विलिष्टं संदधाति er richtet ein, was aus den Fugen ist, KĀR. 25, 14, 36. यज्ञस्य विरिष्टं संदधाति KHĀND. Up. 4, 17, 4.

रिशी (von रिष्) f. die Ruffende, Zerrende: अतःपात्रे रेरिंरुती रि-

शाम् AV. 11, 9, 15.

रिशादस् adj. von unbekannter Bed.; im Padap. nicht zerlegt, von den Commentatoren erklärt durch *रेशयदारिन् den Verletzer zerreisend* oder nach der v. l. ऽदाशिन् (von 1. दस् 4.) Nir. 6, 14. zerlegt in रिश und अदस् (von अद्), रिशा und दस्, रिशद् und अस् u. s. w. Sā. zu den Stellen und Māhā. zu VS. 3, 44. Bez. namentlich der Marut und anderer Götter RV. 1, 26, 4. 39, 4. 64, 5. 77, 4. 186, 8. 5. 60, 7. 61, 16. 64, 1. 66, 1. 67, 2. 71, 1. 7, 59, 9. 66, 7. 8, 8, 17. 27, 4. 10. 30, 2. 72, 5. रिशादसो न मयी अभिद्यवः 10, 77, 3. एयेनासो न स्वयशसो रिशादसः 5. (सोमः) सुमूक्रीको अन्नव्यो रिशादाः 9, 69, 10. VS. 3, 44. 33, 72.

रिश्य m. = ऋश्य TRIK. 2, 5, 6.

1. रिष्, रेषति (हिंसायाम्) Dhātup. 17, 43. रिष्यति (हिंसायाम्) 26, 120, v. l. und रिष्यते; रिषत्, रिषाम, रिषाथन, रिषन्, रेषत्, रेषिता und रेष्ठा P. 7, 2, 48. Vop. 8, 79. रिष्टे (vgl. अ०). 1) *versehrt werden, Schaden nehmen; versagen, misslingen, zu Schanden werden*: न रिष्येन्नावतः सखा RV. 1, 91, 8. सुष्ये मा रिषाम वयं तव 94, 1. 162, 21. यथा युक्ता न रिष्याः 10, 51, 7. नू चित्स भेषते जना न रेषत् 7, 20, 6. 33, 4. न रिष्यति सवन्नम् 5, 44, 9. पूष्यक्रं न रिष्यति 6, 54, 3. 8, 92, 13. 10, 48, 5. AV. 2, 15, 1. 11, 1, 25. 13, 2, 37. मा सु भित्या मा सु रिषः VS. 11, 68. Ait. Br. 1, 13. Çat. Br. 6, 1, 2, 1. 6, 2, 8. 9, 3, 2, 13. 14, 6, 28. Bṛh. Âr. Up. 3, 9, 26. यथैकापद्मत्रयो वैकोन चक्रेण वर्तमानो रिष्यत्येवमस्य यज्ञो रिष्यति KĀND. Up. 4, 16, 3. यदै यज्ञस्य रिष्टे यदशात्तम् Çat. Br. 12, 4, 2, 5. ÇĀKĪH. GṚHJ. 3, 7. KAUC. 125. रिषे infn. RV. 5, 41, 16. 7, 34, 17. पात्ति मर्त्ये रिषः 1, 41, 2. 98, 2. 26, 4. 6, 63, 2. 2, 35, 6. पुरुराव्यो देव रिषसाहि (VS. Prāt. 3, 27) VS. 3, 48. Liesse sich meistens auch concret fassen. In der nachvedischen Literatur erscheint das med. रिष्यते, im Bṛh. P. aber auch रिष्यति. तेन (मार्गेणा) गच्छन् रिष्यते M. 4, 178. MBh. 13, 7162. fg. तस्येकार्यो न रिष्यते 5, 1770. लोके बुद्धिप्रकाशेन लोकमार्गो न रिष्यते 12, 12474. तस्यायुर्न रिष्यते 13, 4992. 5024. fg. किं वा न रिष्यते कामो धर्मो वार्येन संयुतः Bṛh. P. 4, 8, 64. न रिष्यते ज्ञानु समुद्यमः क्वचित् 8, 12, 46. संकल्पस्वयि भूतानां कृतः किल न रिष्यति 4, 27, 24. 7, 3, 38. चतुर्ण्यस्य न रिष्यति 8, 1, 11. 16, 12. 10, 84, 32. — 2) *beschädigen*: पाहि रीषत (über die Dehnung s. RV. Prāt. 9, 24. 25. 29. AV. Prāt. 4, 86) उत वा जिधासतः RV. 1, 36, 14. 189, 5. 2, 30, 9. 5, 3, 12. 7, 15, 13. प्रति ष्म रिषतो दह 1, 12, 5. 8, 44, 11. या मा न रिष्येत् 48, 10. येन ज्ञायो न रिष्यति AV. 14, 1, 30. रेष्टारं रेष्टुम् Bṛh. P. 9, 31. Hierher zieht BENFAY MBh. 3, 13111, wo aber gelesen wird कल्किश्चरिष्यति महीम्. — 3) रिष्ट n. = अरिष्ट (urspr. das Unfehlbare) Unheil, Unglück: तत्र हि रिष्टानामशेषाणां समाश्रयः MĀR. P. 80, 89. राडुरिष्टशान्ति, केतुरिष्टशान्ति Verz. d. Oxf. H. 86, b, 44. रिष्टाध्याय (die lithogr. Ausg. अरिष्टा०) 328, b, No. 779. *ungünstiges Vorzeichen* Suçr. 1, 102, 19. = अशुभ AK. 3, 4, 2, 38. MED. 1. 26. HALĀS. 5, 18. = अभाव AK. MED. = पाप HALĀS. = तेम AK. H. an. 2, 97. = शुभ H. an. अरिष्ट unheilvoll auch Bṛh. P. 1, 14, 5.

— caus. रेषयति, रीरिषत्, रीरिषत, रि० und रीरिषीष्ट RV. Prāt. 9, 25. 27. fg. *versehren, Schaden thun, beschädigen, versagen —, fehlen machen*: न यं रिषयो न रिषण्ययो गर्भे ससं रेषणा रेषयति RV. 1, 148, 5. 3, 53, 20. 7, 46, 3. मा नस्तस्मादेनेसो देव रीरिषः 89, 5. मा नः प्रजा रीरिषत् TBa. 3, 1, 2, 3. मा रीरिषो मामहित्वाहितेन (so die ed. Bomb.)

MBh. 7, 9469. स्वयं रिपुस्तन्वं रीरिषीष्ट RV. 6, 51, 7. स्वैः ष एवै रीरिषीष्ट युर्जनः *sich Schaden thun* 8, 18, 13. 1, 114, 7. 8. VS. 16, 15. अमस्तु आ देवामि प्रजाया रेषयेनान् AV. 14, 1, 20. मा नो मृध्या रीरिषतायुर्मेतोः *bringt uns nicht, mittendrin, um Erreichung unserer (vollen) Lebenszeit* RV. 1, 89, 9. रीरिषीष्ट mit der intransitiven Bed. *misslingen, zu Schanden werden* in der Stelle: (मम) मा रीरिषीष्ट निगमस्य गिरा विसर्गः Bṛh. P. 3, 9, 24.

— desid. *beschädigen wollen*: प्र यो मन्युं रीरिक्ततो मिनाति RV. 7, 36, 4. यो नः कश्चिद्रीरिक्तति रत्नस्त्वेन मर्त्यैः 8, 18, 3. — Vgl. रीरिक्तु.

— अनु *nach einem (acc.) Andern versehrt werden, — Schaden nehmen*: यज्ञे रिष्यन्तं यज्ञमानो ऽनुरिष्यति KĀND. Up. 4, 16, 3.

— अभि *misslingen*: (आदनः) यो लोकानां विधतिर्नाभिरिषात् AV. 4, 35, 1.

— आ caus. *schädigen*: मात्तरा भुञ्जमा रीरिषो नः RV. 1, 104, 6.

2. रिष् (= 1. रिष् f. *Schaden* oder concret *Beschädiger* s. u. 1. रिष् 1). रिष (von रिष्) adj. in नघा०.

रिषाय, रिषायति P. 7, 4, 36. = रिष् *fehlen, versagen, unzuverlässig werden, fallere*: अदेवेन मनसा यो रिषायति शामामुयो मन्यमानो जिधासति RV. 2, 23, 12. शुधी क्वमिन्द्र मा रिषायः *lass es nicht fehlen* 2, 11, 1. अद्ये याहि हृत्यं मा रिषायः 7, 9, 5. मा चिदन्यदि शंसत सखियो मा रिषायत *machet keinen Fehler* 8, 1, 1. 20, 1. पिबा पिबेदिन्द्र प्रूर सोमं मा रिषायः 10, 22, 15. Hiernach ist unter अरिषाय und अरिषायत् zu verbessern: *nicht fehlend, sicher, zuverlässig*.

रिषायु adj. *unzuverlässig, trügerisch* RV. 1, 148, 5.

रिषि m. = ऋषि Comm. zu AK. 2, 7, 42.

रिषीक, रिषीकाणामयनम् als Beiw. Çiva's HARIV. 7425. रिषीकाणामयनम् die neuere Ausg.; रिषीकारणो (sic) हिंसायां कालादीनाम् NILAK. रिष्ट 1) adj. und n. s. u. रिष्, 1. रिष्, अरिष्ट und मका०. — 2) m. a) = 2. रिष्ट *Schwert* H. an. 2, 97. MED. 1. 26. — b) *Sapindus detergens* Roxb. (फेनिल) MED. — c) N. pr. eines Fürsten MBh. 2, 326. eines Daitja HARIV. 3112. eines Sohnes eines Manu MĀR. P. 111, 4. — 3) f. आ N. pr. der Mutter der Apsaras MĀR. P. 104, 7.

रिष्टक m. *Sapindus detergens* Roxb. ÇABDAR. im ÇKDr.

रिष्टताति adj. = तेमकर H. 489. HALĀS. 2, 185.

1. रिष्टि (von 1. रिष्) f. *Schaden; das Fehlschlagen*; = अशुभ MED. 1. 26. नातिर्न रिष्टिः TBa. 2, 1, 22, 1. यज्ञस्य Ait. Br. 5, 33. तस्य कृ न काचन रिष्टिर्भवति *dem misslingt Nichts* 7, 20. Çat. Br. 12, 4, 2, 3. 8. 6. यका रिष्टिमूचकाः SĀKĀRAT. im ÇKDr. u. विलम. शुषु० *Fehlgehen des Pfeils* als N. eines Sāman KĀTJ. Çr. 22, 10, 23. अरिष्ट्यामय *eine nicht durch unsere Verletzung entstandene Krankheit* 20, 3, 16.

2. रिष्टि m. = ऋष्टि *Schwert* AK. 2, 8, 2, 57. H. 782. MED. 1. 26. HALĀS. 2, 817. = शस्त्रभेद ÇABDAR. im ÇKDr.

रिष्टीय् (von रिष्ट), ऽयति = रिषाय् P. 7, 4, 36, Sch.

रिष्क n. = रिःक Ind. St. 2, 276. 281.

रिष्य m. = ऋष्य, ऋष्य ÇABDAR. im ÇKDr.

रिष्यमूक m. = ऋष्यमूक VARĀH. BṚH. S. 14, 13.

रिष्ट (von रिष्) UNĀDIS. 1, 153. adj. = हिंस्र UGÉVAL.

रिक्तु, रिक्तति (अर्चतिकर्मन्) NAIGH. 3, 14, 19. रिक्तु, रिक्तै 3. pl., रिक्ताणी (रिक्ताण्य VS. 2, 16); *lecken, belecken; liebhaben*: उत न ई मतयो ऽश्रयोमाः

शिष्टं न गावस्तर्हणं रिक्त्ति RV. 1, 186, 7, 146, 2, 2, 35, 13. गावेषु प्रुधे
मातरा रिक्त्तौ 3, 33, 1, 41, 5, 33, 13, 8, 20, 21. क्रतुं रिक्त्ति मधुनाभ्यञ्जते
9, 86, 43, 16, 97, 57, 100, 1, 7. रिक्त्तौसं रिप उपस्थे अन्नः 10, 79, 3, 114,
4. शिष्टं न विप्रा मतिभिरी रिक्त्ति 123, 1. तयोरिद्धृतवत्पयो विप्रा रिक्त्ति
धीतिभिः ablecken 1, 22, 14. AV. 5, 1, 4. Schol. zu PANĀV. Br. 6, 5, 14.
रिक्, रिक्त्ति (वधे) KAVIKALPADRUMA im ÇKDr. — Vgl. अरीळ्द und लिक्.
— intens. wiederholt belecken, küssen: रेरिक्त्, रेरिक्त्ते, रेरिक्त्ता
RV. 3, 55, 14, 1, 140, 9, 4, 38, 6, 6, 27, 7. रेरिक्त्ते युवति विष्पतिः सन् 10,
4, 4. नामा रेरिक्त्दीरुधः समञ्जन् 45, 4. अन्नःपात्रे रेरिक्त्तीं रिशाम् AV.
11, 9, 15. पर्जन्यो रेरिक्त्तापो वीरुधः समनक्ति ÇAT. Br. 6, 7, 2, 2. — Vgl.
रेरिक्त्ता.

— आ belecken (benagen): योनिं यो अन्नररेळ्द RV. 10, 162, 4. —
Vgl. अरेक्त्ता.

— परि dass.: अधीवासं परिं मात् रिक्त्तर्हं RV. 1, 140, 9.

— प्रति dass.: तं गन्धर्वस्य प्रत्याह्ना रिक्त्ति AV. 7, 73, 3.

— सम् gemeinsam belecken: वृत्समिव मातरा संरिक्त्तौ RV. 3, 33, 3.

रिक्म् adv. wenig NAIGH. 3, 2, v. 1.

रिक्त्ताम् m. = स्तेन NAIGH. 3, 24.

रिक्त्ता s. रिक्त्ता.

रिक्त्तु m. = रिक्त्ताम् NAIGH. 3, 24, v. 1. — Vgl. रिक्त्तु.

1. री Verbalwurzel s. u. 1. रि.

2. री = रे in अर्धद्री.

3. री f. s. u. र 2) b).

रीत्या f. = घृणा VĀŚASP. im ÇKDr. = लङ्गा KALĪŅGA ebend. — Vgl. रीठा.

रीठा f. und रीठाकरञ्ज m. eine Karañga-Species RĪĪAN. im ÇKDr.

रीठक m. Rückgrat H. 601.

रीठा f. Geringachtung AK. 1, 1, 2, 23. H. 1479. HALĪJ. 4, 30. तपस्वि-
रीठाकारी PARÇVANĀTHAK. 5, 67. सरीठं पुनर्याक् KĀÇIKH. 76, 49 (beide
Stellen bei AUFRICHT, HALĪJ. Ind.). — Vgl. अरलीठा.

रीतिं (von 1. री) f. 1) Strom; Lauf, Strich, Linie: मकीवं रीतिः शर्व-
सासर्तपृथक् RV. 2, 24, 14. वार्तेवाज्या न्येवं रीतिरुत्ती इव चतुषा यात-
मर्वाक् 39, 5. तामस्य रीतिं पशोरिव प्रत्यनीकमध्यम् 5, 48, 4. दिवो वृ-
ष्टिरिदो रीतिरुपाम् 6, 13, 1, 9, 108, 10. रीतीर्निर्वर्तयामास काञ्चनाञ्जनरि-
ञ्जतोः Ströme —, Striche von Gold u. s. w. HARIV. 3931 = 5327. कनक-
रीतिभिः 8361. रीतिभूत in einer Reihe stehend PĀR. GRHJ. 3, 10. दत्ति-
पोत्तररीति Schol. zu KĀTJ. ÇR. 916, 1 v. u. = स्पन्द AK. 3, 4, 44, 71.
MED. t. 50 (hier fälschlich स्पन्द gedr.). = अरण्य H. an. 2, 190. = सी-
मन् Grenze H. an. — 2) (Lauf der Dinge), Art, Weise; = प्रचार AK.
MED. = रूप, लक्षण u. s. w. H. 1376. = गति H. an. सर्वत्रेषा विहितता
रीतिः Spr. 3589. इति रीतिः पुरातनी Verz. d. Oxf. H. 86, a, 23. निशात्त-
क्लिष्टचक्राहरीतिह्यो रसक्रमः KATHĀS. 14, 62. अनया रीत्या auf diese
Weise VET. in LA. (III) 2, 6. अस्मदुक्तया रीत्या SARVADARÇANAS. 102, 20.
उक्तरीत्या Schol. zu P. 1, 4, 69. zu Kap. 1, 71, 153. पूर्वोक्तरीत्या NILAK.
169. वक्ष्यमाणरीत्या ŚĪH. D. 23, 13. — 3) Stil, Diction H. an. ŚĪH. D. 5.
624. fgg. 4, 14, 6, 13, fg. PRATĀPAR. 11, a, 9, 67, a, 9. Verz. d. Oxf. H. 199,
a, 4, 206, b und 207, a, No. 487, 208, a, No. 489, 210, a, 1. Es werden
drei, vier und auch sechs Stile angenommen: वैदर्भी, गौडी und पाञ्चाली;
dieselben und लाटिका; die vorhergehenden vier und überdies अरव-
VI. Theil.

त्तिका und मागधी. — 4) Glockengut, gelbes Messing AK. 2, 9, 97. TRIK.
3, 3, 180. H. 1048. H. an. MED. HALĪJ. 2, 15. KATHĀS. 24, 178, 193. RĪĪA-
TAR. 4, 203, 6, 172. 4te RĪĪA-TAR. 12. Eisenrost TRIK. H. an. MED. = दग्ध-
स्वर्णादिमल DHAR. im ÇKDr.; vgl. ब्रह्म, रिरी, रीरी, रेत्य.

रीतिक 1) n. Vitriol als Kollyrium RĪĪAN. im ÇKDr. — 2) f. आ =
रीति Glockengut, gelbes Messing VARĀH. BRH. S. 57, 8. Vitriol als Kolly-
rium ÇABDAR. im ÇKDr.

रीतिपुष्प n. Vitriol als Kollyrium AK. 2, 9, 103. H. 1034.

रीत्यप् adj. Wasser strömend: वृष्टिद्यावा रीत्यापा Mitra und Va-
ruṇa RV. 5, 68, 5. ÇAT. Br. 1, 9, 4, 6. (इन्द्रवः) वृष्टिद्यावो रीत्यापः (voc.)
RV. 9, 106, 9.

रीर m. Bein. Çiva's GĀTĀDH. in Verz. d. Oxf. H. 191, a, 6.

रीरी f. = रिरी, रीति Glockengut, gelbes Messing H. 1048.

रीव्, रीवति und °ते (आदानसंवरणयोः) DHĀTUP. 24, 15, v. 1. — Vgl. चीव्.

1. रू, रीति NAIGH. 3, 14 (अर्चतिकर्मन्). DHĀTUP. 24, 24 (शब्दे) und र-
वीति P. 7, 3, 95. VOP. 9, 53. ved. रूर्वति, रूर्वत् 3. sg.; partic. रूर्वत् (र-
वत् MBh. 1, 6293), र्वमाण (R. 7, 34, 23), र्वमाण (ĀÇV. ÇR. 2, 18, 10); रू-
राव. रूर्विव VOP. 9, 53. रूर्विवरे; अरावीत्, अराविष्म, अरवत्त; रवि-
ष्यति und रविता KĀR. 1 aus SIDDH. K. zu P. 7, 2, 10. auch रोता VOP.
9, 53. brüllen, heulen, laut schreien, toben, quaken, summen, dröhnen:
रूर्वताः RV. 1, 173, 3, 10, 94, 6. रूर्वति भीमो वृषभस्तविष्पया 9, 70, 7, 71,
9, 5, 42, 14. मा राविष्ट नेदस्तेके तनये रविता रवत् AIT. Br. 2, 7. ते कौ-
त्याप्यमाना रूर्विवरे 7, 27. TBR. 1, 5, 2, 9. ÇAT. Br. 2, 5, 2, 18. KĀTH. 30, 1.
PANĀV. Br. 7, 5, 11. LĀTJ. 5, 1, 14. अक्षरोष्ट्रे च रूर्वति M. 4, 115. रासभा-
रावसदृशं रूर्वाव च ननाद च MBh. 1, 4508. गोमापुरेषु सेनाया रूर्वन्मध्ये
प्रधावति 4, 1463. अशिवं चारूर्वञ्जिक्वाः KATHĀS. 116, 3. BHĀTJ. 12, 72.
14, 21. तद्रतः — रूर्वत् भैरवं र्वम् MBh. 1, 6293. रूर्वत्तश्च महारवान् (रा-
त्तसाः) 3, 11716. R. 4, 9, 64, 7, 7, 41, 34, 23. उद्गापति रीति नृत्यति BHĀG.
P. 7, 7, 34. इत्यैराञ्जनः 4, 13, 40. BHĀTJ. 3, 17. न खल्वकमिदं प्रून्ये रीमि
किं न प्रपूषि मे MBh. 1, 3022. शिखी रीति त्रिमात्रम् ÇIKSHĀ 49. रीति
कुक्कुटः VARĀH. BRH. S. 63, 1, 86, 62, 88, 34, 89, 4, 90, 13 (रूर्वत्ती). 91, 1.
95, 16, 20, 96, 5, fgg. एते रूर्वति मधुरे सारसा जलचारिणः MBh. 1, 5898.
माडूकेषु रूर्वत्सु 12, 5400. रूर्वति रावान्मधुरान्षट्पदाः 1, 2855. कर्षो कलं
किमपि रीति शनैर्विचित्रम् (मशकाः, खलः) Spr. 1884. mit Geschrei u. s.
w. erfüllen, das Geschrei richten gegen: पुंस्कोकिलहताः (नद्यः) MBh.
3, 1585. सर्वपत्तिरुतं वनम् HARIV. 3543. R. 3, 7, 8, 4, 41, 11. विकृगमृगह-
ता (संध्या) VARĀH. BRH. S. 30, 7, 34, 8, 39, 1, 86, 72. KĀM. NĪTIS. 16, 25.
रुत n. Gebrüll, 'Geschrei, Gesang (der Vögel) u. s. w. AK. 1, 1, 6, 4. H.
1407. रुते ज्ञेहाति KĀTJ. ÇR. 5, 6, 88. गोमापुरुतानि Spr. 1844. कुब्जा
रुतेर्गृह्मनादयत् R. 2, 78, 12. SUÇR. 2, 281, 19. वसत्ते शीतभीतेन को-
किलेन वने रुतम् । अन्नर्जनगताः पन्नाः श्रोतुकामा इवोत्थिताः ॥ Spr.
2759. पुंस्कोकिलानाम् ÇĀK. 131. परपुष्टं MBh. 4, 386. R. GORR. 2, 56,
13. °विज्ञेयसारसाः 3, 22, 23. द्विज्ञानाम् 2, 98, 16. BRAHMA-P. in LA. (III)
51, 15. हंसं SUÇR. 1, 107, 11. RĪT. 1, 5. VARĀH. BRH. S. 3, 39, 47, 28, 86, 6.
41, fg. 88, 10, 26, 34, 37, 89, 15. Verz. d. B. H. H. No. 996, fg. रुतानि
षट्पदानाम् BHĀTJ. 2, 10. ÇIÇ. 9, 34. रुतज्ञः सर्वसञ्चानाम् so v. a. die Sprache
aller Thiere kennend MBh. 12, 4269, 13, 5204. HARIV. 1234. R. 2, 35, 17.
रुत्तिरुतानिश्च KATHĀS. 13, 17. रुतज्ञा अपि पत्तिणाम् 101, 49. विद्यो च

तुभ्यं दास्यामि सर्वभूतहृतानि ते । ययाभिव्यक्तिर्मेव्यन्ति MĀRĀ. P. 64, 3. सर्वज्ञतूनां हृतवेत्ता Verz. d. Oxf. H. 40, a, 26. 230, a, 9. हृतज्ञ Augur VARĀH. BRH. S. 96, 1. Zu पर्जन्यानाद् हृतया BHĀG. P. 4, 30, 7 ergänzt der Comm. वाचा und erklärt हृत durch Klang. — Vgl. गुरुहृत, गोरुहृत, तुवीरवत्, रव, राव u. s. w.

— caus. रावयति, अरौरवत् P. 7, 4, 80, Sch. brüllen lassen, zum Schreien bringen ĀCV. ÇA. 2, 18, 12. रावयामास लोकान्यतस्माद्वावणा उच्यते MBH. 3, 15928. यस्माद्धोक्त्रयं चैतद्वावितं भयमागतम् । तस्माच्च रावणो नाम नाम्ना राजन्विव्यपसि ॥ R. 7, 16, 37. शङ्करावित n. Laut, Schall 7, 12. mit Geschrei u. s. w. erfüllen: शास्यपत्तिमृगाराविता दिशः VARĀH. BRH. S. 24, 12. die Form अरौरवन् (वयांसि) BHĀG. P. 10, 70, 2 in der Bed. des intens.

— desid. रुरुषति P. 7, 2, 12, Sch.

— desid. vom caus. रिरावयिषति P. 7, 4, 80, Sch.

— intens. रौरवीति P. 7, 3, 94, Sch. रौरुहि Comm. zu ĀCV. ÇA. 2, 18, 12. रौरुवत् partic.: रौरुयते, रौरुयति heftig brüllen, — schreien, — tosen, — dröhnen: वृषेव पत्नीरुभ्येति रौरुवत् RV. 1, 140, 6. 3, 53, 17. 4, 58, 3. 5, 30, 11. 7, 101, 1. 10, 8, 2. 28, 2. 75, 3. TBR. 3, 1, 2, 8. रौरुवापा 10. अरौरुवीदृक्षो अस्य वज्रः RV. 2, 11, 10. वृषा वृष्ये रौरुवीत् 8, 6, 40. ein Fluss 6, 61, 8. Soma 9, 65, 19. 74, 5. AV. 11, 10, 26. रौरुवीति च वानरः MBH. 4, 1633. रौरुवीषि करुणं बत चक्रवाकि BHĀG. P. 10, 90, 16. सो ऽहं शरणमन्येमि रौरुवीमि च दुःखिता MBH. 1, 7806. 2, 2308. रौरुयते स्था VARĀH. BRH. S. 89, 8. रौरुयते पुत्रवधाभितप्ता MBH. 11, 616. BHĀG. P. 9, 6, 31. स जनमेजयस्य धातुभिरभिरुतो रौरुयमापो मातुः समीपमुपागच्छन् MBH. 1, 663. fg. 6112. 7752. 8446. 2, 2361. HARIV. 3781. VARĀH. BRH. S. 19, 19. Verz. d. Oxf. H. 97, a, No. 151. पुष्पाण्योषधयश्च रौरुयति सकृत्सशः MBH. 9, 2914. BHĀG. P. 3, 31, 24. किमेवं भृशदुःखिता रौरुयेताम् (रौरुयेथ्याम् v. l.) MBH. 1, 6182.

— अनु Jmdes (acc.) Geschrei u. s. w. nachahmen: चकारकौञ्चक्राक्कारद्वाञ्जोश्च बर्हिणाः । अनुरौरति स्म BHĀG. P. 10, 15, 13. Jmdes (acc.) Geschrei u. s. w. erwiedern VARĀH. BRH. S. 90, 7. mit Geschrei u. s. w. erfüllen, ertönen machen: मधुकरानुरुत (उपवन) 24, 1.

— अभि anbrüllen, anheulen, anschreien: अभि रुरुव AV. 5, 20, 3. शिवेषोद्यत्तमादित्यमभिरौरति BHĀG. P. 1, 14, 12: mit Geschrei u. s. w. erfüllen, ertönen machen: सारसाभिरुता (नदी) MBH. 3, 1535. 11595. 14861. 7, 6670. HARIV. 12671. R. 2, 49, 11. R. GORR. 2, 46, 12. 96, 6. 3, 21, 13. 6, 15, 11. 12. MĀRĀ. P. 61, 21 (wo किनराभिरुतानि zu lesen ist). शार्ङ्गलशब्दाभिरुत HARIV. 3391. मयूरकोकाभिरुत BHĀG. P. 4, 6, 12. भेरुमृदङ्गाभिरुत R. 5, 12, 23. अभिरुत n. Geschrei, Gesang: भेरुवाभिरुते युद्धे R. 6, 70, 29. कोकिलाभिरुत 1, 9, 15 (17 SCHL.).

— आ her —, hinbrüllen, — dröhnen RV. 1, 10, 4. anbrüllen: तस्करानाह्वयः (गावः) VARĀH. BRH. S. 92, 1. aufschreien: वीरौ राघवावाहताम् BHATT. 17, 24. अरवेत् SADDH. P. 4, 15, b. आरुत n. Geschrei: बहुपत्तिमृगारुते: R. GORR. 2, 62, 14. 5, 9, 59. — Vgl. अरव, आरव, आरविन्. — intens.: आ रौरुदसी वृषभो रौरुवीति RV. 6, 73, 1. 10, 8, 1.

— उप s. उपरव, उपराव.

— प्रति Jmdes (acc.) Geschrei erwiedern: रौरति VARĀH. BRH. S. 88, 87. अन्यप्रतिहृता (शिवा) 90, 7. — Vgl. प्रतिरव.

— वि heulen, laut schreien u. s. w.: घोराङ्कवा नादान्विरुवति MBH. 3, 16823. दन्तिणा च विरौरति शिवा KATHĀS. 124, 108. तारस्वरेण विरौरुतमारब्धवान् (प्रगालः) PĀNĀT. 64, 4. उच्चैर्विरुवन्मृगः VARĀH. BRH. S. 30, 3. बलिभुग्विरौरति 47, 28. 53, 106. 86, 35. 93, 27. MRĀĀH. 144, 2. VIKR. 102. KATHĀS. 62, 74. विरौरि भृशदुःखिता MBH. 3, 336. 4, 770. विरुवतो मकरावम् 7, 1323. RT. 6, 26. Spr. 3813. BHATT. 5, 54. विरौरि म्रून्ये 18, 29. विरवेत् SADDH. P. 4, 15, b. कर्णो कलं ननु विरौरति शनिर्विचित्रम् (मशकः, खलः) summen Spr. 1884, v. l. न स (मणिः) विरौरति klingt 595. त्रीर्णावाङ्कस्य विरौरति कपाटः knarrt MRĀĀH. 48, 16. anschreien, anrufen: विरौरव च लक्ष्मणम् BHATT. 14, 62. शातः (शकुनः) पञ्चमदीप्तेन विरुतः VARĀH. BRH. S. 86, 71. दन्तिणादिकस्यैर्विरुता संध्या 30, 5. mit Geschrei u. s. w. erfüllen, ertönen machen: द्विरेफपुंस्कोकिलादिभिश्चान्यैः । विरुते वनोपकण्ठे 48, 7. मयूरविरुतानि (अरण्यानि) R. 3, 12, 15. अरिभिर्विरुतया वनमालया BHĀG. P. 3, 15, 40. विरुत n. Geheul, Geschrei, Gesumme u. s. w.: गोमापु° M. 4, 115. R. 2, 35, 18. बर्हिणाम् HARIV. 4583. R. GORR. 2, 43, 34. कंसविरुते: RT. 3, 8. पुंस्कोकिलस्य 6, 33. RAGH. 9, 42. ÇĀK. 83. आ मरुणादपि विरुतं कुर्वाणाः (काकाः) स्पर्धया सकृ मयूरैः Spr. 363. मधुप° Gesumme 1719. KUMĀRAS. 4, 15. किञ्चिका विरुतेर्दिग्धे रुदत्तव समस्ततः Gezirpe R. 2, 96, 11 (105, 10 GORR.). विरुतेर्महताम् Geheul der Winde NALOD. 3, 45. अलप्रपातविरुते: Getöse R. 3, 58, 40. — caus. laut schreien: न च रक्ता विरावयेत् M. 4, 64. mit Geschrei erfüllen, ertönen machen: जयशब्दविराविताशम् adv. VARĀH. BRH. S. 19, 17.

— सम् gemeinschaftlich schreien: समौरदितेरो जनः BHATT. 17, 79.

2. रु (= 1., रु) m. Laut ERĀKSHARAK. im ÇKDR. fear, alarm; war, battle WILSON nach ÇABDĀRTHAK.

3. रु, रुरुवते (गतिरेषणयोः, वधे गत्याम्, रोषणा st. रेषणा, भाषणो) DuĀTUP. 22, 63. रुरुविषे, अरुविष्ट, अरुष्ट VOP. 8, 118. zu belegen nur रुर्धि AV. 19, 29, 3 (nach Hdschr.), राविषम् und partic. रुर्ते; zerschlagen, zerschmettern: शिरो न्वंस्य राविषम् RV. 10, 86, 5. भिषज्ञा रुतस्य चित् 39, 3. रुतं भिषगिच्छति 9, 112, 1. AV. 5, 5, 6. VS. 16, 49. Hierher ziehen wir auch अरुपात् (vielleicht nur Fehler für अरुपात्) in der Stelle: तत्पूषा प्राश्यं दृते ऽरुणात्तस्मात्पूषा प्रपिष्टभागो ऽदृत्तको हि zerschlug die Zähne TS. 2, 6, 8, 5. Vgl. अरुतदनु.

— intens.: रौरुवदना RV. 1, 34, 1. 5.

4. रु (= 3. रु) m. cutting, dividing WILSON nach ÇABDĀRTHAK.

रुम्, रुशति und रुशयति (भाषायाम्) DuĀTUP. 33, 115. Vgl. रुम्, रुष्. रुक adj. freigebig ÇABDAM. im ÇKDR.

रुक्काम (2. रुच् + काम) adj. nach Glanz begierig TS. 2, 2, 8, 8. KĪTH. 13, 8. 34, 9.

रुकप्रतिक्रिया (2. रुञ् + प्र°) f. Behandlung einer Krankheit, ärztliche Praxis AK. 2, 6, 2, 1. H. 473.

रुक्म (von 1. रुच्) UNĀDS. 1, 145. 1) m. Schmuck von Gold (vielleicht auch von Edelsteinen); in den BRĀHMAṆA Goldscheibe, Goldplättchen zum Anhängen: वनस्सु रुक्माः RV. 1, 166, 10. गाणं पिष्टं रुक्मेभिरुञ्जिभिः 5, 56, 1. वि धाञ्जते रुक्मसो अधि बाहुषु 8, 20, 11. अग्रिये रुक्मो न रौचते 4, 10, 5. 5, 53, 4. वि धाञ्जते रुक्मो । दिवि रुक्म इवापारि 61, 12, 6, 51, 1: 7, 37, 3. दिवो रुक्म उरुचता उदैति die Sonne als goldene Scheibe 63, 4. 10, 43, 8. 1, 88. 2. व्यावा नामा रुक्मो अतर्वि भाति 96, 5. रुक्मं न

दर्शितं निखीतम् 117, 5. VS. 13, 40. TS. 2, 3, 2, 3, 5, 1, 40, 3. TBA. 1, 8, 2, 3. ०, 1. तदस्मै रुक्मं कृत्वा प्रत्यमुञ्चत् 2, 2, 40, 3. ÇAT. BA. 3, 5, 4, 20. 5, 2, 4, 21. शतवितृषा 4, 2, 13. 6, 7, 2, 1. fgg. ०पुरुष Ishtakā 1, 2, 30. 10, 4, 2, 13. सुवर्णरत्नतौ रुक्मौ 12, 8, 2, 11. KĀṬH. 11, 1, 4. KĪTJ. ÇA. 15, 8, 24. 16, 5, 1. 19, 4, 10. ०ललाटो ऽश्रः 22, 2, 11. ĀÇV. ÇA. 9, 4, 16. neutr. AV. 9, 5, 25. fg. vielleicht aus dem späteren Gebrauch fehlerhaft in den Text gebracht. — 2) n. SIDDH. K. 249, a, 13. Gold NAIGH. 1, 12. AK. 2, 9, 96. TRIK. 3, 3, 302. H. 1043. an. 2, 335. MED. m. 28. HALĀJ. 2, 18. VIÇVA bei UśÉVAL. zu UśĀDIS. 1, 145. RATNAM. 87. ०स्तेय M. 11, 57. MBH. 2, 1256. रुक्मस्य च गर्भयोषा (गङ्गा) so v. a. Gold in sich bergend (u. गर्भयोषा falsch aufgefasst) 13, 1846. 14, 1686. HARIV. 5807. 6580. R. 2, 70, 20. BHĀG. P. 3, 14, 24. ०पुङ्खैः शीः MBH. 1, 4563. R. 6, 34, 24. ०सार सुÇR. 1, 328, 18. ०वर्षा MUND. UP. 3, 1, 3 = MAITRĪJUP. 6, 18. रुक्माम् M. 12, 122. ०तुल्याम् KĀM. NITIS. 14, 51. ०संनिभा HARIV. 6717. Eisen (लोह) TRIK. H. an. MED. und VIÇVA. — 3) m. wie alle Wörter für Gold Bez. der Mesua Rozburghit Wight. (vgl. AK. 2, 4, 2, 45) und des Stechapfels (vgl. AK. 2, 4, 2, 58) ÇKDR. — 4) m. N. pr. eines Sohnes des Rukaka BHĀG. P. 9, 23, 33. — Vgl. अग्नि०, पृथु०, सु०.

रुक्मकवच m. N. pr. eines Enkels des Uçanas HARIV. 1977. fgg. VP. 420.

रुक्मकारक m. Goldarbeiter AK. 2, 10, 8.

रुक्मकेश m. N. pr. eines Sohnes des Bhitshaka BHĀG. P. 10, 52, 22.

रुक्मन्त् (von 2. रुच्) adj. glänzend, Bein. Agni's TS. 2, 2, 2, 3. — Vgl. वि०.

रुक्मपाशं m. die Schnur, an welcher die goldenen Anhängsel getragen werden, ÇAT. BA. 6, 7, 2, 7. 27. 2, 8. 7, 2, 4, 15. KĀṬJ. ÇA. 17, 2, 4.

रुक्मपुर n. Goldstadt, Bez. der von Garuda bewohnten Stadt, PAÑĀT. 84, 7.

रुक्मप्रस्तरण adj. einen mit Goldschmuck verzierten Ueberwurf habend AV. 14, 2, 30.

रुक्मबाहु m. N. pr. eines Sohnes des Bhitshaka BHĀG. P. 10, 52, 22.

रुक्ममय (von रुक्म) adj. aus Gold verfertigt, golden HARIV. 7903. त्र्यम्बकमयाणि silbern und golden MBH. 13, 3247. 3508.

रुक्ममालिन् m. N. pr. eines Sohnes des Bhitshaka BHĀG. P. 10, 52, 22.

1. रुक्मरथ m. ein goldener Wagen, der Wagen Rukmaratha's d. i. Droṇa's MBH. 7, 279.

2. रुक्मरथ adj. einen goldenen Wagen habend; m. Bein. Droṇa's MBH. 1, 6994. 4, 1824. 5, 784. 7, 253. 256. N. pr. eines Sohnes des Çalja 1811. 1816. des Mahant HARIV. 1078. fg. des Bhitshaka BHĀG. P. 10, 52, 22. pl.: एते रुक्मरथा नाम राजपुत्राः MBH. 7, 4810.

रुक्मवक्षस् adj. dessen Brust mit Goldbehängen geschmückt ist: die Marut RV. 2, 34, 2. 8. 5, 55, 1. 57, 5. 8, 20, 22. 10, 78, 2. AV. 8, 22, 2.

रुक्मवत् (von रुक्म) 1) adj. mit Gold geschmückt. — 2) m. N. pr. = रुक्मिन् HARIV. 5948. — 3) f. ०वती a) ein best. Metrum, 4 Mal — — — — — COLEBR. Misc. Ess. II, 159 (V, 6). Ind. St. 3, 369. — b) N. pr. einer Enkelin Rukmin's und Gattin Aniruddha's HARIV. 6717, wo mit der neueren Ausg. श्रीमती st. रुक्मिणी zu lesen ist.

रुक्मवाहन adj. einen goldenen Wagen habend; m. Bein. Droṇa's MBH. 7, 8943. — Vgl. 2. रुक्मरथ.

रुक्माङ्गद adj. ein goldenes Geschmeide am Oberarm tragend; m. N.

pr. verschiedener Fürsten MBH. 1, 6994. Verz. d. Oxf. H. 83, b, 24. 153, b, 38. HIT. 39, 4.

रुक्मिन् m. N. pr. = रुक्मिन्, रुक्मिन् aus metrischen Rücksichten st. रुक्मिणाम् HARIV. 8100. 8111.

रुक्मिन् (von रुक्म) 1) adj. Goldschmuck tragend, damit verziert: रथ RV. 1, 66, 6. Rosse 9, 15, 5. ÇAT. BA. 13, 5, 4, 2. AIR. BA. 8, 24. — 2) m. a) N. pr. des ältesten Sohnes des Bhitshaka und Gegners Kṛshṇa's, der seine Schwester Rukmiṇi geraubt hatte; wird von Baladeva getötet. MBH. 1, 2698. 2, 1166. 1351. 3, 79. 5351. HARIV. 4965. 5016. 5090. fgg. 5496. 5805. 6592. fgg. 6661. fgg. 6707. fgg. 8019. 8069. 9134. KĀM. NITIS. 11, 23. 14, 51. VP. 573. fg. 580. BHĀG. P. 2, 7, 34. 10, 52, 22. 61, 19. रुक्मिशासन unter den Beinamen Vishṇu's PAÑĀK. 4, 3, 137. Baladeva führt die Bein.: रुक्मिर्दय ÇABDAR. bei WILSON, रुक्मिदारिन् TRIK. 1, 1, 36. रुक्मिभिद् H. 224. रुक्मिदारण (so ist zu lesen) H. 224, Sch. — b) N. pr. eines Gebirges H. 947, Sch. — 3) f. रुक्मिणी a) N. pr. einer Tochter Bhitshaka's, die Kṛshṇa mit Gewalt entführte und ehelichte; sie ist die Mutter Pradjumna's und wird später mit Lakshmi identificirt (vgl. GĀṬĪDH. in Verz. d. Oxf. H. 109, b, 24). MBH. 1, 2790. 2, 57. 3, 575. 708 (रुक्मिणिनन्दन). 5, 1881. 3976. 5360. 13, 508. 620. HARIV. 5095. 5805. fgg. 6091. fgg. 6187. 6580. fgg. 6694. 6759. 7351. 7726. fgg. 8977. 9038. 9135. 9179. fg. 9209. fgg. 9458. fgg. MĀLAV. 77. ÇIÇ. 2, 38. VP. 573. fg. 613. BHĀG. P. 3, 1, 28. 10, 52, 22. WEBER, RĀMAT. UP. 340. Verz. d. Oxf. H. 14, a, 19. 27, a, 32. fg. PAÑĀK. 3, 7, 80. 4, 1, 43 (रुक्मिणीश). Bez. der Dakshajani in Dvāravati Verz. d. Oxf. H. 39, b, 14. ०तीर्थ 66, b, 42. ०रूढ 73, a, 17. ०व्रत n. Bez. einer best. Begehung, so heisst nach ÇKDR. ein Abschnitt im KALKI-P. — b) einer Tochter des Çreshṭhin Sulokana Z. d. d. m. G. 14, 569, 7.

रुक्मेषु (रुक्म Gold + षु Pfeil) m. N. pr. eines Fürsten HARIV. 1980. fg. VP. 420. BHĀG. P. 9, 23, 33.

1. रुक्मं (von 1. रुच्) adj. glänzend, strahlend: वर्षा रुक्मं घोषधीषु नूनोत् RV. 6, 3, 7.

2. रुक्म adj. rauh u. s. w. s. व्रत.

रुक्म Riśa-TAR. 5, 433 fehlerhaft für व्रत.

रुक्मस्यन् (2. रुक्म + स०) n. Koth, Excremento ÇABDĀRTHAK. bei WILSON.

रुक्मन्वित (2. रुक्म + ष०) adj. von Schmerz begleitet, schmerzhaft SuÇA. 1, 120, 10. 2, 433, 2.

रुग्ण (रुग्) s. u. 1. रुक्.

रुग्दाह (2. रुक् + दाह) m. eine Art Fieber Verz. d. Oxf. H. 319, b, No. 758. 318, b, 1 v. u.

रुग्भेषज (2. रुक् + भे०) n. Arzneimittel, Heilkraut VANĪH. BĀH. 8, 19, 1.

रुग्निश्चय m. Titel eines medic. Werkes Verz. d. Oxf. H. 312, a, No. 745. 357, b, No. 851. Verz. d. B. H. No. 941.

रुक्मन्त् adj. das Wort रुच् enthaltend ÇAT. BA. 9, 4, 2, 12. fg.

1. रुच्, रौचते NAIGH. 1, 16 (ञ्वलतिकर्मन्). DhĀRUP. 18, 5 (दीती und अभिप्रीति). ved. रुचान्; रुचै, रुचान, रुचैस्; रुचुस् und रुच्यास् ved. in transit. (caus.) Bed.; अरुचत् und अरोचिष्ठ P. 1, 3, 91. अरोचि; रोचिष्यते; रुचिषीय; aus metrischen Rücksichten hier und da auch act.; रुचिता und रोचिता P. 1, 2, 26. रोचिषुम्; der Auslaut der Wurzel geht

nie in क über P. 7, 3, 59, V Artt. 1 (vgl. jedoch अवरोकिन्, अरोक, विरोक). 1) med. *scheinen, leuchten, hell sein* (von Sonne, Feuer, Sternen u. s. w.): रोचते रोचना दिवि RV. 4, 6, 1. यः शुक्र इव सूर्यो क्षिप्रयामिव रोचते 43, 5. रोचत घोः 4, 1, 17. अग्निः अग्ने रुको न रोचत उपाके 4, 10, 5, 7, 3, 9. अग्निर्वनेषु रोचते 8, 43, 8, 3, 2, 3. उषसः शुक्रास्तनूभिः शुचयो रूचानाः 4, 51, 9. रुचे ज्ञनत् सूर्यम् zum Scheinen 9, 23, 2. केनाकराकरोरुचे AV. 10, 2, 16. यैरान्यद्देवैर्चेत कृत्तमन्यत् RV. 3, 55, 11. स्वर्णा वस्तोरुष-सामरोचि 7, 10, 2. 77, 2. रथः पविर्भी रूचानः 69, 1. दिवि तारो न रोचते VALAKH. 7, 2, 8, 5. VS. 8, 49. AV. 5, 20, 6. 17, 1, 21. ÇAT. Br. 14, 3, 2, 7. सूरो न रुरुचान् RV. 1, 149, 3. रुरुचे साधिकं सुभ्रूपतती नभस्तलात् । सीदामनीव विभ्रष्टा द्योतयती दिशस्त्रिषा ॥ MBH. 1, 6613. रोचमानो म-हाराज विजुलोकं च गच्छति 3, 7043. सा दीप्तशस्त्रप्रवरा दैत्यानां रुरुचे (शुभ्रुभे die neuere Ausg.) चमः HARIV. 2659. R. 5, 10, 2. BĀG. P. 14, 2, 27. रुचित glänzend, blank: कार्षीपाण P. 1, 2, 21, Sch. यथा न्वेव रुचितः स्या-त्तथा धवितव्यः (धर्मः) leuchtend d. h. von der Gluth bestrahlt ÇAT. Br. 14, 1, 2, 33. KĀT. Ça. 26, 4, 4. ÇĀKṢH. Ça. 5, 9, 29. — 2) act. *scheinen —, leuchten lassen*: महि द्योती रुरुचुर्द्ध वस्तोः RV. 4, 16, 4. भृद्वाङ्गेषु सु-रुचा रुरुच्याः 6, 35, 4. रथस्य भानुं रुरुचुः 6, 62, 2. — 3) *leuchten so v. a. in vollem Glanz erscheinen, prangen*: अथो रश्मिना प्रतिवृत्तो भूयिष्ठं रोचते ÇAT. Br. 13, 2, 7, 9. येनेदमद्य रोचते को अस्मिन्वर्णामा भरत् die Farbe, die es schmückt, AV. 14, 8, 16. यो ऽग्निं चित्वा न रोचते TS. 5, 3, 10, 3. KĀT. 9, 16. प्राणेन रोचते ÇAT. Br. 7, 5, 2, 12. स्त्रियां तु रोचमानायां सर्वं तद्देवते कुलम् । तस्यां वरोचमानायां सर्वमेव न रोचते ॥ M. 3, 62, 61. नृतेन राजते काचित्काचिद्वीतेन रोचते । वीणादिवादनज्ञानान्या कात्ता च रो-चते ॥ KATHĀS. 47, 113. स ङ्कताशिष्णाक्रातः प्रदीप इव नारुचत् RĀGĀ-Tab. 4, 374. शक्रं रोचमानं स्वया अग्निं BĀG. P. 6, 10, 18. क्षमया रोचते लक्ष्मीर्वाङ्गी सौरा यथा प्रभा 9, 15, 40. न तथैतर्कि रोचते गृहेषु गृहसंपदः 4, 26, 14. विज्ञानं चास्य रोचते M. 4, 20. कश्चिद्देवेऽज्ञानपदे कश्चिद्वाष्ट्रं च मे पशः MBH. 12, 3350. — 4) schön —, gut erscheinen, gefallen; mit dat. (P. 1, 4, 33. Vop. 5, 15) und gen.; med.: यद्यद्देवते विप्रेभ्यः M. 3, 231. MBH. 1, 4243. रोचतां गमनं मह्यं तवापि mir und dir 14, 392. R. 2, 46, 10. ÇĀK. 24, 6. 71, 15. MĀLAY. 12, 6. KĀM. NĪTIS. 8, 8. Spr. 683. KATHĀS. 19, 45. 24, 141. RĀGĀ-Tab. 6, 51. 65. वासो मम न रोचते MBH. 1, 3327. 7441. 7550. 2, 2681. 3, 16687. 4, 13. 5, 7415. 13, 770. 14, 1881 (wo mit der ed. Bomb. मे st. मी zu lesen ist). R. 1, 9, 33. 68, 16. 2, 24, 2. 29, 15. 30, 42. 46, 24. 82, 19. 3, 13, 11. 4, 18, 14. Spr. 1147. 2526. BĀG. P. 3, 24, 31. 4, 30, 37. 8, 6, 31. MĀK. P. 48, 40. PAÑĀT. 189, 22. 190, 2. नरेन्द्रस्य तद्-रुचे वचः HARIV. 5156. रिपोर्लक्ष्मीर्मा ते रोचिष्ठ MBH. 2, 1962. किमर्थं ते — नैतद्देविष्यते वचः R. 5, 92, 18. act.: तद्द्दस्यापि हरोच वाक्यम् 4, 53, 26. एकात्तेन हि सर्वेषां न शक्यं तात रोचितुम् Allen gefallen MBH. 12, 3358. mit einem infn.: रामाय यैवराड्यं मे दातुमत्रैव रोचते R. Gorr. 2, 2, 4. Häufig ohne Hinzufügung der Person: अन्यत्र रोचते MBH. 1, 647. 5582. R. 3, 21, 7. VARĀH. BRH. S. 104, 3. कुरुषु यद्देवते was (dir) gefällt PAÑĀT. 70, 10. यदि रोचते R. 2, 21, 21. BĀG. P. 9, 20, 14. MĀK. P. 16, 75. PAÑĀT. 1, 9, 4. रोचमानं gefallend, erwünscht BHATT. 8, 73. अ० Spr. 2310. रोचमानमिवातिथिम् wie einen lieben Gast MBH. 7, 32. रुचितं URĀDIS. 4, 185. dass.: पित्र्यै स्वदितमित्येव वाच्यं गोष्ठे तु मुश्रुतम् । संप-न्नमित्यभ्युदये देवे रुचितमित्यपि ॥ M. 3, 254. रुचितं यदि ते MBH. 3, 16828.

HARIV. 40217. MBH. 5, 462. 13, 774. 1476. R. Gorr. 1, 74, 6. 2, 30, 86. 6, 93, 13. RĀGĀ-Tab. 6, 66. यदस्य रुचितं कर्तुम् MBH. 1, 7952. उभयतो रु-चिते wenn es beiderseits gefällt ÇĀKṢH. GRHJ. 1, 6. lecker UGĀVAL. zu URĀDIS. 4, 185. — 5) *Gefallen finden*: न रोचे MBH. 1, 7444. mit acc.: समुदाचारसंयुक्तमिदं वाक्यमरोचताम् R. 5, 92, 15. mit dat.: रुरुचुः सर्वं वा-साय so v. a. verlangen nach HARIV. 5384.

— caus. रोचयति, ०ते, अत्ररुचत्; 1) *scheinen —, leuchten lassen*: कृष्यन्नुषसंमर्चयः सूर्यं कृष्यन्नरोचयः RV. 3, 44, 2. 8, 3, 6. 29, 10. 9, 37, 4. 63, 7. अत्ररुचत्तुषसः पृश्निरग्निः 83, 3, 49, 5. — 2) *beleuchten, erhellen*: स रोच-यज्जनुषां रोदसी उभे RV. 3, 2, 2. 6, 39, 4. 9, 9, 3. BĀG. P. 2, 5, 11. 8, 2, 2. 11, 26. स्वयं लोकं रोचयस्व यावत्तमिच्छसि ÇAT. Br. 13, 2, 7, 11. — 3) *gefallen —, angenehm machen*: ब्रह्मणास्पते पतिमस्यै रोचय AV. 14, 1, 31. श्रेष्ठी पात्रे रोचयत्येव यं कामयेत तम् AIR. Br. 3, 30. तस्मै हिमाद्रेः प्रयतां तनूनां यतात्मने रोचयितुं यतस्व KUMĀRAS. 3, 16. न त्वरोचयतात्मानम् BHATT. 8, 64. — 4) *bewirken, dass Jmd (acc.) Gefallen findet, — Verlangen fühlt nach (dat.)*: स्फुरदधरसीधवे तव वदनचन्द्रमा रोचयति लोचनचकारम् Gtr. 10, 2. — 5) *(sich Etwas schön —, gut erscheinen lassen) Gefallen finden an, belieben, gutheissen, für gut finden, erwählen*; med. P. 1, 3, 89. Vop. 23, 58. mit acc.: अतो भद्रं न रोचये MBH. 1, 5578. न ते वाचं रो-चयते 14, 240. R. 2, 82, 14. 3, 61, 30. अथैव गमने बुद्धि रोचयस्व 15, 46. यदि स्वात्यक्तिकं वासं रोचयेत गुरोः कुले M. 2, 243. R. 2, 54, 24 (26 Gorr.). न विप्रदं रोचयते बलस्थैः Spr. 5261. mit infn.: न त्वं रोचयसे नेतुं मा-मितः R. Gorr. 2, 29, 22. MĀK. P. 8, 215. Häufiger act.: गमनमरोचयन् MBH. 1, 3822. R. 1, 36, 3 (37, 3 Gorr.). कृत्तस्य दर्शनं शक्रो रोचयामास HARIV. 3960. स साधु कौत्सेय इतो वासमर्जुन रोचय MBH. 4, 8, 15, 580. HARIV. 6416. R. 2, 56, 13, f. 3, 2, 1. स रोचयामास पेश बन्धं प्रसञ्च रतोभिरवग्रहं च 5, 44, 18. वरुणां रोचयति मे 7, 17, 10. पुनर्युद्धमरोचयन् MBH. 9, 1351. नहि पापमपायात्मा रोचयिष्यति पाण्डवः 1, 5741. श्रोचयन्सुरा धर्म धर्मं तन्य-त्रिरे ऽसुराः 3, 8492. Spr. 4331. BĀG. P. 5, 13, 17. 14, 30. तेषां किंचित्स्म-रोचय MBH. 4, 10. R. 3, 21, 8. पितरं रोचयामास दशरथं नृपम् er erwählte sich zum Vater R. 1, 13, 2 (1 Gorr.). राजानं रोचयामासुं शुभ्रतम् 43, 1 (44, 1 Gorr.). beabsichtigen, im Sinne haben: रोचयन्गणाश्रेष्ठं देवानाममितौ-ज्ञसाम् HARIV. 245. 253. Verz. d. Oxf. H. 54, b, 12. pass. gefallen, erwünscht sein: तस्मोद्दो रोच्यतां मन्त्रो रामं प्रति R. 5, 77, 6. — 6) = simpl. gefal- len: नैतद्देवते मद्यम् R. Gorr. 2, 117, 10.

— अति 1) med. *durchleuchten, hinleuchten über* Nir. 3, 11. RV. 4, 94, 7. 10, 51, 3. तिरो धन्वार्ति रोचते 187, 2. AV. 13, 1, 86. AIR. Br. 4, 18. सर्वाः प्रजाः ÇAT. Br. 7, 4, 4, 10. 14, 5, 4, 9. त्रीनत्यरोचे — लोचान् BĀG. P. 1, 16, 34. — 2) med. act. *heller leuchten als, überstrahlen*; mit acc. अत्यरोचश्च — भास्करं स्वेन तेजसा MBH. 3, 486. स ब्रह्मवर्चसेन सभा ब्र-ह्मर्षिगणासंजुष्टामत्यरोचत BĀG. P. 8, 18, 18. अत्यरोचत (so die ed. Bomb.) तान्स्वर्वाण्यष्ट्युभः समागतान् MBH. 7, 1028. यथा मां नातिरोचति (नाति-वो० ed. Bomb., = न निन्दति Comm.) BĀG. P. 3, 14, 21. — caus. 1) *unangenehm empfinden*: स्त्रीत्वं नैवातिरोचयन् v. l. der ed. Bomb. für नैव तिरोचयन् der ed. Calc. MBH. 5, 7427. — 2) *कर्मणा Etwas in's Werk zu setzen suchen*: मनसा चित्तयन्यायं कर्मणा नातिरोचयन् (नाभिराचयेत् ed. Calc.) । न प्राप्नोति तस्य फलम् MBH. 5, 3314 nach der Lesart der ed. Bomb.

— अनु caus. *Gefallen finden an, für gut finden, erwählen*: स विचिह्य मकृतिज्ञा वनमेवान्वरोचयत् MBh. 3,12679.

— अग्नि 1) med. *leuchten, in vollem Glanze erscheinen, prangen*: अग्नि-पाभिरुच्ये रामः R. 6, 86, 25. धर्मा ऽभिरोचते यस्माद्धर्मराजस्ततः स्मृतः MĀRK. P. 108,16. — 2) *gefallen*: यदभिरोचते भवते VIKR. 21,11. अग्निरुचितं *gefallend, erwünscht, genehm*: सायं तु स्त्रीसकृन्न वै — न ते ऽभिरुचितम् R. 6, 93, 18. यदभिरुचितं भवते VIKR. 21,11, v. l. यदभिरुचितं तन्मे कृत्वा प्रिये मुखमास्पताम् Spr. 385. जलक्रीडाभिरुचितं वाराहं त्रयम् *Gefallen findend an* (vgl. HARIV. 12355) MBh. 3, 15829. जलक्रीडायामभिरुचितं प्रीतिर्यस्य NILAK. Vgl. यथाभिरुचित und अग्निरुचि. — caus. 1) act. *be- wirken, dass Jmd Gefallen findet, angenehm unterhalten*; mit acc. der Person: कथाभिरनुकूलाभी राजानं चाभ्यरोचयत् (चाभ्यरामयत् ed. Calc.) MBh. 13, 476 nach der Lesart der ed. Bomb. — 2) *Gefallen finden an, belieben, für gut finden, gern haben*; med.: जीर्णस्यास्य शरीरस्य विश्रा-न्तिमभिरोच्ये R. 2,2,6. न स्वर्गमप्यभिरोच्ये 30,27. यन्मे मात्रा कृतं पापं नाहं तदभिरोच्ये R. GORR. 2,88,14. 3, 42,18. 5, 51, 6. प्रयाणम् 73,14. नाभिरोचयसे नेतुं त्वं मा केनैव हेतुना *warum willst du nicht?* R. SCHL. 2, 29, 19. act.: तद्वद्वेवाग्नु प्रस्थानमभ्यरोचयत् HARIV. 5713. R. 7, 26, 59. कथं विनिर्जिता सीतामस्माभिः सो ऽभिरोचयेत् 5, 59, 3. mit dat.: गमना-याभिरोचय *entschliesse dich zu* 1, 37, 2 (36, 2 SCHL.). मनसा चित्तयन्यापं कर्मणा नाभिरोचयेत् (नातिरोचयन् ed. Bomb.) so v. a. *nicht in's Werk zu setzen sucht* MBh. 5, 3314.

— अत्र med. *herabglänzen* AV. 3,7,3. — Vgl. अत्रोक्तिन्.

— आ med. *herglänzen*: दिवश्चिदा ते रुचयन् (vgl. गृभय्, कृपय्) रोकाः RV. 3, 6, 7. Vgl. आरोक्, आरोचन. — caus. med. *Gefallen finden an, bil- ligen, guthelssien*: तव सर्वमभिप्रायमविज्ञाय — वासं नरोचये ऽरण्ये R. 2, 30, 28. wohl fehlerhaft für न रोचये, wie die ed. Bomb. liest.

— उद् med. *erglänzen* AV. 13,3,23.

— उप med. *strahlend nahen*: (उषाः) उपै रुच्ये युवतिर्न योषा RV. 7, 77, 1.

— निस् act. *durch Glanz vertreiben*: निर्मये रुच्युर्निरु सूर्यः (अ-क्तिम् RV. 8, 3, 20.

— परि med. *ringsum leuchten*: ोचमानं BHĀG. P. 3, 21, 22.

— प्र med. 1) *hervorleuchten*: प्र रोच्यस्या उषसो न सूरः RV. 1, 121, 6, 3, 29, 14. प्र रोचनां रुच्ये ऽण्वसंद्क् 61, 5. — 2) *einleuchten, gefallen*: किं प्ररोचते CAT. Br. 1, 6, 2, 3. 4. 3, 2, 2, 8. यथा तदृषिभ्यो यज्ञः प्ररोचत 11, 2, 2, 7. — caus. 1) *erleuchten, erhellen*: प्र व्यावां शोचिः पृथिवी अरो-चयत् RV. 1, 143, 2. 9, 75, 4. प्रात्ररुच्येदेसी 85, 12. *leuchten lassen*: प्रा-रोचयन्मनवे केतुमङ्गाम् 3, 34, 4. — 2) *scheinbar, stattlich, gefällig machen*: सा नो भूमे प्र रोचय क्तिरण्यस्येव संदृशि AV. 12, 1, 18. य एभ्यो यज्ञं प्ररोचयत् CAT. Br. 1, 6, 2, 5. 3, 9, 2, 28. TS. 2, 5, 21, 7. AIT. Br. 3, 9. *empfehlen, anpreisen*: विधिविहितमर्थवादप्ररोचितं मत्वेण स्मृतमभ्युदय-कारि भवति Cit. bei SĀJ. zu BAUDH. bei MÜLLER, SL. 170. — 3) *Gefallen finden an* (acc.), *gut befinden*: त्वया तु दुष्करः कस्मादिह वासः प्ररोचितः MBh. 3, 1574. — Vgl. प्ररोचन.

— संप्र med. *gefallen, gut scheinen*: अन्यं वरं वृणुधं वै यादृशं संप्ररो-चते MBh. 8, 1400.

— प्रति, प्रत्यरोचत MBh. 7, 1028 fehlerhaft für अत्यरोचत, wie die VI Theil.

ed. Bomb. liest. — caus. act. *Gefallen finden an* (acc.), *belieben, be- schliessen*: प्रस्थानम् MBh. 3, 11546.

— वि 1) *scheinen, erglänzen, glänzen, hell sein; erscheinen, sichtbar werden, — sein; einen Glanz um sich verbreiten* in übertr. Bed., *an- sehnlich werden, ein Ansehen haben, prangen*; med. RV. 1, 93, 2. अग्रे बृहदि रोचसे । त्वं धृतेभिराहुतः 2, 7, 4. 3, 29, 6. 5, 44, 2. 7, 3, 6. 8, 4. वि विद्युतो न वृष्टिभी रुचानाः 56, 13. वि रोचतामरुषो भानुना शुचिः 10, 43, 9. असावादित्या न व्यरोचत *die Sonne schien nicht* TS. 2, 1, 2, 4. CAT. Br. 5, 3, 2, 2. यस्येदं प्रदिशि पद्विरोचते *erscheint, sichtbar ist* AV. 4, 23, 7. 28, 1. 13, 1, 55. यो ब्राह्मणो विद्यामनुच्य न विरोचते *kein Ansehen ge- winnt* TS. 2, 1, 2, 8. — अक्रः प्रौष्ठपदे पूर्वं समारुच्य विरोचते MBh. 6, 82. तद्वनं बलमेधेन शरधारणा संवृतम् । व्यरोचत 1, 2844. प्रवृद्धजनसस्या च सर्वदैव व्यरोचत (भूमिः) 3719. संसृष्टं ब्रह्मणा तत्रं भूय एव व्यरोचत 3, 967. व्यरोचत यथा पूर्वं मान्धाता 1754. पिबुस्तस्या व्यरोचत 2704. 4, 1792. 5, 953. 13, 4809. 14, 2062. 2111. HARIV. 4314. Spr. 1282. 3437. R. 1, 31, 24. 44, 18. 27. 2, 1, 22. 98, 31 (107, 20 GORR.). R. GORR. 2, 67, 24. 3, 9, 35. 7, 37, 23. RAGH. 9, 51. 17, 14. 18, 50. BHĀG. P. 1, 9, 3. 19, 30. 2, 2, 11. 5, 7, 7. 10, 82, 8. MĀRK. P. 123, 19. व्यरोचिष्ट च रातसः BHATT. 13, 56. सर्वाण्यति च सैन्यानि भारद्वाजो व्यरोचत *überstrahlte* MBh. 7, 1028. act.: पारिजातवनानीव व्यरोचन्नुधिरौतितः *erschieden wie* MBh. 7, 8551. Der Grammatik gemäss ist der aor. act. व्यरुचत् RAGH. 6, 5. KATHĀS. 66, 192. BHATT. 8, 66. — 2) act. *scheinen lassen, erhellen*: वि रुच्युः RV. 4, 7, 1. 10, 122, 5. — 3) med. *einleuchten, gefallen*: एतद्विनीषणोनाक्तम् — राधवस्य व्यरोचत R. 5, 92, 11. — Vgl. विरोक् u. s. w. — caus. 1) *schei- nen lassen, erhellen*: ज्योतीषि RV. 9, 36, 3. उषसः 86, 21. अत्ररुचिद् दि-वो रोचना 83, 9. प्रभया विरोचयतीं भवनम् BHĀG. P. 10, 2, 20. — 2) *Gefallen finden an*: युद्धमेव व्यरोचयम् R. 5, 56, 128. स्त्रीधर्मं सा व्यरोचयत् so v. a. *wurde geil* HARIV. 4383.

— अतिवि med. mit zum Ueberfluss wiederholten अति *überstrahlen*: अति सर्वाण्यनीकानि पिता ते ऽतिव्यरोचत MBh. 6, 1669. ऽभिव्यरोचत ed. Bomb.; vgl. सर्वाण्यति च सैन्यानि भारद्वाजो व्यरोचत 7, 1028.

— अभिवि med. *glänzen, strahlen*; s. u. अतिवि.

— सम् med. *gleichzeitig* —, *in die Wette scheinen*: यदुषो यासिं भ्रा-नुना सं मूर्येण रोचसे RV. 8, 9, 18. 9, 2, 6. VS. 37, 14. fg. CAT. Br. 14, 1, 2, 4. *glänzen, strahlen* BHĀG. P. 3, 13, 30. — caus. act. *Gefallen finden an* (acc.), *belieben, für gut befinden, beschliessen*: संन्यासम् MBh. 1, 627. तत्र निवासम् HARIV. 365. प्रस्थानम् R. 4, 38, 7. 5, 59, 7. *erwählen*: यत्पुत्रमा-त्मपितरं समरोचयत्सः *dessen Sohn er zu seinem Vater auserkor* Verz. d. Oxf. H. 253, a, 5.

2. रुच् (= 1. रुच्) f. 1) *Helle, Licht, Glanz* AK. 1, 1, 2, 35. H. 100. an. 1, 7. MED. K. 9. HALĀJ. 1, 38. 65. RV. 4, 56, 1. प्रवृद्धैश्चया रुचः 9, 9, 8. दृविद्युतत्या रुचा 64, 28. 96, 24. अया रुचा क्तिण्या पुनानः 111, 1. 10, 188, 3. VS. 12, 16. 13, 22. fg. 39. TS. 2, 1, 4, 1. भास्करं ° CĪC. 9, 23. RAGH. 9, 6. शाशि° MEGH. 45. Spr. 899. 2813. कषामपिसकृन्नरुचाम् CĪC. 9, 25. KIR. 5, 43. BHĀG. P. 3, 18, 2. 4, 12, 35. 30, 4. 11, 2, 27. पटु° SIDDH. K. zu P. 6, 3, 116. रुचे infin. s. u. 1. रुच् 1). — 2) *Ansehen, Pracht* H. an. MED. स नः सख्ये सख्ये नयौ रुचे भव RV. 9, 103, 5. 10, 106, 4. रुचं नो धे-हि ब्राह्मणेषु u. s. w. VS. 18, 48. AIT. Br. 1, 21. CAT. Br. 5, 3, 10, 3. 9, 4,

2, 12. fg. KĪTH. 8, 9. भिन्नो रागः किसलयरुचामाद्यधूमोद्गमेन ad ÇĀK. 14. VARĀH. BRH. S. 12, 4. Spr. 2522 (zugleich *Gefallen*). कृत रुचश्च ज्ञान्बूनैः schön gemacht Çiç. 4, 66. — 3) Farbe: भृङ्ग रुचस्तवालकान् RAGH. 8, 52. ताम्ररुचा करुणा KUMĀRAS. 3, 65. MĀLAY. 47. KIR. 5, 45. VARĀH. BRH. S. 24, 18. शक्रकार्मुक 44, 25. स्मितपाटलाधर 0 Spr. 346. नीलात्पलदल 0 PRAB. 112, 10. BHĪG. P. 4, 7, 33. घन 0 5, 3. — 4) Aussehen; am Ende eines adj. comp.: सर्वे जनाः सुररुचः BHĪG. P. 10, 73, 24. KĀVJĀD. 2, 71. — 5) *Gefallen an, Gutfinden, Verlangen nach* H. an. MED. अग्निमिच्छ रुचा तम् VS. 11, 19. नानाबुद्धिरुचो लोके मनुष्यान् MBH. 13, 5907. Spr. 2522 (zugleich *Pracht*). — Vgl. अ०, अकृत०, अशीत० तनू०, तिगम०, दिवो०, निमेष०, नी०, पुरु०, पुत्र०, पुरो०, यथारुचम्, सुररुच्.

रुचि (von 1. रुच्य adj. *licht* VS. 31, 20. fg.)

रुचक (wie eben) UĠĠVAL. zu UṆĀDIS. 2, 37. 1) n. eine der fünf Arten von Knochen des menschlichen Leibes: die Zähne SUÇR. 1, 302, 4. 339, 14. 16. H. an. 3, 89. m. MED. k. 146. अघोरौष्ठ 0 und औष्ठ 0 dass.: दष्टाघोरौष्ठरुचक adj. R. 4, 33, 40. उपाकर्मौष्ठरुचक adj. von Viṣṇu in der Gestalt eines Ebers HARIV. 2233. 12366. NILAK. erklärt औष्ठरुचक durch औष्ठस्य भूषणम्. — 2) n. ein best. Goldschmuck, = निष्क H. an. MED. ÇĀĪK. zu BRH. ĀR. UP. S. 29. SARVADARÇANAS. 151, 12. Halsschmuck (nach dem Comm.) DAÇAK. 91, 1 (रुचक gedr.). Ring (nach dem Comm.) in der Stelle मुचुरी मूले रुचकभूषणा VĀGBH. 25, 4. Pferdeschmuck, n. H. an. masc. MED. — 3) ein best. Glück bringender Stoff, n. = मङ्गलद्रव्य H. an., m. = माङ्गलद्रव्य MED. रुचकम् SUÇR. 2, 388, 17. रुचका रोचनास्तथा (रुचकं रोचनास्तथा ed. Bomb.; Citrone nach NILAK.) MBH. 7, 2931. रोचना रुचकश्चैव HARIV. 9384. रुचका रोचनाश्चैव R. GORR. 2, 12, 8. रुचकेन च भूषितम् BHĪG. P. 3, 23, 32. — 4) m. Bez. einer viereckigen Säule: समचतुरस्रो (sc. स्तम्भः) रुचकः VARĀH. BRH. S. 53, 28. — 5) m. Bez. eines der fünf Wundermenschen, welche unter best. Constellationen geboren werden, VARĀH. BRH. S. 69, 2. 7. 28. 30. 37. — 6) n. Bez. eines Gebäudes, das von drei Seiten Terrassen hat und nur von der Nordseite geschlossen ist, VARĀH. BRH. S. 53, 35. — 7) N. pr. a) eines Berges VP. 169. BHĪG. P. 5, 16, 27. ÇĀTR. 1, 343. — b) eines Sohnes des Uçanas BHĪG. P. 9, 23, 33. — Die Lexicographen geben noch folgende Bedd.: Citrone, m. AK. 2, 4, 2, 59. MED. Ricinus communis, m. AK. 2, 4, 2, 31. n. H. an.; m. Tambe MED.; n. Kranz H. an. MED.; = सौवर्चल Sochalsatz und Nitron, Alkali AK. 2, 9, 48. 110. H. 943. H. an. MED. (= सौवर्चल und सर्जिकानार). HĀR. 155. 75 (= लवण). HALĀJ. 2, 462; = रोचना und विडङ्ग H. an.; = प्रोत्कट H. an.; = उत्कट MED.; = स्वाधरस (?) ÇĀBDAR. im ÇKDR.; a sort of temple (s. u. 6.) WILSON nach ders. Aut.; vgl. COLEBR. und LOIS. zu AK. 2, 2, 10. Nach WILSON ohne Angabe einer Aut. noch adj. agreeable, pleasing; sharp, acrid; tonic, stomachic (n. a stomachic).

रुचा (wie eben) f. *Gefallen, Gutfinden*: तद्वि तस्मै न रुचामभ्युपैति das gefällt ihm nicht MBH. 3, 252. = दीप्ति, शोभा, इच्छा, शारिकाप्रभवाच् ÇĀBDAR. im ÇKDR.

रुचि (wie eben) UĠĠVAL. zu UṆĀDIS. 4, 119. 1) f. SIDDH. K. 247, b, 1 v. u. a) *Licht, Glanz* AK. 1, 1, 2, 35. 3, 4, 5, 30. H. 99. an. 2, 59. MED. k. 8. HALĀJ. 1, 38. VAIĠ. beim Schol. zu KIR. 10, 62 (lies कान्तिरुचोर्भासि). AV. 13, 2, 30. 17, 1, 21. रुचिर्यौ यथा HARIV. 7088. गौर्याः RĀĠĀ-TAR. 1, 29.

PRAB. 15, 7. (राज्ञः पुत्राः) रुच्या प्रोष्ठपदोपमाः R. 1, 19, 9. — b) *Pracht, Schönheit* H. an. MED. VAIĠ. त्वदानन 0 RAGH. 5, 67. ad ÇĀK. 19. — c) *Farbe*: धमरपत्ररुचौ मुदीर्घे केशे MĀRĪK. 149, 15. MBGH. 15. अस्मितोत्पलस्य Spr. 3825. 3937. VARĀH. LAGHŪ. 1, 6 in-Ind. St. 2, 278. Çiç. 9, 19. Git. 7, 24. BHĪSHĀP. 1. — d) *Gefallen —, Geschmack an, Lust; Appetit* AK. 3, 4, 5, 30. H. 393. H. c. 103. H. an. MED. HALĀJ. 4, 25. VAIĠ. तस्मिन्म इन्द्रो रुचिमा दधानु AV. 3, 15, 16. स्त्रीषु पुंसु भगो रुचिः 12, 1, 25. अद्वा च रुचिश्च 13, 4, 23. P. 1, 4, 33. VOP. 5, 15. यद्यत्र न रुचिः काचित् MBH. 3, 3601. न व्यञ्जने रुचिर्यस्य Spr. 3363. RĀĠĀ-TAR. 5, 1. BHĪG. P. 1, 5, 25. 12, 3, 27. MĀRĪK. P. 1, 33. PAṆĀR. 1, 8, 27. 30. SARVADARÇANAS. 31, 19. तस्मिँह्वद्वरुचिः adj. BHĪG. P. 1, 5, 27. अद्वा प्रति JĀĠN. 1, 218. प्रवास 0 *Lust, Gefallen an* Spr. 2956. वसुदेवकथा 0 BHĪG. P. 1, 2, 16. 4, 22, 23. स्वस्वभोज्य 0 10, 13, 10. SARVADARÇANAS. 118, 12. भक्तारुचि *Widerwille gegen Speisen* SUÇR. 1, 62, 3. mit infin. RAGH. 6, 33. तान्यव्यशृङ्गस्य महारसानि भृशं सुत्रपाणि रुचिं दडुर्हि so v. a. *gefelen ihm* MBH. 3, 10041. तस्याः — न स त्तितीशो रुचये वभव so v. a. *gefel ihr nicht* RAGH. 6, 44. रुचिमावहते सतां क्रियायै *macht Lust zu* VIKR. 48. रुच्या nach *Gefallen, nach Belieben, nach Wunsch* JĀĠN. 2, 96. Verz. d. Oxf. H. 200, a, 6 v. u. यः कश्चिदर्थो निञ्जातः स्वरुच्या तु परस्परम् JĀĠN. 2, 84. KULL. zu M. 3, 222. Häufig am Ende eines adj. comp.: सत्यधर्म 0 *Gefallen findend an* R. 3, 46, 4. अघर्म 0 MBH. 1, 4341. 3, 487. 8489. BHĪG. P. 11, 7, 5. द्वाड 0 MBH. 3, 13043. PAṆĀT. 91, 18. प्रतिग्रह 0 M. 4, 190. JĀĠN. 1, 112. MBH. 14, 2781. 15, 198. HARIV. 3108. 4848. 12355. R. 2, 1, 13. 5, 3, 72. 30, 3. Spr. 772. 954. 1069. 1553. 3159. MĀLATIM. 84, 14. VARĀH. BRH. S. 2, 9. 12, 11. 17, 3. 19, 5. मौस 0 *begierig nach* HIT. 19, 19. भिन्नरुचिर्हि लोकः so v. a. *Jeder hat seinen eigenen Geschmack* RAGH. 6, 30. MĀLAY. 4. अनन्य 0 *für nichts Anderes Sinn habend* 54. निषिद्धिरुचि H 859. स्व 0 adj. *seiner Lust fröhnend* MĀRĪK. P. 65, 5. — e) *Bez. einer Art von Umarmung*: तद्वत्तपं यथा । नायिकाया नायकस्य संमुखे ज्ञान्वोरुपर्युपविश्य वत्तसि वक्तो दत्त्वा यद्वस्थानम् । इति कामशास्त्रम् । ÇKDR. — f) *eine Art gelbes Pigment, = गोरौचना* RĀĠĀN. im ÇKDR. — g) N. pr. α) einer Apsaras MBH. 13, 1424. — β) der Gattin Devaçarman's MBH. 13, 2263. fgg. — 2) m. N. pr. a) eines Praçāpati, Gatten der Ākūti und Vaters Jāgña's oder Sujāgña's (einer Manifestation Viṣṇu's) und des Manu Raukja VP. 49, N. 2. 54. BHĪG. P. 1, 3, 12. 2, 7, 2. 3, 12, 55. 21, 5. 4, 1. 2. fgg. Verz. d. Oxf. H. 48, a, 16. MĀRĪK. P. 50, 16. 93, 1. fgg. — b) eines Sohnes des Viçvāmītra MBH. 13, 251 (ऋषिर्जनः st. रुचिर्जनः ed. Bomb.). — c) eines Fürsten VP. 462, N. 11. — 3) adj. = *रुचिर* *gefällig, reizend*: देश R. 3, 21, 7. — Vgl. अ०, उक्त०, दृढ०, धर्म०, निर्वाण०, पीयूष०, प्रदान०, भक्त०, भद्र०, भा०, यज्ञ०, यथा० (auch JĀĠN. 2, 55. KULL. zu M. 3, 222), वर०, वसु०, विश्व०, सु०.

रुचिकर 1) adj. *Lust machend, das Verlangen erregend* KIR. 10, 62. *Appetit erregend* SUÇR. 1, 185, 13. 209, 10. — 2) m. N. pr. eines Mannes Verz. d. Oxf. H. 212, b, No. 502. HALL 206.

रुचित 1) partic. adj. s. u. 1. रुच्य. — 2) f. आ ein best. *Metrum* WILSON; fehlerhaft für रुचिरा.

रुचितवत् adj. *den Begriff des रुचित (die Wurzel रुच्य) enthaltend* AIT. BR. 1, 21.

रुचिता am Ende eines comp. *das Gefallenfinden an*: आरम्भरुचिता (eig. nom. abstr. von आरम्भरुचि adj.) *die Lust Vieles zu unternehmen* M. 12, 32. समान° (nom. abstr. von समानरुचि adj. *an Gleichem Gefallen findend*) *gleicher Geschmack* RĀGA-TAR. 1, 310. संविभाग° सुCR. 1, 312, 18. अर्धमे रुचिता MBH. 13, 5628 fehlerhaft für अर्धमरुचिता, wie die ed. Bomb. liest. — Vgl. रुचिब.

रुचिब n. = रुचिता am Ende eines comp.: द्विसा° nom. abstr. von द्विसारुचि adj. *Gefallen findend an* R. 5, 29, 25.

रुचिदत्त m. N. pr. eines Commentators Verz. d. Oxf. H. 243, a, No. 601. 531, c. Verz. d. B. H. No. 678. HALL 83. °मिश्र 30.

रुचिदेव m. N. pr. eines Mannes KATHĀS. 110, 123.

रुचिधामन् n. *die Stätte des Lichtes* d. i. *die Sonne* ÇIÇ. 9, 13.

रुचिनाथ m. N. pr. eines Autors Verz. d. B. H. No. 823.

रुचिपति m. N. pr. eines Commentators des Anargharāghava Verz. d. Oxf. H. 137, b, No. 267.

रुचिपर्वन् m. N. pr. eines Mannes MBH. 7, 1177.

रुचिप्रद adj. *Appetit machend* सुCR. 1, 177, 8. 178, 11. 198, 8. 199, 3.

रुचिप्रभ m. N. pr. eines Daitja MBH. 12, 8264.

रुचिफल n. *eine best. Frucht*, = अमृताकू RĀGAN. im ÇKDR.

रुचिभर्तृ m. *der Herr des Lichtes* d. i. *die Sonne* und zugleich *der Herr der Lust* d. i. *Gatte* ÇIÇ. 9, 17.

रुचिर् (von 1. रुच् UNĀDIS. 1, 52. 1) adj. (f. घ्रा) a) *hell, glänzend, prächtig, schön* AK. 3, 2, 1. H. 1444. HALĀJ. 4, 4. °प्रभ R. 7, 22, 7. धाञ्जिञ् रुचिर् च VARĀH. BRH. S. 81, 28. 84, 2. दशन 105, 10. कनकरुचिरश्री VIKR. 76. Spr. 739. कनकस्तम्भ° (रङ्ग) MBH. 3, 2193. रुचिर् चैव चित्तयेत् AMRTAN. Up. in Ind. St. 9, 26. महार्धत्वरुचिर् गृह्णन् KATHĀS. 35, 38. KĀURAP. 15. मुनिसत्तम BRAHMA-P. in LA. (III) 51, 10. MĀRK. P. 63, 58. रथ MBH. 1, 4098. आनन 3, 2187. अपाङ्ग 2269. मृगद्विजाः 12042. 16969. वस्त्र 4, 2117. HARIV. 6926. 8707. अम्बु 9462. R. 1, 5, 13 (11 GORR.). 64, 6. 2, 52, 6. 91, 52. 96, 18. R. GORR. 2, 32, 18. 100, 51. 3, 6, 4. 21, 9. 49, 33. 52, 16. 24. 4, 13, 5. KĀM. NITIS. 7, 49. RAGH. 9, 67. 14, 48. Spr. 999. 3288. 3639. VARĀH. BRH. S. 6, 13. 12, 1. 43, 25. 44, 24. 47, 7. 56, 27. 63, 2. 3. 68, 2. 69, 10. 70, 7. 104, 21. कथा KATHĀS. 53, 239. 59, 179. स्मित BHĀG. P. 1, 15, 18. 16, 36. 19, 28. गिर 3, 15, 11. 23, 36. 25, 35. 4, 24, 41. 27, 2. 5, 2, 5. 8. 11. 17, 13. 18, 16. 24, 10. 6, 10, 31. 7, 6, 11. 9, 13. 9, 1, 24. PANĀAR. 1, 11, 4. KĀURAP. 24. विवृति Verz. d. Oxf. H. 139, b, 8 v. u. सु° MBH. 3, 1794. R. 1, 63, 2 (65, 2 GORR.). 2, 72, 19. — b) *gefallend, genehm, zussagend, ansprechend* MBH. 3, 3582. यद्यस्य नास्ति रुचिर् तत्र न तस्य स्पृहा मनोज्ञे ऽपि Spr. 2391. RĀGA-TAR. 2, 40. PANĀAR. 1, 11, 12. त्वमात्मरुचिर् समाचर PANĀAT. 170, 6. appetitlich ÇĀRṅG. SĀMĪH. 1, 2, 4. *lecker* UNĀDIK. im ÇKDR. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Senaġit HARIV. 1058. fg.; vgl. रुचिराश्रय. — 3) f. घ्रा a) *ein best. gelbes Pigment*, = गौराचन RĀGAN. im ÇKDR. — b) N. zweier Metra: a) 4 Mal 50 Moren COLEBR. Misc. Ess. II, 157 (III, 43). — ß) 4 Mal ———, ———— COLEBR. Misc. Ess. II, 161 (VIII, 2). Ind. St. 8, 384. — c) N. pr. eines Flusses R. 4, 40, 20. — 4) n. a) *Safran*. — 2) *Rettig*. — 3) *Gewürznelken* RĀGAN. im ÇKDR.

रुचिरकेतु m. N. pr. eines Bodhisattva BURH. Intr. 530. 533.

रुचिरदेव m. N. pr. eines Prinzen KATHĀS. 67, 6. figg.

रुचिरधी m. N. pr. eines Fürsten VP. 450.

रुचिरप्रभाससंभव m. N. pr. eines Schlangendämons VJUP. 89.

रुचिरश्रीगर्भ m. N. pr. eines Bodhisattva DAÇABHŪM. 2.

रुचिराञ्जन m. = शोभाञ्जन *Hyperanthera Moringa* RĀGAN. im ÇKDR.

रुचिराश्रय m. N. pr. eines Sohnes des Senaġit VP. 452. BUĀG. P. 9, 21, 23. fg. — Vgl. रुचिर 2).

रुचिरामुत m. metron. PĀLAKĀPJA'S TRIK. 2, 7, 22.

रुचिरुचि, रुचिरुचे रोचनम् N. eines SĀMAN Ind. St. 3, 231, b.

रुचिवह् adj. *Licht bringend* P. 6, 3, 121, VĀRTI.

रुचिष्य (von 1. रुच् UNĀDIS. 4, 178. adj. 1) *gefallend, genehm, erwünscht* UĠĠVAL. न पृथ्वी कामये कृत्स्नी संतुष्टे ऽस्मि पैद्विभिः । एष एव रुचिष्यो मे वरः HARIV. 14265. — 2) *Appetit machend* सुCR. 1, 224, 16. 231, 19. *lecker* UNĀDIK. im ÇKDR.

रुचिष्य adj. सुCR. 1, 219, 15 fehlerhaft für रुचिष्य *Appetit machend*.

रुची f. = रुचि EKĀRTHASĀMĠRAHA im ÇKDR.

रुच्य (von 1. रुच्) 1) adj. P. 3, 1, 114. VOP. 26, 20. a) *gefallend, prächtig, schön* P., Sch. AK. 3, 2, 2. H. 1444. — b) *Appetit machend* सुCR. 1, 178, 7. 180, 4. 210, 12. 226, 15. VĀGBH. 6, 114. BUĀVAPR.; s. u. कुण्डलिन 3) b). — 2) m. a) *Geliebter, Gatte* H. 517. HALĀJ. 2, 342. — b) *Boz. verschiedener Pflanzen: Strychnos potatorum* Lin. (s. कतक) und *Reis* RĀGAN. im ÇKDR. *Aegle Marmelos* Corr. H. 813, Schol.; vgl. रौच्य = बैल्व. — 3) n. = सौवर्चल RĀGAN. im ÇKDR.

रुच्यकन्द m. *Arum campanulatum* Roxb. RĀGAN. im ÇKDR.

रुच्यवाहन HARIV. LANGL. I, 41 fehlerhaft für रुच्यवाहन.

1. रुच्, रुञ्ति (भङ्गे) DhĀTUP. 28, 123. रुञ्तिनाः NAIGH. 4, 3. रुञ्जि; ved. रोक् 2. sg.; रोदयति (vgl. Kār. 2 aus Siddh. K. zu P. 7, 2, 10); hier und da auch med.; partic. रुग्णं (hier und da fehlerhaft रुग्); *erbrechen, zerbrechen, zertrümmern*: अद्रिं रुञ्जन्नाङ्गरतो रवेण RV. 1, 71, 2. ऊर्वम् 3, 32, 16. 4, 2, 15. 4, 11. गोत्रा 16, 8. कमापो अद्रिं परिधिं रुञ्ति 18, 6. 6, 6, 3. पुरः 16, 39. 18, 10. रुञ्ज यस्वो पृत्यति 9, 33, 3. 94, 4. 10, 89, 6. 7. रुग्णमद्रः 3, 31, 6. AV. 16, 1, 2. अरुञ्जं प्राग्वंशम् HARIV. 12231. नदी कूलानि रुञ्ति P. 2, 3, 54, Sch. रुनुयन्नापात्राणि BHĀG. P. 4, 5, 15. शिरामणिम् — गद्या रुञ्ज ह 10, 77, 3. BHĀT. 14, 78. श्येनो यथा पत्तिपूगाञ्जितौ (zerpflückend) माद्रीपुत्रौ शेषयेतां न शत्रून् MBH. 3, 660. रुग्ण zerbrochen VOP. 26, 88. fg. AK. 3, 2, 40. H. 1483. वात° (वनस्पति) MBH. 3, 678. RAGH. 9, 63. KATHĀS. 5, 101. 93, 75. BHĀG. P. 2, 7, 25. BHĀT. 4, 42. शैल° zerschmettert RAGH. 12, 73. R. 2, 114, 6 (wo die ed. Bomb. रुग्णगन्वाञ्जिरथञ्जो liest). असिशक्तिगदारुग्णाः (असुराः) MBH. 1, 1170. रुग्णा मेघाः (वायुना) 12, 12408. आसौ प्रज्ञानमेषो पशूनां मा भेर्मा भेस् von भिद्, nicht von भो, wie MAUDH. annimmt) रुञ्जो च नः किं चनाममत् mache Keinem Wunden noch Gebreste VS. 16, 47. Jmd (acc.) Schmerzen bereiten: रुञ्ति हि शरोराणि रोगाः शारीरमानसाः । सायका इव तीक्ष्णायाः Spr. 4943. रोगो रुञ्जते येन जन्तुः MBH. 7, 2118. यदि सत्यं मृहन्धेव (तवाङ्गानि) किमकाण्डे रुञ्ति माम् Spr. 4112. KATHĀS. 62, 233. mit dem gen. des obj. bei unpersönlicher Ausdrucksweise P. 2, 3, 54. चौरस्य रुञ्ति रोगः Sch. falsch angewandt in der Stelle: रावणास्येह रोदयति कपयः *die Affen werden Rāvāṇa Pein verursachen* BHĀT. 8, 120. शो-

करुणा vor Kummer gebrochen R. 2, 102, 9. — Vgl. रोग und अरुणा.

— caus. रोजयति (हिंसायाम्) Dhātup. 33, 129. schlagen: ताभ्यां (बा-
हुभ्यां) वक्तस्यत्र रुजत् Bāg. P. 10, 67, 23.

— desid. s. रुरुत्ताणि.

— अत्र abbrechen: अत्ररुज्य गुल्मान् MBh. 1, 5884. वज्रणेवावरुणानां
नगानाम् Hariv. 3363. statt अत्ररुज्यम् MBh. 7, 1345 liest die ed. Bomb.
richtiger अत्रस्थानम्.

— अत्र erbrechen, zerbrechen, abbrechen, ausbrechen, zerhacken: दूळ्हा
चिदारुजे वसुं RV. 4, 31, 2. पुरः 32, 10, 8, 62, 18. 10, 84, 1. वलम् AV. 4,
24, 2. प्रवृद्धमारुज्य महीप्रोक्तम् MBh. 1, 7178. 3, 423. 11508. 3, 3002. 7,
1123. 12, 12408 (ब्रूणेण रुजता ed. Bomb.). आरुणानैकविटप Varāh. Brh.
S. 19, 20. आरुजन्पर्वताप्राणि Hariv. 6961. अरुजम् R. 5, 93, 25. fg. अरु-
रुजन्दंष्ट्रम् MBh. 3, 4503. पन्तुपुडनखैः — गात्राप्यारुजता zerfleischend
R. 3, 72, 20. स्तनानारुज्य करुजैर्भारताः पर्यदेवयन् Hariv. 5694. आरुजं-
त्त्रिदशान्द्वैतः सिन्धुवेगो नगानिव 13279. धर्म एतानारुजति यथा नयनु-
कूलज्ञान् (sc. वृत्तान्) MBh. 3, 3433. शल्वध्यातयथा रूपो 7, 1631. मम प्रा-
णानारुजति (बाणाः) 6, 5629. शोकः प्राणानारुजतीव मे । नदीतीररुहा-
न्वृत्तान्वारिवेगो महानिव ॥ R. Gorra. 2, 66, 62. केशानारुज्य sich die Haare
ausraufend Hariv. 4832. med.: स रुज्यः क्रोधेनारुजते दुमान् 4297. 4282.
वियाणां गौरिव मदात्स्वयमारुजते ऽऽत्मनः MBh. 2, 2113. — Vgl. आरुज्
figg., अरोग.

— समा zerbrechen, abbrechen: वृत्तं समारुज्य MBh. 4, 1082.

— उद् med. sich von einem Schläge erholen (wenn die Lesung rich-
tig ist): यं वै मुक्तं घृति न स पुनरुहुक्ते Shadv. Br. 3, 1. = उत्तिष्ठेत्
Comm. — Vgl. कूलमुहुज.

— समुप oder समुपा einhauen auf, hart bedrängen: देवो माखं (als be-
lebtes Wesen gedacht) समुपारुजत् Hariv. 12221.

— परि rings aufbrechen AV. 16, 1, 2.

— प्र zerbrechen: पुरः RV. 1, 51, 5. वृष्या 102, 4, 5, 2, 10. आरुजन्प्ररु-
जन्भ्रान्विघ्नन्विद्रावयन्तिपन् MBh. 7, 1123. वनस्पतीन् Bāg. P. 8, 2, 19.

— Vgl. प्ररुज.

— वि zerbrechen, zerschmettern, zerreißen: वि वृत्रस्य समया पाष्या-
रुजः RV. 1, 56, 6. 3, 30, 16. वि रुज वीडुंके 4, 3, 14. 6, 22, 6. रुजदरुणां
वि वलस्य सानुम् 39, 2. वि वृत्रं पर्वशा रुजन् 8, 6, 13. पर्वतं गिरिम् 53,
5. 10, 87, 25. 132, 3. वलम् Ait. Br. 6, 24. AV. 9, 8, 13. पर्वषि 18. श्रौणी
Çat. Br. 4, 3, 2, 3. आण्डम् 11, 1, 1, 2. Kāty. Çr. 22, 3, 22. तस्य शक्तिं स-
कृसा विरुज्य MBh. 8, 4223. धर्मारण्यं विरुजति गजः Çāk. 32, v. 1. विरु-
जन्नुमान् Varāh. Brh. S. 32, 9. विरुणा Bhaṭṭ. 3, 25. 12, 75.

— सम् zerbrechen: सं वृत्रेव दासं वृत्रकारुजम् RV. 10, 49, 6. अश्मसंरु-
णाभीमास्य zerschmettert Rāgā-Tar. 4, 478.

2. रुज् (= 1. रुज्) 1) adj. zerbrechend, zerschmetternd: परवीर° MBh.
3, 2993. — 2) f. Schmerz, Krankheit AK. 2, 6, 2, 2. 3, 4, 1, 10. 36, 199. H.
462. Halā. 2, 445. ब्राह्मणस्य रुजः कृत्या M. 11, 67. घोरा रुजस्तीज्राः
Hariv. 10836. fg. Suçr. 1, 38, 15. 70, 1. 163, 4. 2, 2, 1. 3, 1. Kathās. 27, 186.
Bāg. P. 1, 14, 44. Varāh. Brh. S. 71, 3. 81, 30. रुजभय 24, 36. 43, 9. 33,
60. Ragh. 19, 52. रुजमादधाति विपुलाम् Çact. (Br.) 3. शाक्त्यै रुजाम् Spr.
773. यदीमामपनेष्यति । रुजम् Kathās. 29, 164. नृणां पुरुजनां रुज आशु
रुति Bāg. P. 2, 7, 21. रुजां निदानवित् (भिषक्) 6, 1, 8. मानसी Seelen-

schmerz Vikr. 30. अनिशमपि मकरकेतुर्मनसो रुजमावहन् ad Çāk. 34.
दृमुज् Augenschmerzen, Augenkrankheit AK. 3, 4, 5, 29. Varāh. Brh. S.
104, 5. अरुज° 31, 11. 104, 16. गुह्य° 3, 86. हृदुज् Seelenschmerz Bāg. P.
4, 6, 47. मनसिज् Liebeschmerz Vikr. 31. उद्दीपितस्मर° Bāg. P. 2, 7,
33. गण्डस्वेदापनयनरुजा Megh. 27 wohl fehlerhaft für °रुजा aus Verlan-
gen, in Folge des eifrigen Bemühens. — Vgl. अ°, प्रकृषी°, नी°, नेत्र°,
पार्श्व°, मन्हा°, मानस°, मुख°, शिरो°.

1. रुज (von 1. रुज्) 1) adj. zerbrechend in वलंरुज. — 2) f. अत्र Vop. 26,
192. a) Bruch (भङ्ग) Trik. 3, 3, 87. H. an. 2, 74. Med. g. 14. — b) Schmerz
AK. 2, 6, 2, 2. Trik. H. 462. 60. H. an. Med. Halā. 2, 445. निपातात्त्व
शस्त्राणां शरीरे याभवद्गुजा MBh. 8, 1609. रुजाः R. 3, 43, 27. रुजाश्च घो-
राः 63, 19. ललाटे च रुजा जज्ञे 29, 15. शिरसः MBh. 3, 16816. Suçr. 1, 3,
20. 121, 10. 2, 346, 8. 439, 17. हृदयप्रमाथिनी Mālav. 37. निरगादरिव-
र्गस्य हृदयात् रुजास्वरः Kathās. 18, 83. am Ende eines adj. comp.: उग्र°
Suçr. 2, 4, 18. मन्दरुजा 308, 19. — c) = कुष्ठ Costus speciosus oder ara-
bicus Rāgān. im ÇKDr. — Vgl. अरुज, नीरुज, मन्हारुज, शिरोरुजा, सरुज.

2. रुजं m. von unbekannter Bedeutung in der Stelle: रुजश्च मा वेनश्च
मा कृसिष्ठाम् AV. 16, 3, 2.

रुजस्कार (रुजम्, acc. pl. von 2. रुज् + 1. कर) adj. Schmerzen bereidend
MBh. 3, 14144.

1. रुजा Bruch; Schmerz s. u. 1. रुज.

2. रुजा f. in der Aured an den Pfeil (इषु) VS. 10, 8.

3. रुजा f. Schafmutter H. 1277.

रुजाकर (1. रुजा + 1. कर) 1) adj. (f. ई) Schmerzen bereidend Spr. 4863.
— 2) m. Krankheit H. 312. — 3) n. die Frucht der Averrhoa Caram-
bola Lin. Çabda. im ÇKDr.

रुजापह (1. रुजा + अ°) adj. Schmerzen vertreibend Suçr. 1, 163, 8.

रुजावत् (von 1. रुजा) adj. schmerzhaft Suçr. 2, 3, 16. 308, 11.

रुजाविन् (wie eben) ved. adj. P. 5, 2, 122, VArtt. 1. wohl schmerzhaft.

रुजासह m. ein best. Fruchtbaum, = धन्वन Rāgān. im ÇKDr.

रुद्, रौठते (प्रतिघाते, दीप्तौ) Dhātup. 18, 7. रौठयति (रोषे) v. l. für रुष्
32, 131. (भाषार्थ, भासार्थ) 33, 110.

रुद्, रौठति (उपघाते) Dhātup. 9, 51. रौठते (प्रतिघाते) 18, 9, v. l. quälen,
peinigen: रौठमानस्य वैदेकीं मासार्थं वायसस्य R. 5, 66, 30; vgl. काके-
नालोड्यमानां ताम् 2, 103, 39 (काकेनारोड्यमानां ताम् 96, 40 Schl.).

रुणास्कारा f. eine Kuh, die sich leicht melken lässt, Çabda. im ÇKDr.

रुणा f. N. pr. eines in die Sarasvatī sich ergießenden Flusses
MBh. 3, 7022.

रुण्ड, रूण्डति (स्तेये) Dhātup. 9, 41.

रुण्ड, रूण्डति (गती) Dhātup. 9, 61. (आलस्ये, प्रतिघाते, खेटे) 58, v. l.
(स्तेये) 41, v. l.

रुण्ड, रूण्डति (स्तेये) Dhātup. 9, 41, v. l.

रुण्ड adj. verstümmelt; m. ein verstümmelter Mensch, ein blosser
Rumpf (कबन्ध) H. 563. Hār. 137 (neutr.). Halā. 3, 8. पृष्ठः स रुण्डः पु-
रुषो ऽभ्यधात् । निकृत्तस्तचरणो नद्यो तित्तो ऽस्मि शत्रुभिः ॥ Kathās.
63, 11. तद्वार्या तेन रुण्डेन रेमे 15. 41. तां सरुण्डाम् 40. तां पृष्ठारुण्ड-
काम् 32. वेष्टद्वैरवभूरिरुण्डनिकरैः Uttarar. 93, 12 (124, 6).

रुण्डिका f. 1) Schlachtfeld. — 2) Liebesotin. — 3) Thürschwelle Med.

k. 147. — 4) = विभूति ÇABDAR. im ÇKDr.

रुथ m. N. pr. eines Mannes MĀRK. P. 76, 24.

1. रुद्रः रोदिति (अश्रुविमोचने) Dhātup. 24, 59. P. 7, 2, 76. Vop. 9, 26. ved. auch रुदति; रोदिष्यति und रोत्स्यति (ÇAT. Br.); श्रोदीत् und श्रोदत् P. 7, 3, 98. fg. Vop. 8, 34, 9, 27. 1) jammern, heulen, weinen: त्वमेतावृद्धो जल-तश्चायोधयो रजस इन्द्र पौर RV. 1, 33, 7. रुदत्पः पुरुषे कृते AV. 11, 9, 14. 14, 2, 60. TS. 1, 5, 1, 1. TBr. 2, 2, 9, 4. ÇAT. Br. 9, 1, 1, 6. SHADY. Br. 5, 7, 10. ĀCV. GRHJ. 1, 6, 8. GOBH. 3, 3, 22. रोदिमि u. s. w. MBH. 3, 331. 2375. R. 5, 34, 21. Rt. 6, 26. VIKR. 83, 12. Spr. 28. KATHĀS. 11, 63. BHĀG. P. 1, 7, 47. MĀRK. P. 52, 4. PAÑĀT. 51, 11. 98, 15. HIT. 99, 4. VET. in LA. (III) 23, 20. रुदत्यश्रुमुखा गावः देवतानि रुदतीव BHĀG. P. 1, 14, 19. किञ्चिका विरुतेदीर्घे रुद-तीव R. 2, 96, 11. Spr. 575. रुदिमः HARIV. 10282. रुदत्तं प्ररुदति Spr. 5396. R. 1, 46, 20. 2, 64, 59. 5, 60, 17. RAGH. 8, 84. वाकावृद्धः BHĀG. P. 1, 14, 13. रुदती ĀCV. GRHJ. 1, 8, 4. M. 3, 33. MBH. 3, 2107. 2374. 2376. 2424. 2687. 5, 5986. 6000. 7025. R. 1, 54, 2. 7 (mit der ed. Bomb. रुदती zu lesen). 4, 18, 4. 19, 6. MEGH. 110. ÇIÇ. 9, 34. KATHĀS. 13, 130. 25, 141. 29, 90. 31, 8. VET. in LA. (III) 17, 19. 24, 20. रुदती MBH. 3, 2686. R. 2, 40, 29. 3, 51, 42. 5, 26, 42. ÇĀK. 54, 15 (!). KATHĀS. 23, 139. HIT. 99, 3 (रु-दती ed. JOHNS. 2090). रोदती HARIV. 11035. रुदिहि P. 6, 4, 101, Sch. KA-THĀS. 11, 59. मा पिता रुद्र (क्रन्द MBH. 1, 6201 ed. Calc., aber रुद्र ed. Bomb.) BRĀHMAN. 3, 22. अरुदत् RAGH. 13, 59. धाराश्रुणा KATHĀS. 30, 27. मा रुद्रः R. 1, 46, 20. मा रोदीः MBH. 3, 593. R. GORR. 1, 47, 20 (रोधीः gedr.). MĀRK. P. 52, 5. BHĀG. P. 1, 7, 47. श्रोदीत् BHATT. 13, 71. 17, 48. श्रोदत् ebend. श्रोदिषीत् BHĀG. P. 10, 62, 35. श्रोद MBH. 3, 2352. 2685. R. 1, 2, 14. MĀRK. P. 52, 5. PAÑĀT. 50, 10. रुद्रुडः MBH. 2, 2616. R. 2, 41, 7. 57, 31, 81, 8. रोदिष्यति Spr. 28. रुदिवा P. 1, 2, 8. Vop. 19, 16. 26, 207. MBH. 3, 2750. R. 2, 72, 26. ÇĀK. 53, 22. BHATT. 3, 50. रोदिवा MBH. 13, 5410. रो-दितुम् ÇĀK. 126, v. 1. KATHĀS. 11, 63. 13, 127. 129. VET. in LA. (III) 14, 8. 21, 18. med.: रुदते MBH. 13, 748. HARIV. 11072 (S. 792). रुद्रामहे 4817. रुदत Spr. 5492. देवी रोदताम् MBH. 5, 7095. रोदमान N. (BRUCE) 11, 4. रुदमान MĀRK. P. 25, 10. रुद्रदे R. 2, 52, 19. pass. impers.: किमेवं रुद्यते भवता PAÑĀT. 98, 13. रुद्यमाने wenn geweint wird M. 4, 108. रुद्यमान MĀRK. 51, 80 fehlerhaft für रुदमान. रुदित n. das Jammern, Heulen, Weinen AK. 1, 1, 3, 35. 3, 4, 16, 98. H. 1402. HALĀJ. 3, 17. HARIV. 4817. किं ते विलपितेनैवं कृपां रुदितेन च R. 2, 44, 2. 103, 35 (विलापरुदिते ed. Bomb.). R. GORR. 2, 66, 14. ०शब्द 4, 20, 24. SUÇR. 1, 108, 17. RAGH. 14, 69. fg. MEGH. 82. Spr. 3991. VARĀH. BRH. S. 46, 25. 49. 51, 29. 68, 73. 86, 21. 97, 6. बालानां रुदितं बलम् BRAHMAVIV. P. im ÇKDr. (u. बल). KA-THĀS. 47, 47. DAÇAK. in BENF. Chr. 184, 10. pl. R. 5, 26, 39. Spr. 186. SĀH. D. 103. अरण्यं n. sg. und pl. ein Weinen in den Wald hinein so v. a. — vor tauben Ohren Spr. 2770. 98. — 2) bejammern, beweinen: मा वाघरुदौ रुद्रन् AV. 8, 1, 19. ज्ञीवं रुदति RV. 10, 40, 10. ÇAT. Br. 12, 4, 1, 4. 3, 8, 5, 1, 17. 14, 4, 2, 19. यथेयं स्त्री पौत्रमघं न रोदात् PĀR. GRHJ. 1, 5. Einschießel nach ĀCV. GRHJ. 1, 13. माहं पुत्र्यमघं रुद्रम् KAUSH. Up. 2, 8; vgl. न पुत्रोदं रोदिति, मा पुत्रोदं रुद्रम् KHĀND. Up. 3, 13, 2. तं रुदति MBH. 5, 1547. मा मृतं रुदती भव R. 2, 74, 2. 6, 82, 11. BHATT. 5, 5. रुदित von Thränen benetzt MBH. 13, 1577; vgl. u. अत्र.

— caus. रोदयति jammern —, heulen —, weinen machen: पृषाम् RV.

VI. Theil.

10, 67, 6. अन्नमतीत्यरोदयन्मुषायन् 99, 5. ÇAT. Br. 11, 6, 2, 7. 14, 6, 9, 5.

KHĀND. Up. 3, 16, 3. MBH. 13, 748. KUMĀRAS. 5, 56. UTTARAR. 66, 3 (85, 3).

— desid. रुद्रिषति P. 1, 2, 8. Vop. 19, 16. — Vgl. रुद्रिषु.

— intens. heftig jammern u. s. w.: रोद्रुद्यथाम् MBH. 1, 6182 (nach der Lesart der ed. Bomb.). रोद्रुद्यमान BRĀHMAN. 1, 4. रोद्रुद्यमाण MBH. 1, 6112). BHATT. 3, 29. रोद्रुदती MBH. 3, 11092 (S. 572). HARIV. 4818. — Vgl. रोद्रुदा.

— अनु 1) hinterdrein weinen NALOD. 3, 32. — 2) weinen um, über; mit acc. ad ÇĀK. 135. — 3) Jmd (acc.) nachjammern, in Jmdes Jammern einstimmen: अलिपङ्क्तिः — विरुते: करुणस्वनेरियं गुरुशोकामनुरोदती-व(!) माम् KUMĀRAS. 4, 15. — flere R. 2, 55, 21 ed. Seramp. nach WESTER- GAARD und BOPP.

— अभि jammern einen Laut ausstossen: भृङ्गराजाभिरुदिताः — म-धुरस्वराः R. 3, 79, 13. — Vgl. अभिरुद्र.

— अत्र Thränen fallen lassen auf: अत्ररुदित worauf Thränen gefallen sind MBH. 13, 4367.

— उपा bejammern, beweinen; mit acc. BHATT. 2, 4.

— प्र zu jammern —, zu heulen —, zu weinen anfangen; laut jam- mern, heulen ÇĀKH. GRHJ. 1, 15, 2. श्रानः प्ररुदत्त इव VARĀH. BRH. S. 46, 68. प्ररुदत्तम् R. GORR. 1, 47, 20. रुदत्तमन्यः प्ररुदनुपैति 5, 60, 17. प्ररुद MBH. 1, 5218. 6199. 3, 2724. 2919. 2947. R. 5, 36, 25. KATHĀS. 97, 43. प्रा- रुदन् BHATT. 17, 71. प्ररोदीत् KATHĀS. 61, 22. प्ररुद्य 97, 33. Verz. d. Oxf. H. 237, a, N. 3. न गर्भस्थः प्ररोदिति SUÇR. 1, 319, 20. जगाम मातुः प्र- रुदन्मकाशम् weinend BHĀG. P. 4, 8, 14. प्ररुदती MBH. 2, 2626. KATHĀS. 13, 128. प्ररुदती BHĀG. P. 9, 10, 24. अथाकस्मात्प्रवृते तया साद्या प्ररो- दितुम् KATHĀS. 10, 36. रुदत्तं प्ररुदति so v. a. weinen mit dem Weinenden Spr. 5396. प्ररुदित der angefangen hat zu weinen d. i. weinend MBH. 1, 6200. R. GORR. 1, 17, 11 (22 SCRL.). 2, 83, 18. 123, 5. 6. 7, 49, 5. VIKR. 153. KATHĀS. 72, 8. 101, 209.

— वि laut jammern, — heulen, — weinen: शैलुषीव विरोदिषि MBH. 4, 494. BHĀG. P. 1, 18, 40. व्यरुदन्देवल्लिङ्गानि 3, 17, 13. विरुदित n. lautes Jammern, — Weinen UTTARAR. 56, 18 (73, 11).

2. रुद्र (= 1. रुद्र) adj. jammern, heulend, weinend; s. अघ०, भव०. रुद्रय (von 1. रुद्र) Up. 3, 114. m. Kind Comm.; Hund (कुक्कुर) UṆĀ- DIK. im ÇKDr. H. an. 3, 319 (अनु). Hahn (कुक्कुर) ebend. — Vgl. रुवय. रुद्रन (wie eben) n. das Jammern, Weinen HARIV. 7583. st. des gram- matischen रोदन wegen des näheren Anklangs an रुद्र gebraucht.

रुद्रतिका und रुद्रती f. die Weinende, Bez. eines best. kleinen Strau- ches, der Saft träufelt, = अमृतस्रवा RĪĀV. im ÇKDr.

रुद्र 1) adj. partic. s. u. 2. रुध्. — 2) N. pr. einer Stadt Verz. d. Oxf. H. 251, b, 15.

रुद्रक n. Citrone NILAK. zu HARIV. 8443. vielleicht fehlerhaft für रुचक.

रुद्रमूत्र adj. an Harnverhaltung leidend SUÇR. 1, 120, 10.

रुद्रं UṆĀDIS. 2, 22. 1) adj. nach den Comm. von रु oder रुद्र mit oder ohne ऋ (= रु) u. s. w. heulend, heulen machend, mit Gebrüll laufend, schrecklich; oder Uebel vertreibend, zu preisen u. s. w. Nach unserer Ansicht hängt das Wort wurzelhaft zusammen nicht bloss mit रोदती, das die Comm. selbst als fem. zu रुद्र kennen, sondern auch mit रोद-

सी du. Schon deshalb sind jene Ableitungen unbrauchbar; die wirkliche Bedeutung, für welche ausserdem nur in रुद्रवर्तनि einiger Anhalt liegt, ist noch zu ermitteln. Auch an einen Zusammenhang mit रुधिर liesse sich denken. Agni RV. 1,27,10. 3,2,5. राजानमधुरस्य रुद्रं हेतारं रोदस्योः 4,3,1. AV. 7,87,1. die Aṣvin RV. 1,138,1. 2,41,7. 5,73,8. 75,3. 8,22,14. 26,5. Indra 13,20. 61,3. Mitra-Varuṇa 5,70,2. 3. रुद्रासं एषामिषिरासौ अद्रुकुं स्पशः 9,73,7. = स्तोत्र Naigh. 3,16. = विपुल u. s. w. HALĀS. 4,14. angeblich furchtbar, schrecklich (= क्रूर Comm.) in der Stelle: सकलभूपालकुलप्रलयकालामिरुद्रेणा चेदिपतिना PrAB. 4,12.; vgl. jedoch कालामिरुद्र. — 2) m. a) N. des Beherrschers der Marut, des Sturmgottes; vgl. die Lieder RV. 2,33. 7,46. 6,49,10. Rudra wirft mit seinem Bogen tödtliche Geschosse auf die Erde, verleiht aber auch Heilmittel und hat eine besondere Gewalt über das Vieh. Schon in den Brāhmaṇa wird Rudra zuweilen als eine Form des Agni aufgefasst; in der Folge wird Īiva mit ihm identificirt. Naigh. 5,4. Nir. 10,5. 11,14. AK. 1,1,4,30. H. 193. HALĀS. 1,100. 5,2. परिं वो क्तेी रुद्रस्य वृष्याः RV. 6,28,7. अर्कं रुद्राय धनुरा तनामि 10,125,6. भिषक्तमो भिषक्ताम् 2,33,4. 5,42,11. आ रुद्रं रुद्रेषु रुद्रियं क्वामके 10,64,8. AV. 1,19,3. 6,20,2. 32,2. 59,3. यो ते रुद्र इषुमास्यत् 90,1. 11,2,7. 17. VS. 3,57. fg. 4,20. 5,11. 9,39. मीढुं RV. 1,122,1. 5,41,2. तपदीर 10,92,9. स्थिरधन्वन् 7,46,1. भवाहृद्दे AV. 11,2,14. सोमाहृद्दे RV. 6,74,1; vgl. P. 6,2,142. TBr. 1,6,4,2. 2,1,4,3. रुद्रो वा एषः । यद्मिः 2,1. TS. 6,3,5,1. Çat. Br. 5,2,4,13. 6,1,2,10. 9,1,4,1. पशानां पती रुद्रो ऽग्निः 1,7,2,8. सो ऽयं शतशोषी रुद्रः सकृत्वातः शतेषुधिरधिष्यधन्वा प्रतिहितायी भीषयमाणो ऽतिष्ठत् 9,1,4,6. अभिमानुको रुद्रः पशून्स्यात् 2,6,2,6. पशुपति 5,3,2,6. 12,7,2,20. 13,3,4,3. PANĀAV. Br. 7,9,18. Āṣv. GṚH. 4,8,9. 24. KHĀND. Up. 3,7,1. fgg. 16,3. 4. वित्रपात MBh. 1,569. अद्यैतान्पातयिष्यामि रुद्रः पशुगणानिव 7,755. 787. 12,2792. fgg. 14,192. ततो ऽसृजत्पुनर्ब्रह्मा रुद्रं रोषात्मसंभवम् HARIV. 43. MĀRK. P. 50,6. Etymologie des Namens HARIV. 7883. VP. 58. BHĀG. P. 3,12,10. MĀRK. P. 52,5. — रुद्रमग्निमयं विद्यात् HARIV. 10666. R. 1,36,20. 44,10. 2,31,29. 3,70,2. 4,5,30. 44,52. अमरेश 6,35,3. KUMĀRAS. 3,76. RAGH. 2,54. 11,47. VP. 51. Spr. 1994. PANĀAT. Pr. 1. रुद्रायतन VARĀH. BRH. S. 46,6. 10. 53,48. Verz. d. Oxf. H. 50, a, 37. 53, b, 43. fgg. 58, a, 18. b, 16. fgg. 80, a, 25. LALIT. ed. Calc. 313, 8. कुम्भाण्डाधिपति 148,16. Rudra als eine der acht Formen Īiva's VP. 58. ज्येष्ठ RĪĀG-TAR. 1,124. 4,190. रुद्रस्य जराबोधीयम्, ऋषभः, रैवतः (रैवत्यः), वैराजः, शाक्वरः Namen von Śāman Ind. St. 3,231, b. — b) pl. Rudra's heisst eine bes. Schaar von Winden, oder die Marut, Söhne Rudra's. AK. 1,1,4,5. RV. 1,39,4. 2,34,9. 3,32,2. रुद्रस्य मरुतः 5,59,8. सुखेषु रुद्रा मरुतो रथेषु 60,2. युवा पिता स्वपी रुद्र एषाम् 5. 6,66,11. 8,13,28. Die Götterschaaren theilen sich in Āditja, Vasu und Rudra; häufig werden nur die zwei letzten genannt, RV. 1,45,1. Indra mit den Vasu, Varuṇa mit den Āditja, Rudra mit den Rudra 7,35,6. 10,66,3. 125,1. 150,1. 2,31,1. 3,20,5. VĀLAKH. 6,3. RV. 8,90,15. AV. 6,68,1. 8,8,12. 10,7,22. 11,6,13. VS. 11,54. fg. In bestimmten Zahlen gedacht: eif, dreiunddreissig: त्रिंशत्रयंश गणितो रुद्रतो दिवं रुद्राः पृथिवीं च सवत्ते । एकादशासौ अ-प्सुषदः सुतं सोमं बुषताम् TS. 1,4,44,1. 3,4,9,7. Çat. Br. 4,5,2,2. 6,1,

3,7. TS. 4,5,4,2. आहुतिभागा वा अन्ये रुद्रा कृविर्भागा अन्ये 5,5,9,3. 2,6. TBr. 1,5,44,3. 2,1,40,1. Ait. Br. 8,12. Çat. Br. 11,6,3,7. रुद्रा-स्त्वेन्द्रराजानो भक्तपत्तु ÇĀNKH. ÇR. 4,21,11; vgl. Āṣv. GṚH. 1,24,16. वसू-न्वदत्ति तु पितृवृद्धांश्चैव पितामहान् । प्रतितामहंस्तथादित्यान् M. 3,284. 11,221. MBh. 3,1840. 2356. HARIV. 441. KUMĀRAS. 2,26. VARĀH. BRH. S. 46,31. 48,26. 56. धर्मस्य वसवः पुत्रा रुद्राश्चामिततेजसः MBh. 12,7540. Kinder Kaṣṣapa's HARIV. 11849. der Surabhi 12477. VP. 130, N. 19. रुद्राश्च सर्वे ऽरुणाधूमकायाः श्यैतैर्युर्गोपतिभिर्बुद्धिः HARIV. 13149. रुद्रेण सङ्किता रुद्रा दक्ष इव तेजसा । संनद्धाश्चारुमुकुटाः प्रांसवः पर्वता इव ॥ 16273. रुद्रान् (यज्ञेत्) वीर्यकामः BHĀG. P. 2,3,3. रुद्राणां रुद्रसृष्टानां सम-त्ताद्भसतां जगत् 3,12,16. रुद्रेरिव यमो राजा मरुद्भिरिव वासवः (वृत्ः) MBh. 3,14782. रुद्राणां शंकरश्चास्मि sagt Kṛṣṇa BHĀG. 10,23. शतमेतत्समा-भ्रातं शतरुद्रे मरुत्तमानाम् MBh. 13,7092. HARIV. 168. VP. 121. सत्रपासूत भूतस्य भार्या रुद्राश्च कोटिशः BHĀG. P. 6,6,17. रुद्रैकादशक VOP. 5,34. MBh. 3,10668. HARIV. 9497. VP. 58. die stark variirenden Namen der eif Rudra aufgeführt MBh. 1,2565. fgg. 4825. fg. 13,7090. fg. HARIV. 165. fgg. 11531. fg. VP. 121. BHĀG. P. 6,6,17. fg. WEBER, RĀMAT. UP. 304. 312. fg. Verz. d. Oxf. H. 82, b, 22. fgg. 190, a, 36. fgg. रुद्राणामष्टमो रुद्रः ist Vishṇu R. 6,102,19. — c) Bez. der Zahl eif VARĀH. BRH. S. 8,20. 98,1. BRH. 7,1. sg. so v. a. der eifte Verz. d. Oxf. H. 102, a, No. 139. 320, a, 12. — d) pl. abgekürzte Bez. der an Rudra gerichteten Sprüche PĀR. GṚH. 3,8,9; vgl. रुद्रजप u. s. w. — e) mystische Bez. des Buchstabens Ṛ WEBER, RĀMAT. UP. 317. fgg. — f) N. pr. verschie- dener Männer KATHĀS. 54, 86. Verz. d. Oxf. H. 135, a, No. 254. 296, a, No. 719. fgg. 318, a, 44. Ind. St. 1,472, N. 1. Verz. d. Tüb. H. 13. RĪĀG- TAR. 8,475. eines Lexicographen MED. Anh. 2. Verz. d. Oxf. H. 126, a, 19. 196, a, 22. Bein. eines Fürsten Pradjota SCHIEFNER, Lebensb. 269 (39). — g) Calotropis gigantea RĪĀG. im ÇKDR. — h) N. pr. eines zu den Viçve Devāḥ gezählten göttlichen Wesens HARIV. LANGL. II, 311, fehlerhaft für रुरु, wie beide Ausgg. des Textes lesen. — 3) f. आ N. pr. a) einer Gattin Vasudeva's VĀJU-P. in VP. 439, N. 2. — b) einer Tochter Raudraçva's HARIV. 1661. 1663. भद्रा die neuere Ausg. und LANGLOIS. — c) = रुद्रसटा RĪĀG. im ÇKDR. u. d. letzten W. — 4) f. ई eine Art Laute (vgl. रुद्रवीणा) ÇĀDDAR. im ÇKDR. — Vgl. प्रताप°, मरुा°, मालव°, मेधा°, मतरुद्रदत्.

रुद्रकं m. N. pr. eines Mannes LALIT. ed. Calc. 306, 6. fgg. FOUCAUX 376. BURN. Intr. 154, N. 1. 386, N. 3. HIOUEN-THSANG I, 367. SCHIEFNER, Lebensb. 263 (13). 293 (63). v. l. उद्रक.

रुद्रकलशं n. Rudra's Topf, Bez. eines best. beim Planetenopfer ge- brauchten Topfes Verz. d. B. H. No. 1253. fg.

रुद्रकवीन्द्र m. = रुद्रभट्ट HALL 26.

रुद्रकाटि Verz. d. Oxf. H. 39, b, 4 fehlerhaft für रुद्रकोटि.

रुद्रकाली f. eine Form der Durgā VP. 66.

रुद्रकोटि f. N. pr. eines Wallfahrtsortes MBh. 3,5060. 6047. °माहृ- त्म्य MACK. Coll. I, 81. — Vgl. रुद्रकाटि.

रुद्रकोष m. Rudra's Wörterbuch Verz. d. Oxf. H. 182, b, 4 v. u.

रुद्रगण m. Rudra's Schaar d. i. die Rudra's VARĀH. BRH. S. 48, 71.

रुद्रगर्भ m. Rudra's Spross, Bein. Agni's MBh. 2,1448.

रुद्रगीत n. *das Lied von Rudra* BULG. P. 4, 30, 1. 10. रुद्रगीता f. sg. WEBER, RĀMAT. UP. 332. pl. Verz. d. Oxf. H. 58, b, 17. Verz. d. B. H. No. 485.

रुद्रचण्डिका Bez. eines best. Spruches Verz. d. Oxf. H. 90, a, 15.

रुद्रचण्डी f. *eine Form der Durgā*; Bez. eines Abschnittes im Rudrajāmala GILD. Bibl. 503.

रुद्रचन्द्र m. N. pr. eines Fürsten HALL 183.

रुद्रच्छत्र m. N. pr. eines Mannes Verz. d. Oxf. H. 148, a, 1.

रुद्रज्ञ m. Quecksilber (Çiva's Same) RĪĀAN. im ÇKDa. neutr. WILSON nach ders. Aut.

रुद्रजटा f. Rudra's Flechte, Bez. einer best. Schlingpflanze RĪĀAN. im ÇKDa.

रुद्रज्ञप m. Bez. *best. an Rudra gerichteter Gebete* WEBER in der Einl. zu VS. VIII. VARĀH. BĀH. S. 46, 31. Verz. d. B. H. No. 1279. Verz. d. Oxf. H. 296, b, No. 723. Ind. St. 9, 59.

रुद्रज्ञपन n. *das leise Hersagen des Rudragāpa* Verz. d. B. H. No. 1253.

रुद्रज्ञापक adj. *der den Rudragāpa leise hersagt* NṢ. TĀP. UP. in Ind. St. 9, 121.

रुद्रज्ञापिन् adj. dass. JĀĒN. 3, 304. NṢ. TĀP. UP. in Ind. St. 9, 121.

रुद्रज्ञाप्य n. Bez. *best. an Rudra gerichteter Gebete* Verz. d. Oxf. H. 74, b, 33. 296, b, No. 724. Ind. St. 1, 471.

रुद्रट m. N. pr. = रुद्रभट्ट und auch daraus entstanden Verz. d. Oxf. H. 209, b, No. 491. 210, a, No. 493. 211, b, No. 499. SĀH. D. 163, 2. 254, 11.

रुद्रतनय m. Rudra's Sohn, Bez. 1) des 3ten schwarzen Vāsudeva bei den Gāina H. 695. — 2) der Strafe MBH. 12, 4430. des Schwertes H. ç. 144.

रुद्रत्व n. *das Rudra-Sein* KĪTHAKA in NIR. 10, 5. MAITREJUP. 6, 26. MĀRK. P. 46, 15. Ind. St. 3, 453. 5, 54.

रुद्रदत्त 1) m. N. pr. eines Autors HALL 192. °वृत्ति Verz. d. Oxf. H. 279, a, 32. — 2) Titel eines medic. Werkes Verz. d. B. H. No. 973.

रुद्रदामन् m. N. pr. eines Fürsten Z f. d. K. d. M. 4, 152. fgg.

रुद्रदेव m. N. pr. verschiedener Männer Verz. d. Oxf. H. 141, a, No. 288. 144, b, No. 301. HALL 180. Inschr. in Journ. of the Am. Or. S. 7, 4, Çl. 3. LIA. II, 952.

रुद्रधर m. N. pr. eines Autors Verz. d. Oxf. H. 279, a, 33. 292, b, 6.

रुद्रन्यायवाचस्पतिभट्टाचार्य m. N. pr. eines Autors Verz. d. Oxf. H. 246, a, No. 618. Abgekürzt wird er auch रुद्रभट्टाचार्य und न्यायवाचस्पति genannt.

रुद्रपण्डित m. N. pr. eines Gelehrten, = रुद्रसूरि Verz. d. B. H. 211, N. 2.

रुद्रपत्नी f. 1) Rudra's Gattin UNĀDIK. im ÇKDa. — 2) *Linum ustatissimum* RATNAM. im ÇKDa.

रुद्रपद्धति f. Titel eines Werkes des Paraçurāma Verz. d. Oxf. H. 278, b, 22. Verz. d. B. H. No. 1283. 1288.

रुद्रपाल m. N. pr. eines Mannes RĪĀA-TAR. 7, 144. fgg. 166. fgg. 8, 1151.

रुद्रपुत्र m. Rudra's Sohn, patron. des 12ten Manu MĀRK. P. 94, 22; vgl. VP. 268 und रुद्रसावर्षि.

रुद्रपुर n. N. pr. eines Staates WILSON, Sel. Works I, 24.

रुद्रपूजन n. Rudra's Verehrung, Titel einer Schrift Verz. d. B. H. No. 1280.

रुद्रपूजा f. desgl. ebend. 1281.

रुद्रप्रताप m. N. pr. eines Fürsten, = प्रतापरुद्र Verz. d. Oxf. H. 148, b, 8.

रुद्रप्रयाग m. Bez. des Zusammenflusses der Mandākini mit der Gaṅgā LIA. I, 50. Verz. d. Oxf. H. 149, a, 35.

रुद्रप्रिया f. Rudra's Geliebte, Bez. der Terminalia Chebula ÇABDAR. im ÇKDa.

रुद्रभट्ट m. N. pr. eines Mannes, = रुद्रकवीन्द्र HALL 26. Verfassers des Çṛṅgāratilaka PRATĀPAR. 2, b, 3. Verz. d. Oxf. H. 124, b, 23. 209, b, No. 491. 212, a, No. 500. रुद्रभट्टाचार्य = रुद्रन्यायवाचस्पतिभट्टाचार्य HALL 34. 49. 58. 66. 74. 84. 184. — Vgl. रुद्रट.

रुद्रभाष्य n. Titel einer Schrift Verz. d. Oxf. H. 131, b, 8.

रुद्रभू f. Rudra's Stätte d. i. eine Leichenstätte ÇABDĀRTHAK. bei WILSON.

रुद्रभूति m. N. pr. eines Lehrers mit dem patron. Drāhjaṅgi Ind. St. 4, 372.

रुद्रभैरवी f. *eine Form der Durgā* Verz. d. Oxf. H. 93, b, 16. °पूजा-पत्र 96, a, 7.

रुद्रमय adj. Rudra's Wesen habend: रुद्रं विष्णुः प्रविष्टस्तथा रुद्रमयो भवेत् HARIV. 10664.

रुद्रमरुदेवी f. N. pr. einer Fürstin Verz. d. Oxf. H. 157, b, No. 339.

रुद्रयज्ञ m. *ein dem Rudra geltendes Opfer* KATHĀS. 45, 18. 27.

रुद्रयामल n. N. eines Tantra Verz. d. Oxf. H. 88, a, No. 145. 90, b, No. 146. 95, b, 9. 101, b, 45. 104, a, 19. 108, a, 32. 109, a, 1. 28. 110, b, 8. 252, a, 13. 279, a, 34. 299, a, No. 729. b, 1. Verz. d. B. H. No. 1176. 1311. 1327. fgg. 1335. Verz. d. Pet. H. No. 46. GILD. Bibl. 503.

रुद्राय m. N. pr. eines Fürsten KSHIRIÇ. 26, 10. fgg.

रुद्राशि m. N. pr. eines Mannes Inschr. in Journ. of the Am. Or. S. 6, 508, Çl. 31.

रुद्रोदन n. Rudra's Thränen d. i. Gold BULG. P. 8, 24, 48. पद्रोदीत-द्रुस्य रुद्रत्वं पद्रवशीर्यत तद्रजतं किरणमभवदिति श्रुते: Comm.

रुद्रोमन् f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's MBH. 9, 2625.

रुद्रलता f. = रुद्रजटा RĪĀAN. im ÇKDa. u. d. letzten Worte.

रुद्रलोक m. Rudra's Welt HARIV. 7991. VP. 213, N. 8. — Vgl. रुद्रस्वर्ग.

रुद्रवट N. pr. eines Tirtha MBH. 3, 4092. Verz. d. Oxf. H. 53, b, 18.

रुद्रवट्टण adj. *die aus Rudra's bestehende Schaar um sich sammelnd:* Soma TS. 3, 2, 5, 2.

रुद्रवत् adj. Rudra oder die Rudra mit sich habend: Indra AIR. BR. 2, 20. VS. 6, 32. 38, 8. Agni KĪTH. 10, 6. TS. 2, 2, 3. PAÑĀV. Ba. 21, 14, 13. KĪTH. Ça. 22, 3, 14.

रुद्रवर्तनि adj. als Beiwort der Açvin RV. 8, 22, 1. 14. 10, 39, 11. VS. 19, 32.

रुद्रविंशति f. Bez. der letzten 20 Jahre im 60jährigen Jupitercyclus ÇKDa.

रुद्रविधान n. Titel einer Schrift Ind. St. 1, 469. Verz. d. B. H. No. 1278. °पद्धति 1284.

रुद्रवीणा f. Bez. einer best. Laute SĀMĀNTANĀRĪJANA im ÇKDa.

रुद्रव्रत n. Bez. einer best. Begehung Verz. d. Oxf. H. 12, b, 18.

रुद्रशर्मन् m. N. pr. eines Brahmanen KATHĀS. 14, 37.

रुद्रसंप्रदायिन् m. pl. N. einer Secte WILSON, Sel. Works I, 119.

रुद्रसरम् n. N. pr. eines Sees Verz. d. Oxf. H. 70, b, 39.

रुद्रसर्ग m. die von Rudra ausgehende Schöpfung VARĀHA-P. im ÇKDR. die Schöpfung der Rudra (obj.) Verz. d. Oxf. H. 82, b, 18. fgg.; vgl. VP. 38, N. 13. — Vgl. रुद्रसृष्टि.

रुद्रसामन् n. Bez. eines best. Sāman SĀMSK. K. 67, b, 10. 70, a, 9.

रुद्रसावर्णि m. Bez. des 12ten Manu BHĀG. P. 8, 13, 28. — Vgl. रुद्रपुत्र.

रुद्रसावर्णिक adj. dem Rudrasāvṛṇi gehörig, unter ihm stehend:

मन्वत्तर MĀRK. P. 100, 38.

रुद्रसिंह m. N. pr. verschiedener Männer LIA. II, 757, N. Verz. d. B. H. 153, N.

रुद्रसुन्दरी f. N. pr. einer Göttin Verz. d. Oxf. H. 39, b, 10.

रुद्रसू f. eine Mutter von elf Kindern ÇABDAR. im ÇKDR.

रुद्रसूक्त n. Bez. einer best. Hymne Verz. d. Oxf. H. 398, a, No. 144.

Verz. d. B. H. No. 1283. SĀMSK. K. 70, a, 9. pl. 67, b, 9.

रुद्रसूरि m. N. pr. eines Autors, = रुद्रपण्डित Verz. d. B. H. No. 728.

रुद्रसृष्टि f. die Schöpfung Rudra's oder der Rudra (obj.) Verz. d. B. H. 128, a (10). — Vgl. रुद्रसर्ग.

रुद्रसेन m. N. pr. eines Kriegers MBH. 7, 7009.

रुद्रसोम m. N. pr. eines Brahmanen KATHĀS. 64, 110.

रुद्रस्कन्द m. N. pr. eines Scholiasten Verz. d. Oxf. H. 379, b, No. 398. 380, a, No. 403.

रुद्रस्वर्ग m. Rudra's Himmel Verz. d. Oxf. H. 13, a, 17. — Vgl. रुद्रलोक.

रुद्रस्वामिन् m. N. pr. eines Mannes Inschr. in Journ. of the Am. Or. S. 6, 539, 12.

रुद्रहिमालय m. N. pr. eines Gipfels des Himālaja LIA. I, 49, N. 1.

रुद्रहृति adj. nach MAHĪDH. die Anrufung der Lobsänger habend: स्वाहा रुद्राय रुद्रहृतये VS. 38, 16.

रुद्रहृदय n. Titel einer Upanishad Ind. St. 3, 325.

रुद्रक्रीड m. Rudra's Spielplatz d. i. eine Leichenstätte TRĪK. 2, 8, 61. BHĀṬ. 17, 69.

रुद्रल 1) m. *Elaeocarpus Ganitrus* Roxb. ÇABDAR. im ÇKDR. n. die Beere, die zu Rosenkränzen verwandt wird, RĪĀN. im ÇKDR. WILSON, Sel. Works I, 224. 236. 262. II, 217. Verz. d. Oxf. H. 64, a, 2. रुद्रल so v. a. रुद्रलमाला Rosenkranz RĪĀN-TAR. 2, 127. 170. °धारण Verz. d. B. H. No. 1301. Verz. d. Oxf. H. 85, b, 8. 9. °माकृत्य 94, b, 1. Verz. d. Pet. H. No. 43. °माला WEBER, KRṢṢṢĀG. 341. °मालिका Verz. d. B. H. No. 1288. — 2) N. einer Upanishad Ind. St. 3, 325.

रुद्राचार्य m. N. pr. eines Mannes Verz. d. Oxf. H. 101, b, 18.

रुद्रार्णी f. Rudra's Gattin P. 4, 1, 49. VOP. 4, 23. AK. 1, 1, 2, 32. H. 203. HALĪ. 1, 15. ÇĀNKH. ÇR. 4, 19, 5. COLEBR. MISC. ESS. I, 179. MBH. 8, 3969. 13, 3992. 4004. HARIV. 9532. 10275. BHĀG. P. 3, 12, 13. 6, 17, 26. 12, 10, 3. Verz. d. Oxf. H. 39, b, 4. WEBER, KRṢṢṢĀG. 291. Bez. eines 11-jährigen nicht menstruirenden Mädchens, welches bei der Durgā-Feier diese Göttin darstellt, ANNADĀKALPA im ÇKDR. u. कुमारी.

रुद्राध्याय m. Bez. bestimmter an Rudra gerichteter Gebete Verz. d. Oxf. H. 74, b, 32. Ind. St. 1, 383. Verz. d. B. H. No. 143. रुद्राध्यायिन् adj. diese Gebete hersagend 1283. Ind. St. 2, 23.

रुद्रायण m. N. pr. eines Fürsten von RORUKA BURN. Intr. 145. 340. SCHIEFFNER, Lebensb. 274 (44).

रुद्रारि m. Rudra's Feind oder adj. Rudra zum Feinde habend; m. Bez. des Liebesgottes ÇABDĀRTHAK. bei WILSON.

रुद्रावर्त N. pr. eines Wallfahrtsortes MBH. 3, 8015.

रुद्रावसृष्ट adj. von Rudra abgeschossen TS. 3, 5, 6, 2.

रुद्रावास m. Rudra's Wohnstätte d. i. KĀÇI (Benares) ÇABDĀRTHAK. bei WILSON.

रुद्रिय 1) adj. dem Rudra oder den Rudra's gehörig u. s. w. (zugleich mit Beziehung auf die appellative Bed.): स्तोम RV. 2, 11, 3 (nach SĪJ. so v. a. मुखसाधनभूत, स्तोतृकृत; eher von den Rudra's kommend). म-

ह्वि 7, 40, 5. रुद्रं रुद्रेषु रुद्रियं क्वामहे 10, 64, 8. (मरुतः) आ रोदसी बृ-

कृती वेविदानाः प्र रुद्रिया जधिरे 1, 72, 4. 3, 26, 5. 8, 20, 3. in Stellen wie 1, 38, 7. 2, 34, 10. 5, 37, 7. 7, 53, 22, wo das Wort am Ende eines Pāda

steht, ist der Vocal इ wohl nur metrische Einschlebung (व्याप) und wäre folgerichtiger रुद्र zu schreiben. Dieses ist ganz entschieden der

Fall in folgenden Stellen: आदित्या वसवो रुद्रियासः 6, 62, 8. 10, 48, 11. sg. m., nach SĪJ. coll. die Schaar der Marut, ist wohl zu erklären wie

oben. ÇAT. BR. 1, 7, 2, 21. 4, 9, 16. एष वै रुद्रियो ऽग्निः 12, 5, 1, 6. तनू

ÇĀNKH. ÇR. 3, 6, 3. — 2) n. Rudra's Macht ÇAT. BR. 1, 7, 2, 21. उभयी रु-

द्रियात्प्रमुञ्चति 2, 6, 2, 2. 18. so v. a. मुख SĪJ. zu RV. 2, 11, 3. — Vgl. शत°. रुद्रिकादशिनी f. die elf Rudra-Hymnen JĪĀN. 3, 309. Verz. d. B. H. No. 1284. Ind. St. 2, 23.

रुद्रोपनिषद् f. Titel zweier Upanishad Ind. St. 2, 15. 22. 53. 9, 107. Verz. d. Oxf. H. 394, b, 22.

रुद्रोपस्थ m. Rudra's Glied, Bez. eines best. Berges HARIV. 12854.

1. रुध्, रोधति so v. a. रुध्. Hierher ziehen wir यद्रोधति क्षमि was auf dem Boden sprosst RV. 8, 43, 6. indem wir eine Störung der Vers-

abtheilung hier und in v. 7 annehmen; dessen letzter Pāda mit v. 8 zu verbinden ist. SĪJ. erklärt निरुपाद्धि und denkt einen acc. hinzu. — Vgl. रोध in न्यग्रोध.

— अथ s. 1. अवरोध und 1. अवरोधन.

— उद् s. उद्रोधन.

— प्र s. प्ररोधन.

— वि sprossen, wachsen: वि यो वीरुत्सु रोधन्मद्विवात प्रजा उत प्र-
सूधत्तः RV. 1, 67, 9. — Vgl. वीरुध्.

2. रुध्, रुपाद्धि, रुन्धे (आवरण) DRĀṬUP. 29, 1. ved. partic. रुधत्सु,
episch रुन्धति, रुन्धते, रुन्धेय, रुन्धेत, रोधति; अरुधत् und अरोत्सीत्

VOP. 14, 1. ved. अरोत्, रुध्मस्, (अप) अरोधम्, अरुत्समि, अरोत्सि; रु-

रोध, रुधे; रोत्स्यति, रोद्धा KĀR. 4 aus SIDDH. K. zu P. 7, 2, 10. pass. reflex. अरुद्ध P. 3, 1, 64. VOP. 24, 11. रोद्धुम् रोधितुम् MBH. 2, 926, रुद्धा,

°रुध्य; 1) zurückhalten, aufhalten, anhalten, in seiner Bewegung hem-

men: न रुपाद्धि यात्तम् VARĀH. BRH. S. 78, 8. इदं रुपाद्धि मो पद्मम् VIKR. 103. प्रयातां किञ्चिदत्तरम् । द्रुपाधिपो रुपाद्धि स्म तृतीयस्ताम् KATHĀS. 4, 38. 48, 62. 73, 292. यद्यपि चञ्चलम् । मनो रुपाद्धि तदपि 56, 114. रुन्ध-

त्ति HARIV. 11935. रुन्धान MBH. 7, 3534. BHĀG. P. 3, 13, 31. अरुपात् ÇIC. 9, 82. तो (यतो) हरोध स सायकैः R. 1, 28, 22. 3, 34, 10. RAGH. 7, 32. 12, 80.

13, 17. KATHĀS. 10, 187. 13, 118. रुधुः MBH. 1, 8074. द्रुपेन रुधुः प्र-
जाः 12, 6149. HARIV. 7513. KATHĀS. 25, 249. अरोत्सीत् MBH. 8, 244. अरु-

धत् ÇIC. 9, 72. रुद्धा MĀLAV. 52, 6. रोद्धुम् R. 2, 111, 17. 3, 5, 20. Spr. 2920.

KATHÁS. 62, 224. नगरं प्रविशन् आतः समं सैचैरुद्ध्यत RÁGA-TAR. 5, 451.
 KATHÁS. 18, 392. रुद्ध Gobh. 2, 3, 9. R. 1, 28, 23, 7, 36, 42. VIKR. 121. Spr.
 4818. KATHÁS. 42, 46, 45, 246 (रुद्धाः zu lesen). व्यूहप्रवेशतः 48, 29. RÁGA-
 TAR. 3, 19, 51. 4, 248, 6, 44. सकृदपुः 49. VET. in LA. (III) 17, 22, v. l. रणे
 रुद्धः HARIV. 9199 nach der Lesart der neueren Ausg. मैथुनरुद्धस्य पा-
 ऐतोः im Beischlaf gehemmt, dem der Beischlaf gewehrt war Bhāg. P. 9,
 22, 26. (निप्तान्) गिरीनरैत्सीत् BHATT. 15, 80. नदीं शुक्तिमतीं गिरिः ।
 श्रैरत्सीत् MBh. 1, 2367. HARIV. 11207. R. 7, 32, 15, 18. Bhāg. P. 9, 15, 20.
 zurückstossen BHATT. 8, 80. अस्त्रे रुद्धे MBh. 5, 7205. R. 3, 33, 48. शक्यते
 नैव रोद्धुं च कथमप्यधुना मया (प्रवरूपम्) ich kann das Schiff nicht zu-
 rückhalten KATHÁS. 26, 14. पानपात्रमकस्माद्भवद्भुङ्क्त्वा व्यासक्तमिव केन-
 चित् 18, 294. 298. 303. धारयामास जीवितम् । हृदि प्रविष्टया रुद्धं तत्प्र-
 त्यगमवाञ्छया 230. zurückhalten, festhalten, vor einem Falle bewah-
 ren: आशाब्धः कुसुमसदृशं प्रापशो ह्यङ्गनानां सन्धःपाति प्रणयि हृदयं
 विप्रयोगे रूपाद्धि MEGH. 10. करेण रुद्धो ऽपि हि केशपाशः RAGH. 7, 6. क-
 ररुद्धनीवि (वसन) Çiç. 9, 75. — 2) hemmen, unterdrücken, verhindern,
 wehren: प्राणम् AV. 11, 3, 55. ओषधिर्रुद्धवीर्यं RAGH. 2, 32. Bhāg. P. 3,
 8, 11, 4, 22, 39. रुन्धत्रपि धिया शुचः 9, 11, 16. रूपाद्ध्यागमम् VARĀH. BRH.
 S. 53, 62. रुद्धगिरि Bhāg. P. 10, 82, 14. 60, 23. Spr. 2083. रोद्धुं कृसितम्
 2084. रुद्धतटाभिमुष्य (d. i. रुद्ध + तटा°, nicht रुद्ध - तट + आ°) 2586.
 भवतामननुज्ञातं (subj.) रूपाद्धि मम विक्रमम् R. 5, 58, 7. अरुद्धं च पराक्र-
 मम् BHATT. 15, 63. रुद्धालोके नरपतिपथे MEGH. 38. रुद्धा दृष्टिः DAÇAK. 73,
 5. निद्रा नयनसलिलोत्पीडरुद्धावकाशाम् MEGH. 88. रुद्धपाङ्गप्रसर 93.
 प्राणापानगती रुद्धा Bhāg. 4, 29. वियति वरुता नत्त्राणां गतीरपि PRAB.
 54, 13. दिव्यानां च गती रोद्धुम् KATHÁS. 33, 188. रुरुधुस्तस्य प्रवेशम् 18,
 107, 46, 201. नितिभृद्भुङ्क्त्वा RÁGA-TAR. 2, 38. रुद्धप्रवाहा वितस्ता 4,
 703. डुरतिपात्रो दतिणाभिश्च रुद्धः VARĀH. BRH. S. 46, 17. रणारेणवो रु-
 रुधिरु रुधिरुण सुराद्विषाम् der Staub wurde gebunden RAGH. 9, 21. किं
 रुद्धं ते मयाशनम् habe ich dir das Essen versagt? KATHÁS. 27, 35. भूमा-
 वरुन्धती ध्याता रुन्धत्यपि सतीधुरम् (so ist zu schreiben) die oberste
 Stelle der tugendhaften Frauen (anderen Frauen) versagend d. i. selbst an
 der Spitze der tugendhaften Frauen stehend 80. मन्त्रा रुद्धाः gehemmt, nicht
 wirkend SARVADARÇANAS. 171, 10. — 3) zurückhalten so v. a. bei sich be-
 halten: श्रेरे श्रुद्धिषमैरात् AV. 10, 4, 26. so v. a. sparen, kargen mit
 (acc.): त्वं त्रिगिश्च न धनां हरोधिथ RV. 1, 102, 10. तस्मै कृणोमि न धना
 रूपाद्धि 10, 34, 12. यो देवकामो न धना रूपाद्धि 42, 9. — 4) einschliessen,
 einsperren in (loc.): विमाने तां हरोध R. 7, 24, 2. रुरुधुस्तं महीपालं पुरे
 MĀRK. P. 122, 14. रावणात्पुरे रुद्धा R. 4, 58, 25. 6, 10, 11. M. 9, 12. Bhāg.
 P. 1, 8, 23. 4, 28, 60. 7, 1, 27. मनः — हृदि रुन्ध्याच्छनैः 15, 33. गर्तरुद्ध
 श्वारगः R. 4, 34, 2. आत्मरुद्धानि (ओषधिबीजानि) Bhāg. P. 4, 17, 24. mit
 doppeltem acc.: हरोध गोकुलं गोपीः VOP. 5, 6. einen Weg versperren:
 रुद्धा रथमार्गम् R. 3, 56, 8. MEGH. 100. रूपाद्धि सवितुर्मार्गम् BHATT. 6, 35.
 einen Feind, einen Ort einschliessen, belagern, besetzen: एकं रुद्धा स्थि-
 ताः सतो रुद्धाः स्मो ऽन्येन शत्रुणा KATHÁS. 49, 70. अरूपाद्यवनः साकेतम्,
 अरूपाद्यवना माध्यमिकान् PAT. in Ind. St. 5, 151. लङ्काया उत्तरं द्वारम् R.
 6, 16, 25. हरोध च गृहं तस्य KATHÁS. 17, 81. 43, 104. 88, 26. fg. 112, 163.
 यत्संप्रति गृहमपि मे बलवत्तरेण मकरेण रुद्धम् besetzt PANĀT. 227, 21.
 अरुन्धतां पुरीम् MBh. 3, 638. 15237. R. GORR. 1, 68, 19. 21. 6, 16, 55 (med.).

VI. Theil.

VARĀH. BRH. S. 7, 19. Bhāg. P. 3, 3, 10. 4, 28, 2. 8, 15, 23 (med.). BHATT.
 15, 10. पुरं चारुध्यतारिणा MĀRK. P. 37, 18. BHATT. 14, 29. KATHÁS. 51,
 105. Bhāg. P. 9, 10, 17. verschliessen: नगरद्वारम् R. 4, 9, 66. RÁGA-TAR.
 5, 431. रुद्धा गुहाः किम् Spr. 4053. (वायुः) हरोध सर्वभूतानि यथा वर्षाणि
 वासवः R. 7, 33, 50. 58. — 5) verhüllen, verdecken: अर्कं रुन्ध्यां शैः R.
 3, 55, 10. 4, 27, 9. 37, 29. RAGH. 14, 82. KATHÁS. 108, 7. RÁGA-TAR. 3, 60.
 शरीरतरितं रुन्धतुः (sic) R. 6, 90, 17. MRĀĪH. 76, 6. RÁGA-TAR. 2, 139.
 भूतं (ein Wesen) रुन्धानं रोदसी शरीरेण VARĀH. BRH. S. 53, 2. द्यो (die
 neuere Ausg.) भुवं चैव रुन्धेय (रुन्धेयम् ed. Calc.) HARIV. 303. वस्त्रात्त-
 रुद्धवक्त्राः MRĀĪH. 159, 18. घनतिमिररुद्धे च नयने Spr. 1615. शोकाद्भव-
 वाष्परुद्धदशः VARĀH. BRH. S. 3, 14. KATHÁS. 14, 24. Spr. 2277. Bhāg. P.
 1, 13, 30. 4, 30, 44. मेघरुद्ध MBh. 5, 7195. चरणार्धरुद्धवसुध so v. a. mit
 dem halben Fusse den Erdboden berührend Spr. 1246. रुद्ध = संवीत,
 आवृत AK. 3, 2, 40. H. 1476. — 6) verstopfen, erfüllen, anfüllen: अश्रुभिः
 काण्ठदेशम् KATHÁS. 17, 81. मुखं बाष्पो रूपाद्धि मे R. 4, 60, 1. कृस्तुरुद्धमुखः
 52, 25. 53, 1. अश्रुधूमोद्भवो गन्धो (अश्रुधूमो भवेद्गन्धो ed. Calc., अश्रुधू-
 मोद्भवोद्गन्धो ed. Bomb.) रूपाद्धिव तपोवनम् MBh. 13, 6482. वेष्मानि धू-
 मरुद्धानि 14, 1741. रुद्धवसुधान्नेच्छान्निर्वीर्यस्य RÁGA-TAR. 1, 115. ज्वालारु-
 द्धिमिवोरगम् R. 4, 33, 41. घासरुद्धवदन (वाजिनम्) VARĀH. BRH. S. 93, 7. —
 7) peinigern, hart mitnehmen: मर्म मे निशितः शरः । रूपाद्धि (= पीडयति
 Comm.) मृडु सोत्सेधं तीरमम्बुरयो यथा ॥ R. 2, 63, 43. — 8) रुद्ध = अ-
 वरुद्ध erhalten Bhāg. P. 2, 7, 21.

— caus. 1) zurückhalten, aufhalten: कारवान्द्रवतो ह्येष कर्णो रोधयते
 MBh. 8, 2903. — 2) Jmd durch Jmd einsperren lassen, mit dopp. acc.:
 रोधयामासुरिष्टं तां सुगोप्यमपि PANĀT. 1, 14, 105. belagern lassen durch
 (instr.): लङ्का रोधयामास वानरैः RAGH. 12, 71. — 3) Macht ausüben auf,
 fesseln; mit acc.: न रोधयति मां योगो न सोद्धयं धर्म एव च Bhāg. P. 11,
 12, 1. — 4) quälen, peinigern: मैथिलीं कृता तेन मां च रोधयता भृशम् R.
 4, 5, 22. in dieser Bed. auch रुन्धयति in der Verbindung: शोकां मां रु-
 न्धयत्ययम् MBh. 3, 999. 12, 191. 733; vgl. रुध् caus. 2).

— अनु 1) versperren: शिलाभिः u. s. w.: ये मार्गमनु रुन्धति MBh. 13,
 1649. einschliessen, umzingeln: रुद्धानुचैर्मखो मकान् — अन्वरुद्ध्यत Bhāg.
 P. 4, 5, 13. fesseln, in seine Gewalt bringen, beherrschen: यावन्मनो रू-
 सा पूरुषस्य सन्नेन वा तमसा वानुरुद्धम् 5, 11, 4. तपोवनमनु रुन्धति ÇĀK.
 18, 10, v. l. für तपोवनमुपरुन्धति in Verwirrung bringen. — 2) pass.
 oder Klasse 4. sich einschliessen in, sich hängen an (acc.): सौषधीरनु
 रुध्यसे RV. 8, 43, 9; vgl. P. 6, 1, 134, Sch. — 3) kleben an (acc.): अनुरु-
 न्ध्यादधं च्यरुम् so v. a. während dreier Tage wird er der Sünde nicht los
 M. 5, 63. so v. a. Jmd auf dem Fusse folgen: अयमनु रुन्धमानस्तापसी-
 भ्यामबालसन्नेन बालः ÇĀK. Ch. 151, 2 (अनुवध्यमानः die andere Rec.).
 पुमांसमनु रुन्धय ज्ञाता so v. a. unmittelbar nach P. 3, 2, 100, Sch. an Jmd
 oder Etwas hängen, Jmd zugethan sein, einer Sache sich hingeben, ob-
 liegen, sich angelegen sein lassen; med. und act.: एके तमनु रुन्धाना ज्ञा-
 तयः पर्युपासत Bhāg. P. 10, 2, 4. नानुरुन्धति श्रोतृचितानुवर्तनम् RÁGA-
 TAR. 3, 95. मानुषं लोकमासाद्य तस्मात्तमनु रुन्धतः (कृत्तस्य) Bhāg. P. 10,
 7, 3. सर्गादि यो ऽस्यानुरुपाद्धि 4, 17, 33. gewöhnlich अनु रुन्धसे (कामे Da-
 rut. 26, 65) und ऽत्ति in dieser Bed.: पत्नमद्यापि — राममेवानुरुन्धसे MBh.
 3, 16194. नानुरुन्धये विरुन्धये वा न द्वेषि न च कामये 12, 9349. 15, 966. स-

23*

मस्थमनुह्यते विषमस्थं त्यजति (योषितः) R. 3, 19, 6. भर्तारमनुह्यतः
 क्लिश्यते वीरपत्नयः MBh. 4, 492. गतश्रीकान् — पार्थिवानुरोद्धुं त्वमर्हसि
 3, 15632. अनुह्यः (तनुह्यः beide Ausg.) शिखी राजा मिध्यापचरितो म-
 या dem ich zugethan bin 3, 1308. इत्यादिभिः प्रियशतैरनुह्य मुग्धाम्
 seine Zuneigung zu erkennen gebend UTTARAR. 55, 3 (71, 1). पयदात्-
 म्वसे काम ततदेवानुह्यते daran hängst du Spr. 3594. धर्मम्, ज्ञानम्,
 काममनुह्यते Nir. 14, 6. MBh. 5, 4156. Spr. 4273. दायम् MBh. 3, 13891.
 सुखप्रिये 3, 950. धर्म्यमुपभोगम् 12, 6676 (अनुह्ये st. अनुह्ये ed. Bomb.).
 शौचम् 8890. निजप्रतिज्ञामनुह्यमाना मन्दायमाः कर्म समारभते haltend
 an Spr. 216. धर्ममेवानुह्यति MBh. 3, 2169. अर्थम् 12678. सुखप्रिये 3,
 648 (कामात् st. कामान् ed. Bomb.). काममनुह्यता (lies °रुह्यता)
 MÄRK. P. 75, 16. आश्रमे वासमनुह्य Gefallen findend an R. 7, 48, 5. —
 4) gutheissen, billigen; med.: इमाममूलां गोविन्दराज्ञोक्तिं नानुह्यमहे
 KULL. zu M. 4, 7, 11, 180. श्रुतवानस्मि यत्कर्म कृतवानसि भार्गव । अनुह्य-
 ध्यामहे ब्रह्मन्वितुरानुपयमास्थितम् (आस्थितः ed. Bomb.) || wir billigen
 es, dass du R. 1, 76, 2. यज्ञोर्वचित्रैर्विज्ञतो भवाय ते राजन्स्वदेशानुरोद्धु-
 मर्हसि Bhāg. P. 4, 14, 21. — 3) sich richten nach, Rücksicht nehmen auf:
 मनोऽनुह्यती भर्तुः MBh. 13, 4497. लोकगायामनुह्यानः SARVADARĀNAS.
 2, 1. नानुरोत्स्ये जगह्मन्मीम् BHATT. 16, 23. कृत्त तिर्यञ्चो ऽपि परिचयमनु-
 ह्यन्ते UTTARAR. 51, 8 (66, 8). अनुह्यस्व भगवतो वसिष्ठस्यदिशम् 73, 12
 (97, 7). शक्तिगुणाश्रया तत्र प्रधानमनुह्यते Verz. d. Oxf. H. 162, b, N. 7.
 स्वामनुह्य बुद्धिम् 198, b, No. 467. न चास्या हृदयमनुह्य स्वच्छया
 नर्म कुर्यात् KĀMAÇ. bei MALLIN. zu KUMĀRAS. 7, 94. नायं पापो मया कृत्त
 युक्तः स्वादनुरोधितुम् । प्राणेन er verdient nicht, dass ich in Bezug
 auf sein Leben Rücksicht auf ihn nehme MBh. 2, 926. स्वर्गार्थमनुह्यः so
 v. a. den Himmel im Auge habend Spr. 4673, v. 1. — Vgl. अनुह्ये fig.,
 अनुरोध fig.

— अग्र abhalten, abwehren; verstossen, ausschliessen, namentlich von
 Herrschaft oder Besitz vertreiben: अग्र ज्ञापामरोधम् RV. 10, 34, 2. 3. अ-
 तिथिम् AIT. Br. 3, 30. अग्र्यन्ते अग्रहं चरन्तम् AV. 3, 3, 4. 12, 3, 13. अ-
 ग्र्येन ज्ञीथा अग्रहन्गृह्येभ्यः 18, 2, 27. राष्ट्रात् AIT. Br. 8, 10. ÇAT. Br. 12, 9,
 2, 1. TS. 2, 2, 3, 5, 3, 1, 1. यो ऽवगतः सो ऽपरुह्यतां यो ऽपरुह्यः सो ऽवग-
 च्कतु 6, 6, 5, 3. KĀTH. 27, 5. सिन्धुनिद्राज्ञाविर्ष्यागपरुह्यश्चरन् PĀNĀV. Br. 12,
 12, 6. 15, 3, 25. 18, 3, 5. KĀTH. ÇR. 19, 1, 3. 22, 9, 16. अग्रहं KĀM. NĪTIS.
 13, 73 fehlerhaft für उपरुह्य (vgl. 67). Vgl. अपरोद्धर, अपरोध. — desid.
 अग्रहृत्स्यमान den man abschaffen will KĀTH. 37, 11.

— व्यग्र intens. Jmd verstossen, der Herrschaft berauben R. ed. Bomb.
 2, 58, 20; vgl. u. अग्र intens.

— अग्रि 1) abwehren, abhalten MBh. 8, 4308. — 2) in Verwirrung
 bringen: सैनिकास्तपोवनमभिरुह्यति ÇĀK. ÇH. 24, 10. 33, 3. उपरुह्यति
 die andere Recension.

— अग्र 1) Jmd abhalten, zurückhalten: न शशाकौत्तैर्वाक्यैरवरोद्धुं स-
 मुद्यतम् R. 3, 1, 33. मा गा इत्यवरोद्धा ÇĀK. 35. SĪH. D. 48, 8. versperren,
 hemmen: स्रोतसां वर्तमान्यवरोह्यते गर्भेण Suçr. 1, 328, 8. festhalten, ein-
 schliessen (nach dem Comm.): अग्रं स्मृशा रुह्यदाः RV. 10, 108, 1. abson-
 dern, zurückstellen, einsperren; beseitigen: गवां सकृन्नम् ÇAT. Br. 11, 6,
 2, 1. 14, 6, 1, 2. उद्गातारम् 13, 2, 2, 2. सप्त भ्रातृव्यान् 14, 5, 2, 1. 6, 1, 2. ÇĀK.
 Br. 12, 8. SHAPY. Br. 4, 2. अवरोधि गौर्द्वत्तेन wurde eingesperrt, अवा-

रुह्य गौः स्वयमेव sperrte sich selbst ein P. 3, 1, 64, Sch. mit doppeltem
 acc. P. 1, 4, 51. अग्रहृत्स्य गौं व्रजम् Schol. शोकं चित्तमवारुह्यत् er schloss
 seinen Kummer in's Herz ein BHATT. 6, 9. gewöhnlicher mit acc. und
 loc.: घ्रातमानमात्मन्यवरोह्य Bhāg. P. 2, 2, 16. ईश्वरः सद्यो हृद्यवरोह्यते
 ऽत्र कृतिभिः शुश्रूषुभिः 1, 1, 2. तिर्यञ्जन्यविबुधादिषु — अग्रहृददेहः 3,
 9, 19. अग्रहृदामु दासोषु eingeschlossen JĀĀN. 2, 290. अत्राविकाः eingehgt
 M. 8, 236. मदिमा तस्य वृद्धबन्धव्या अग्रहृद इवाभवत् gleichsam einge-
 sperrt RĀĀG-TAR. 6, 286. तामवरोह्यत्वमनीषीत् so v. a. sperrte sie in sei-
 nen Harem ein (vgl. अवरोध) 4, 677. भवानीनाथैः स्त्रीगणार्बुदसकृत्परव-
 रोह्यमानः (= सर्वतः सेव्यमानः Comm.) umlagert, umgeben Bhāg. P. 5,
 17, 16. belagern: पुरमवारुपात् Daçak. 93, 20. काच्या गाढतरावरोह्यवस-
 नप्राप्ता zugezogen, zusammengebunden Spr. 630. med. bei sich behalten,
 zurückhalten so v. a. nicht gewähren: अग्रं प्रवर्तितो धर्मस्तुलां धारयता
 त्वया । स्वर्गद्वारं च वृत्तिं च भूतानामवरोत्स्यते || MBh. 12, 9396. in sich
 schliessen, enthalten Bhāg. P. 8, 12, 11. अग्रहृत् = अग्रहृत् verstos-
 sen, ausschliessen, vertreiben: यस्य चर्षे ऽवरोह्यसे R. 2, 30, 9. रा-
 घ्नान् Kauç. 16. ÇĀKĪH. ÇR. 14, 50, 8. पाञ्चालस्य वने वसतो वरुहस्य (d. i.
 ऽवरोहस्य, wie schon WEBER vermuthet hat) KĀTH. ANUKR. in Ind. St. 3,
 460. अग्रहृदो ऽचरत्पार्थो वर्षाणि त्रिदशानि च MBh. 4, 2011. अग्रहृद be-
 deckt, verhüllt: निगादितरूपैर्नलधरज्ञालिह्यकृमवरुहं द्यकृमथ वाहः । य-
 दि विपदेवं भवति मुभितम् VARĀH. BRH. S. 24, 20. अग्रहृदश्चरन् uner-
 kannt, incognito Daçak. 101, 15. — 2) act. verleihen, verschaffen (für
 Jmd abfordern): सा मे ऽमुष्मादिदमवरोह्यतात् (v. 1. अग्रहृदाम् erlange
 für mich) KAUSH. UP. 2, 3. med. erhalten, erlangen, erreichen (für sich
 absondern, als sein Theil verwahren): अग्रपरिमितं लोकमवरोह्ये AV. 9,
 5, 22. 6, 9. 40. पृथो देवयानान् 15, 11, 3. अमृतस्य भक्तम् 13, 2, 15. तेन वै स
 देवतांश्चेन्द्रियं चावारुह्य TS. 2, 5, 2, 2. सर्वत एवेनमवरोह्यं चिनुते 5, 7, 10,
 2. प्रज्ञामवरोह्यमिह 7, 2, 6, 1. AIT. Br. 1, 6, 12. 2, 17, 3, 2. कामम् KĀTH.
 33, 1. ÇAT. Br. 4, 6, 20. अन्नम् 5, 2, 2, 3. 10, 6, 5, 8. सर्वं देवास्य तदात्म-
 वरुहमभिज्ञितम् 11, 2, 2, 1. 12, 7, 2, 7. 14, 4, 2, 31 (अवारुह्यत् BRH. ĀR. UP.
 1, 5, 21). SHAPY. Br. 3, 7. KHĀND. UP. 2, 15, 2. Bhāg. P. 2, 7, 21 (wo die
 ed. Bomb. अमृतापुरवावरुह्य आयुश्च liest; das erste अग्र erklärt der
 Comm. अवसत्तं पूर्वं दैत्यैः). 3, 25, 27. 4, 13, 9 (अग्रहृदानः = अग्रहृदन्, ज्ञा-
 नन् Comm.). 5, 1, 15, 2, 21. 4, 4, 14, 1. 22. 33 (der Comm. ergänzt मुखडुः-
 खादि, BUENOUF übersetzt अग्रहृदान durch s'arrestant). 39 (अग्रहृन्ते
 st. अग्रहृन्ते). 10, 68, 28. 11, 12, 2. act.: परां काष्ठामचिरादवरोत्स्यसि 3,
 33, 10. सर्वे कामा अग्रहृदाः स्युः ÇĀKĪ. zu KHĀND. UP. S. 16. Bhāg. P. 3,
 23, 7. 10, 15, 22. MĀRK. P. 49, 58 (?). — 3) an Jmd hängen, Jmd zuge-
 than sein (vgl. अनु): पृथुमेवावरुह्यती Bhāg. P. 4, 15, 5. — Vgl. 2. अग्र-
 रोध fig., 2. अग्ररोधन. — caus. वेगावरोधित wohl verstopft Suçr. 2, 239,
 3. — desid. med. अग्रहृत्सते zu erlangen wünschen, einzuholen su-
 chen TS. 1, 5, 1, 1. TBa. 1, 3, 2, 1. 2, 1, 2, 1. AIT. Br. 1, 12. अमृतत्वम् ÇAT.
 Br. 10, 4, 2, 6. KĀTH. 12, 5. पशून् ऀच. Ça. 11, 2, 18. Bhāg. P. 3, 9, 18. 9,
 13, 10. act. 4, 8, 30. — intens. aus der Herrschaft vertreiben, der Herr-
 schaft berauben: अतिक्रातवया राजा मा स्मैमवरोह्यः (स्मैन् व्यपरो-
 ह्यः ed. Bomb.) । कामारराज्ये जीवस्व तस्यैवाज्ञा प्रवर्तताम् || R. 2, 58, 20.
 — पर्यव s. पर्यवरोध.

— प्रत्यव 1) hemmen, unterdrücken: प्रत्यवरुह्योज्ञान Bhāg. P. 1, 10,

1. = संकुचितभोग oder प्राप्तभोग Comm. — 2) *wiedererlangen*: स्मृतिं प्रत्यवरुध्य BHĀG. P. 2, 2, 1. — Vgl. प्रत्यवरोधन.

— समव 1) *einsperren, einschliessen*: कोशकारो यथात्मानं कीटः समवरुन्धति (= °रुणाद्धि) MBH. 12, 11266. *pass. enthalten sein*: एकस्मिन्यन्नक्रतौ समवरुन्धते PAÑĀV. Br. 16, 13, 9. 19, 9, 5. — 2) *erlangen, erhalten*: °रुद्ध BHĀG. P. 10, 87, 14. — 3) *pass. ausgeschlossen werden, einer Sache verlustig gehen*: समवरुन्धते im Gegens. zu युज्यते HARIV. 11778 nach der Lesart der neueren Ausg. (NILAK. macht auf die überschüssige Silbe aufmerksam).

— आ 1) *einschliessen, einsperren*: वत्सानारुध्य शादले BHĀG. P. 10, 13, 7. *umzingeln, belagern*: तेषु तेष्वकाशेषु शोभमारुध्यतां पुरी HARIV. 5013. — 2) *abwehren, verscheuchen*: बन्धुतां शुचमारुणात् BHATT. 17, 49. — 3) *festhalten, herholen, beitreiben*: श्रारुन्धानो गद्यो समत्सु RV. 4, 38, 4. आ रुन्धां सर्वतो वायुः AV. 3, 20, 10. वायवारुन्धि नो मृगान् KAUC. 127. रसम् ÇAT. Br. 3, 9, 2, 13. 15. 24. — 4) *med. sich enthüllen, sich entwickeln (?)*: चतुरारुन्धते, श्रोत्रमा°, प्राणां श्रो° KAUSH. Up. 2, 2. आरुन्धे v. 1. — Vgl. श्रोत्राधन. — *caus. 1) versperren*: पद्मामारोध्यन्मार्गम् MBH. 1, 4188. *belagern*: नगर्याः पश्चिमं द्वारं शोभमारोध्यन्तु HARIV. 5013. — 2) *belästigen*: काकिनारोध्यमाना R. 2, 96, 40; vgl. u. रुद्.

— समा *versperren*: तस्य मार्गं समारुध्य R. 7, 32, 42.

— उद् *hinaustreiben, verdrängen aus*: मेधावी राजा सर्वेभ्यो मात्सेभ्य उद्दौत्सीत् ÇAT. Br. 14, 7, 2, 41.

— उप 1) *einsperren, einschliessen, eintreiben*: वडवा उपरुन्धति मिश्रुन्वायं TB. 3, 8, 22, 3. ÇAT. Br. 13, 2, 2. पप्रून 3, 7, 2, 4. गाः KHĀND. Up. 4, 6, 1. अत्राश्रितोपरोत्स्यते पयसो ऽर्धे युगतये HARIV. 11138. उपरोधम् *absol.* in Verbindung mit einem loc. oder instr. P. 3, 4, 49. *ब्रजोपरोधं गाः स्थापयति, ब्रज उपरोधम्* und *ब्रजेनोपरोधम्* Schol. उपरुद्ध *ein Gefangener* RAGH. 18, 17. *einen Feind, eine Stadt einschliessen, umzingeln, belagern*: उपरुद्धारिमासीत् M. 7, 195. उपरुद्ध (बल) KĀM. NĪTIS. 13, 67, 73 (hier अपरुद्ध gedruckt). बलीः समत्ताडपरुद्धं कुसुमपुरम् MUDRĀR. 41, 15. PAÑĀV. ed. orn. 33, 16. यवनोपरुद्ध्यतन BHĀG. P. 4, 28, 13. अन्धत्तरं विशितुः प्रमदोपरुद्धं (°रुद्धो?) लोकस्य *eingeschlossen, umringt* KATHĀS. 34, 259. — 2) *zurückhalten, behalten, nicht aus den Händen geben*: संभूय वणिजां पण्यमनर्धोपोपरुन्धताम् । विक्रीणातां वा विक्रितो दण्ड उत्तमसाकृत्सः ॥ JĀĀN. 2, 250. — 3) *belästigen, plagen, beunruhigen, behelligen*: मा मोपरोत्सीः KATHOP. 1, 21. उपरुन्धति राजानो भूतानि विजयार्थिनः MBH. 12, 3584. RAGH. 4, 83. उपरोधति R. 7, 74, 6. उपरुन्धानाः (उपरुद्धानाम् *die neuere Ausg., = अपराधवताम्* NILAK.) HARIV. 6038. एवं बहुभिर्वाक्यैरुपरुन्ध्य R. 7, 73, 19. परदारान् — नोपरोद्धुमिहार्हसि 5, 47, 16. RAGH. 5, 22. MĀRK. P. 19, 5. उपरुन्ध्यमान BHĀG. P. 5, 14, 5. बाष्पवेगोपरुद्धान्तम् R. GORR. 2, 58, 25. बलीयसा 3, 43, 4. BHĀG. P. 4, 28, 15. 24. 5, 26, 16. प्राणानुपरुणात्सि मे so v. a. *bedrohen, in Gefahr bringen* R. 2, 73, 41. R. GORR. 2, 63, 41. 79, 26. उपरुन्धति मे प्राणाः 3, 73, 14. पौरा अस्मदन्वेषिणास्तपोवनमुपरुन्धति *bringen in Verwirrung* ÇĀK. 18, 10. 24, 8. — 4) *Jmd aufhalten, zurückhalten*: मा गा इत्युपरुद्धा v. 1. für अवरुद्धा ÇĀK. 35. *Etwas hemmen, unterbrechen, stören*: प्रवृत्तं नोपरुन्धेत शनैरग्निमिवेन्धयेत् MBH. 12, 7817. शस्त्रं द्विजातिभिर्ध्यात्वं धर्मो यत्रोपरुन्धते M. 4, 348. DAÇAK. in BENF. Chr. 182, 17. कृत्यमारुब्धं किं

न पूर्वमुपरुद्धः R. 2, 36, 14. उपरुन्धते तपोऽनुष्ठानम् ÇĀK. 87, 13. उपरुद्धवृत्तिं बाष्पं कुर 90. बाष्पोपरुद्धया वाचा R. GORR. 2, 60, 4. — 5) *verhüllen, verdecken*: रेणुः — उपरुद्धो सूर्यम् RAGH. 7, 36. उपरुद्धं च जगतीं तमसेव समावृताम् R. 2, 69, 11. — 6) = अपरुद्ध *verstossen, von der Regierung ausschliessen*: सगरो ज्येष्ठे पुत्रमुपरुद्धत् R. 2, 34, 16. रामः किमकरोत्पापं येनैवमुपरुन्धते 36, 26. — Vgl. उपरोध ङ्ग. — *caus. verkürzen, verringern, Einbusse erleiden lassen*: धर्मार्थविद्याकालानुपरोधयन्कामसूत्रं तदङ्गविद्याश्च पुरुषो ऽधीयीत Verz. d. Oxf. H. 216, b, 29.

— प्रत्युप *verstopfen*: प्रत्युपरुद्धकण्ठो न किंचिद्देवे ऽश्रुपरिप्लुतातः BHĀG. P. 11, 29, 35.

— समुप *hemmen, unterbrechen, stören*: शौद्रं हि कुर्वतः कर्मधर्मः समुपरुन्धते MBH. 13, 2148.

— नि 1) *zurückhalten, festhalten, aufhalten, anhalten, in seiner Bewegung hemmen*: श्रुतरथे प्रियरथे दधानाः सद्यः पृष्टिं निरुन्धानसौ अग्मन् RV. 1, 122, 7. स निरुन्ध्या नर्द्धो यन्हे श्रमिर्विशशक्रे बलिहृतः संहेभिः 7, 6, 5. दस्युभिर्निरुन्धानो त्वं गतिः परमा नृणाम् MBH. 4, 199. एतांश्चापि निरोत्सयामि वेलेव मकरालयम् 5, 2281. 7, 5335. HARIV. 5810. ÇĀK. 16, 16. निवेष्टुकामं न्यरोत्सीत् Verz. d. Oxf. H. 239, a, 20. त्वं चेन्नीचपथेन गच्छसि पयः कस्त्वां निरोद्धुं तमः Spr. 3020. सज्जमानमकार्येषु निरुन्ध्युर्मन्त्रिणो नृपम् 3116. निरुद्धा मलिकाभिः VARĀH. BRH. S. 92, 2. KATHĀS. 4, 36. 42, 127. RĀGĀ-TAR. 1, 322. किं धर्मण निरुन्ध्यसे 4, 32. MĀRK. P. 102, 3. BHATT. 16, 20. वेगादङ्कं प्रविसृतं पवनं निरुन्ध्याम् so v. a. *einholen* MRĀKĪH. 10, 20. स्रोतः *hemmen* SUÇR. 1, 102, 2. 262, 8. निरुद्धालेपनसंज्ञस्तेनास्त्रावसंनिरोधः *den Ausfluss hemmend* 64, 13. पद्मप्रातत्रजपुटनिरुद्धेन बाष्पेण Spr. 1720. mit Ergänzung von रथम् so v. a. *lenken* ÇĀK. 169. *abhalten, abwehren*: निरुन्धानो अमतिं गोभिः RV. 1, 53, 4. वृत्रा 8, 2. AIR. Br. 1, 10. 3, 36. स्त्रात्ताडुदकात् ÇAT. Br. 13, 4, 2, 17. — 2) *hemmen, unterdrücken, verhindern, wehren*: न्यरुन्धन्नुद्धलद्वाप्यम् BHĀG. P. 1, 10, 14. 11, 33. 3, 23, 50. अत्ररिते गतिर्येषां दर्शनं च न्यरुन्ध्यत (so ist zu lösen) MBH. 4, 1053. HARIV. 11770. 11781. निजसौख्यं निरुन्धानः Spr. 1736. ऐहिकामुष्मिकान्कामान्निरुन्ध्य MĀRK. P. 39, 23. निरुद्धा वासनाः केन RĀGĀ-TAR. 3, 424. SARVADARÇANAS. 164, 5. BHATT. 3, 39. तदा आ निरुणाद्धि यात्राम् VARĀH. BRH. S. 89, 14. 86, 56. — 3) *einschliessen, einsperren*: श्रतिष्ठन्निरुद्धां श्रापः पणिनैव गावः RV. 1, 32, 11. निरुद्धश्चिन्मिदृषस्तर्ष्यावान् 10, 28, 10. याचितं निरुन्धानः *einschliessend, nicht herausgebend* AV. 12, 4, 80. 5, 17, 12. ÇAT. Br. 3, 7, 2, 8. विप्रदुष्टं त्विषं भर्ता निरुन्ध्यदिकवेष्मनि M. 11, 176. KATHĀS. 34, 184. गिरित्रजे निरुद्धानो राज्ञो कृत्तेन मोक्षणम् MBH. 1, 409. R. 5, 16, 51. निरुद्धतोप (मकरालय) 93, 11. BHĀG. P. 5, 26, 34. मनो हृदि निरुन्ध्य BHAG. 8, 12. *einen Weg versperren*: निरुन्धानाः सतां मार्गम् KĀM. NĪTIS. 4, 12. मार्गं निरोद्धुम् MRĀKĪH. 85, 23. न्यरुन्धंश्चास्य पन्थानम् BHATT. 17, 49. *einen Ort einschliessen, belagern*: निरुद्धुः — बलीर्नृपमन्दिरम् RĀGĀ-TAR. 1, 368. राजधानीं निरुद्धवान् 6, 125. BHĀG. P. 9, 6, 16. 10, 50, 4. 76, 9. *verschliessen, schliessen*: निरुद्धे नन्दिना द्वारे KATHĀS. 1, 46. 50, 188. निरुद्धवातायनमन्दिर R. 5, 2. श्रोत्रे निरुद्धे मया Spr. 996. *die Sinne, das Herz (gegen die Aussonwelt) verschliessen*: निरुन्ध्य चेन्द्रियग्रामम् MBH. 3, 13633. निरुद्धचेतसो ऽन्ताणि निरुद्धान्यखिलान्यपि Spr. 1604. मनो निरुन्ध्यात् 2867. द्वारं निरुन्ध्यासुम् BHĀG. P. 4, 8, 80. निरुद्धकरपाशय 1, 13, 53. यदा चित्तं

निरुध्यते SARVADARCANAS. 177, 12. 164, 4. fgg. BHAG. 6, 20. — 4) ver-
hüllen, verdecken: निरुद्धं गगनं सर्वं व्यथं मेघैः समलतः MBH. 13, 2069.
HARIV. 8782. R. 5, 8, 24. SUÇR. 1, 23, 2. VARĀH. BRH. S. 24, 15. 28, 6. 47,
26. RĀGA-TAR. 1, 369. BHĀG. P. 2, 9, 37. BHATT. 7, 70. — 5) erfüllen, an-
füllen: बाष्पनिरुद्धकाष्ठी R. GORR. 2, 123, 24. BHĀG. P. 6, 14, 50. धूपग-
न्धनिरुद्ध (स्थान) MBH. 14, 1924. खगपदलतैः पर्षेनिरुद्धं नीलकामलैः (व-
नम्) R. GORR. 2, 98, 5. वाजिशालाः — निरुद्धा मक्षिपैरिव RĀGA-TAR. 4,
165. BHĀG. P. 3, 17, 17. — 6) unterdrücken so v. a. verschwinden machen
CIC. 4, 55. युगे युगे भवत्येते सर्वे दत्तादयो नृपाः । पुनश्चैव निरुध्यते und
verschwinden wieder HARIV. 112 = VP. bei MUIR, ST. I, 27, N. 45. अहो
रात्रिनिरुद्धास्ते कालेन हृदि ये कृताः BHĀG. P. 9, 3, 32. — 7) निरुद्ध so
v. a. अपरुद्ध verstoßen PAÑĀV. BR. 9, 1, 9. KĀTH. 13, 5. — 8) निरुध्य
MBH. 3, 962 fehlerhaft für निरुष्य (wie schon WESTERGAARD vermuthet
hatte), निरुध्यतु 13, 4530 fehlerhaft für विरुध्यतु; die Bomb. Ausg. hat
an beiden Stellen die richtige Lesart. निरुध्यत्पदम् RĀGA-TAR. 2, 165
wird wohl auch unrichtig sein. — Vgl. निरुद्ध fg., निरोद्धव्य fgg. —
caus. 1) einschliessen: वायुं निरोधयेत् Verz. d. Oxf. H. 234, a, 31. 33. —
2) verschliessen lassen: द्वारान् (!) RĀGA-TAR. 5, 428.

— उपनि einsperren, einschliessen, eintreiben: पशून् CAT. BR. 3, 7, 2, 3.

— संनि 1) zurückhalten, festhalten: ०रुद्ध MBH. 3, 1613. 6, 1964 (स
निरुद्धेषु ed. Bomb.). 7, 933. 4433. स्वकर्मभिर्मानवं संनिरुद्धम् 13, 2956
= 3, 12728, wo fälschlich स्वकर्मभिर्दानवसंनिरुद्धे gelesen wird. — 2)
hemmen, unterdrücken, aufheben: श्रुतिश्च संनिरुध्यते पुरा तवेह MBH.
12, 12082. कामक्रोधस्य लोभस्य (मोक्षस्य die ältere Ausg.) संनिरुद्धस्य
मेधया HARIV. 11696. यद्यपि न संनिरुध्यते दुःखम् WILSON, SĀMKBHAK. S.
10. प्राणायामैः संनिरुद्धषड्वर्गः BHĀG. P. 4, 23, 8. प्राणायामो संनिरुध्यात् 7,
13, 32. — 3) einschliessen, gefangen halten ÇVETĀÇV. UP. 4, 9. HARIV.
10230. BHĀG. P. 9, 15, 22. Verz. d. Oxf. H. 236, a, 2. अग्निद्वारं संनिरुद्धा-
मि so v. a. zusammengeschürt R. 7, 24, 10. 36, 5. (vor der Aussenwelt)
verschliessen: संनिरुध्येन्द्रियग्रामम् Spr. 5161. पञ्चेन्द्रियस्य ग्रामस्य नव-
द्वारस्य — संनिरुद्धस्य HARIV. 11696. — 4) erfüllen, anfüllen, voll ma-
chen: देहेन तस्य मन्त्रस्य — संनिरुद्धो मन्त्ररङ्गः स शैलेनेव लक्ष्यते HA-
RIV. 4733. रोमभिः संनिरुद्धाङ्गम् MBH. 12, 87. — Vgl. संनिरुद्धगुद, ०रो-
द्धव्य, ०रोध.

— परि 1) einschliessen: इयमेवैनमर्चिभ्यां परिरोधमानयति TBR. 3, 9,
13, 3. — 2) Jmd zurückhalten Spr. 971. — 3) anfüllen: बाष्पपरि-
रुद्धान् R. GORR. 2, 16, 33. 7, 24, 26. — Vgl. परिरोध.

— प्र 1) Jmd zurückhalten: माता मे प्ररुपाद्धि (संरुपाद्धि SĪV. 5, 82)
माम् MBH. 3, 16830. — 2) hemmen, sperren: अतीर्थेन न्वा अयमध्वर्युरा-
कुतोः प्ररौत्सीत् ÇAT. BR. 11, 4, 2, 14. प्राणान् 12, 4, 2, 6. PAÑĀV. BR. 13, 4, 11.

— संप्र pass. ausgeschlossen werden, einer Sache verlustig gehen: ०रु-
ध्यते im Gegens. zu युज्यते HARIV. 11778. समवरुध्यते die neuere Ausg.

— प्रति 1) abhalten, zurückhalten, hemmend entgegenreten, sich wi-
dersetzen: तं यः प्रतिरुधेद्यशः स प्रतिरुधेतस्मान् प्रत्यरौत्सि AIT. BR.
6, 34. TS. 6, 4, 2, 2. प्रतिरुध्य गुरुम् M. 11, 88. MBH. 5, 7144. अन्योऽन्यं
प्रत्यरुधताम् BHĀG. P. 10, 44, 4. प्रतिरुद्धत् R. 4, 60, 3. देवं पुरुषकारेण
प्रतिरोद्धुम् R. GORR. 2, 20, 9. अप्रतिरुद्धेन प्रज्ञानेन ungehemmt BHĀG. P.
2, 9, 24. अप्रतिरुद्धचक्र 4, 16, 27. यज्ञश्चेत्प्रतिरुद्धः स्यादेकेनाङ्गेन यज्वनः

unterbrochen, gestört M. 11, 11. — 2) einschliessen, einsperren: नगरे प्र-
तिरुद्धः MBH. 5, 1214. धातरं पूर्वसं हि यः । अश्रमभिः प्रत्यरौत्सीत् — विले
R. 4, 53, 3. absperren: प्रतिरुध्य रणाञ्जिरम् MBH. 5, 7320. die Sinne u.
s. w. (gegen die Aussenwelt): प्रतिरुध्येन्द्रियाणि 823. प्रतिरुद्धेन्द्रिय-
प्राणमनोबुद्धि BHĀG. P. 1, 18, 26. — 3) verhüllen, verdecken: ते दिशो
विदिशः सर्वे प्रतिरुध्य प्रकारिणाः MBH. 3, 12114. HARIV. 13611. — Vgl.
प्रतिरोद्ध्वा fgg.

— वि 1) med. Widerstand finden: पुरस्ताद्यवानो सवित्रा विरुध्यते ।
सवित्रैव विरुध्य ब्रह्मणा यवानादधते durch S. finden sie Widerstand
vor dem Getraide, durch das Br. nehmen sie es in Besitz TBR. 1, 8, 4, 1.

— 2) विरुध्यते und ०ति a) streiten, in Feindschaft leben, Feindschaft
beginnen, kämpfen mit (instr., instr. mit सकृ, gen., loc., acc. mit प्रति):
नानुरुध्ये विरुध्ये वा न द्वेषि न च कामये MBH. 12, 9349. यथाकस्माद्दि-
रुध्यते 6275. Spr. 3276. अन्योऽन्यं विरुध्यते (विक्रुध्यते ed. Bomb.) MBH.
1, 1357. व्यरुध्यत परस्परम् VĀJU-P. bei MUIR, ST. I, 31, N. 56. ब्राह्म-
णैश्च विरुध्यते MBH. 5, 1063. HARIV. 7313. Spr. 2836. 4288. 4922. BHĀG.
P. 10, 1, 68. MĀRK. P. 27, 10. बन्धुभिश्च विरुध्यतु (निरु० ed. Calc.) MBH.
13, 4530. 4572. 4577. R. 7, 61, 8. चाषस्य काकेन विरुध्यतः VARĀH. BRH.
S. 88, 24. मृत्युर्धुवस्ते ऽद्य मया विरुध्य R. 3, 44, 31. तया सकृ विरुध्यते
MBH. 2, 227. तत्कथं सकृ पित्राहं विरुध्येयम् R. GORR. 2, 23, 17. fg. त-
त्तमं न विरोद्धुं ते सकृ तेन 4, 14, 19. न च ते ऽहं विरुध्यामि कस्मान्मो
कृतवानस्मि 16, 19. यस्मिन्विरुध्य दशकंधर आर्तिमार्क्तं BHĀG. P. 2, 7,
23. इन्द्रेणा — अस्मान्प्रति (so trennen wir) विरुध्यता R. 5, 41, 8. bekäm-
pfen: ब्रह्म (acc.) तत्र (nom.) यत्र विरुध्यतीह MBH. 12, 2782. विरुद्ध im
Streite liegend, in Feindschaft lebend, feindselig gestimmt, verfeindet
R. 2, 1, 13. 4, 53, 9. KĀM. NĪTIS. 13, 55. Spr. 123 (zugleich eingeschlossen).
253. VARĀH. BRH. S. 93, 46. 97, 12. KĀTHĀS. 39, 229. 43, 306. निरुद्धाहं वि-
रुद्धानां रतिता नमता पुनः 46, 158. 74, 101. RĀGA-TAR. 5, 452. HIT. ed.
JOHNS. 2126. परस्परणाविरुद्धाः R. 1, 7, 8 (11 GORR.). राषवेण विरुद्धस्य
तव 3, 41, 31. 4, 87, 18. 5, 48, 13. Spr. 1679. महलेन विरुद्धाय dem, der
sich meiner Macht widersetzt, R. 2, 23, 25. तपश्चाराणां मृडसौम्यशीलिनां
सदा विरुद्धं ऽहं रावणम् 5, 89, 33. अविरुद्धस्ततस्तस्य तपोन समपद्यत
MBH. 12, 4271. KĀTHĀS. 60, 142. परस्परविरुद्धाः RAĞH. 10, 81. राजवि-
रुद्धानाम् Spr. 4871. RĀGA-TAR. 4, 165. von Planeten Verz. d. Oxf. H.
86, a, 1 v. u. feindselig so v. a. unerwünscht, widerwärtig, gehässig u. s.
w.: लक्षण R. 5, 27, 32. चेष्टित KĀTHĀS. 74, 161. ०शंसन = गालि H. 272.
विरुद्धमकरोन्मपि KĀTHĀS. 20, 129. 5, 4. 44, 123. मा स्याद्वाज्ञकुले किंचि-
द्विरुद्धम् 49, 132. अ० 71, 210. विरुद्धमिदं त्वयानुष्ठितं यन्मर्क्यं प्रदाय क-
न्यान्यस्मै प्रदत्तेति PAÑĀV. 130, 1. 39, 25. यदि वा प्रति विरुद्धमाचरामि
213, 20. अन्यथा विरुद्धं ते फलिष्यति (अन्यथा ते विरुद्धं फलं भविष्यति
v. l.) HIT. 58, 18. विरुद्धधी Feindseliges im Sinne habend, schadenfroh
RĀGA-TAR. 1, 303. अस्मद्विरुद्धं कुरुते KĀTHĀS. 43, 167. परविरुद्धेषु नेतस्-
कृते मन्त्राशयाः 17, 149. कर्म लोकविरुद्धम् R. 3, 35, 4. — b) in Wider-
spruch stehen mit Etwas, einen Widerspruch bilden: एतद्विरुध्यते
MBH. 13, 5595. ÇĀMİK. zu BRH. ĀR. UP. S. 39. 94. NĪLAK. 157. MUIR, ST.
4, 221. न च केन च धर्मेण (so die ed. Bomb., NĪLAK. erwähnt aber auch
die Lesart der ed. Calc.) विरुध्यते प्रजा इमाः MBH. 8, 2074 (vgl. R. 4, 17,
33). सेयं भगवतो माया यन्नयेन विरुध्यते BHĀG. P. 3, 7, 9. पत्स्ववाचो वि-

रुध्यते 10,77,30. विरुद्ध in *Widerspruch stehend, einen Widerspruch enthaltend, widerstrebend, widersprechend, entgegengesetzt, logisch einander ausschliessend* (die Ergänzung im gen., instr. oder im comp. vorangehend) KĀTJ. ÇR. 5, 11, 25. किमिदं वर्तसे भद्रे विरुद्धं यौवनस्य ते R. 7, 17, 4. विरुद्धं धर्मकीर्तिर्याम् R. GORR. 2, 58, 29. तद्देशकुलजातीनामविरुद्धं प्रकल्पयेत् M. 8, 46. धर्म R. 4, 17, 33. 5, 47, 17. 48, 4. धर्माविरुद्ध BHAG. 7, 11. परस्परविरुद्धानाम् M. 7, 152. विरुद्धं बहु भाषते JĀĒN. 2, 14. KĀP. 1, 23. MRĀĒH. 13, 12. ÇĀK. 177. नियुक्तद्विरुद्धः ist das Entgegengesetzte davon AK. 3, 3, 13. ÇĪC. 9, 62. Spr. 1927. KATHĀS. 28, 183. ŚĀH. D. 205. 574. 214, 2. PRAB. 20, 17. 52, 14. SARVADARĀNAS. 12, 2. 3. 22, 12. 26, 2. 44, 12. 43, 2. 49, 17. 50, 6. 9. 11. 18. 61, 11. 130, 15. 163, 19. PAÑĀT. 131, 11. 199, 4. TRIK. 3, 3, 463. Schol. zu P. 1, 3, 50. 2, 4, 13. SIDDH. K. zu P. 3, 1, 96. BHĀG. P. 4, 9, 16. 6, 4, 32. 10, 88, 2. VEDĀNTAS. (Allāh.) No. 99. Schol. zu KĀP. 1, 155. NĪLAK. 4. Verz. d. Oxf. H. 241, b, 13. Verz. d. B. H. No. 973. विरुद्धोक्ति = विप्रलाप H. 276. केलाभास TATTVAS. 41. BHĀSHĀP. 70. 73. SARVADARĀNAS. 119, 16. विरुद्धव 43, 20. विरुद्धता 166, 14. — 3) विरुद्ध dem Gesetze u. s. w. widersprechend, verboten, unerlaubt: कर्मन् M. 4, 15. MAITRĀJUP. 6, 34. JĀĒN. 1, 129. MBH. 3, 9995. R. 2, 58, 26. — 4) विरुद्ध misslich, bedenklich, gefährlich: कार्य R. 5, 77, 19. ब्राह्मणत्वं ते विरुद्धमिह दृश्यते MBH. 13, 1920. — An den Schluss stellen wir diejenigen Bedeutungen, die der Wurzel eigentlich in Verbindung mit andern Präpositionen zukommen: 5) festhalten: बाहुदाडविरुद्ध R. 4, 10, 21. — 6) hemmen, unterdrücken: स्वरश्च व्यरुध्यत die Stimme versagte ihm R. 2, 36, 10. येन — अन्वरे गतिः । सिद्धादीनां विरुद्धभूत् KATHĀS. 43, 85. अविरुद्ध ungehemmt VIKR. 49, 11. — 7) einschliessen: विरुद्ध eingeschlossen Spr. 123 (zugleich feindselig gestimmt). belagern: व्यरुध्यन् (अरुध्यन् ed. Bomb.) मिथिलाम् R. 1, 66, 21. verschliessen, zuhalten: घ्राणं करेण विरुणाद्धि (च रु० v. l.) R. 6, 26. — Vgl. विरोद्धव्य u. s. w., मनोविरुद्ध, वाचाविरुद्ध. — caus. 1) verfeinden, entzweien: कथंचनार्थं तत्रापि पुत्रान्मे धातुभिः सह । विरोधयेत् MBH. 11, 705. संघेयानपि संघत्स्व विरोध्याश्च विरोधय 12, 2050. विरोधयामास मिथो विष्णुं शंकरमेव च R. GORR. 1, 77, 18. यदन्योऽन्येन ते पुत्रा विरोध्यते कथंचन MBH. 3, 360. — 2) gegen Jmd feindlich auftreten, befeinden, bekämpfen: तं विरोध्य R. 3, 62, 9. प्रधानसभिको माथुरो मया विरोधितः MRĀĒH. 33, 20. न विश्वसेत्पूर्वविरोधितस्य शत्रोश्च मित्रत्वमुपागतस्य Spr. 1463. mit gen.: कुलस्यास्य यद्विरोधयसे भृशम् HARIV. 4194. — 3) Etwas bestreiten, Einwendungen machen gegen: ज्ञानीयादागमान्सर्वान्प्राक्यं च न विरोधयेत् MBH. 10, 180. अविरोधित so v. a. nicht ungerne gesehen ÇĪC. 10, 69. भूता क्वथा विनश्यन्ति देशकालविरोधिताः । विज्ञातं हृतमासाद्य so v. a. weil Ort und Zeit ihnen ungünstig sind Spr. 4671. — desid. Feindschaft zu beginnen trachten: विरुहत्सति MBH. 5, 3265.

— प्रतिवि scheinbar R. 5, 41, 8, wo aber अस्मान्प्रति विरुध्यता zu trennen ist.

— सम् 1) aufhalten, zurückhalten: स चेत्तु पथि संरुद्धः पशुभिर्वा रथेन वा M. 8, 295. माता मे संरुणाद्धि माम् ŚĀY. 5, 82. ततः प्रवेशे संरुद्धौ (so die neuere Ausg.) रत्तिभिः HARIV. 9120. RĀĒA-TAR. 5, 453. धातुर्वचनसंरुद्धः R. 4, 34, 2. बाष्पसंरुद्धा durch Thränen gehindert 2, 24, 1. तृणामिव लघु लक्ष्मीर्नैव तान्संरुणाद्धि festhalten, fesseln Spr. 82. सत्यपाशेन संरुद्धः स्ने-

VI. Theil.

कस्तस्य न लुप्यते R. GORR. 2, 50, 18. यो मोचयति संरुद्धमिदं प्रवक्तुं मम KATHĀS. 18, 296. in feindlicher Absicht Jmd festhalten, angreifen: तं संरुद्धो योद्धारं संगरे RĀĒA-TAR. 1, 61. अज्ञाविके तु संरुद्धे वृकैः M. 8, 235. zurückhalten, abwehren: °निस्त्रिंशान् — चर्मणा संरुद्धो MBH. 7, 559. विंशत्या सायकैः — पुनश्चैव शतेनास्य संरुद्धो मकारथम् 7708. verhalten, vorenthalten, versagen: संरुद्धप्रजनन Nir. 5, 2. कश्चिन्न — अश्रितानां मनुष्याणां वृत्तिं त्वं संरुणात्सि वै MBH. 2, 226. संरुद्धचेष्ट gehemmt RAGH. 2, 43. — 2) eintreiben, einschliessen, einsperren, absperren, gefangen halten ÇĀT. BR. 1, 2, 4, 11. fig. Nir. 6, 16. राज्ञो मागधसंरुद्धान्मोक्षयिष्यति MBH. 13, 6839. संरुद्धा गिरिकन्दरे HARIV. 6940. R. 4, 9, 23. सीता संरुध्यता बलात् 6, 94, 23. गर्दभं प्राप्य संरुध्य दोग्धुमारेभिरे यावत् KATHĀS. 63, 188. केदारखण्डे निःसरमाणमुदकमवारणीयं संरोद्धुम् MBH. 1, 693. संरुद्धा नगरी eingeschlossen, belagert R. 6, 17, 2. संरुद्धनासायो वामपाणिना zugehalten KATHĀS. 82, 30. समरुद्धेव विक्रमः schloss sich gleichsam ein BHĀṬI. 6, 34. eine Stadt einschliessen, belagern HARIV. 4973. R. 6, 17, 2. RĀĒA-TAR. 1, 59. BHĀG. P. 10, 50, 5. einen Weg versperren: मार्गं संरुध्य MBH. 3, 2541. कदलीखण्डसंरुद्धनलिनीपुलिन eingeschlossen von BHĀG. P. 4, 6, 21. मनः संरुध्य verschliessen MBH. 3, 13633. धैर्यसंरुद्धमानस R. GORR. 2, 30, 26. — 3) verhüllen, bedecken: मेघैश्च गगनं नीलैः संरुद्धमभवद्हनैः MBH. 13, 6870. दिवाकरः संरुद्धः R. 3, 33, 12. — 4) verstopfen KATHĀS. 53, 110. कफसंरुद्धनाडि BHĀG. P. 3, 30, 17. बाष्पसंरुद्धकण्ठ R. 4, 13, 30. अश्रुसंरुद्धनयना angefüllt mit 19, 30. 5, 33, 16. — Vgl. संरोध. — caus. absperren lassen: पालीभिरम्भः संरोध्य RĀĒA-TAR. 5, 106.

— अतिसम्, प्रकर्षेणातिसंरुद्धा so v. a. vor Freude überfliegend R. 6, 98, 11.

— अभिसम् 1) hindrängen zu, halten bei: तानाम्नीधमभिसंरुध्युः ÇĀT. BR. 3, 6, 1, 28. — 2) zurückhalten, abhalten: तं तु द्वारस्थाः (so die ed. Bomb.) — न शेकरभिसंरोद्धुम् R. 2, 14, 42. — 3) verhüllen, verdecken: अन्योऽन्यमभिसंरुद्धाः प्रकाश्य न चकाशिरे R. 6, 31, 38.

— उपसम् hindrängen zu, halten bei ÇĀT. BR. 1, 2, 4, 11. fig.

— प्रतिसम् in sich einschliessen, einziehen: प्रतिसंरुद्धविक्रम BHĀG. P. 3, 11, 27.

3. रुध् (= 2. रुध् adj. zurückhaltend, hemmend: कर० MBH. 40.

रुध् (von 2. रुध् adj. dass. in अग्रोरुध्.

रुधिरौ (रुधिःक्रा Padap.) m. N. pr. eines von Indra besiegtten Dämons RV. 2, 14, 5.

रुधिरं URĀDIS. 1, 52. 1) adj. roth; blutig: क्रुव्यादमग्रे रुधिरं पिशाचं मनोक्त्वं इति AV. 5, 29, 10. — 2) m. a) der blutrothe Planet d. i. Mars H. an. 3, 597. MED. r. 208. Spr. 2649. VARĀH. BRH. 2, 13. 4, 18. 22, 6. — b) ein best. Edelstein; s. रुधिराष्य. — 3) n. AK. 3, 6, 3, 22. a) Blut AK. 2, 6, 2, 15. H. 621. H. an. MED. HALĀJ. 3, 10. 5, 44. ÇĀT. BR. 14, 6, 9, 31 (proparox.). यदा गवां स्तनेषु रुधिरं स्रवति SHADY. BR. 6, 9. रुधिरं च स्रुते M. 4, 122. वमत्से रुधिरं बहु MBH. 1, 1170. फेनिल 5936. °लालस 12, 4273. °ताषान्त R. 2, 50, 4. रुधिरैणावसिक्ताङ्गः 64, 26. MBH. 1, 7730. °चर्चितसर्वाङ्गी VET. in LA. (III) 21, 14. Suçā. 1, 5, 2. 46, 20. 118, 18. 259, 8. VARĀH. BRH. S. 3, 24. 30. 28, 12. 47, 16. °बिन्दु PAÑĀT. 123, 14. °वर्ष SHADY. BR. 6, 8. VARĀH. BRH. S. 21, 26. °सारं bei dem das Blut vorwaltet VARĀH. LAGH. 2, 14. plur. Spr. 756. PAÑĀT. 171, 11. am Ende

eines adj. comp. f. छा MBH. 7, 4645. VARĀH. BṚH. S. 27, 5. KATHĀS. 26, 144. रुधिराध्याय Titel eines Abschnitts im KĀLIKĀ-P. Verz. d. Oxf. H. 78, a, No. 122. — b) Saffran TAİK. 3, 3, 367. H. an. MED. HĀR. 260. — c) N. pr. einer Stadt HARIV. 9823; vgl. शोणितपुर.

रुधिरान्त s. रुधिराध्याय.

रुधिराध्याय adj. blutbenannt, subst. Bez. eines best. Edelsteins VARĀH. BṚH. S. 80, 4. GĀRUDA-P. 181 im ÇKDR. RATNAPARIKSHĪ 35. रुधिरान्त Verz. d. Oxf. H. 86, a, 14.

रुधिरानन n. Bez.: einer der fünf rückläufigen Bewegungen des Mars VARĀH. BṚH. S. 6, 4.

रुधिरान्ध N. einer Höhle VP. 207. 209. so in beiden Ausg., obgleich gesagt wird, dass der Name whose wells are of blood bedeute; dieses wäre aber रुधिरान्धु.

रुधिरामय m. = रक्तपित Blutsturz SUÇA. 2, 473, 4.

रुधिराशन adj. von Blut sich nährend, Beiw. der Rākshasa R. 1, 32, 20. von Pfeilen R. GORR. 2, 20, 41.

रुधिरोद्गारिन् adj. Blut ausspeiend; m. Bez. des 57sten Jahres im 60jährigen Jupitercyklus Verz. d. Oxf. H. 332, a, 7. — Vgl. उद्गारिन् in den Nachträgen.

1. रूप् रूप्यति (विमोक्तने) DHĀTUP. 26, 125. Reissen (im Leibe) haben: तासां जग्धा रूप्यत्यैत् TBR. 2, 1, 2, 2. तस्य विषस्य न कश्चनास्मात् प आस्मात्सो ऽरूप्यत् KĀTH. 25, 4. — Vgl. लुप्, rumpere.

— caus. रोपयामि, अत्र रूपत् 1) Reissen verursachen: (विष) नामीमदे नात्र रूपः AV. 4, 6, 3. जन्तिवासं न त्र रूपः (so zu vermuthen) 7, 3. 5. 6; vgl. AV. PRĀT. 4, 86. — 2) abbrechen: पञ्चापौ ऽव्येद्वापयेत्तद्यज्ञस्य TS. 2, 6, 8. 4. मा त्र रूपाम पञ्चस्य TBR. 3, 7, 5, 6. — Vgl. 1. रोपण.

2. रूप् nach dem Comm. so v. a. Erde: अथै रूप् आरूपितं ज्वारु RV. 4, 5, 7. पार्ति प्रियं रूपो अथं पदं वे: 8. पथं पदानि रूपो अन्वरोक्तम् 10, 13, 3.

रुधेति f. Nebel, Dampf ÇABDĀRTHAK. bei WILSON.

रुम 1) m. parox. N. pr. eines Mannes RV. 8, 4, 2. — 2) f. छा N. pr. a) einer Salzgrube H. 941. an. 2, 335. MED. m. 27. HALĪ. 2, 14. LIA. 1, 249, N. 3. ऽभव adj. dort gewonnen (= रोमक) H. 942. — b) einer Frau des Affen Sugrīva H. an. MRG. R. 4, 17, 28. 33, 37. 48. 35, 5. 55, 14.

रुमएवत् P. 8, 2, 12. m. N. pr. 1) eines Mannes: ज्येष्ठो जामदग्न्यो रुमएवानाम नामतः MBH. 3, 11080 (S. 572). eines Sohnes Supratika's KATHĀS. 9, 44. 10, 213. 12, 37. 14, 84. 15, 4. 34, 114. सरुमएवत्क adj. 14, 58. 15, 109 (wo सरु^० zu verbinden ist). 21, 3. — b) eines Berges P. 8, 2, 12, Sch.

रुचं UNĀDIS. 2, 14. adj. = अरुण und शोभन UśĀVAL.

रुश UNĀDIS. 4, 103. m. 1) eine Hirschart AK. 2, 5, 10. TAİK. 3, 3, 368. H. 1293. an. 2, 449. MED. r. 80. HALĪ. 2, 75. VS. 24, 27. 89. MBH. 2, 2520. 3, 1961. 2402. 15629. 5, 2314. 7, 8792. 8, 3837. 12, 7978. Spr. 3775. R. 2, 93, 2. R. GORR. 2, 114, 38. SUÇA. 4, 204, 10. 21. RAGH. 9, 51. 72. VA RĀH. BṚH. S. 48, 76. 86, 38. 48. BHĀG. P. 3, 10, 20. 4, 6, 20. ०रुक्त Verz. d. Oxf. H. 98, a, 4. ०नखधारिन् (Kṛshṇa). PAÑĀR. 4, 8, 35. सरुषतम् P. 2, 4, 12, VĀRT. 1, Sch. ÇĀKjamuni als रुश Vjāpi zu H. 233. रुश am Ende eines comp. nach dem verglichenen Wesen gaṇa व्याघ्रादि zu P. 2, 1, 56. — 2) ein best. reissendes Thier, eine zur Erkl. von रोश्व wohl nur erfundene Bed. BHĀG. P. 5, 26, 41. fg. Hund H. c. 180. —

3) ein best. Fruchtbaum gaṇa प्लतादि zu P. 4, 3, 164. — 4) N. pr. a) eines Sohnes des Rshi Pramati und der Ghṛtāki (einer Ap-saras) MBH. 1, 871. fg. 940. fgg. 13, 2004. KATHĀS. 14, 76. 28, 88. eines unter den Viçve Devās aufgeführten göttlichen Wesens, welches den Beinamen ऋषिपुत्र führt, HARIV. 11543. eines der 7 Weisen unter Manu Sāvārṇi, mit dem patron. Kāçjapa, 454. — b) eines von der Durgā getödteten Dānava TAİK. H. an. MRG. KATHĀS. 26, 144. 53, 171. 78, 90. 109, 101. Verz. d. Oxf. H. 59, a, 13. — c) einer Form Bhairava's Verz. d. Oxf. H. 25, b, N. 5. 250, a, 18. — Vgl. मका^०, रोश्व, रोश्वक.

रुशक m. N. pr. eines Fürsten HARIV. 759. fg. VP. 373. — Vgl. रोश्वकि. रुशनीणि (vom desid. von 1. रुञ् adj. zu zerstören fähig: शतं पुरै रु^० RV. 9, 48, 2.

रुशदिषु (vom desid. von 1. रुद adj. zu weinen im Begriff stehend, weinerlich gestimmt WEBER, RĀMAT. UP. 336. BHĀT. 7, 99.

रुशैरव s. u. रुश 4) c).

रुशमुण्ड m. N. pr. eines Berges, v. l. für उरुमुण्ड BURN. Intr. 378, N. 3.

रुशशीर्षन् adj. das Haupt vom रुश genannten Hirsche (d. h. eine Hornspitze) habend, von einem Pfeile RV. 6, 75, 15.

रुशएय् (von einem nicht vorhandenen रुशण, nom. act. von रु, ०यति grobe oder kreischende Töne von sich geben: उप भूष जरित्मा रुशएयः आवाया वाचं कुविदङ्ग वेदेत् RV. 8, 85, 12.

रुशएय्यै (von रुशएय्) adj. kreischend: आ वै रुशएयुमैशिशो कुवय्यै घोषैव शंसमर्जुनस्य नेशे RV. 1, 122, 5.

रुशैथ (von रु) UNĀDIS. 3, 116. m. 1) das Brüllen des Stieres KĀTH. 36, 9. — 2) Hund UśĀVAL.

रुशु m. Ricinus communis (रुरण्ड) RATNAM. 3. ÇĀRṅG. SAṂH. 1, 4, 18. = रक्तैरण्ड RĀGĀN. im ÇKDR.

रुशुक m. Ricinus communis RATNAM. im ÇKDR. = रक्तैरण्ड RĀGĀN. ebend. — Vgl. उरुशुक, रुशक, रुशक, रुशुक.

रुशुक m. Ricinus communis RATNAM. im ÇKDR. auch रुशुक (!) ebend.

रुशु s. 1. रुष् und 1. रुशत्.

रुशङ्कु m. N. pr. eines Rshi Verz. d. Oxf. H. 345, a, 32. नृषङ्कु v. l. — Vgl. रुशङ्कु.

रुशत्पशु adj. weisses Vieh —, weisse Heerden habend RV. 5, 75, 9.

रुशद्दर्मि adj. weisswogig, lichtwogig RV. 1, 58, 4.

रुशङ्कु 1) adj. weisse Rinder habend RV. 5, 64, 7. — 2) m. N. pr. eines Mannes; so ist nämlich wohl für रुशङ्कु, रुषङ्कु, रूपङ्कु, उषङ्कु, उषङ्कु, ऋषङ्कु, ऋष्यङ्कु, नृषङ्कु zu lesen.

रुशङ्गथ 1) adj. einen lichtfarbigen Wagen habend. — 2) m. N. pr. eines Fürsten BHĀG. P. 9, 23, 3.

रुशदत्स adj. weisskalbig RV. 1, 113, 2.

रुशना f. N. pr. einer der Gattinnen Rudra's: धीर्धृती रुशना u. s. w. BHĀG. P. 3, 12, 13. धीर्वृत्तिरुशना ed. Bomb., was richtiger ist, da nur 11 Namen erwartet werden.

1. रुशत् adj. (pflegt als partic. von रुच् betrachtet zu werden) licht, lichtfarbig, hell, weiss (vgl. λευκός), Gegens. कृष्ण, श्याव. कृष्णैर्भिरुक्ताषा रुशद्विर्वर्णिः RV. 1, 62, 8. 113, 2. 4, 7, 9. अर्चि 4, 48, 13. 92, 5. भानु 2.

पुवं श्यावाय रुशतीमदत्तम् dem Schwarzen eine Weisse 117, 8. पर्यः 62, 9. 4, 3, 9. 6, 72, 4. 8, 82, 18. पात्रः 3, 29, 3. 4, 11, 1. 51, 9. रुशदसानः 5, 15. वासः 7, 77, 2. अग्रि 6, 1, 3. 6, 1. उर्मयः 64, 1. गावः 3. उन्नपाः 8, 1, 33. वत्स 64, 5. ऊधम् 10, 31, 11. तन् 85, 30. 10, 75, 7.

2. रुशत् s. u. 1. रुष्

रुशम् 1) m. proparox. N. pr. eines Mannes RV. 8, 3, 13. 4, 2. VĀLAKH. 3, 9. pl. रुशमाः RV. 5, 30, 12. 15. AV. 20, 127, 1. — 2) f. आ N. pr. Ruçamā wettet mit Indra, wer schneller die Erde (भूमि) umlaufe; Indra umkreist die Erde, Ruçamā das Land Kurukshetra und gewinnt, PANĀV. Br. 25, 13, 3.

रुशेकु m. N. pr. eines Fürsten Bhāg. P. 9, 23, 30. Andere Bücher lesen रुषद्, उषद्, ऋषद् u. s. w.

1. रुष्, रुशति (हिंसायाम्) Dhātup. 28, 126. रुशत् und रुषत्; रोषति (हिंसायाम्) Dhātup. 17, 42. रूष्यति रोषे, v. l. हिंसायाम् 26, 120. रुष् erhält keinen Bindevocal Kār. 5 aus Siddh. K. zu P. 7, 2, 10. अरुषत्: रोषा und रोषिता P. 7, 2, 48. Vop. 8, 79. partic. रुष्ट und रुषित P. 7, 2, 28. Vop. 26, 113. 1) unwirsch —, missmuthig —, widerwärtig sein, zürnen: हिन्दन्निव वषट्कुण्डन्निव °दृषन्निव die Ausg., पेथयन् Comm.) बुद्धयात् ऋच. Ça. 9, 7, 12. सा प्रूषन्निपाति रिफती रुशती AV. 3, 28, 1. या समा रुशत्येति das Jahr, das sich übel anlässt, Kauç. 102. न या रोषति न ग्रभत् Ait. Br. 4, 10. रणे यस्य च रुष्यामि मुहूर्तं स न जीवति R. 3, 35, 27. 7, 59, 2, 21. इन्द्रेण रुष्यता 4, 43, 20. रुष्यती 5, 36, 29. अरुष्यबुष्यमाणस्य (क्रुष्यमाणस्य die eine, क्रुष्यमाणस्य die andere Ausg. des MBh.) मुकृतं नाम विन्दति । डुकृतं चात्मनो मर्षी रुष्यत्येवापमार्ष्टि वै ॥ Spr. 3586. ततो रुष्यत् Bhāṭṭ. 17, 40. मा कर्मणा मनसा वापि वाचा भर्तृभवेयं रुषती Hariv. 7796. मा रुषः MBh. 7, 2054. Bhāṭṭ. 15, 16. 52. रुष्य absol. R. 2, 98, 12. partic. रुष्ट (Gegens. तुष्ट) ergrimmt, aufgebracht, erzürnt, sornig Kār. zu P. 3, 2, 188. Hariv. 8121. R. 3, 30, 37. Spr. 622. ऋचिदुष्टः ऋचिदुष्टो रुष्टस्तुष्टः तपो तपो 773. 4851. RĪĀ-TAR. 6, 842. Bhāg. P. 4, 28, 19. 9, 10, 21. 10, 51, 12. MĀK. P. 91, 27. PANĀV. 2, 8, 22. PANĀT. 223, 9. KULL. zu M. 9, 313. Bhāṭṭ. 8, 143. 9, 20. पुत्रस्य मातापितरौ यस्य रुष्टावुभावपि zürnend auf MBh. 13, 5457. राजा त्वपि रुष्टः KULL. zu M. 8, 193. मनो रुतिरुष्टम् Bhāg. P. 4, 19, 34. रुषित = रुष्ट Kār. zu P. 3, 2, 188. M. 9, 88. MBh. 5, 2178. 7297. Hariv. 250. 4305. 7047. 8009. R. 2, 97, 17. R. GORR. 1, 57, 6. 2, 20, 3. 36, 22. 3, 53, 42. 71, 7. 4, 32, 22. Bhāg. P. 10, 41, 34. Bhāṭṭ. 5, 56. 9, 20. एवं स रुषितस्तेन (सैरु° ed. Bomb.) MBh. 7, 6993. VARĀH. Brh. S. 21, 24. मातृगुप्तं प्रति न नो रोषेण रुषितं (beide Ausg. falschlich रु°) मनः RĪĀ-TAR. 3, 282. — 2) Etwas übel aufnehmen: सो अस्म्य कामं विधेता न रोषति RV. 8, 88, 4. — 3) missfallen, zum Ueberdruß sein: न दूनो अस्म्य रोषति der Schmaus ist ihm nicht zuwider RV. 8, 4, 8. इदमकं रुशत्सं ग्रामे तनूहृषिमपौकामि AV. 14, 1, 38. पाशाः missfällig (den Menschen) 4, 16, 6. अर्पजित्कृष्णो रुशती पुना-नो या लोकिनी तांते अग्रो रुकामि die widerliche schwarze 12, 3, 54. रुषती (वाच) missliebig, verletzend MBh. 5, 2744. v. l. für उषती Spr. 1554. 4380. 4698. रुशती 1554, v. l. H. 273. Bhāg. P. 6, 10, 28. जिह्वा eine verletzende Zunge 4, 4, 17. आपः missliebig, gefährlich 9, 9, 24. — रुषित TRIK. 3, 1, 27 fehlerhaft für रुषित.

— caus. रोषयति (रोषे) Dhātup. 32, 131. Jmd unmuthig machen, er-

zürnen, aufbringen: रोषयन्निव माम् R. 5, 36, 86. रोषये त्वा न भीषये 6, 13, 23. रोषित MBh. 1, 5883. 7, 3983. 8, 3194. Hariv. 11260. R. GORR. 1, 42, 6. 2, 20, 2 (23, 2 SCHL.) 4, 5, 16. RAGH. 9, 54. 11, 71. Ça. 9, 18. किं रोषितस्ताता रुशशी त्वया मयि KATHĀS. 14, 50. DAÇAK. 71, 8. PANĀT. 163, 4.

— अग्नि, partic. °रुषित ergrimmt, aufgebracht MBh. 8, 1747.

— आ, caus. partic. °रोषित dass.: सिंहाः Hariv. 3936.

— संप्र, partic. °रुष्ट dass. MBh. 12, 4868.

— वि heftig zürnen auf (gen.): अकारणार्थेन विरुष्यमाणा (विक्रु° die neuere Ausg.) प्रेष्याजनस्य Hariv. 7043. विरुष्ट heftig zürnend, sehr aufgebracht KAURAP. 40.

— सम्, partic. °रुषित ergrimmt, aufgebracht: तेन MBh. 7, 6993 nach der Lesart der ed. Bomb. — caus. Jmd erzürnen, in Zorn versetzen: संरोष्यमाणा Spr. 4509. — संरोषयेत् Suçr. 2, 334, 12 und संरोषित 13 gehört zu रुष्.

2. रुष् (= 1. रुष् f. (nom. रुह) Siddh. K. 247, b, 15. Ingrim, Zorn, Wuth AK. 1, 1, 2, 26. H. 299. विमुञ्च मानिनि रुषम् Spr. 1965. रुषा MBh. 1, 575. 3, 2399. R. 4, 5, 29. Vikr. 80. RAGH. 5, 21. Spr. 2237. 3736. KATHĀS. 12, 95. 43, 107. 43, 238. RĪĀ-TAR. 1, 319. 6, 253. SĀH. D. 103. Bhāg. P. 1, 18, 30. 3, 1, 11. 4, 1, 65. 4, 26. 18, 1. MĀK. P. 18, 36. Vop. 5, 18. रुषोक्ता AK. 3, 5, 18. अतिरुषा MBh. 4, 459. रुषा फलम् Spr. 901. RĪĀ-TAR. 3, 284. भयरुषोः RAGH. 9, 49. ईर्ष्यारुषाम् KATHĀS. 21, 9. am Ende eines adj. comp.: प्रक्षेत्रनिर्वन्धरुषो हि सतः RAGH. 16, 80. देव्य उड्कितरुषः 19, 20. सरुषि नृपे Spr. 3196. — Vgl. अ°, अति°, अय°.

रुषद् m. N. pr. eines Brahmanen MBh. 9, 2270. fgg. — Vgl. रुशद्.

रुषद् m. N. pr. eines Fürsten VP. 420. — Vgl. रुशद्.

रुषा f. = 2. रुष् H. 299.

रुष्ट 1) partic. adj. s. u. 1. रुष् 1). — 2) m. N. pr. eines Muni Verz. d. Oxf. H. 53, b, 34.

रुष्टि gaṇa मघादि zu P. 4, 2, 86. Davon adj. °मन् ebend.

रुष्य gaṇa मघादि zu P. 4, 2, 86. Davon adj. °मन् ebend.

1. रुह, रौकति (बीजजन्मनि प्राडुर्भावे च) Dhātup. 20, 29. रोरुह, रु-रोक्यि; अरुहत् und अरुहत् (ved. und episch P. 3, 1, 59), रुह्यम्, अ-रुह्यम् (MBh. 3, 12776), अरुह्यरुह्यम् (MBh. 9, 277), अरुह्यम् (Hariv. 6306), रुहाणाः रोह्यति und रोहा Kār. 6 aus Siddh. K. zu P. 7, 2, 10. अरोह्यि MBh. 13, 539; ब्रह्म, रोह्यम्, रोह्यि ep., रोह्यि ved. P. 3, 4, 10. ब्रह्म: med. aus metrischen Rücksichten. 1) ersteigen, erklimmen: अग्निं रोहति RV. 8, 41, 8. 61, 4. 1, 110, 6. दिवो रोहस्यरुह्यिष्यिः 6, 71, 5. रुहो रोरुह रोह्यिः AV. 13, 3, 26. VS. 12, 103. Ait. Br. 1, 5. यूपम् Ça. Br. 5, 1, 5, 2. वृत्तम् 9, 3, 2, 6. ऋच. Ça. 11, 3, 7. ब्रह्मपरिच्छाः so v. a. aufgeladen Bhāg. P. 10, 11, 29. erklimmen so v. a. erreichen: कामम् Ça. Br. 2, 1, 2, 7. मनो रुहाणाः etwa ihren Willen erreichend RV. 1, 32, 8. — 2) (in die Höhe) wachsen: वया इव रुहः सत विस्रुहः RV. 6, 7, 6. 10, 16, 13. यथा बीजमुर्वरायां रोहति AV. 10, 6, 33. 8, 7, 17. त्रिभिः काण्डेस्त्रीन्स्वर्गानंरुहत् 12, 3, 42. Ça. Br. 14, 6, 9, 33. यथा सस्यानि रोहति प्रकीर्णाणि महीतले MBh. 13, 3149. द्विवो हि रोहति तरुः Spr. 925. 3808. ततः सस्यानि नारुहन् MBh. 1, 6623. रोहते — वनं परशुना कृतम् Spr. 2647. रोहते सस्यम् VARĀH. Brh. S. 54, 95. न चापि सर्वबीजानि सम्यघोहति MBh. 3, 12855. 5, 386. यथोषरे बीजमुत न रोहत् 13,

4314. Spr. 2469. 4378. Bhāg. P. 6, 16, 39. कृत्वा रुक्तुः Bhāg. P. 2, 10, 24. पादौ रुक्तौ 25. भृगोः श्मश्रूणि रुक्तु 4, 6, 51. वृत्रो ऽयमशुभावकः — विषद्रुमः RĀĀ-TAR. 4, 26. KĀM. NITIS. 13, 13. वृत्रशादल (श्रुपय) HARIV. 3643. वृत्रपाङ्कुरेषु (कर्म्येषु) RAGH. 16, 18. वृत्रस्कन्धो मकाद्रुमः R. 2, 103, 6. वृत्रागप्रवाल (मनसिजतरु) MĀLAV. 59. केसरीरर्धवृत्रैः MEGH. 21. अत्र-ठमूलव MĀLAV. 8. वृत्रश्मश्रु R. 7, 23, 1, 13. — 3) *verwachsen, heilen*: चर्मणा चर्म रुक्तु, मांसं मांसिनं रो° AV. 4, 12, 4. व्रणाश्रास्य चिरेण रुक्-ति Suçr. 1, 37, 6. Spr. 2647 (med.). KATHĀS. 28, 160. 179. वृत्रण R. 6, 103, 15. Suçr. 1, 37, 6. 60, 18. 88, 15. fg. 18. RAGH. 13, 73. KATHĀS. 10, 197. 63, 15. 101, 348. RĀĀ-TAR. 4, 281. H. 463. Vgl. वृत्रठ. — 4) *wachsen so v. a. sich entwickeln, sich bilden, hervorgehen; gedeihen, an Umfang gewinnen, zunehmen*: रुक्तित्वा दिकप्रत्यूकाः RĀĀ-TAR. 1, 158. कश्चिन्म-तिविपर्यासप्रकारो रुक्ति रुक्ति 3, 42, 4, 236. कामधिपस्वधि रचिता न पर-म रुक्ति Bhāg. P. 6, 16, 39. ततदा वाक्यं न रुक्ति so v. a. *trägt keine Frucht, ist unnütz* MBh. 12, 11944. अति मे रुक्ते वृत्राम् 6, 581. Spr. 2338. RĀĀ-TAR. 3, 48. Bhāg. P. 1, 8, 48. 9, 9, 47. ०यौवनं *bei dem sich das Jünglingsalter eingestellt hat* 10, 53, 9. PĀNĀK. 3, 7, 37. KATHĀS. 27, 187. संश्रयदोषवृत्रं *hervorgegangen aus* RAGH. 6, 41. 1, 31. वृत्रश्च कृतमूलश्च शेषं स्थास्यति ते सुतः *gewachsen so v. a. sich Anhang verschafft habend* R. 2, 9, 27. वृत्रसौकुद *bei dem die Freundschaft Wurzeln geschlagen hat* Vikr. 10. योगिनी वृत्रयोगीः Bhāg. P. 3, 21, 13. ऋषयो वृत्रमन्यवः 4, 14, 34. 5, 12, 6. 8, 22, 6. 10, 47, 59. fg. 53, 40. वृत्र = ज्ञात MED. dh. 3. — 5) *वृत्र* *gewachsen so v. a. verbreitet, allgemein bekannt, offenkundig; = प्रसिद्ध* MED. तव तन्वङ्गि मिथ्यैव वृत्रमङ्गेषु मारद्वम् Spr. 4112. ज्ञातात्किल त्रा-यत इत्युदयः तत्रस्य शब्दो भुवनेषु वृत्रः RAGH. 2, 53. ŚIH. D. 13, 8. DAÇAK. 82, 3. Verz. d. Oxf. H. 177, b, 17. GAUDAP. zu SĀMKEJAK. 61. Schol. zu BHĀṬI. 3, 18. सुवृत्रे कार्थ्यं VARĀH. BRH. S. 2, 3. अत्रठ *unbekannt, uner- hört (und nicht वृत्र oder अत्रठ) ist wohl anzunehmen* KATHĀS. 61, 251. RĀĀ-TAR. 4, 124. 3, 173. — 6) *वृत्र* *überliefert, allgemein bekannt* von Wörtern, deren Bedeutung etymologisch sich nicht erklären lässt; eine spezielle, von der Etymologie unabhängige (nach indischer Anschauung) Bedeutung habend H. 1. व्युत्पत्तिरुक्ताः शब्दा वृत्रा घ्रा-खण्डलादयः 2. यत्रावयवशक्तिनैरेपेक्षया (d. i. ०क्षेपा) समुदायशक्तिमात्रेण बुध्यते तद्वृत्रं यथा गोपदघटादिपदम् Comm. zu BRĀSHĀP. S. 83. Schol. zu P. 2, 2, 26. अमनुष्यशब्दो रत्नः पिशाचादिषु वृत्रः 4, 28. 3, 1, 129. 4, 3, 99. 5, 1, 48. 59. 3, 27. 6, 2, 8. SIDDH. K. zu P. 6, 3, 84. VOP. 7, 14. नाम वृत्रमपि च व्युदपादि Çiç. 10, 23. ०नाममाला Verz. d. Oxf. H. 210, b, 4 v. u.; vgl. योगवृत्रं und यौगिकवृत्रं unter यौगिक. — MBh. 1, 5387 ist nicht रुक्ते, wie JOHNSON und nach ihm BENFEY annehmen, sondern उक्ते gemeint. Vgl. 1. रुध्.

— *caus.* रुक्तेपति und später रोपयति P. 7, 3, 43. VOP. 18, 13. 1) *in die Höhe bringen, aufsteigen machen*: ये सूर्यमैरुक्तेषु र्वि RV. 10, 62, 3. 63, 11. AV. 13, 1, 13. TBH. 1, 2, 4, 1. चतुष्पञ्चाशत् कस्तात्रोपयिता मका-शिलाम् *aufführen* RĀĀ-TAR. 4, 199. — 2) *legen auf, bringen in, stecken an, in*: फलवत्तश्च ये वृत्राः समूलविटपास्तथा । रोपयिता बृहन्नौषु R. GORR. 1, 9, 8. तामरोपयत् । गुरुनासो मुखे तस्याः KATHĀS. 61, 16. चापरो-पितशर Spr. 2289. मुकुटे रोपितः काचशरणाभरणे मणिः *gefasst in* 2206. अक्षितरोपितमार्गाणं *gerichtet auf* RAGH. 9, 22. राजवेष्मनि ते सुधु रोक्ति-

तम् *deine Versetzung in* MBh. 4, 271. ते सुधु गृहे तु d. i. ते सुधु गृहे तु *ed.* Bomb. *übergeben, übertragen*: गुणवत्सुतेरोपितश्रियः — दिलीपवंशजाः RAGH. 8, 11. — 3) *pflanzen, säen*: तस्माद्दत्ताश्च रोपयेत् MBh. 13, 2995. 6072. R. 2, 80, 7 (87, 8 GORR.). Spr. 2349. VARĀH. BRH. S. 53, 8. fg. 20. RĀĀ-TAR. 2, 15, 130. शाखा एव रोपिता वृत्रतां याति *in die Erde gesteckt* KULL. zu M. 1, 46. आरामांश्च रोपयेत् MBh. 13, 3002. प्रयति सर्वबीजानि रोप्य-माणानि चैव रुक् 3, 13116. bildlich: उच्चखान — बद्धमूला जणाह्नदमीं प्रुचं दीर्घमरोपयत् RĀĀ-TAR. 3, 149. तदेष शतनोर्विशः (so die neuere Ausg.) पृथिव्या रोपिता मया HARIV. 3007. — 4) *wachsen —, verwachsen ma- chen, heilen lassen, heilen (trans.)*: रुक्तेपदम् (sc. अस्थि च्छिन्नम्) AV. 4, 12, 1. व्रणान्त्रोपयेत् Suçr. 2, 10, 11. 4. KATHĀS. 28, 163. 169. fg. 177. fg.

— *desid.* रुक्तेति; Bhāg. P. 4, 8, 67 ist प्रेम्णारुक्तेत्तं (*desid.* von आ-रुक्ते) zu schreiben.

— अति 1) *hinaussteigen über*: अति त्री सोम रोचना रुक्ते धासते दि-वम् RV. 9, 17, 5. — 2) *größer wachsen*: यद्वैनातिरोक्तेति RV. 10, 90, 2 = ÇVETĀÇV. UP. 3, 15 = TATTVAS. 20 (v. l. अन्येन). — 3) *अतिवृत्रं all- gemeine Verbreitung, allgemeines Bekanntsein, Landkundigkeit* RĀĀ-TAR. 6, 272.

— *व्यति erlangen, theilhaftig werden*; mit acc.: तदा देहो देहमन्यं व्यतिरोक्तेति कालतः MBh. 3, 13929. statt dessen तदा देहैर्देहवृत्तो व्य-तिरोक्तेति नान्यथा 6, 184. — *caus. vertreiben, der Herrschaft berauben*: तत्राचलमर्कं दोषान्चैर्भवान्व्यतिरोपितः MBh. 3, 604.

— अधि 1) *ersteigen, besteigen*: गिरिं न वेना अधि रोक्ते तेजसा RV. 4, 56, 2. नावंम् 8, 42, 3. स्थूपाम् AV. 3, 12, 6. द्याम् 13, 3, 26. स्वो रुक्तेषु अधि नार्कमुत्तमम् VS. 11, 22. स मायमधि रोक्ते मणिः श्रेष्ठाय मूर्धतः AV. 10, 6, 31. 11, 1, 13. दिव्येन विमानेन स्वर्गमध्यरुक्ते R. 2, 64, 48. ÇĀK. 98, 14. गिरिमधिरोक्तेतुम् MBh. 3, 9982. R. GORR. 1, 45, 5. 5, 54, 9. Çiç. 9, 1. Vikr. 14. रुक्तेषु शिखरे 6, 15. क्रव्यादान् JĀĀ. 1, 272. अधिरोक्तेति यं नि-त्यं पिशाचाः पुरुषं प्रति MBh. 3, 14506. क्वान् 7, 8917. R. 5, 73, 28. Spr. 4001. KATHĀS. 12, 135. 13, 28. वेदीम् MBh. 3, 11019 (S. 570, med.). 11021 (ebend., act.). तरुम् R. 3, 76, 28. चिताम् HARIV. 771 (med.). विमानम्, र-थम् MBh. 3, 4095. 14943 (med.). R. 2, 83, 2. 7, 75, 8 (med.). KATHĀS. 45, 864. Bhāg. P. 4, 12, 27. MĀRK. P. 125, 16. BHĀṬI. 3, 108. पर्यङ्गम् MBh. 3, 1188. आसनम् R. 1, 70, 9 (med.). शयनम् 2, 42, 29. *besteigen* (zur Begat- tung): पुत्रो मातरं स्वसारं चाधिरोक्तेति AIR. BR. 7, 18. *treten auf*: केशा-दीनाधिरोक्तेत् KULL. zu M. 4, 78. Suçr. 1, 110, 17 (zugleich *besteigen*). पादा-कृतं यदुत्थाय मूर्धानमधिरोक्तेति — रेणुः *sich setzen auf* Spr. 1762. अधिरो-क्तेयं पादाभ्यां पादुके *tritt mit den Füßen in die Schuhe* R. 2, 112, 21. fg. *sich in die Luft erheben, aufsteigen*: रथाङ्गाकूपना द्विजाः । अधिरोक्तेति 93, 11. Bhāg. P. 3, 23, 20. अधिवृत्रं *erstiegen —, besteigen habend, sitzend auf*: गिरि-शृङ्गाधि° RĀĀ-TAR. 5, 217. युगान्तम्, गगनात्तरम् ÇĀK. 57, 2 v. l. वटवृत्ता-धि° VET. in LA. (III) 21, 41. रथाधिवृत्रं ÇĀK. 97, 1. RAGH. 12, 104. लघुका-ष्ठाधि° PĀNĀK. 76, 18. अङ्गदं चाधिवृत्रः R. 5, 73, 27. VOP. 26, 129. तुरगा-धि° RAGH. 7, 34. द्विजस्कन्धाधि° R. 2, 43, 21 (43, 22 GORR.). Bhāg. P. 2, 7, 16. SARVADARÇANAS. 153, 11. रत्नोधि° KATHĀS. 18, 382. अधिवृत्रे गजारेके *hinaufgestiegen* R. 3, 57, 23. ०गोवाटा KATHĀS. 20, 145. अवरुक्थाधिवृत्रः RĀĀ-TAR. 6, 52. PĀNĀK. 128, 19. पर्वतस्याधिवृत्रं स्थलम् *oben gelegen* P. 5, 2, 34, Sch. — 2) *erklimmen so v. a. erreichen, gelangen zu*: एषामाध-

